HERKESE "BLUEBERRY" FİLMİNİN BÜYÜK BOY AFİŞİ

sinema

SAYI: 2005 - 07 5 YTL (5.000.000 TL.)

ISSN 1304-5695

K.K.T.C. FİYATI: 6.000.000 TL.

DOSYA
Alt türleriyle dedektif hikayeleri
Sherlock Holmes'dan bu yana bir türün anatomisi... Cozy, hard boiled, neo noir, seri cinayet filmleri ve diğerleri...

Sinemada 8 resimli roman kahramanı

Bir büyük usta: Theo Angelopoulos

Hollywood'un "Karanlık Sular"ında...

Bir yeniden çevrim daha: "House of Wax"

Ayın yeni DVD'leri

Bu film çok konuşulacak! Sin City

Cruise & Spielberg A. Ş. bir H.G. Wells klasiğini sunar
Dünyalar Savaşı

METRO Group 3. Kısa Film Yarışması

Seçici Kurul Başkanı
Engin Yiğitgil

Seçici Kurul Üyeleri
Mustafa Altıoklar
Tevfik Başer
Atilla Dorsay
Doğan Hızlan
Alin Taşçıyan
Nurdan Tümbek
Thorsten Schütte
Cem Yılmaz

türsak

METRO Group'un Türsak Vakfı'nın danışmanlığı ve işbirliğiyle her yıl geleneksel olarak düzenlediği "METRO Group Kısa Film Yarışması"nın üçüncüsü için başvurular devam ediyor.

Son katılma tarihi: 7 Kasım 2005 Saat: 18.00

Şartname; **Türsak Vakfı- Gazeteci Erol Dernek Sok. Hanif Han 11/2 34433 Beyoğlu-İstanbul** adresinden elden alınabilir, **www.metrokisafilm.com** web sitesinde görülebilir veya tursak@tursak.org.tr mail adresinden istenebilir.

METRO Group

Sesini yükselt!

↑

— 128 MB / 256 MB / 512 MB

- MP3/WMA desteği
- CD veya kaset çalardan direkt kayıt imkanı (line-in function)
- FM Radyodan direkt kayıt imkanı
- Otomatik kanal arama özelliği
- AAA pil (12 saat playback süresi)
- 128 x 64 OLED 2 Renkli LCD ekran
- 5 EQ Mode(Normal, Jazz, Classic, Rock, Pop)
- Kayıt sırasında, kayıt programını ve kalan kayıt süresini gösterme özelliği
- Otomatik kapanma özelliği
- USB 2.0 özelliği
- Win2000 ve üstü ile Tak&Çalıştır özelliği
- Düşük güç tüketimi

KEYSMART MP3 Player

KMP3-A

→

KEYSMART MP3 Player

KMP3-B

→

444 57 57 www.keysmart.com.tr

keysmart

sonsuz teknoloji, herkese

içindekiler

Temmuz 2005

sinema

MERKEZ

Sahibi
Merkez Gazete Dergi Basım Yayıncılık San. ve Tic. A.S. adına
Turgay Ciner

Medya Grup Baskanı
M. Kenan Tekdağ

Genel Müdür
Mehmet E. Demirel

Genel Yayın Koordinatörü
Alev Er

Genel Yayın Yönetmeni ve Sorumlu Müdür
Mehmet Açar

Görsel Yönetmen
Murat Bayar

Yazı İşleri
Senem Erdine
Ebru Çeliktuğ
Müjde Isıl

Yönetim
Genel Müdür Yardımcıları:
Levent Tayla (Yazışleri)
Tülay Tosun (Satış Pazarlama)
Güray Çakır (Mali İşler)

Üretim: Gamze Cin Demir
Tanıtım Tasarım: Naci Yavuz
Teknik: Engin Altuntaş
Ofset Hazırlık: Ercan Karaaslan

REKLAM SATIS PAZARLAMA

Genel Müdür
Rana Karlıdağ
Genel Müdür Yardımcıları
Erhan Özdemir
(Finans ve Operasyon)
Serap Yakın *(Satış)*
Yonca Ertürk
(Pazarlama ve Arastırma)
Reklam Gurup Koordinatörü
Hakan Yonsul
Rezervasyon
Tel: (0212) 354 33 61/63/65
Fax: (0212) 354 33 75
Ankara Bölge Reklam Müdürü
Elif Tetikbas
Tel: (0312) 292 51 53
Fax: (0312) 292 51 43

Yazı ve fotoğrafların tüm hakları SİNEMA MERKEZ Dergisine, yayınlanan ilanların sorumluluğu ilan sahiplerine aittir.

Merkez Dergi Tel: (0212) 426 64 94
Fax: (0212) 354 47 85
Yazısma: Merkez Dergi Grubu Tevfik Bey Mahallesi, 20 Temmuz Caddesi, No: 24, 34295 - Sefaköy / İstanbul
Yönetim Yeri: Barbaros Bulvarı, Cam Han, No: 125, 80700 Besiktas İstanbul
Yayının Türü: Yerel Süreli
Basıldığı Tarih: Temmuz 2005
Dağıtım
Merkez Dağıtım Pazarlama Sanayi ve Ticaret A.S.
(0216) 585 91 00 (PBX)
Basımcı: Merkez Gazete Dergi Basım Yayıncılık Ve ticaret Sanayi Anonim Şirketi
Adres:Barbaros Bulvarı, Cam Han, No: 125, 80700 Besiktas İstanbul
Basıldığı Yer:
Printcity, Fatih Mah. Hasan Basri Cad. Samandıra/Kartal/İstanbul
İsletme Müdürü: Kemal Erginsoy
İsletme Koordinatörü: Kazım Varol
Bu dergi basın meslek ilkelerine uymaya söz vermiştir.

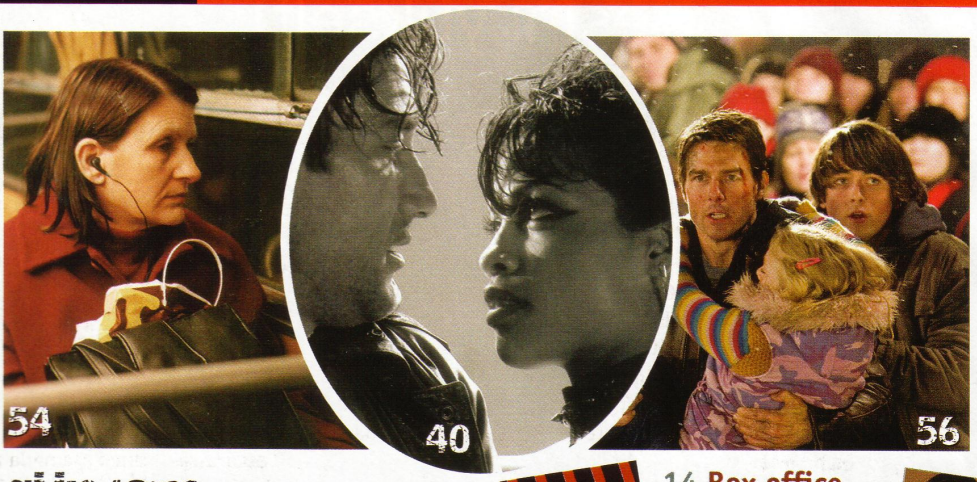

gündem

40 Kült çizgi roman sinemada
Robert Rodriguez, Frank Miller'i ikna etti ve "Sin City"nin sinema uyarlaması ortaya çıktı.

48 Suyla gelen dehşet
Japonya'dan gelen "Karanlık Su" şimdi Hollywood'da.

50 Korku ve eğlenceye davet
"Mumya Evi"nin yeni uyarlaması

54 Sırlar ve ihtimaller üzerine
Uruguay sinemasından sağlam bir film: "Whisky"

56 Savaş "babam" savaş!
Spielberg ve Cruise, H. G. Wells klasiği "Dünyalar Savası" için bulustu.

64 Gerçekliğin, deliliğin ve hayallerin sınırlarında
"The Jacket" kafaları çok karıştıracak...

dosya

66 Alt türleriyle dedektiflik hikayeleri

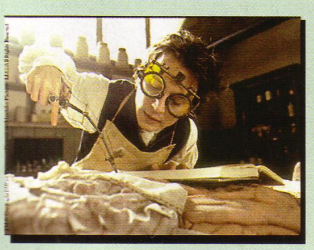

Sherlock Holmes'dan girip günümüzün FBI dedektiflerinden çıkıyoruz ve arada cozy, hard boiled, neo kara film gibi önemli duraklarda konaklıyoruz.

76 Resimli roman kahramanları sinemada
Süpermen, Batman, Örümcek Adam, Hulk, Dick Tracy ve diğerleri...

84 Kayıp bakıslar koleksiyoncusu
Dünya sinemasının ustaları bölümünde bu ay Yunan sinemacı Theo Angelopoulos'u ağırlıyoruz.

ayın filmleri

Dünyalar Savası, Whisky, Mumya Evi, Çıldırış, Günah Şehri, Eyvah Yaş 35, Gomez & Tavares, Karanlık Su, Les Textiles, Çalıntı Gözler, Zevk Düşkünü, Layer Cake.

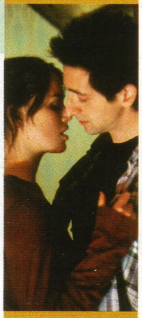

14 Box office
ve eleştirmenlerin yıldız tablosu

16 Elestiriler
"Sith'in İntikamı", "Fedakar Kız", "İstanbul Hatırası", "Son Kurgu"

22 Öküz altında...
Tuna Erdem

24 Özel seans
Yeni filmler, kitaplar, festivaller ve haberler...

36 Işık ve Gölge
Atilla Dorsay

38 Profil
Dakota Fanning, Maggie Smith

92 Kült filmler
"Sid and Nancy"

95 Ev eğlencesi
Bir film bir an, gömülü hazineler, filmografi, klasik sahne ve dvd...

114 Sinema çıkısı
Ali Çatalbas

Armağanlar

Koleksiyon kartı: "Minority Report"

Afişetler: "Göldeki Hayalet", "Kurtlar İmparatorluğu", "Karanlıktan Önce", "Mr. and Mrs. Smith"

Büyük boy afis: "Blueberry"

sinema@merkezdergi.com.tr

Sinema kültürü ve film üretimi

Geçen ay bu sayfada yeralan "Anlamaya çalışmak..." başlıklı yazı, "günümüz sinema kültüründe yaşanan değişim süreci" üzerine kişisel görüşlerimi toparlamaya çalıştığım -şimdilik kaydıyla- son yazıydı. "Sinema kültürü" ile kastettiğim, en geniş anlamda bütün seyircilerin, filmler etrafında kurduğu, ördüğü kültür: Kitaplar, makaleler, eleştiriler, yazılar, dergiler, internet siteleri, sinefillerin, film manyaklarının kendi aralarındaki sohbetleri ve hatta fısıltı gazetesi...

Bundan sonraki sayılarda ise günümüz sineması üzerine denemeler yazmaya gayret edeceğim. Amacım, geçen sayıda söylediğim gibi, giderek daha da karmaşıklaşan "büyük resmi" ucundan köşesinden kendimce anlamaya, anlamlandırmaya çalışmak... Ama önce "sinema kültürü ve film üretimi arasındaki karşılıklı etkileşim" üzerine birkaç şey söylemek istiyorum.

Film üretimi işinde olan birçok insanın aksine, sinema kültürünün birçok farklı yoldan sinemayı değiştirip yenileme konusunda ciddi anlamda öncülük yaptığını düşünüyorum.

60'lı yıllarda eşcinsel hareketin özgürlük arayışıyla paralel olarak gay ve lezbiyen film eleştirmenleri sahneye çıkmış, ilk iş olarak, sinema tarihini ters yüz edip hallaç pamuğu gibi dağıtmış ve kendilerine göre her şeyi farklı bir gözle değerlendirmişlerdi. Bu durum günümüze kadar devam eden önemli bir süreci başlattı ve filmler üzerine yazanlar ile film yapanların en azından bir bölümü, karşılıklı bir etkileşim sürecine girdi... Gayler, lezbiyenler, Afrikalı-Amerikalılar kendi filmlerini çektiler. Bu arada, kendisini liberal ya da muhalif olarak niteleyen bazı anaakım sinemacılar da gay ve lezbiyenlerin yaptığı "yeniden okumaların" etkisinde kalarak geçmişin Hollywood'unun düştüğü hatalardan uzak durmaya çalıştı.

Bu birinci etkiydi; ikinci etki ise daha sessiz ve derinden işledi: Filmlerin "cinsel politikasını" üstü örtük imgeleri deşerek yeniden elden geçiren gay ve lezbiyen film eleştirisinin elindeki en önemli silah şüphesiz psikoanalitik semiyolojiydi. Bu yöntemi kullandığınızda bir rüyayı analiz etmekle bir filmi analiz etmek arasında pek bir fark kalmıyor, erkek egemen toplumun bütün ikiyüzlülükleri tek tek ortaya çıkartılıyor; Hollywood'un kadınlara, eşcinsellere ve Afrikalı Amerikalılara neleri reva gördüğü bir bir gözler önüne seriliyordu...

İşin politik boyutu nedeniyle, filmlerin "alt metinlerini" deşifre etme çabası kısa sürede gay ve lezbiyenlerin tekelinden çıkıp geniş vizyon sahibi bütün muhaliflere malolan bir yaklaşım haline geldi... Böylelikle sinema yapmak isteyen herkes -kendini liberal ve muhalif olarak görmeyenler dahi- "alt metinlerin" deşifre edildiği bir sinema kültüründe yetişmek zorunda kaldı. 70'li yıllarda B tipi dövüş filmleri çeken apolitik ve anti-entellektüel bir yönetmenin, 60'lı yılların sinema kültürüne gözlerini kapatma şansı vardı ama ikibinli yıllarda dövüş filmi çeken hiçbir yönetmenin artık böyle bir şansı yok. Çünkü 60'lı yıllarda yeraltı yayınlarında tartışılan konular bugün artık popüler sinema dergilerinde, gazetelerde rahat rahat yazılıp çiziliyor.

Toparlarsak birinci aşamada (60'lı yıllarda), film eleştirisi popüler filmlerin alt metinlerini deşifre etmeye başladı. İkinci aşamada ise (galiba 80'lerden itibaren), film yönetmenleri ellerindeki alt metinleri olumlu anlamda nasıl kullanacaklarını keşfetti. Ve sonuçta "kendinin farkında olan alt metinlerle derdini anlatmaya çalışan filmler" dönemi başladı.

Lawrence Kasdan 80'lerin başında "Body Heat" adlı filmi çektiğinde 40'ların kara filmlerinde "femme fatale" figürünün alt metin düzeyinde ne anlama geldiğini çok iyi biliyordu. 40'lar esintisi taşıyan bir kara filme alt metni okumak üzere gelecek bir sürü seyirci olduğunun da farkındaydı. Böylece hikayesini anlatırken, alt metni okuyacaklara başka şeyler söylemeyi denedi ve çok başarılı oldu. David Lynch "Mavi Kadife"yle hikayeyi basit yüzeysel bir iskelete indirgerken, alt metin okumak isteyenlere çözümü pek de kolay olmayan bir tür "rüya" sunma cesaretini gösterdi. Sinema, geri dönüşsüz bir biçimde değişiyordu artık ve bu değişimin kökeninde 60'ların "sinema kültürü" vardı.

Öte yandan film üretiminin de başka yollardan ve çok farklı biçimlerde sinema kültürünü sürekli olarak değişime zorladığına inanıyorum.

Yine 60'lardan bir örnek verelim. Tam da bu dönemde, geleceğin yönetmen adayları olan üç genç Coppola, Lucas ve Spielberg, Hollywood'un aşırı derecede politize olduğunu, aydın işi filmlerin çoğaldığını, tür sinemasının büyük yaralar aldığını ve filmlerin "yenilikçi" olmak adına eski tadını kaybettiğini görüyorlardı. Onlar da varolan "sinema kültürü"ne karşı harekete geçmek istiyorlardı. Sonuçta Coppola "Baba", Spielberg "Jaws", Lucas da "Star Wars" ile 60'larda tökezleyip yıkılan anaakım sinemayı yeniden ayağa kaldırdı... Onların vizyonları da sinema kültürünü zorunlu bir değişime uğrattı.

Sonuç olarak, herhangi bir dönemin sinema kültürü, kendi içinde, geleceğin sinemasının bütün unsurlarını barındıran bir düşünsel ortam gibi geliyor bana... Geleceğin yönetmenleri bu ortam içinde yetişiyor, ileride nasıl filmler çekeceğine çevresindeki bu "sinema kültürünü" soluyarak karar veriyor...

Önümüzdeki aylarda bu konuya devam etmek üzere...

MEHMET AÇAR

macar@merkezdergi.com.tr

ayın filmleri temmuz

DÜNYALAR SAVAŞI
WAR OF THE WORLDS

Yönetmen: Steven Spielberg. Oyuncular: Tom Cruise, Justin Chatwin, Dakota Fanning, Tim Robbins, Miranda Otto, David Alan Basche, James DuMont, Yul Vazquez, Daniel Franzese, Cass Asher. Senaryo: David Koepp (H.G. Wells'in The War Of The Worlds adlı romanından). Görüntü Yönetmeni: Janusz Kaminski. Müzik: John Williams. Kurgu: Michael Kahn. Yapım Tasarımcısı: Rick Carter. Yapımcı: Kathleen Kennedy, Colin Wilson. Yapım: ABD. Dağıtımcı: UIP. Gösterim Tarihi: 1 Temmuz

Ray Ferrier (Tom Cruise), eşinden yeni boşanmış bir liman işçisidir. Çocuklarıyla arası pek iyi olmayan Ray, eski karısının yeni eşiyle birlikte kısa bir tatile gitmesi üzerine oğlu Robbie (Justin Chatwin) ve küçük kızı Rachel'i (Dakota Fanning) yanına almak zorunda kalır. İki çocuğuyla beraber hafta sonunu geçirirken gökyüzü aniden kararır ve şimşekler eşliğinde çok şiddetli bir fırtına patlak verir. Toprağın aniden yarılmasıyla yeryüzünün derinliklerinden üç bacaklı çok büyük bir savaş makinesi ortaya çıkar ve görünürdeki her şeyi yakıp yıkmaya başlar. Bu olay, uzaylıların dünyamıza saldırısının ilk hamlesidir. Uzaylı istilâcıların elinden kurtulmak için Ray'in çocuklarıyla o bölgeden bir an önce kaçmaktan başka çaresi yoktur.

NOTLAR "Uzaylı dostu" Steven Spielberg, uzun zamandır aklında olan bir projeyi, Marslıların dünyayı işgâlini anlatan H.G. Wells romanını beyazperdeye uyarladı. 2002 yılında "Minority Report"u bitiren Tom Cruise ile Steven Spielberg, bir sonraki proje olarak "War of the Worlds" üzerinde görüş birliğine varmıştı. Yaratıcı ekibin orijinal kitaba sadık kaldıklarını söyledikleri filmin senaryosu David Koepp'in imzasını taşıyor. Efektleri George Lucas'ın Industrial Light & Magic'inde hazırlanan "War of the Worlds" 128 milyon dolara mal oldu.

WHISKY

Yönetmen: Juan Pablo Rebella, Pablo Stoll. Oyuncular: Andrés Pazos, Mirella Pascual, Jorge Bolani, Daniel Hendler, Ana Katz, Alfonso Tort. Senaryo: Gonzalo Delgado, Juan Pablo Rebella, Pablo Stoll. Görüntü Yönetmeni: Bárbara Álvarez. Kurgu: Fernando Epstein. Yapımcı: Fernando Epstein, Christoph Friedel, Hernán Musaluppi. Süre: 95 dk. Yapım: Uruguay. Dağıtımcı: Barbar Film. Gösterim Tarihi: 8 Temmuz

Hayatında eski püskü çorap fabrikasından başka bir şeyi olmayan altmış yaşlarındaki Jacobo (Andrés Pazos), sağkolu Marta (Mirella Pascual) ile sessiz, sakin ve düzenli bir hayat sürmektedir. Aralarında alışkanlık, iş ve karşılıklı bağımlılık dışında görünürde hiçbir ilişki yoktur. Jacobo'nun Brezilya'da yaşayan başarılı ve evli kardeşi Herman (Jorge Bolani), uzun yıllar sonra ziyarete geleceğini haber verince düzenleri altüst olur. Annelerinin ölümlerinin üzerinden bir yıl geçmiştir ve farklı ülkelerde yaşayan kardeşler anma töreni sebebiyle biraraya geleceklerdir. Her şeyi rekabete döken Jacobo, evli ve çocuklu kardeşinden altta kalmamak için Marta'dan karısı gibi davranmasını rica eder. Marta, Jacobo'nun yanına taşınır ve yıllardır beraber çalışan bu iki yabancı, üçüncü bir yabancının sayesinde birbirlerini tanımaya başlarlar.

NOTLAR Juan Pablo Rebella ve Pablo Stoll'un 25 Watts'tan sonraki ikinci ortak uzun metrajlı filmleri... Bu sene 24. Uluslararası İstanbul Film Festivali'nde de gösterilen "Whisky", Türkiye'de vizyona giren ilk Uruguay filmi olma özelliğini taşıyor. İspanyolca En İyi Yabancı Film dalında Goya başta olmak üzere uluslararası festivallerden ödüllerle dönen film, Uruguay'a Cannes'da ilk ödülünü (FIPRESCI) getirmişti.

MUMYA EVİ
HOUSE OF WAX

Yönetmen: Jaume Collet-Serra. Oyuncular: Elisha Cuthbert, Chad Michael Murray, Brian Van Holt, Paris Hilton, Jared Padalecki, Jon Abrahams, Robert Richard, Dragicia Debert, Thomas Adamson, Murray Smith. Senaryo: Chad Hayes, Carey Hayes (Charles Belden'in oyunundan). Görüntü Yönetmeni: Stephen F. Windon. Müzik: John Ottman. Kurgu: Joel Negron. Yapım Tasarımcısı: Graham Walker. Yapımcı: L. Levin, Susan Levin, Joel Silver, Robert Zemeckis. Süre: 113 dk. Yapım: ABD, Avustralya. Dağıtımcı: Warner Bros. Gösterim Tarihi: 8 Temmuz

Yılın üniversitelerarası en büyük futbol şampiyonasına gitmek için arabayla yola koyulan altı arkadaş, sabah uyandıklarında, arabalarının biri tarafından kasıtlı olarak bozulduğunu fark ederler. Gençler, orada mahsur kalmamak için yöre insanlarından birinin kendilerini yakındaki tek yerleşim yeri olan Ambrose'a götürme teklifini kabul ederler. Oraya vardıklarında, kasabanın gezilebilecek tek yeri olan Trudy'nin Mumya Evi'ne giderler. Burası dikkat çekici derecede canlı görünen balmumu heykellerle doludur. Gençler kısa süre sonra, heykellerin bu kadar gerçekçi görünmesinin ardında yatan gerçeği keşfederler. Bundan sonra kaçık bir katilin avı hâline gelen gençler, kendilerini kanlı bir ölüm kalım savaşının içinde bulurlar.

NOTLAR André De Toth'un yönettiği ve başrolünde Vincent Price'ın oynadığı 1953 yapımı aynı adlı korku filminin yeniden çevrimi... Charles Belden imzalı oyun, Michael Curtiz'in yönettiği "Mystery of the Wax Museum"a (1933) da ilham kaynağı olmuştu. Orijinali ile kıyaslandığında zayıf bulunan film, Elisha Cuthbert ve Paris Hilton'lu kadrosuyla dikkat çekiyor. Setlerini inşa etmek için 20 ton balmumu kullanılan ve 30 milyon dolara mal olan film, gişede beklentilerini pek karşılayamadı. "House of Wax", klip ve reklam yönetmeni Jaume Collet-Serra'nın ilk sinema filmi...

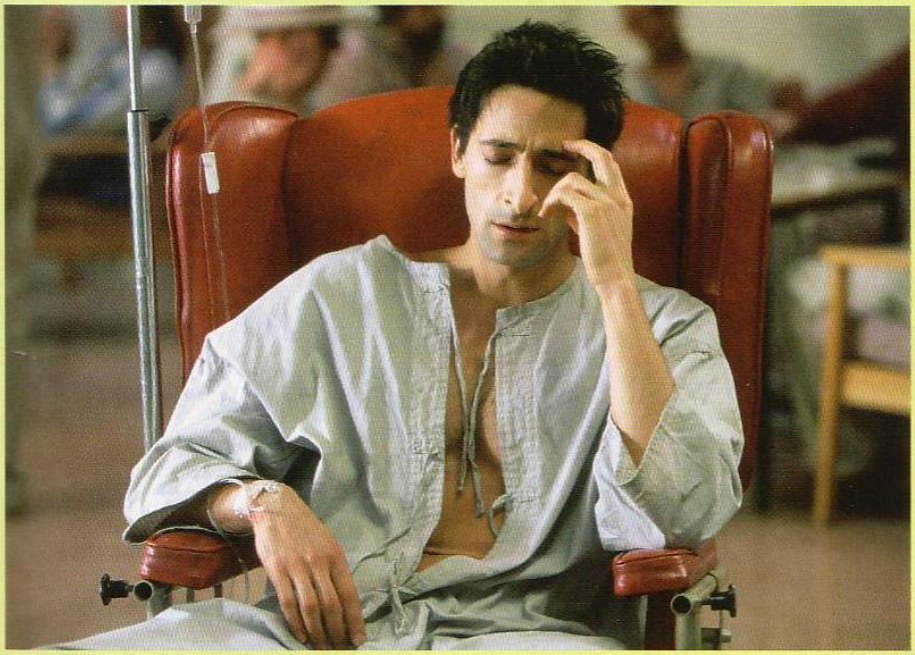

ÇILDIRIŞ
THE JACKET

Yönetmen: John Maybury. Oyuncular: Adrien Brody, Keira Knightley, Kris Kristofferson, Jennifer Jason Leigh, Daniel Craig, Kelly Lynch, Brad Renfro, Jason Lewis, Jake Broder, Jonah Lotan. Senaryo: Massy Tadjedin. Görüntü Yönetmeni: Peter Deming. Müzik: Brian Eno. Kurgu: Emma E. Hickox. Yapım Tasarımcısı: Alan MacDonald. Yapımcı: George Clooney, Steven Soderbergh, Peter Guber. Süre: 102 dk. Yapım: ABD, Almanya, Ingiltere. Dağıtımcı: Pinema Film. Gösterim Tarihi: 29 Temmuz

Memleketine dönen Körfez Savaşı gazisi Jack Starks (Adrien Brody), hafıza kaybı yaşamaktadır. Bir cinayet zanlısı olarak suçlanan Starks, akıl hastanesine kapatılır. Burada Dr. Becker'in (Kris Kristofferson) korkunç tedavisine ve deneylerine tabi tutulur. Üzerine giydirilen ceket benzeri bir cihazla zaptedilir ve morga kapatılır. Bu işlem sırasında geleceğe yolculuk yapan genç adam, birkaç gün içinde öldüğünü görür. Uyandığında, "gelecekte" tanıştığı Jackie (Keira Knightley) ile beraber gerçeği keşfetmeye çalışır. Kendi kaderinden kendini kurtarmak için tehlikeli bir kovalamacanın içindedir artık.

NOTLAR Başrol için Mark Wahlberg ve Colin Farrell'ın, yönetmen koltuğu için de Antoine Fuqua'nın adı geçmişti. George Clooney ve Steven Soderbergh'in yapımcılığını üstlendiği film, sonunda Oscar'lı aktör Adrien Brody ve kısa filmleriyle tanınan İngiliz yönetmen John Maybury'e teslim edildi. 19 milyon dolara mal olan "The Jacket", oyuncu kadrosundaki yıldız isimlerle dikkat çekiyor. Adrien Brody ve Keira Knightley arasındaki aşk söylentilerinin bu filmle başladığını da not düşelim.

ayın filmleri temmuz

GÜNAH ŞEHRİ
SIN CITY

Yönetmen: Frank Miller, Robert Rodriguez. Oyuncular: Bruce Willis, Mickey Rourke, Jessica Alba, Clive Owen, Nick Stahl, Powers Boothe, Rutger Hauer, Elijah Wood, Rosario Dawson, Benicio Del Toro. Senaryo: Frank Miller (kendisinin aynı adlı grafik romanından) Görüntü Yönetmeni: Robert Rodriguez. Müzik: John Debney, Graeme Revell, Robert Rodriguez. Kurgu: Robert Rodriguez. Yapımcı Elizabeth Avellan, Frank Miller, Robert Rodriguez. Süre: 124 dk. Yapım: ABD. Dağıtımcı: Film Pop. Gösterim Tarihi: 15 Temmuz

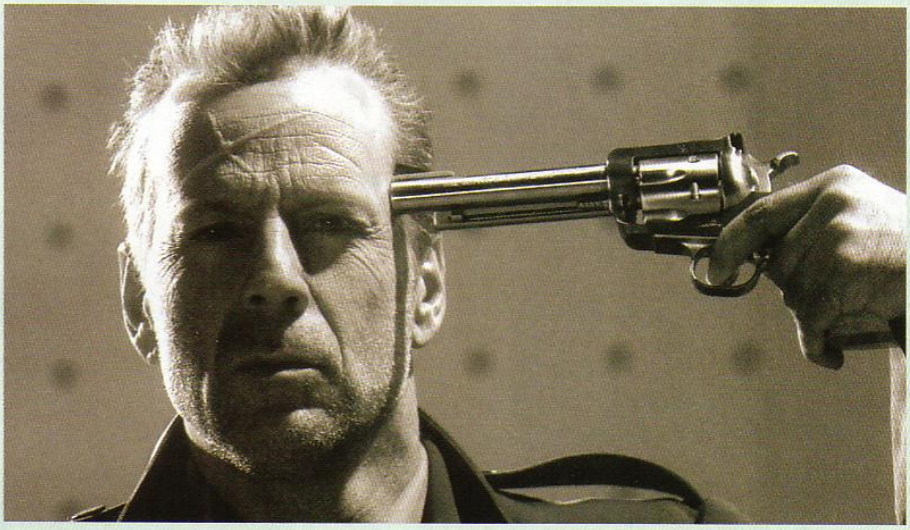

Film, üç ana kahraman ekseninde gelişip bir noktada kesişen üç farklı hikâye anlatıyor. Canavar görünüşlü Marv'ın (Mickey Rourke) aşık olduğu fahişe, Kevin (Elijah Wood) tarafından öldürülünce, Marv da intikam peşine düşer. Emekliliğini bekleyen kalp hastası polis Hartigan (Bruce Willis), küçükken hayatını kurtardığı ve artık 19 yaşında olan Nancy Callahan'ı (Jessica Alba) eski düşmanına karşı yine korumaktadır. Dwight (Clive Owen) ise şehirdeki fahişeleri polislerin zulmünden kurtarmak üzere büyük bir savaşa girer.

NOTLAR Frank Miller'ın, grafik roman sanatının başyapıtlarından kabul edilmiş ünlü eserinden uyarlanan, yine kendisinin senaryosunu yazdığı ve yönetmenliğini de Robert Rodriguez ile beraber üstlendiği film, yurt dışında hem eleştirmenlerin hem de seyircinin beğenisini kazandı. Quentin Tarantino'nun "special guest director" sıfatıyla destek verdiği "Sin City", çizgi roman yapısını beyazperdeye uyarlamada öylesine başarılı oldu ki 2007'de gösterime girmesi planlanan ikinci film için şimdiden kollar sıvandı.

EYVAH, YAŞ 35
TOUT POUR PLAIRE

Yönetmen: Cécile Telerman. Oyuncular: Mathilde Seigner, Anne Parillaud, Judith Godrèche, Mathias Mlekuz, Thierry Neuvic, Pascal Elbé, Pierre Cassignard, Pascal Elso, Marc Citti, Bernard Yerlès. Senaryo: Jérôme Soubeyrand, Cécile Telerman. Görüntü Yönetmeni: Matthieu Poirot-Delpech. Müzik: Adrien Blaise. Kurgu: Marie Castro-Vasquez. Yapım Tasarımcısı: André Fonsny. Yapımcı: Yann Gilbert. Süre: 105 dk. Yapım: Fransa. Dağıtımcı: ANS. Gösterim Tarihi: 15 Temmuz

Marie (Judith Godrèche), hayatında tek bir tablo satmamış bir ressamla evli, başarılı bir doktordur. Evi tek başına çekip çevirmektedir. Kocasının artık tembelliğe varan davranışlarından bıkmıştır. Florence (Anne Parillaud), iyi gitmeyen bir evlilik ile bir reklam ajansında pasif bir görev arasında sıkışıp kalmıştır. Kocası ise başarılı bir yöneticidir. Eve ve eşine ayıracağı çok zamanı yoktur. Karısı hep ikinci planda kalmaktadır. Juliette (Mathilde Seigner), üçlünün hâlâ bekar olan tek üyesidir. Bir yandan hizmet verdiği müşterilerinden parasını toplamaya çalışan bir yandan da beyaz atlı prensi bulmaya çabalayan genç bir avukattır. Çocukluktan beri arkadaş olan bu üç kadın, özel yaşamları ve iş hayatındaki sorunlarla başa çıkmaya çalışır.

NOTLAR Bu komedi, Belçika doğumlu ve sinema sektöründe avukat olarak çalışmış Cécile Telerman'ın ilk sinema filmi... Başrolleri, filmin Türkçe adına uygun olarak en küçüğü 1972 doğumlu olan üç Fransız aktris oynuyor. Fransız usulü Sex and the City olarak nitelendirilen film, bazı yönleriyle de Bridget Jones'u andırıyor.

GOMEZ & TAVARES

Yönetmen: Gilles Paquet-Brenner. Oyuncular: Stomy Bugsy, Titoff, Elodie Navarre, Jean Yanne, Noémie Lenoir, Etienne Chicot, Daniel Duval, Philippe Lemaire, Eléonora Donde, Tony Amoni. Senaryo: Renaud Bendavid, Gilles Paquet-Brenner. Görüntü Yönetmeni: Denis Rouden. Müzik: David Moreau. Kurgu: Bertrand Collard. Yapım Tasarımcısı: Alain Veyssier. Yapımcı: Stéphane Marsil. Süre: 109 dk. Yapım: Fransa. Dağıtımcı: Özen Film. Gösterim Tarihi: 15 Temmuz

Gomez (Stomy Bugsy) ve Tavares (Titoff)... Gomez, Marsilya'ya Paris'ten transfer olmuş; tetiğe basmakta her zaman biraz aceleci davranan bir polistir. Çok namuslu ve tutkulu bir polis olduğuna dair ünü kendisinden önce Marsilya'ya ulaşmıştır. Oldukça sert bir adamdır ve o hep en zor durumlarda göreve çağrılır. Tavares ise tam bir Marsilya'lıdır. Hiçbir zaman tuttuğu tarafı belli etmeyen, kendi menfaatleri için polis adını hiç tereddüt etmeden kullanan ve şehirde herkesin yerel bir kahraman gözü ile baktığı genç bir adamdır. Marsilya'da işlenen ve intiharmış gibi gösterilen bir cinayeti çözme görevi onlara verilir. Böylece Marsilya sokaklarında heyecanlı bir kedi-fare oyunu başlar.

NOTLAR 2003 yapım tarihli film, ülkemize gecikmeli geliyor. "Gomez & Tavares" (Ingilizce adıyla Payoff), biri siyah diğeri beyaz iki polis karakteri ve aksiyon sahneleri ile "Cehennem Silahı" ve "Taxi"nin karşımı olarak nitelendirilmiş; ancak pek de başarılı bulunmamıştı.

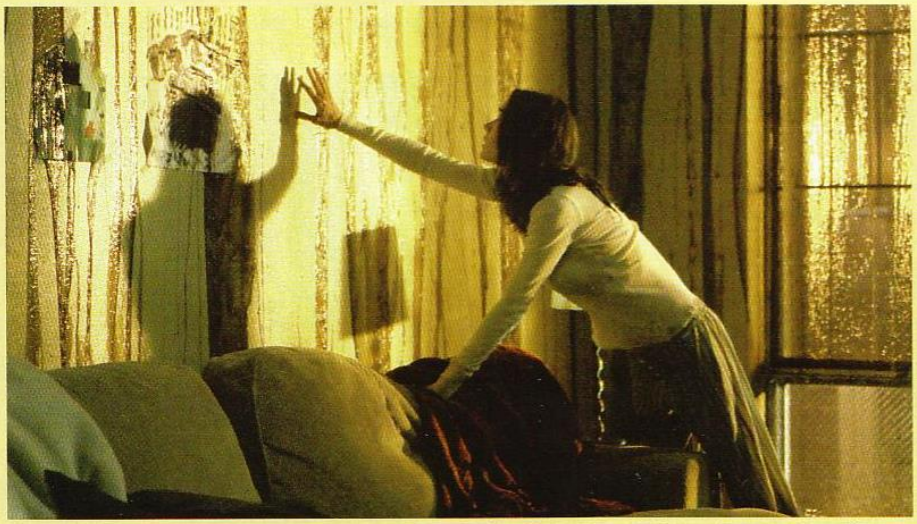

KARANLIK SU
DARK WATER

Yönetmen: Walter Salles. Oyuncular: Jennifer Connelly, Ariel Gade, Jennifer Baxter, Shelley Duvall, Pete Postlethwaite, Tim Roth, John C. Reilly, Linda Emond, Camryn Manheim, Simon Reynolds. Senaryo: Rafael Yglesias (Kôji Suzuki'nin Honogurai Mizu No Soko Kara adlı romanından). Görüntü Yönetmeni: Affonso Beato. Müzik: Angelo Badalamenti. Kurgu: Daniel Rezende. Yapım Tasarımcısı: Thérèse DePrez. Yapımcı: Doug Davison, Bill Mechanic, Roy Lee. Yapım: ABD. Dağıtımcı: UIP. Gösterim Tarihi: 22 Temmuz

Eşinden yeni ayrılan Dahlia Williams (Jennifer Connelly) yepyeni bir yaşama başlamak üzeredir. Yeni bir iş ve yeni bir apartman dairesiyle eski kocasını geride bırakmaya ve kendisini tamamen kızı Ceci'ye (Ariel Gade) adamaya hazırdır. Dahlia'nın yeni taşındığı evde bazı tuhaflıklar vardır. Oldukça eski, bakımsız ve küçük olan bu evde sanki başka canlılar da yaşıyor gibidir. Sürekli duyulan esrarengiz gürültüler, koyu renkli su sızıntıları... Bu da yetmezmiş gibi eski eşinden ayrılma süreci, çocuğun bakımını kimin alacağı konusuna kilitlenince genç kadının durumu kötüleşir. Ancak Dahlia, küçük kızına zarar gelmemesi için ne pahasına olursa olsun elinden geleni yapmaya kararlıdır.

NOTLAR Japon korku sineması, yeniden çevrime meraklı Hollywood'un iştahını kabartmaya devam ediyor. "Dark Water" da Hideo Nakata'nın aynı adlı sinema filminin ABD versiyonu... Bu sefer yönetmen koltuğuna "Central do Brasil - Merkez İstasyonu"ndan tanıdığımız Brezilyalı Walter Salles oturuyor. Filmin, benzer bir yol izleyen "The Ring" gibi başarılı olup olmayacağı merak konusu...

ayın filmleri temmuz

LES TEXTILES

Yönetmen: Franck Landron. Oyuncular: Barbara Schulz, Alexandre Brasseur, Zoé Landron, Félix Landron, Magali Muxart, Jackie Berroyer, Sonia Vollereaux, Simon Bakhouche, Angélique Thomas, Philippe Cura. Senaryo: Gilles Cahoreau, Franck Landron, Valérie Le Corre, Christian Vincent. Görüntü Yönetmeni: Franck Landron. Müzik: Jean Dindinaud, Tomás Gubitsch. Kurgu: Louise de Champfleury. Yapımcı: Sébastien Labadie, Franck Landron. Süre: 92 dk. Yapım: Fransa. Dağıtımcı: 1Film. Gösterim Tarihi: 22 Temmuz

Sophie (Barbara Schulz) ve Olivier (Alexandre Brasseur), Paris'te fırıncılık yapan genç bir çifttir. O yaz değişiklik olsun diye deniz kenarında bir yazlık satın almaya karar verirler. Ancak işler planladıkları gibi gitmez. Yazlığa vardıklarında evlerinin, çıplaklar kampının tam ortasında olduğunu görürler. Önlerinde iki seçenek vardır: Ya burayı terk edecek ya da ortama ayak uydurup yazın tadını çıkaracaklardır.

NOTLAR Ülkesinde 2004'de vizyona giren "Les Textiles", Fransız usulü bir yaz komedisi...

ÇALINTI GÖZLER
STOLEN EYES

Yönetmen: Radoslav Spassov. Oyuncular: Vesela Kazakova, Valeri Yordanov, Nejat Işler, Nikolai Urumow, Itzhak Finzi, Maria Kavardjikova, Iliana Kitanova, Rangel Vulchanov, Anani Yavashev. Senaryo: Radoslav Spassov, Neri Terzieva. Görüntü Yönetmeni: Plamen Somov. Müzik: Bozhidar Petkov. Yapım Tasarımcısı: Georgi Todorov. Yapımcı: Kerem Altuğ, Atilla Yücer, Galina Toneva, Kiril Kirilov. Süre: 110 dk. Yapım: Bulgaristan, Türkiye. Dağıtımcı: Özen Film-Yaka Film. Gösterim Tarihi: 22 Temmuz

1980'lerin ortalarında komünist Bulgaristan hükümetinin yürüttüğü asimilasyon politikası sonucu alınan gizli bir kararla ülkedeki Türklerin isimleri hıristiyan Bulgar isimleriyle değiştirilir. "Diriliş Süreci" adı verilen bu operasyon için özel bir birim kurulur. Er İvan (Valeri Yordanov), bu birlikte görevli askerlerden biridir. Anaokulu öğretmeni Ayten (Vesela Kazakova), isminin değiştirilmesini protesto eder. Bu amaçla düzenlenen gösteriye asker müdahale edince çıkan olaylarda Ayten'in kızı ölür. Ivan, sebep olduğu bu trajik olayın etkisiyle şoka girer. Ayten de benzer bir sarsıntı geçirir. İkisinin kaderi, tedavi için yatırıldıkları hastanede kesişir.

NOTLAR Eurimages'dan 54 bin avroluk destek alan Türk-Bulgar ortak yapımı filmin çekimlerine 2003 Ekim'inde Bulgaristan'da başlandı ve sene sonunda tamamlandı. Filmin senaryosunu Bulgar yönetmen Radoslav Spassov ve Türk asıllı Bulgar gazeteci Neri Terzieva ile birlikte yazdı. Moskova Film Festivali ve Karlovy Vary Film Festivali'nde yarışan, kadrosunda Nejat İşler'in de bulunduğu filmde Türk kızını Vesela Kazakova canlandırıyor. Yönetmenin tanık olduğu gerçek olaylara dayanan film, Romeo-Juliet hikâyesinin Bulgaristan versiyonu olarak nitelendiriliyor.

ZEVK DÜŞKÜNÜ
TOUT LE PLAISIR EST POUR MOI

Yönetmen: Isabelle Broué. Oyuncular: Marie Gillain, Julien Boisselier, Garance Clavel, Brigitte Roüan, Tsilla Chelton, Lionel Abelanski, Idit Cebula, François Marthouret, Agathe Teyssier, Patrick Catalifo. Senaryo: Isabelle Broué, Hélène Woillot. Görüntü Yönetmeni: Christophe Offenstein. Müzik: Éric Neveux. Kurgu: Andrea Sedlácková. Yapım Tasarımcısı: Yan Arlaud. Yapımcı: Denis Carot, Marie Masmonteil. Süre: 82 dk. Yapım: Fransa. Dağıtımcı: Chantier Film. Gösterim Tarihi: 22 Temmuz

Bağımsız, seksi, genç ve modern bir kadın olan Louise (Marie Gillain), hayatı tüm zevkleriyle yaşar; her zaman ne istediğini bilir ve istediğini hep elde eder. Paskalya'da erkek arkadaşı François'yı (Julien Boisselier) ilk defa ailesi ile tanıştırmayı planlamaktadır. Ancak genç kadının, bir gece sekstен zevk alabilme yeteneğini kaybetmiş olduğunu fark etmesiyle bir anda her şey tersine döner. François bu konuyu fazla ciddi almadığı için Louis'in suçlamaları ile karşılaşır. Paskalya geldiğinde Louise ailesinin evine yalnız gider ve sorununu evdeki herkese anlatır. Geri döndüğünde bu sorunu çözmek için savaşmaya karar verir.

NOTLAR Ülkesi Fransa'da geçtiğimiz yaz vizyona giren film, cinselliği ve cinsellikle ilgili problemleri kadın gözünden anlatan bir komedi... Filmin başrolünde "Harem Suare"nin Safiye'si Marie Gillain yer alıyor.

LAYER CAKE

Yönetmen: Matthew Vaughn. Oyuncular: Daniel Craig, Tom Hardy, Jamie Foreman, Sally Hawkins, Burn Gorman, George Harris, Tamer Hasan, Colm Meaney, Francis Magee, Dimitri Andreas. Senaryo: J.J. Connolly (kendisinin yazdığı aynı adlı romandan). Görüntü Yönetmeni: Ben Davis. Müzik: Ilan Eshkeri, Lisa Gerrard. Kurgu: Jon Harris. Yapım Tasarımcısı: Kave Quinn. Yapımcı: Adam Bohling, David Reid, Matthew Vaughn. Süre: 105 dk. Yapım: Ingiltere. Dağıtımcı: Barbar Film. Gösterim Tarihi: 29 Temmuz

İsimsiz başkahramanımız (Daniel Craig), bakımlı ve kibar bir kokain satıcısıdır. İşinde kusursuzdur; arkasında asla pislik bırakmaz. İngiliz uyuşturucu mafyasında saygın bir yeri olmasına rağmen erken emeklilik planları yapmakta; suç, uyuşturucu ve şiddet dünyası yerine sessiz, sade bir yaşam istemektedir. Ancak bunun için son iki görevi yerine getirmek zorundadır. Patronu ondan eski arkadaşının kayıp kızını bulmasını ister. İkinci görev ise adi bir dolandırıcı olan Duke'ün (Jamie Foreman) de dahil olduğu büyük miktardaki uyuşturucunun nakliyesini sağlamaktır. Verilen görevleri sorunsuz halletmesiyle tanınan kahramanımız için önceleri her şey basit ve yolundadır. Ancak zaman ilerledikçe işler sarpa sarar.

NOTLAR Guy Ritchie'nin "kankası" ve Claudia Schiffer'ın kocası olarak tanınan Matthew Vaughn'un ilk yönetmenlik denemesi... Vaughn daha önce Ritchie'nin filmlerinin prodüktörlüğünü üstlenmişti. Guy Ritchie'nin yönetmeyi planladığı "Layer Cake", Madonna'lı "Swept Away"in gişede batması üzerine Vaughn'a teslim edildi. Başrol oyuncusu Daniel Craig'in performansı ile ön plana çıkan film, yönetmenine bu seneki Bafta'da adaylık getirdi.

Power.
En iyi.
En çok dinlenen.
Radyo.

Yandaki ödüllerde geçen ortak kelimeler bunlar →

www.powerfm.com.tr www.powerxl.com.tr www.powerturk.com

The Power Group

Beykent Üniversitesi	PowerTürk	En İyi Radyo
Boğaziçi Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kulübü	PowerTürk	En Çok Dinlenen ve Beğenilen Radyo
Bursa Uludağ Üniversitesi	Power FM	En İyi Yabancı Ulusal Radyo
Bursa Uludağ Üniversitesi	PowerTürk	En İyi Yerli Ulusal Radyo
İstanbul Teknik Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Kulübü	Power FM	En Çok Dinlenen Radyo
İstanbul Üniversitesi Bilişim Ödülleri	Power FM	En İyi Radyo
İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yılın Başarılı İletişimcileri	PowerTürk	En İyi Yerli Ulusal Radyo
İstek Vakfı Okulları Özel Kaşgarlı Mahmut Lisesi	PowerTürk	En İyi Yerli Ulusal Radyo
Kabataş Erkek Lisesi	PowerTürk	En İyi Yerli Ulusal Radyo
Kadir Has Üniversitesi	PowerTürk	En Has Yerli Ulusal Radyo
Magazin Gazetecileri Derneği	Power FM	En İyi Yabancı Ulusal Radyo
Maltepe Üniversitesi Zirvedekiler İletişim Ödülleri	PowerTürk	En İyi Radyo Kanalı
Maltepe Üniversitesi Zirvedekiler İletişim Ödülleri	Power FM	
	Geveze Show	En İyi Radyo Programcısı
ÖRT-DER	Power FM	En İyi Yabancı Ulusal Radyo
RAYAD	Power XL	En İyi Bölgesel Yabancı Radyo
Rotabest	Power FM	
	Geveze Show	En İyi Radyo Programı
Rotabest	Power FM	En Çok Dinlenen Yabancı Ulusal Radyo
Rotabest	PowerTürk	En Çok Dinlenen Yerli Ulusal Radyo
Rotabest	PowerXL	En Çok Dinlenen Radyo
RTGD Radyo Oskarları	Power FM	En İyi Yabancı Müzik Radyosu
RTGD Radyo Oskarları	Power XL	
	Rana Erkan	En İyi Bölgesel Radyo DJ'i
Yıldız Teknik Üniversitesi	PowerTürk	En İyi Yerli Ulusal Radyo

POWER TEKNOLOJİDE DE ÖNCÜ

box office

Hazırlayan: Tolga Akıncı
tolgaakinci@superonline.com

TÜRKİYE box office — 13 Mayıs - 09 Haziran 2005

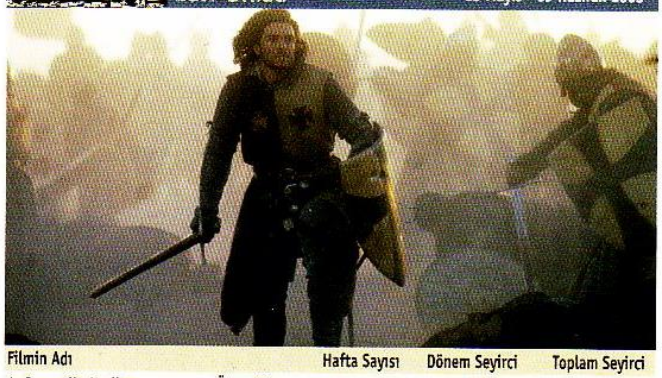

Filmin Adı		Hafta Sayısı	Dönem Seyirci	Toplam Seyirci
1. Cennet'in Krallığı	Özen Film	5	343.758	571.838
2. Star Wars Bölüm 3	Özen Film	3	275.554	275.554
3. Karabasan	Medyavizyon	4	154.104	154.104
4. Kurtlar İmparatorluğu	Warner Bros.	2	145.781	145.781
5. Sünger Bob Kare Pantolon	UIP	4	80.252	80.252
6. Madagaskar	UIP	1	76.024	76.024
7. Vay Kaynanam Vay	Özen Film	1	64.202	64.202
8. Ask Gibi Bir Sey	UIP	2	41.587	41.587
9. Çevirmen	UIP	7	30.751	203.663
10. Rehine	Warner Bros.	6	29.537	73.289

ABD box office — 13 Mayıs - 09 Haziran 2005

Filmin Adı		Hafta Sayısı	Dönem Hasılat	Toplam Hasılat
1. Star Wars Bölüm 3:	20th Century Fox	3	317.2	317.2
2. Madagaskar	DreamWorks	2	111.2	111.2
3. The Longest Yard	Paramount	2	104.6	104.6
4. Vay Kaynanam Vay	New Line	4	73.8	73.8
5. Kicking and Screaming	Universal	4	48.8	48.8
6. Çarpışma	Lions Gate	5	29.8	42.4
7. Cinderella Man	Universal	1	24.9	24.9
8. Unleashed	Focus	4	23.9	23.9
9. Cennet'in Krallığı	20th Century Fox	5	20.9	46.4
10. The Sisterhood of the T.P.	Warner Bros.	1	18.1	18.1

Rakamlar Milyon Dolardır.

...1 Yıl önce
2004
07 Mayıs - 10 Haziran
1. Truva
2. Yarından Sonra
3. Van Helsing
4. Harry Potter
5. Tutku: Hz. İsa'nın Çilesi

...2 Yıl önce
2003
16 Mayıs - 12 Haziran
1. Matrix Reloaded
2. O Şimdi Asker
3. Ömerçip
4. X-Men 2
5. Yeni Evli

...3 Yıl önce
2002
07 - 27 Haziran
1. Örümcek Adam
2. Panik Odası
3. Elim Belim Bağlı
4. Şeref ve Cesaret
5. Star Wars Bölüm 2

İSPANYA box office — 13 Mayıs - 12 Haziran 2005

Filmin Adı		Hafta Sayısı	Dönem Seyirci	Toplam Seyirci
1. Star Wars Bölüm 3:	20th Century Fox	4	19.8	19.8
2. Cennet'in Krallığı	20th Century Fox	6	7.4	13.4
3. Tapas	Filmax	5	3.2	3.2
4. Unleashed	New World	2	1.6	1.6
5. Çevirmen	UIP	9	1.5	7.3
6. Un Rey en La Habana	Sony	3	1.4	1.4
7. No sos vos, soy yo	Notro	3	1.2	1.2
8. Gün Batarken	Tri	8	1.2	4.4
9. Sahara	UIP	8	1.2	4.4
10. Kung Fu Hustle	Sony	2	1.1	1.1

Rakamlar seyirci sayılarıdır.

Cennet'teki 15. Krallık

ABD'de beklenen isi yapamayan "Cennet'in Krallığı" filmi, dünya hasılatı ile yapımcısını bir nebze sevindirdi. Filmin vizyondaki ilk üç haftası sonunda, dünya hasılatı 157.6 milyon dolara ulaştı. Ülkemizde ise iyi bir hasılat yaptığını söyleyebileceğimiz filmin aynı dönemdeki Türkiye hasılatı ise 2.2 milyon dolar. Yüzdelere bakacak olursak, tüm hasılatta Türkiye'nin katkısı %1,4. Daha önce benzer bir tabloyu 108. sayımızda "Yüzüklerin Efendisi: Kralın Dönüsü" filmi için yapmıstık. Hemen hatırlatalım; o filmde Türkiye'nin pastadaki yeri sadece %0,5 (binde 5) idi. İşte ilk 30 ülke:

Ülke	Vizyon T.	Hasılat	Yüzdesi
ABD	06.May	42.824.231	27,2%
Almanya	05.May	14.038.565	8,9%
İngiltere	06.May	12.336.895	7,8%
İspanya	06.May	11.834.656	7,5%
Güney Kore	04.May	8.046.140	5,1%
Meksika	06.May	6.628.313	4,2%
Japonya	14.May	6.122.821	3,9%
Rusya	05.May	6.025.148	3,8%
Avustralya	05.May	5.194.262	3,3%
Brezilya	06.May	4.430.009	2,8%
Tayvan	07.May	2.773.765	1,8%
Hollanda	05.May	2.356.881	1,5%
Belçika	04.May	2.353.262	1,5%
İsviçre	04.May	2.322.686	1,5%
Türkiye	06.May	2.274.415	1,4%
Avusturya	05.May	1.929.857	1,2%
Yunanistan	04.May	1.844.944	1,2%
Danimarka	04.May	1.682.189	1,1%
Birleşik Arap Emirlikleri	04.May	1.644.362	1,0%
İsvec	04.May	1.542.634	1,0%

* Hasılat rakamları ABD dolarıdır.

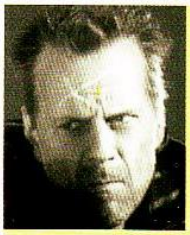

Bruce Willis
Günah Şehri

2005	Rehine	73.289
2004	Katil Komşum Geri Döndü	96.651
2003	Güneşin Gözyaşları	155.871
2002	Şeref ve Cesaret	98.706
2001	Haydut	182.007

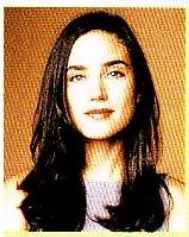

Jennifer Connelly
Karanlık Su

2004	Sisler Evi	6.143
2003	Hulk	148.170
2002	Akıl Oyunları	979.820
1998	Gizemli Şehir	51.831
1996	Kurtlar Şehri	27.563

Koyu renkte olan bantlar en yüksek yıldız ortalamasına sahip olan filmleri gösterir.

ELEŞTİRMENLERİN YILDIZ TABLOSU

	Mehmet Açar	Burak Göral	Burcu Aykar	Cumhur Canbazoğlu	Atilla Dorsay	Engin Ertan	Murat Özer	Murat Erşahin	Uygar Şirin	Yeşim Tabak	Alin Taşçıyan	Ali Ulvi Uyanık	Uğur Vardan	Burçin Yalçın	Fırat Yücel
Batman Başlıyor	★★★	★★½		★★★½	★★★		★★★★		★★	★★★	★★		★★★	★★★	
Blueberry		★★		★★		★★★½		★★½		★★★½	★	★★★			★★★
Cennet'in Krallığı	★★★½	★★★★	★★	★★★★	★★★★	★★½	★★★½	★★★★	★★		★★★½	★★★★½	★★★★	★★★½	★★½
Eğitmenler	★★½	★★★		★★★½	★★½	★★		★★★		★★½	★★½	★★★½	★★★★	★★★	★★★★
Eyvah, Yaş 35					★★★			★★½				★★★½	★★★½		
Fedakar Kız	★★★½	★★★★		★★★½	★★½	★★★	★★★½	★★★★	★★½		★★★★	★★★★			★★★½
Göldeki Hayalet				★				★	★★★	★½					★★½
Gözlerimi de Al		★★★		★★★½	★★★★½		★★★½	★★★	★★★		★★★★	★★★★	★★★★½	★★½	★★★
İstanbul Hatırası	★★½	★★★	★★½	★★★★	★★★	★★½		★★★½	★★★★	★★★½	★★★★	★★★½		★★★★½	★★★★
Karanlıktan Önce	★★★	★★★			★★★½		★★★		★★½		★★½			½	
Kır Zincirlerini	★★	★★★½		★★½	★★★½		★★½	★★★		★★	★		★★★		★★★
Koro		★★★		★★★★	★★★½			★★★½	★★½		★★½	★★★½		★★★	
Kurtlar İmparatorluğu	★★½	★★½	½	★★	★★½		½	★★	½		★	★★	★★★	★★½	
Lanet	★★	★★★		★★★		★★½	★★	½	★★		★	★★		★★½	★★
Madagaskar		★★★	★★★	★★★½				★★★½	★★★½		★★★	★★★½	★★★½	★★★	★★½
Mr. and Mrs. Smith	★★½	★★★	★★★½	½	★★		½	★★★	★★★½		★★	★★½	★★★	★★½	★★★
Son Kurgu			★★½	★★	★★½	½		★★★	★★★	★★	★★★	★★★			★★★½
Star Wars III	★★★★	★★★★★	★★	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★½	★★★	★★★★	★★★★★	★★★★★	★★½	★★★★★	★★★★★
Uzak (Dur)				★★	★★★				★★★★		★★★★½				★★★★
Üç Sıradışı	★★★★	★★★		★★★★		★★½	★★½	★★★½		★★★	★★½	★★★★		★★★★	★★★½
Vay Kaynanam Vay!...	★★★	★★		★	★★★			★★			★★	★★	★★		
Whisky	★★★½			★★★★	★★★★		★★★	★★★★★			★★★★½	★★★★½	★★★½	★★★★	★★★★
XXX2		★		★	★			½			★	★★★½	★★★		

Star Wars: Bölüm III - Sith'in İntikamı

Başdöndürücü paralel savaş bölümleri...

Kutlukhan Kutlu

Bölüm I'den başlayarak iş Yıldız Savaşları'dan çıkıp, Yıldız Savaşları Savaşları'na dönüşmüş durumda. George Lucas'ın adının modern Hollywood'un mimarları arasında geçmesini sağlayan o "destansılık", sonunda bir "kutsal hazine koruyucusu" edasıyla dönüp kendi başına musallat oldu: Lucas yıllar önce diktiği Star Wars anıtının neresine el atsa, tam anlamıyla "milyonlarca ses, dehşet içinde çığlık attı". Anlatıcısı anlatıyı ne zaman dürtse, artık o anlatı zihinlerinin bir parçasına yerleşmiş, hatta zihinlerinin bir parçası o anlatıya yerleşmiş olan nesilden kiminin başı döndü ve midesi bulandı. Böylece yeni üçleme, eskisinin "öncesini" anlatma işine paralel olarak, bir de kendi önayak olduğu tabuyu yıkmak gibi tuhaf bir işi üstlendi ve bu tabu, bir taraftan Star Wars'u açılış rekorları kıran bir "manya" haline getirirken, bir taraftan da işin özünü, yeni üçlemenin öykünün bütünü içindeki yerinin üzerini bulutlandırıyor.

Biraz dışarı çıkıp bakarsak... Aslında Bölüm I, Bölüm II ve Bölüm III'ten oluşan yeni Star Wars üçlemesi, klasik üçlemenin aynadaki bir yansıması gibi. Ve tıpkı bir aynada olduğu gibi, bir yansıma görüyoruz ama sağla sol yer değiştiriyor, yönler tersyüz oluyor. Bizim onlarla ilişki kurma biçimimiz de. Orijinal üçlemede galaksiyi sarsacak bir maceraya imza atma heveslisi Luke Skywalker'ın, kötücül imparatorluğun düşürülmesinde pay sahibi olmasının ve bu arada kendi karanlık tarafıyla yaptığı savaşı kazanmasının öyküsünü izliyorduk. Bunda ise Luke'un belki ondan daha da "Jedi oldum" heveslisi babasının Cumhuriyet'i yıkıp yerine İmparatorluğu kurmayla sonuçlanan bir süreçte önemli bir rol oynayışının, bu arada kendi karanlık tarafıyla yaptığı savaşı da kaybedişinin öyküsünü izliyoruz. Klasik üçlemede İmparatorluk'un gemileri olarak izlediğimiz gemileri Cumhuriyet gemileri olarak görmek; İmparatorluk askerlerininkine hayli benzeyen kıyafetlerde Jango Fett'in klonlarını görmek; Şansölye Palpatine'i "Return of the Jedi"da İmparator'un yaptığı gibi, geminin manzarası en güzel yerinde, bir koltukta iki Jedi'ın ışın kılıcı düellosunu tam anlamıyla "yapış yapış" bir hazla izleyişini görmek... Daha belki yüzlerce paralellik sayesinde, Star Wars evrenindeki gezintimizde bize ışık tutsun diye yeni nirengi noktaları eklenmekle kalmıyor; hayır, bundan daha önemlisi, eski gezintimize daha iyi ışık tutacak fenerler yerleştiriliyor.

Bu şekilde, "ön üçleme" mantığının belki de en büyülü gücü devreye giriyor ve eski bir anlatıya yeni bir şekilde bakmamızın önünü açıyor. Bu üçlemeden sonra Bölüm IV'te, yani 1977'de çekilen ilk Star Wars filminde, Obi-Wan'ın Luke'a babası hakkında anlattığı şeyleri sadece onu heveslendirme, merakını celbetme macerasına adım atması için bir dürtükleme olarak görmekten çıkacağız... Artık o diyalog Luke'un macerasına ait olmaktan çıkıp, söz konusu "eski dost"un üzerinden kendisi de büyük bir trajedi yaşamış olan Obi-Wan'ın macerasına ait olacak belki de. Yoda Bölüm V'te ("The Empire Strikes Back") Luke'a, Darth Vader'le yüzleşmeye hazır olmadığını söylerken, aklımıza yeni üçlemede Anakin'in İmparator'un "karanlık" manipülasyon gücü karşısında oyuncak oluşu gelecek; ve Darth Vader'in İmparator Palpatine'in elinden çıkan şimşeklerle Luke'un kıvranışını gördüğü o tereddüt anı, bizi aynı karakterin yıllar önce, o kara kostümün içine hapsolmadan önce geleceğin Palpatine ile Mace Windu arasındaki benzer bir çatışmada yaşadığı tereddüt anına götürecek. Yeni üçleme kendi içinde herhangi bir şey sunmasa bile, zaten onca kitapla, çizgi romanla, çizgi filmle ve bilgisayar oyunuyla inanılmaz ölçüde zenginleşmiş olan bir anlatıyı, daha da zenginleştirdiği, tam anlamıyla "arka plan"ını doldurduğu için bile önemli olurdu.

Ancak yeni üçlemenin kendi içinde de unutulmaz tarafları olduğu kesin. Lucas öteden beri bu yeni üçlemeye, gayet pratik bir şekilde, "öykü zaten belli ve şimdi elimde daha iyi teknoloji var" gibi bir eğilimle yaklaşıyordu. Teknoloji, onun sinemasının temel taşlarından biri - bunun ispatı için Bölüm III'ün açılışını izlemeniz yeter (Yine eski üçlemeye gönderme yaparcasına, "kamera"nın yukarı doğru kayan yazıların ardından bir gezegene ve ateş altındaki gemilere doğru inişiyle başlayan ama durmak bilmeyen, muhtemelen bugüne kadar resmedilmiş en görkemli uzay savaşı sahnesi). Star Wars'un tutunduğu "mitolojik ölçeği"nin ayaklarından birini oluşturuyor bu teknolojik gövde gösterileri. Büyük kısmı paralel kurguyla götürülen savaş bölümleri, adeta aksiyonun ana damarını oluşturuyor ve Lucas Bölüm III'de sadece yeni üçlemenin muhtemelen en baş döndürücü paralel savaş bölümlerini sunmakla kalmıyor, bu sekansları klasik üçlemeye bağlayan resimlerle, diyaloglarla ve anlarla da donatıyor (bu anlar İmparator'un Anakin'i de daha sonra Luke'u yapacağı gibi öldürmeye kışkırtması gibi çok bariz ve öykü açısından hayli "yüklü" paralelliklerden, Obi-Wan'ın giderken Anakin'in ışın kılıcını - daha sonra Luke'a vereceği ışın kılıcını - alması gibi ayrıntılara kadar uzanıyor). Bölüm III, muhtemelen Star Wars usülü aksiyon sinemasının en ustalıklı örneklerinden biri - bunu sadece kendini değil, başka birçok Bölüm'ü de donatarak yapmasıysa takdire değer. Bu arada Anakin'in Darth Vader'e geçişi beklediğimizden daha sıkıştırılmış bir süreç içinde gerçekleşiyor ama, deneyimi bozmak istemeyen bunu da Star Wars'un "mitolojik ölçeği"ne uyan bir sıçrama olarak görebilir.

Episode III Revenge of the Sith

✪✪✪✪◡

Yönetmen: George Lucas. **Oyuncular:** Ewan McGregor, Hayden Christensen, Natalie Portman, Ian McDiarmid, Samuel L. Jackson, Christopher Lee, Anthony Daniels, Kenny Baker, Peter Mayhew, Joel Edgerton. **Senaryo:** George Lucas. **Görüntü Yönetmeni:** David Tattersall. **Müzik:** John Williams. **Kurgu:** Roger Barton, Ben Burt. **Yapım Tasarımcısı:** Gavin Bocquet. **Yapımcı:** George Lucas, Rick McCallum. **Yapım:** ABD. **Dağıtımcı:** Özen Film. **Gösterim Tarihi:** 19 Mayıs.

SONY PICTURES HOME ENTERTAINMENT

II. ULUSAL KISA FİLM YARIŞMASI

En İyi Film
3.000 YTL.
DCR-HC1000
High Definition Video Kamera

En İyi Belgesel
1.750 YTL.

En İyi Deneysel
1.750 YTL.

En İyi Kurmaca
1.750 YTL.

En İyi Animasyon
1.750 YTL.

MEDYA SPONSORLARI:

altyazı aylık sinema dergisi

COSMOTURK.com

DIGITURK

Film+ artı aylık sinema dergisi

MEKAN SPONSORU:

THE MARMARA HOTELS

SONY
SONY EURASIA PAZARLAMA A.Ş.

Bilgi İçin: Mesrutiyet Cad. No: 163/5 34430 Tepebaşı - İstanbul
Tel: 0212 311 13 58 e-mail: info@tr.sonymusic.com

SONY PICTURES HOME ENTERTAINMENT

Fedakar Kız

Sıra-dışı bir kavrayış

Alkan Avcıoğlu

Atilla Dorsay geçtiğimiz sayıdaki Işık ve Gölge adlı köşesinde, "Cennetin Krallığı" filmi ve üzerine yazılanlardan hareketle, sinemanın bir "mış gibi yapma" olayı ve vulgarizasyon sanatı olduğunu yazmıştı. Konu özellikle de ana-akım sinemaysa, bu düşüncelerin aksine sahibim. Sinema, tam da vulgarize ettiğini ve "mış gibi yaptığını" gizleme olayıdır. Zira sinemadaki geleneksel hikaye anlatım tarzı, "klasik realist tekst"i zaruri kılar. David W. Griffith'ten bu yana uzanan klasik Hollywood anlatısının kullandığı çoğu dramaturjik trük "mış gibi yaptığını" gizlemek ve vulgarize etmekten kaçınarak psikolojik realizmi yakalamak adına ortaya çıkmıştı. Devamlılık veya makul nedensellik prensipleri gibi en temel ilkelerden kurgudaki geçiş türevlerinin kullanımı bile bu işlevin amaçlandığını gösterebilir. Klasik sinemanın en iyi anlatıcılarından John Ford'un kameranın varlığını hissettirmemeye dayanan hikaye anlatımı bile bu eksende değerlendirilebilir. Zaten bu şekilde olmasaydı, Paul Verhoeven'ın "Showgirls" ve "Starship Troopers" filmleri veya Douglas Sirk'ün melodramları, vulgarizasyonu abartıya taşıdıkları için üzerine çok fazla şey yazılan ve önemsenen 'kötü' filmler olmazlardı. Bu filmlerin hepsi "mış gibi yaptıklarını" insanın gözünün içine soktukları için ilk çırpıda kötü olarak değerlendirilmiş fakat zamanla bu yapılarını nasıl bilinçli kullandıkları ve buradan hareketle sıkı bir Hollywood taşlaması oldukları üzerine birçok makale yazılmıştı. Sinemada vulgarizasyon ise bu noktada diğer kutupta, alternatif estetik arayışı sınırları içinde belirir. Alternatif demişken öncelikle normatif estetikten bahsetmek gerekebilir. Sinemadaki normatif estetik, kısa ve kaba tabiriyle "klasik Hollywood sineması" veya "geleneksel hikaye anlatımı" olarak özetlenebilir. Vulgar olgusuna da ilk ve önemli olarak 1970'lerin bazı avant-garde ve alternatif sinema teorilerinde rastlayabiliriz. Bu dönemdeki teorilerin bazılarının kilit referanslarından biri Mikhail Bakhtin'di. Bakhtin'in "karnaval" nosyonundan aktarılan düşünceler grotesk bir realizm yakalamaya çalışıp vulgarın gizli güzelliğini ortaya çıkarmaya yönelmekten bahsediyordu. Vulgarın gizli güzelliğini ortaya çıkarmaya çalışan bu alternatif estetik düşüncelerinin bu bağlamda klasik üslubu tamamen reddetmeye ve doğruculuktan uzak durmaya yöneldiğini söylemeye gerek bile kalmayabilir. Bu teorilerden beslenen birçok avant-garde filmin "taşkın"lığı ve "abartı"yı kullandığını biliyoruz. Bu açıdan aralarına dahil edilemeyecek gibi dursa da Kim Ki-Duk sinemasının en önemli özelliğinin vulgarın gizli ve anlaşılmayan güzelliğini ortaya çıkarmaya çalışması olduğunu düşünüyorum. Burada baştan Kim Ki-Duk'un özellikle son dönemdeki "iç huzur"a yönelen filmleri ile "The Isle", "Bad Guy" gibi filmlerini iki kategoriye ayırmak gerektiğini belirtelim. Geçen ay ülkemizde gösterime giren ve haklı övgüler toplayan "Boş Ev" rahatlıkla ilk kategoriye dahil edilebilecekken, "Fedakar Kız"ı ise ikinci kategoriye koyuyorum. Özellikle "Bad Guy"ın temaları ve biçimsel özellikleri etrafında dönen "Fedakar Kız"ın da konunun dramatik öğelerine mesaj yüklemekten ve izleyici ortadaki trajedinin içine çekmekten büyük ölçüde kaçınan yapısı, adeta tekrardan vulgardaki gizli ve anlaşılmayan estetiği arama çabasına yöneliyor. "The Isle", "Bad Guy" gibi "Fedakar Kız"da da fahişelik temasına ve şiddete rastlıyoruz. Fakat hem grafik hem hikaye olarak şiddet ve aşağılanma içeren bu filmleri, Kim Ki-Duk'un görsel üsluba önem veren sessiz ilerleyen ve adeta Tsai Ming-Liang'ı andıran anlatımı şekillendirince bu temaların konteksti çok değişiyor. "Fedakar Kız"ın arınma arayışı açısından Katolik düşüncenin varlığını üzerinde hissettirdiği veya örneğin yine "The Isle" ve "Bad Guy"e göre anlatıya daha çok önem verdiği ortada. Ancak yine de filmlerini "yarı-soyut" olarak tanımlayan bir yönetmen için "Fedakar Kız"daki bu özellikler ne kadar önemli tartışılır. Bunun yanında "Fedakar Kız"da bilhassa bir özelliğin filmi "Bad Guy" dönemine yakın tuttuğu aşikar: "Bakış"ın filmin ortasında Yeo-jin'in babasına geçmesi. Bu noktadan sonra tıpkı "Bad Guy"daki gibi röntgenci (voyeuristic) bir anlatıma dönen film küçük kızın duygularıyla aramıza bir mesafe koymaktan da çekinmiyor. Kim Ki-Duk'un görselliğe ağırlık veren anlatımıyla da derinleşen bu mesafe hissi filmin her karesine tuhaf bir şekilde yayılıyor. "Fedakar Kız"da internet odalarından, süssüz otel odalarına ve açık alanlara kadar değişen mekan kullanımlarındaki bu tuhaf duygu iyice belirgin. Kim Ki-Duk'un ele aldığı temalara eleştirel yaklaşmayışı, doğruculuğu dışlaması, görsel zenginlikle ve röntgenci bir üslupla seyirciyi sadece izlemeye davet etmesi birçok eleştiri almasına veya en basitinden "kadın düşmanı" olarak nitelenmesine neden oluyor fakat "Fedakar Kız"da bir kez daha ortaya çıktığı gibi bu mesafe ve belli ölçüde umursamadığı nedensellik bağı, bu olaylarda bir estetik arayışına doğru yöneldiğine işaret ediyor. Bu arayış anlaşılmayanı anlamaya yönelik bir arayış. Yönetmenin bir röportajında belirttiği gibi o, anlamadığı şeylere rastladığında kavramak için film yapıyor. "Fedakar Kız"da bir kez daha anladığımız şey ise, Kim Ki-Duk 'durum'un neden ve sonuçlarını değil salt olarak 'durum'un kendisinin nasıl bir şey olduğunu kavramaya yöneldiği. Tıpkı Yeo-jin'in Jae-yeong'un neden sürekli güldüğünü anlamadan sonraları onun gibi gülmeye başlayarak sadece onun durumunu yaşamaya çalışması gibi.

Samaria

✪✪✪◡

Yönetmen: Kim Ki-Duk. **Oyuncular:** Kwak Ji-Min, Seo Min-Jeong, Eol Lee, Kwon Hyun-Min, Oh Young, Im Gyun-Ho, Lee Jong-Gil, Shin Taek-Ki, Park Jung-Gi, Kim Gul-Seon. **Görüntü Yönetmeni:** Sun Sang-Jae, Seon Sang-Jae. **Müzik:** Park Ji, Park Ji-Woong. **Kurgu:** Kim Ki-Duk. **Yapımcı:** Bae Jeong-Min, Baek Jeong-Min. **Süre:** 95 dk. **Yapım:** Güney Kore. **Dağıtımcı:** 1 Film. **Gösterim Tarihi:** 17 Haziran.

Tam ortasından feci biçimde yarılan bir hayat. *Raydan Çıkanlar*

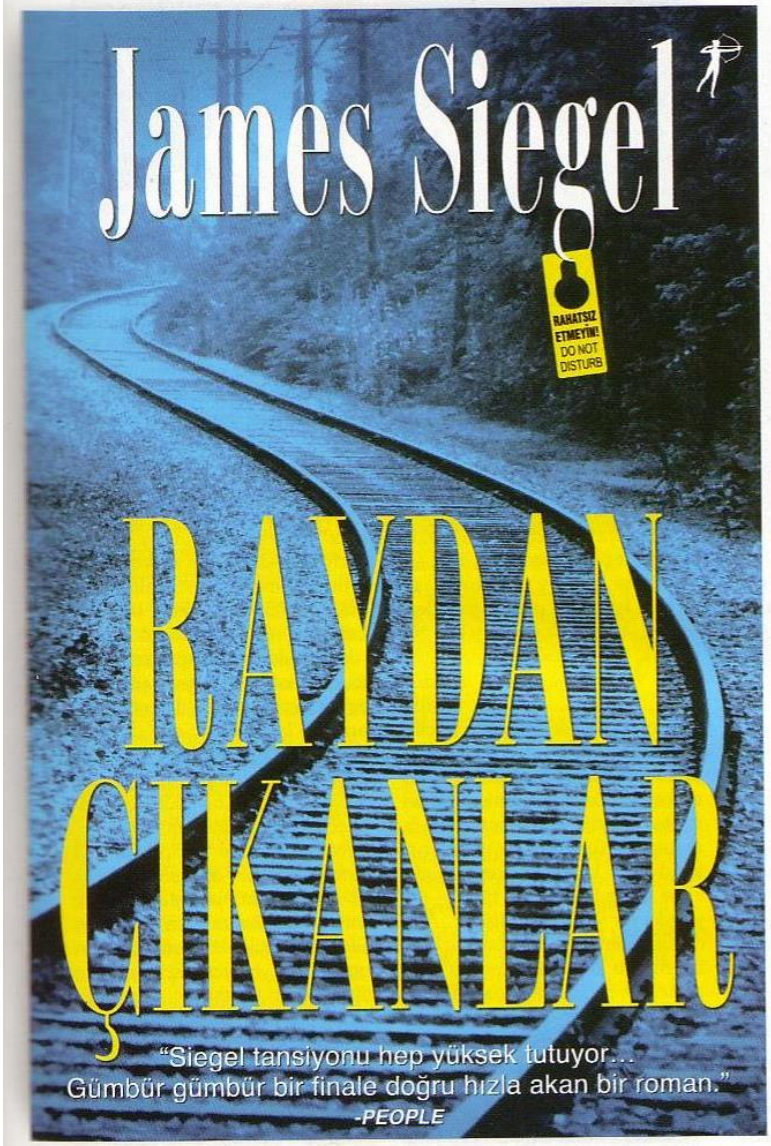

Trende iki yabancı... İnsanı baştan çıkaracak, günaha sokacak bir şeye doğru atılan tek bir adım...

"Ürpertici. Korkutucu. Etkileyici."
-New York Daily News

Romandan uyarlanan, İsveçli yönetmen Mikhael Hafstrom'um yönettiği, Jennifer Aniston ve Clive Owen'lı film yakında!

ARTEMİS Artemis Yayınları, Ticarethane Sk No:53 34410 Cağaloğlu-İstanbul Telefon: 513 34 20 - 21 Faks: 512 33 76 E-posta: editor@artemisyayinlari.com

İstanbul Hatırası

Performanslar şahane, gerisi hikâye...

Engin Ertan

Fatih Akın'ın uzun metraj kurmaca filmlerini seyirci için sevilesi kılan unsurların başında kuşkusuz taşıdıkları yoğun samimiyet duygusu geliyor.Yer yer biraz naif kalsa da, Akın'ın izleyicileri avucuna almasında en büyük rolü oynayan etken bu. Bu samimiyet duygusu olmasa, ne ülkeden ülkeye gezen aşıkların Temmuz masalıyla eğlenebilir, ne de tam gaz duvara karşı giden karakterlerin dibe vuruş hikâyesiyle ağlardık. Ancak bir belgesel söz konusu olduğunda işin rengi değişiyor. Fatih Akın'ın çocuksu bir heyecanla akıp giden, yer yer dağınık ve doğaçlamanın da öne çıktığı sinema dilinin bu alana uyum sağlayıp sağlayamayacağını ister istemez düşünüyor insan. Ne de olsa bir belgeselde yönetmenin kendini nereye konumlandırdığı ve nasıl bir cümle kurduğu, yani içerik ve söylemek istediğine nasıl ve hangi anlatım yollarıyla ulaştığı, yani biçim veya filmin yapısı önemli bir yer teşkil ediyor.

Akın'ın tüm dünyada olduğu gibi bizde de heyecanla karşılanan belgeseli "İstanbul Hatırası: Köprüyü Geçmek" tam da bu noktada tökezlemeye başlıyor. Aslında yönetmenin ne söylemeye çalıştığını (İstanbul çok ilginç, çok sesli ve bu yüzden çok güzel bir şehir) anlamak pek güç değil. Hatta bunun için belki filmi izlemeye bile gerek yok. İşte sorun da burada... Doksan dakikalık seyir deneyiminin ertesinde bu cümlenin üzerine eklenecek şeylerin sayısı son derece az. Aradaki birkaç güzel ayrıntıysa parmakların arasından kayıp gidiyor, zaten filmi izlemeden de elimizde olan final cümlesinin üzerine bir kat daha eklenemiyor. Bunun nedeni de filmin yapısı, daha doğrusu bilinçli bir yapısının olmaması.

"İstanbul Hatırası"na başladığımız noktada bir anlatıcımız var. Hatta kendisi sadece tanrısal bir dış ses olarak yer almamakta filmde, bizzat gözüküyor. Einstürzende Neubauten'ın basisti Alexander Hacke'den bahsediyoruz. Hacke, eğer "İstanbul Hatırası" bir kurmaca film olsaydı, aynı zamanda protagonistimiz olacaktı. Zira kendisinin finalde ulaşmayı planladığı bir "hedef"i, sonuca erdirmesi gereken bir arayışı var. Niyeti Kutsal Kâse'yi bulmak değil belki ama bir o kadar zorlu bir görev bekliyor kendisini. Hacke, sesini dinleyerek İstanbul'un gizini çözmeye ve şehri anlamaya çalışacağını söylüyor. Bizler de seyirci olarak en baştan bu izleği kabul ediyoruz. Film gösterdiklerinin Hacke'nin deneyimleri olacağını vaat ettiği gibi, günlük tarzı bir metnin bize okunmasıyla ilerliyor. Başka bir deyişle, Hacke sadece bu projeye nasıl dahil olduğunu belirtmiyor, zamanı ve mekânı da belirliyor. Ancak Hacke'nin Büyük Londra Oteli'ne yerleşme faslı bitip, Türk müzisyenlerin performansları başlayınca "İstanbul Hatırası" biraz önce sunduğu yapıyı neredeyse reddediyor. Performansların güzelliğine kapılıp giderseniz bir sorun yok. Ancak anlatıcımız nerede? Bazen kadraja giriyor, bazense girmiyor. Bazen yorum yapıyor, bazense susuyor. Hani izleyeceklerimiz onun deneyimiydi? Peki izlediğimiz röportajları kim yapıyor? Eğer soruları yönelten Türkçe bilmediği aşikâr Hacke ise cevaplar niye Türkçe? Üstelik burada yaşamayı ve buranın ezgilerini seslendirmeyi tercih etmiş Kanadalı Brenna MacCrimmon bile Türkçe konuşurken, Mercan Dede niye İngilizce konuşuyor? Bu ve benzeri sorular üst üste eklendikçe, "İstanbul Hatırası"nın bir belgesel olarak düzeyi de giderek düşüyor.

Akın'ın ne yazık ki Hacke'den yeterince iyi yararlanamadığını da teslim etmek gerekiyor. Hatta ortada gerçekten kaçırılmış bir fırsat var. Einstürzende Neubauten dinleyicilerinin yabancı olmayacakları üzere, hemen her albümü sesin ne olduğu, nasıl üretilebileceği, nasıl kaydedilebileceği ve nasıl algılanabileceği üzerine âdeta birer deneme olan bir grup söz konusu. Böylesi bir avant-garde grubun öncü üyelerinden birisi İstanbul'u sesi üzerinden çözümleyeceğini iddia ettiğinde, ister istemez sağlam bir argüman ve düşünsel bir derinlik için beklentiye giriyoruz. Ancak finale gelindiğinde Hacke, "İstanbul'un gizini çözemedim ama müziğine aşık oldum" dediğinde incir çekirdeğini doldurmayacak, tatmin etmekten çok uzağa düşen bir sonuç çıkıyor ortaya.

Ne yazık ki yapısının belirsizliği "İstanbul Hatırası"nın olmamış yönlerine ve sorunlarına yenilerini de ekliyor. Örneğin izlediğimiz performansların belirli bir sırayla karşımıza geldikleri, bu sıranın filmin diğer adı olan "Köprüyü Geçmek"e işaret ettiği söyleniyor. Bu önermeyi kabul edelim. O zaman konusu İstanbul olan bir belgeselde Keşan'a niye gidiliyor? Filmde de kayda değer yer kaplayan bu bölüm köprüyü geçme eyleminde nereye denk düşüyor? Maksat temayı tüm Türkiye'ye yaymak, sınırları İstanbul dışına genişletmekse, Ardahan'ın günahı ne? Ne yazık ki Selim Sesler'in ailesini ziyaret ve en şugarından Roman müziği sunmak gibi bir niyetle açıklanamayacak bu garip tercih, filmin belki de en göze batan, en sarkan yönü. Diğer yandan Akın, röportajlarda söylenenler yardımıyla Türkiye'deki farklı etnik grupların, özellikle de Kürtlerin kendilerini kendi dillerinde ifade etme mücadelesine de tüm iyi niyetiyle yer vermeye çalışıyor. Ancak ayrı bir belgesele kaynak olabilecek bu konu, söz konusu keşmekeş içerisinde ne yazık ki kayboluyor. Üstelik bu filmin orijinal ismi "İstanbul'un Sesi" değil miydi? Hem Akın'a, hem de Hacke'ye, belki de özellikle müziği yeniden tanımlamaya çalışmış Einstürzende Neubauten elemanı Hacke'ye sormak lazım, ses sadece müzikten mi ibarettir? Her gün trafikte duyduğumuz klaksonlar, İstiklal Caddesi'nin sokağa müzik yayını yapan dükkânları ve kalabalığın çıkarttığı gürültü, sokak satıcılarının bağırtıları, vb. Bunlar da İstanbul'un sesinin bir parçası değiller mi? Esasında lafı fazla uzatmaya gerek yok. Karşımızdaki bir şehrin yapısını, dokusunu analiz eden (daha da hazini, etmeye çalışan) bir belgesel değil. Bu, sadece ve sadece Akın'ın sevdiği Türk müzisyenlerin sevdiği şarkılarına çektiği kliplerden oluşan bir toplama. Bir bakıma, anlamını ancak finale doğru Sezen Aksu'nun şarkısıyla bulan, Akın ve Hacke'ye ait bir İstanbul hatırası. Buradan hareketle, filmin Türkiye'de vizyona girerken aldığı ad orijinal ismine göre çok daha dürüst, bunu da eklemek gerek. Ancak yiğidi öldür hakkını yeme demişler. Filmde karşımıza gelen müzisyenlerin hemen hepsi birbirinden önemli, performansların ise her biri ayrı güzel. Üstelik Akın'ın söz konusu performansları filme alırken belirli bir sinema duygusu yakaladığının, özellikle de mekânı ustalıkla kullandığının altını çizmek gerekiyor. Ancak filmde izlediğimiz performanslar neredeyse antolojik değer taşısalar bile, "İstanbul Hatırası"nı bir belgesel olarak kabul edilebilir kılmıyorlar. Belki de Akın baştan belirgin bir yapı sunmaya girişmese, bir iddia ile ortaya çıkmasa, üzerine oynadığı samimiyet duygusunu ve spontaneliği filmin yapısına dönüştürse daha iyi sonuç alabilirdi. İşte o zaman hem bu samimi ve keyif alarak çekildiği her halinden belli anı videosuna dair beklentilerimiz daha düşük olur ve tatmin düzeyimiz artardı, hem de eğer finalde İstanbul'un çözümlenememesi kaotik hâline bağlanmak isteniyorsa, anlatımda da bunun karşılığı bulunmuş olurdu. Şu haliyle "İstanbul Hatırası" elbette "raki gusel, sis kebap gusel, gene gelecek ben" ayarında bir İstanbul güzellemesi değil ama onun kaç gömlek üstü, bilemeyeceğiz.

Crossing The Bridge: The Sound Of Istanbul

✪✪◡

Yönetmen: Fatih Akın. **Senaryo:** Fatih Akın. **Kurgu:** Andrew Bird. **Yapımcı:** Fatih Akın, Klaus Maeck, Andreas Thiel, Sandra Harzer-Kux, Christian Kux. **Süre:** 90 dk. **Yapım:** Almanya, Türkiye. **Dağıtımcı:** R Film. **Gösterim Tarihi:** 27 Mayıs.

engin_ertan@yahoo.com

Son Kurgu

Fikir çok cazip ama...

Burcu Aykar

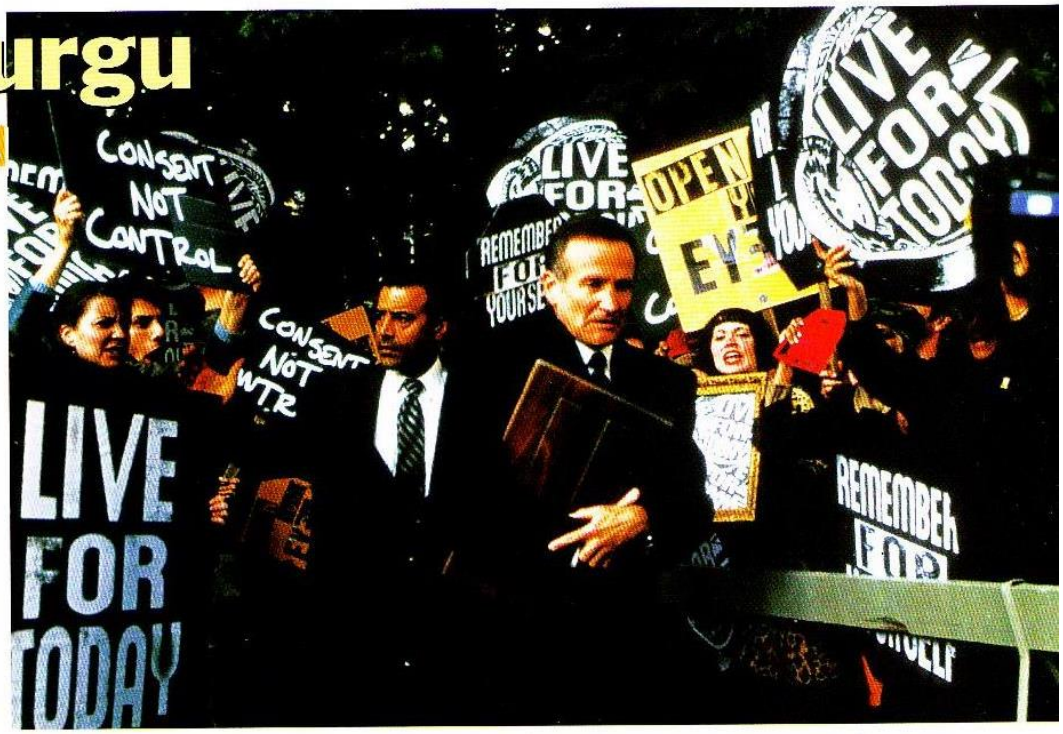

Bir filmin, senaryo ve çekim aşamalarından sonra üçüncü kez doğduğu yerdir kurgu masası. Aynı görüntüleri farklı şekillerde kurgulayarak, değişik anlamlar yüklü, bambaşka filmler yaratabilirsiniz. Hafıza da bir açıdan bu işlevi görür. Yaşadığımız anlar bütününden seçtiklerini kurgulayarak, istediğimiz anlama gelen bir hayat çıkarır önümüze. Belli yollara sapmamıza, bizi biz yapan unsurların sivrilmesine yol açan da bu anların tortuları, yani hafızanın süzdükleridir aslında. Bu da herkesi kendi yaşamının kurgucusu yapar. Hayatına dönüp baktığında, görmek istediklerini, hatırlamak istediği şekilde görür insan. İlginç doğası ve film yapım sürecine yakınlığı nedeniyle olacak, hafıza, senaryo yazarları arasında özellikle son yıllarda çok popüler bir konu. Hafıza üzerine kurulu öykülerle sık sık karşılaşsak da, iyi bir fikre kolay kolay rastlanmıyor. "Son Kurgu" ise ümit vadeden bir fikirle çıkıyor yola. İsteyen aileler doğumlarından itibaren çocuklarının beynine bir çip yerleştirtiyor. Bu çip-kamera, o insan ölene kadar yaşadığı her şeyi kaydediyor. Amaç, cenaze töreninde sunulacak "Yeniden Hatırlama" (ya da "Hafıza Yenileme") adı verilen 2 saatlik film için malzeme toplamak. Böylece geride kalanlar, sevdiklerinin gözünden onların hayatını ve kendilerini izleme şansına sahip oluyor. Hatıraları izleyip, filmi oluşturmak ise "kurgucu"ların görevi. Gördüklerinden kimseye bahsetmemek, asla kendileri çip taşımamak gibi kurallara uyan az sayıdaki kurgucular, ölenlerin nasıl bir hayat yaşadıklarını bu filme sığdırmakla yükümlüler. Çipler ölmeden önce çıkarılamıyor. Kendi çipindeki görüntülere ulaşmaya çalışanlar hayatlarını kaybediyor. Farklı altmetinlere açık, ilginç konusuyla kült bir filme dönüşme potansiyelini taşıyan "Son Kurgu", ne yazık ki bunu gerçekleştirememiş. Kurgu masası ve aksesuarlarını, minimalist iç mekanlarla kavuşturan, kasvetli bir atmosfer, filmi cazip kılıyor önce. Koyu renkler, sessizlik ve hüznün hakim olduğu bir ortamın içine çekiliyoruz; sanki ölüm sonrasının sükunetini hissediyoruz. Robin Williams'ın canlandırdığı kurgucu Alan da, sessizliği ve ciddiyetiyle bu ortamı tamamlıyor. Birçok insanın yaşamına, iyi ve kötü anılarına tanıklık eden Alan, sanki tüm hayatların yükünü taşıyor omuzlarında. Az, sadece gerekli olduğunda konuşuyor. Çok şey bildiği için konuşmayı gereksiz bulur bir hali var. Diğer kurgucudan farkı, en günahkar hayatları bile birer Disney filmine çevirebilme yetisi. Bir yandan bir rahip gibi, insanların günahlarını emiyor. Diğer yandan, her şeyi gören, bilen ve affeden bir Tanrı gibi. Tüm bunların doğal bir sonucu olarak da çok yalnız, adeta inzivada yaşıyor. Aslında onu bu mesleğe iten kötü bir çocukluk anısı. Kendini bir türlü affedemediğinden, başkalarını hoşgörerek vicdanını rahatlatmaya çalışıyor. Bu çipe, çipi taktıranlara ve kurgucuları savaş açanlar da var tabii. Bunlar, seyredildiğini bilmenin insanların doğal davranmalarını engelleyeceğini, dolayısıyla kimsenin özgür hissedemeyeceğini düşünüyorlar. Çip-kamera, kimi için zoraki, yapay bir vicdan görevinde. Hatta çipin, Tanrı'nın görevini elinden almaya çalıştığı bile söylenebilir. Hem de gördüklerini unutmadığı için daha acımasız bir Tanrı bu. İnsanın tüm hayatının kaydedilmesi, çağımız hastalıklardan birinin çok da abartılı olmayan bir uzantısı aslında. İnsanları kobay olarak kullanmak, bir eve kapatıp "bakalım ne yapacaklar", bir adaya bırakıp, "bakalım hangisi kurtulacak" diye sormak çok sıradan sayılıyor artık. Bunlardan farksız "Yeniden Hatırlama" filmleri de, hem röntgenciliğimizi hem de teşhirciliğimizi doyurmaya birebir. Yakınlarımızın hayatlarını ve kendimizi, hem de onların gözüyle görebilmek! Bir süreliğine de olsa, hayata bir başkasının durduğu yerden bakabilmek... Gerçeklik hissimizi sarsan her şey gibi bu da başdöndürücü bir fikir. Hem böylece herkes kendi filminde başrolü oynayayıp, ünlü olabiliyor. Yaptıklarının kaydedildiğini ve bir gün bunları birinin izleyeceğini bilenler acaba farklı davranır mı? Zaten Tanrı tarafından izlendiklerine inananlar için pek bir şey fark eder mi? Çip-kamera, aynı zamanda, gerçekleri istediği gibi kurgulayan ve sunan televizyon kanallarına çok benzemiyor mu? Yazar ve yönetmen Ömer Naim, Berlin'de yarışan filmi "Son Kurgu"da, tüm bu meselelere teğet geçiyor yalnızca. Sığ bir aşk öyküsü, çocukça denebilecek basitlikte bir komplo hikayesi ve kendini önemsetmeyen yan öyküler ile güzel bir fikir harcanmış oluyor sonuçta. Robin Williams'ın sürekli ızdırap çeken kurgucu rolünde ne kadar dokunaklı olabildiği, ne derece derin bir performans sergilediği de tartışılır. Ama fikrinin cazipliğinden dolayı, insanı düşünmeye terkediyor "Son Kurgu." Film siliniyor ama "ya böyle bir çip olsaydı" diye sordurdukları kalıyor geriye.

aykarburcu@hotmail.com

The Final Cut

✪✪◡

Yönetmen: Ömer Naim. **Oyuncular:** Robin Williams, Mira Sorvino, Stephanie Romanov, James Caviezel, Thom Bishops, Mimi Kuzyk, Genevieve Buechner, Brendan Fletcher, Vincent Gale, Casey Dubois. **Senaryo:** Ömer Naim. **Görüntü Yönetmeni:** Tak Fujimoto. **Müzik:** Brian Tyler. **Kurgu:** Dede Allen, Robert Brakey. **Yapım Tasarımcısı:** James Chinlund. **Yapımcı:** Nick Wechsler. **Süre:** 105 dk. **Yapım:** Almanya, Kanada. **Dağıtımcı:** R Film. **Gösterim Tarihi:** 27 Mayıs.

Tuna Erdem
tunae@bilgi.edu.tr

Gücün karanlık yanı ya da "içimde kötü bir his var"

"Nedenleri rüyalarda yatan eylemlerle karşı karşıya olduğumuza ve Yoda bize, karanlık tarafa giden yolun tümüyle duygulardan örülü olduğunu söylediğine göre, gücün karanlık yanını, psikanalizin karanlık kıtası, bilinçdışında aramamız gerekiyor."

Yaratıcısı George Lucas'ın da dile getirdiği gibi, "Yıldız Savaşları", özelde "Anakin nasıl ve neden Darth Vader'e dönüştü?", genelde ise, "İnsan nasıl ve neden karanlık tarafa geçer?"sorusunun cazibesine dayanıyor. Son film nihayete erdiğinde, ardında, yorumlarımızın harcıyla karılmayı bekleyen, birçok olası cevap bırakıyor bu sorulara. Daha genel soruya cevabı, bilge Yoda çoktan vermişti zaten: "Korku öfkeye, öfke nefrete nefret ıstıraba, ıstırap ise karanlık tarafa götürür". Ancak bu o kadar genel bir cevap ki, hem Anakin'e, hem de kendi özelimize bağlamak bize kalıyor. Daha özel soruya, "Anakin hangi noktada karanlık tarafa geçti?" sorusuna ise üçleme, bir değil bin bir cevap veriyor: Kum Adam soykırımını gerçekleştirdiğinde mi? Jedi kurallarını hiçe sayarak Padme ile evlendiğinde mi? Kont Dooku'yu öldürdüğünde mi, Mace Windu'nun ölümüne sebebiyet verdiğinde mi? Çocuk yaştaki Jedi çıraklarını katletmeden önce hala geri dönüşü var mıydı? Yoksa kıskançlık krizine kapılıp sevdiği kadını boğmaya kalkmasaydı, yine de karanlığa mahkum olmayabilir miydi? Soykırım, yargısız infaz, sahip olma arzusu... Bunlardan hangisi karanlık tarafa geçiriyor insanı?

Tek bir geri dönüşü olmayan nokta aramaya başladığımızda, karanlık tarafa geçişi bir süreç değil, tekil bir eylem olarak algılamaya kalktığımızda, soru işaretleri çoğalarak arapsaçına dönüşüyor. Buna da şaşmamak gerekiyor. Ne de olsa, her noktanın bir geri dönüşü olduğunu, Anakin'in son nefesini aydınlık tarafta vereceğini, zaten biliyoruz. Demek ki, tekil eylemler ile genelgeçer motivasyonları arasında, her iki tarafı birbirine bağlayacak bir ara aşamaya odaklanmamız, özeli genelle, soyutu somutla ilişkilendirebilmemiz gerekiyor.

Bu ara aşama, Anakin'in rüyaları olarak geliyor karşımıza. Yukarıda anılan eylemlerin müsebbipleri, Anakin'in Bölüm İki'de, annesinin acı çektiğini, Bölüm Üç'te ise karısının doğum yaparken öldüğünü gördüğü rüyalar ki, Yoda'nın karanlığa giden yolun ilk durağı olarak belirttiği korkuyla harmanlanmışlar. Nedenleri rüyalarda yatan eylemlerle karşı karşıya olduğumuza ve Yoda bize, karanlık tarafa giden yolun tümüyle duygulardan örülü olduğunu söylediğine göre, gücün karanlık yanını, psikanalizin karanlık kıtası, bilinçdışında aramamız gerekiyor. Eğer Freud'un iddia ettiği gibi her rüya, bilinçdışı bir arzumuzu tatmin ediyorsa, Anakin'in neden annesinin acı çekmesini, Padme'nin ise doğum yaparken ölmesini arzuladığını anlamak bize düşüyor.

Psikanalitik açıdan Anakin'in temel sorunu babasız oluşu; bakire doğumla dünyaya geldiğinden, anneyle baş başa büyümesi. Aynı bakış açısına göre baba, anne ile çocuk arasındaki ruhsal göbek bağını keserek, çocuğun topluma doğmasını sağlayan kişiye verilen isim. Çocuk, anneden kopmadan birey olamıyor, toplumda yerini bulamıyor zira. Anakin'i annesinden, en azından fiziksel olarak koparan ilk baba figürü, Qui Gon Jin oluyor. Gelgelelim henüz ruhsal bağı kopartamadan ve Anakin'i Jedi toplumuna kabul ettiremeden ölüyor. Yerini başka bir baba adayına Obi Wan'a bırakıyor. Obi Wan, ilk baba figürünün çırağı olduğundan, Anakin için babadan ziyade bir "abi" konumunda ve sık sık ışın kılıcını düşürmesinden, on kez Anakin tarafından kurtarılmasından, üst üste iki kere Kont Dooku ile dövüşürlerken bayılıp kalmasından da anlaşılacağı üzere "fallus sahibi", yani iktidar temsilcisi bir baba olamıyor. Anakin'in "bana babam kadar yakınsın" dediği Obi Wan, babalık görevinde başarısız oluyor, Anakin'in koşa koşa annesine dönmesini engelleyemiyor, yani Anakin'i kastrasyon tehdidiyle durdurmak şöyle dursun, kendisi kastre olmuş, iktidarsız bir erkek figürüne dönüşüyor. Ona anneyi yasaklayacak, anneden vazgeçmesini sağlayacak bir babadan mahrum olan Anakin de, gözden ırak olsa da annesiyle yek vücut olduğunu düşünmeye devam ediyor. Eğer anne ile çocuk ayrılmaz bir bütünün parçalarıysa, annenin, çocuk yanında değilken acı çekmemesi de olanaksız. Annenin acısı bu bağın kanıtı olduğundan, Anakin rüyalarında arzusunu tatmin etmiş oluyor.

Baba eksikliğinin yaratığı sorunu Anakin, annesinden ayrıldığı anda, Padme'ye aşık olarak katmerliyor. İlk tanışmalarının Anakin küçük bir çocuk, Padme yetişkin bir kadınken gerçekleşmiş olması bile, Anakin için Padme'nin bir anne figürü, olduğunu kanıtlamaya yetiyor. Bir de buna, aşklarının tohumlarının atıldığı dönemde, Padme'nin sadece yetişkin değil,

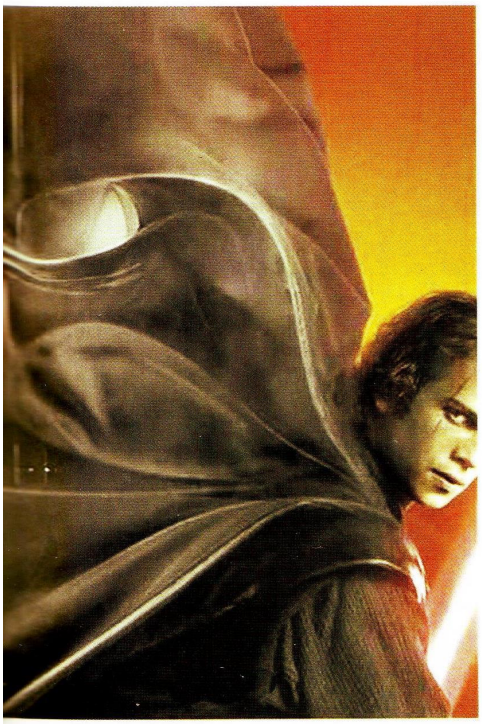

kraliçe, yani mutlak iktidar sahibi bir kadın, Anakin'in sadece çocuk değil, köle, yani iktidardan tümüyle mahrum bir çocuk olduğu bilgisini eklemek gerekiyor. Bu şartlarda Anakin için Padme'nin bir anne ikamesi, annesinin yerine koyduğu bir arzu nesnesi olduğuna şüphe kalmıyor. Padme'nin tam da anne olurken ölmesini istemesinin nedeni de bu. Padme başkasının annesi olduğu anda, Anakin'in annesi rolünde ölecek zira. Anakin için Padme'nin hamileliği, anne-çocuk modelindeki ilişkilerine ihanet etme biçimi ve bu yüzden ihanete uğradığı sonucuna çarçabuk kapılıveriyor. Bir yandan da, Padme'yi Obi Wan'dan kıskandığına göre, çok gecikmiş bir Oedipal çatışmaya giriyor. Bu açıdan Anakin'in, Palpatin'de onu anneden koparacak kadar güçlü, fallus sahibi bir baba aradığını, ama tam da bu baba figürü, onu anneden koparmak yerine, anneyi sonsuza kadar elinde tutmasını sağlayacak bir vaatte bulunduğu için ona bağlandığını düşünmek mümkün. Nitekim Palpatin sonunda, babalık etmek şöyle dursun, Anakin'in küllerinden Darth Vader'i doğurarak, düpedüz annelik rolü üstleniyor.

Kısacası Yoda'nın dediği gibi karanlık tarafa yolculuk, korku ile başlıyor: anneden kopma korkusuyla. Nitekim küçük Anakin, "konunun annemle ne ilgisi var" diye sorduğunda Yoda, "her türlü ilgisi var" cevabını vermişti. Bu korkunun kendini, kehanet tadında rüyalarla dışa vurması da boşuna değil. Pskianalist Adam Philips "Korku, nesnesi gelecek olan ama kuşkusuz ancak geçmişten türetilebilecek bilginin yaratığı zihinsel durumdur. Korku hallerinde bilinen veya sezilen gelecek, geçmişin olasılıklar repertuarıdır. Korkunun öznesi, geçmişteki gelecektir. Korktuğumuzda, bilmek dereyi görmeden paçaları sıvamaya dönüşür, adeta gelecek şimdiden olup bitmiştir" diyor. Anakin'in Padme'nin ölümünden korkusunun, geçmişte annesinin ölümünden türetildiğine, annesinin ölümünden korkmasının ise, çocukluğunda anneden kopma olasılığının repertuarından beslendiğine ve gelecek öngörülerinin her birinin, kendi kendini gerçekleştiren kehanetlere dönüşerek, geleceği şimdiden olup bitirdiğine şüphe yok. Nitekim Luke'a eğitimini yarı yolda bıraktıran da, geleceğe ilişkin bir korku, bir kehanet olmuştu. Luke buna rağmen Anakin'in düştüğü hataya düşmüyorsa, bu annesinden daha doğum anında kopmasından, ve adıyla müstesna iktidar sahibi bir babası olmasından kaynaklanıyor.

Gelecek öngörülerinin tehlikeli konumu Yıldız Savaşları'nın kronoloji algımızı altüst eden yapısını da açıklıyor. Geleceğe dair bir film izlediğimiz yanılsaması her filmin başında beliren "çok uzun bir zaman önce" ibaresiyle tuzla buz ediliyor. Öykünün sonunu, öykünün başından yıllarca önce izlememiz, ister istemez doğrusal değil döngüsel bir zaman algısını dayatıyor. Hatta denebilir ki, yeni üçleme, sonunu baştan bildiğimiz bir öyküyü izlerken, yine de aynı keyfi almamızı sağlayarak, Anakin'in çıkartamadığı dersi, önemli olanın sonuç değil süreç, ölüm değil yaşam olduğu dersini bizim bellememizi sağlıyor. Son filmin de, bir geleceği olduğunu ve bunun Anakin'in kehanetleri gibi karanlık değil, "Yeni Bir Umut" olarak adlandırılmış olduğunu, seyirci bir an bile unutmuyor.

Hayranları bilir, bütün "Yıldız Savaşları" filmlerinde illa ki "içimde kötü bir his var" cümlesi sarf edilir. Kimi kez alkışlarla karşılanan bu alelade cümle böylelikle, ilk bakışta asla edinemeyeceği bir önem kazanır. Her daim beklenen ve asla gözden kaçırılmaması gereken bir söz haline gelir. İşte bu sözün neden bu kadar önemli olduğunu da, ancak şimdi çözebiliyoruz. Bu sözün, Anakin'in rüyaları gibi, geleceğe ilişkin bir korkunun ifadesi zira ve önemsiz bulunup gözden kaçırıldığında çığ gibi büyüyüp çoğalmasına neden olduğumuz bu kötücül his karanlık tarafın tanımı adeta. Obi Wan Bölüm I'de, "içimde kötü bir his var" dediğinde, ustası Qui Gon Jin, üçlemenin en önemli dersini veriyor çırağına: "Kaygılarına odaklanma, şu ana ve buraya, yaşayan güce konsantre ol". Korkunun öznesi gerçekten de "gelecekteki geçmişse", her tür korku ve kaygı, şimdiyi ıskalamamıza, şimdi de, yaşayan tek zaman dilimi olduğuna göre, yaşamı ıskalamamıza neden oluyor. Bölüm II'de Obi Wan, ustasından öğrendiklerini, neredeyse kelimesi kelimesine çırağına aktarma fırsatını yakalıyor ve "negatife odaklanma" diyor Anakin'e. Gerçekten de bunu söylediği anın, Anakin'in karanlık tarafa yaptığı yolculuğun ilk adımı olduğunu, en azından bizim tanık olduğumuz ilk adım olduğunu söylemek mümkün. Anakin, on yıldır görmediği Padme ile ilk karşılaşmasına, korku içinde gidiyor ve bu karşılaşmaya tanıklık eden Jar Jar Binks ve Obi Wan Kenobi'nin aksi yöndeki ifadelerine karşın, "Padme beni gördüğüne sevinmedi, beni tanımadı bile" diyor. Yoruma açık bir durumu, hemen olumsuz yönde, korkularının pençesinde yorumluyor, korkularını hakikat olarak algılıyor. Obi Wan olumsuzluğa odaklanmamasını istediğinde, annesiyle ilgili rüyalarından söz etmesi de, korkularının kaynağını açık ediyor. Ancak usta sözü dinlemeyen Anakin, herşeyi karamsar, karanlık yorumlamaya devam ediyor. Obi Wan'ın önünü tıkadığına inanmayı, ona bir şey öğretmeye çalıştığına inanmaya tercih ediyor, Jedi Konseyi'ne üye olmaya sevinmektense, usta yapılmamış olmaya yerinmeyi seçiyor, sevildiğine inanmaktansa, ihanete uğradığına inanmayı daha kolay buluyor. Sonunda Mace Windu'nun ölümüne sebebiyet verdiğinde "ben ne yaptım?" diye soruyor kendi kendisine ve sorunun olası cevapları arasından en kötümserini seçiyor: "Karanlık tarafa geçtim." Oysa, yaptığını, Jedi kurallarını uygulamak, Mace Windu'nun bir yargısız infaz gerekleştirmesine engel olmak diye de yorumlaması mümkündü. Mace Windu daha önce Palpatin'in de dile getirdiği bir cümleyi sarf ederek "hayatta bırakılmayacak kadar tehlikeli" demekteydi Palpatin için. Yani bir başka formülle, geleceği "şimdiden olmuş bitmiş" olarak tahayyül etmekteydi. Palpatin bu sözü söylediğinde Anakin inanmayı tercih etmişti, Mace Windu sarf ettiğinde geleceğin bilinmezliğine güvenebilse, karanlık tarafa geçmemesi mümkündü.

Sonuç olarak, ilk üçlemenin, hızlandırılmış kurs biçimindeki Jedi eğitiminden çıkartamadığımız özünü, son üçlemede yerli yerine oturtuyoruz. Jedi eğitiminin özünü, her karanlık, karamsar, negatif düşüncenin anında tespit edilerek yok edilmesi oluşturuyor. Bu da ömür boyu sürecek bir çaba olduğu gibi, neden Jedi eğitimine küçük yaşta başlanması gerektiğini açıklıyor. Karamsarlık yer etmeden, birçok "kötü his", fark edilmeden bilinçdışına yerleşmeden, iyiye doğru yol almak gerektiğinden ve çocuğun, bir an önce annesinden kopması elzem olduğundan.

Filmin her türlü siyasi okumasının da bu çerçevede yer alması gerekiyor. Eğer Bush'tan ve Irak'tan söz edilecekse, bunu, "içimde bir his bunların nükleer silah kullanacağını söylüyor" diyen, 11 Eylül geçmişini gelecekteki Irak'ta yeniden üreten bir Amerika'yla bağlantılandırmak gerekiyor. Gelgelelim, madem ilk adımları dev olaylarda değil, gözden kaçırılabilir hislerde aramamız, kötülüğü Sith Lord'larında değil, kendi içimizde bulmamız söyleniyor, bu tür okumaları kendi coğrafyamıza da uyarlayabiliriz demektir. Öyle ya, hükümet sözcüsünün, henüz gerçekleşmemiş bir konferansın, vatana ihanet içerdiğini deklare edebilmesinde, muhalefet liderinin, henüz gerçekleşmemiş bir cumhurbaşkanlığı seçiminin rejimin köküne kibrit suyu sıkacağı beyanında da, aynı karanlık tarafın izleri, "ana"vatana körü körüne bir bağımlığın tezahürleri pekala görülebilir. ■

Samantha ile yeniden...

PEK YAKINDA

Bir dönem ülkemizde de yayınlanan "Bewitched" yani "Tatlı Cadı" dizisinin orijinaliyle aynı adı taşıyan sinema filmi, romantik komedi tutkunlarına ve eski günleri yâd etmek isteyenlere keyifli bir seyirlik sunuyor...

Amerikan televizyonlarında 1964 - 1972 yılları arasında yayınlanan, 70'lerin ortalarından itibaren ve 80'lerin başında TRT'de de ilgiyle izlenen "Bewitched", bir ölümlüyle evlenen Samantha adlı cadının serüvenlerini anlatıyordu. Dizi ülkemizde "Tatlı Cadı" adıyla gösterilmiş, burnunu oynatarak sihir yapan filmin başkahramanı oldukça sevilmişti. 30 yılı aşkın bir zamandan sonra "Tatlı Cadı" da "beyazperdeye uyarlanan eski diziler" kervanına katıldı. Ancak film, dizinin birebir uyarlaması değil; olay örgüsü "film içinde film" şeklinde yenilenmiş. "Sleepless in Seattle" ve "You've Got Mail" ile romantik komedi türüne başarılı yapımlar kazandıran Nora Ephron, "Bewitched"de de yönetmen koltuğuna oturuyor. Vaktiyle Elizabeth Montgomery'nin canlandırdığı Samantha, filmde Nicole Kidman'ın ("Practical Magic"de de bir cadıydı) vücudunda hayat buluyor. Kidman'ın rol arkadaşı ise komedyen Will Ferrell... Shirley MacLaine ve Michael Caine de oyuncu kadrosunda olunca, bize de ağustos ayını beklemek düşüyor.

PEK
YAKINDA

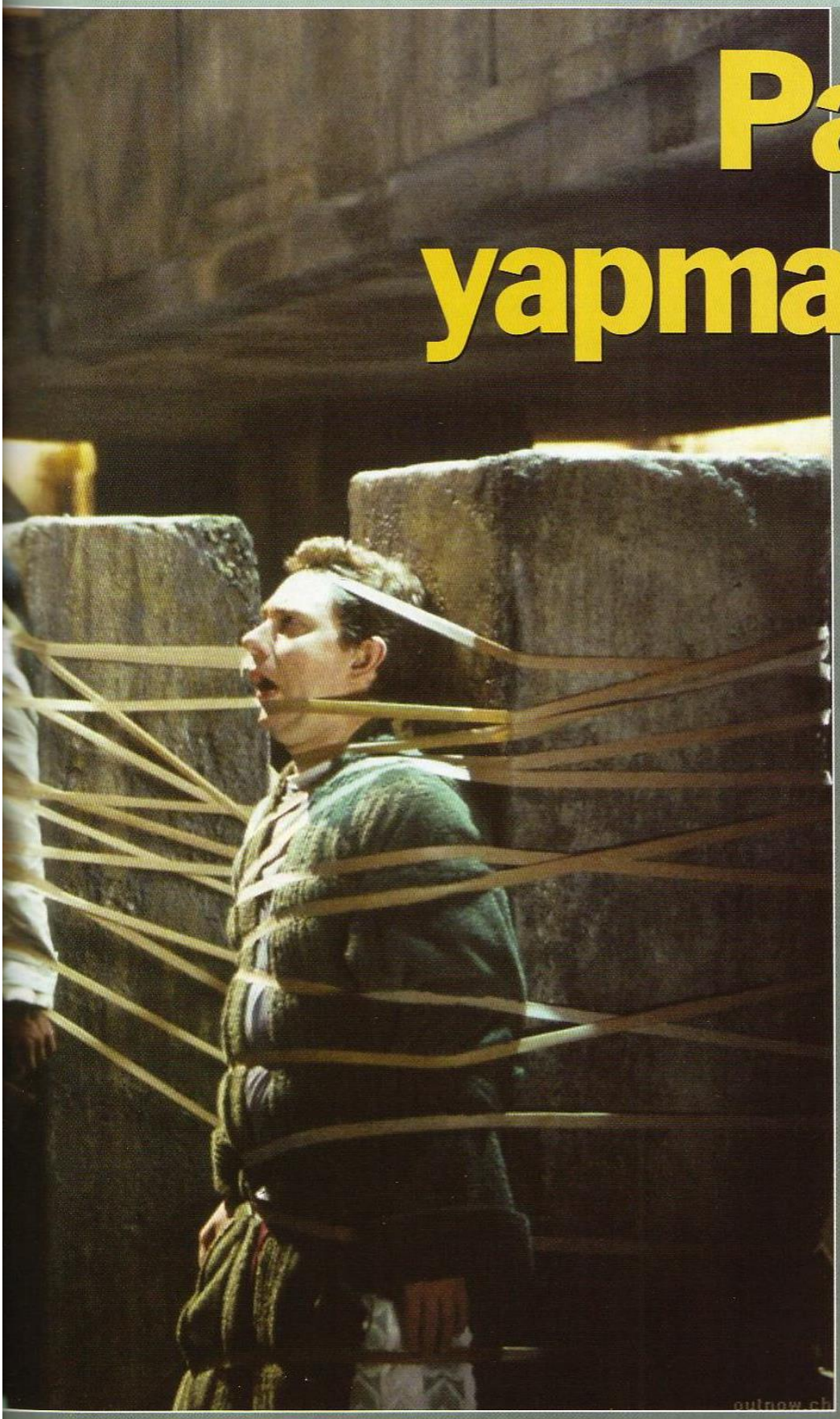

Panik yapmayın!

Evrende uçuk kaçık bir yolculuğa çıkmamıza az kaldı. "Otostopçunun Galaksi Rehberi" sonunda sinemaya uyarlandı ve gişe başarısı da dikkate değer. Türkiye'de 19 Ağustos'ta gösterime giriyor.

İngiliz yazar Douglas Adams'ın altı kitaptan oluşan kült roman serisi "Otostopçunun Galaksi Rehberi" sonunda yönetmen Garth Jennings tarafından filme çekildi. Sıradışı üslubuyla kendine özgü okuyucu kitlesine sahip olan roman; daha önce radyo piyesi, tv dizisi, bilgisayar oyunu, sahne şovu, çizgi roman formlarında hayran kitlesiyle buluştu. 1982'den beri film projesi olarak düşünülürken sonunda gerçekleştirildi. Başrollerde Martin Freeman, Mos Def, Sam Rockwell, Bill Nighy, John Malkovich yer alıyor. Filmin kahramanı Arthur Dent, zaten kötü bir gün geçirmekteyken, dünya hiperuzaysal bir çevreyolu inşası için yok edilir. Yapabileceği tek şey; aslında bir uzaylı olduğunu henüz öğrendiği yakın arkadaşı Ford Prefect'in eşliğinde bir uzay gemisine otostop çekmek olur. Ama bu kaçış; dünya, evren ve her şeyle ilgili sırlara vakıf olacağı fantastik bir maceraya dönüşür.

THE NEW WORLD

Terrence Malick'in aşk destanı

"The Thin Red Line"dan beri yönetmen koltuğunu boş bırakan Terrence Malick, 7 senelik ayrılıktan sonra yeniden sinema-severlerin huzuruna çıkıyor. Sakin anlatımını görsel ihtişamla birleştirmeyi seven yönetmen, bu sefer çokça bilinen ve defalarca sinemaya uyarlanmış bir hikâyeye el atıyor: Kâşif asker John Smith ve Amerikan yerlisi Pocahontas arasındaki efsanevi aşk... "The New World" adını taşıyan film, 1607'de Yeni Dünya'ya ayak basan Avrupalılar'ın Amerikan yerlileri ile karşılaşmasını, iki farklı kültürün çatışmasını ve zamanla trajediye dönüşen olayları anlatıyor. 30 milyon dolar gibi küçük bir bütçeyle çekilen filmin senaryosu, alışkın olduğumuz şekilde Terrence Malick imzalı. "How the Grinch Stole Christmas"da ilk defa kamera karşısına geçen ve küçük bir rolde izlediğimiz Q'Orianka Kilcher, Pocahontas'ı canlandırıyor. Colin Farrell ise cesur ve tutkulu kâşif John Smith rolünde... Kadroda Christopher Plummer ve Noah Taylor da yer alıyor.

EVERYTHING IS ILLUMINATED

Frodo'nun yeni yolculuğu

Son olarak "The Manchurian Candidate"de Raymond Shaw rolünde izlediğimiz; sert yüz hatları nedeniyle daha çok kötü adam karakterlerine hayat veren ve yardımcı rollerde görmeye alıştığımız Liev Schreiber, ilk kez yönetmen koltuğuna oturdu. "Everything Is Illuminated" adını taşıyan film Jonathan Safran Foer'ın yazdığı aynı adlı romandan uyarlanan bir dram-macera. Hikâye, 1977 doğumlu Foer'ın yaşamından izler taşıyor. Yazarın büyükbabası 2.Dünya Savaşı sırasında Nazilerin yerle bir ettiği Ukranya kasabasından bir kadın tarafından kurtarılmış. Foer de delikanlılık döneminde bu kadını bulmaya çalışmış ama hiçbir ipucuna rastlayamamış. Film işte bu arayışı anlatıyor. Senaryoyu Liev Schreiber kaleme almış. Filmde yazarı yani Jonathan karakterini ise "Yüzüklerin Efendisi"nin Frodo'su Elijah Wood canlandırıyor.

THE ADVENTURES OF SHARK BOY & LAVA GIRL IN 3-D

Baba-oğul Rodriguezler'in Üç Boyutlu Macerası

Robert Rodriguez, Casus Çocuklar'ın son macerası olan "Spy Kids 3-D: Game Over"ın oyun bölümlerini üç boyutlu çekmis; 3-D teknolojisini sinemda bolca kullanacağının sinyallerini vermisti. Yönetmenin yeni filmi "The Adventures of Shark Boy & Lava Girl in 3-D" bu öngörüyü gerçeğe dönüstürdü. Oğlu Racer tarafından tasarlanmıs bir hikâyeyi senaryolastıran Rodriguez, yabancısı olmadığımız, eğlenceli ve hareketli bir filme imza attı. Hayali bir süperkahramanı arkadas edinen bir çocuğun, onunla atıldığı maceraları anlatan film, Rodriguez hayranlarını mest edecek gibi görünüyor. Filmin baskahramanları Shark Boy'u Taylor Lautner, Lava Girl'ü de Taylor Dooley canlandırıyor. Oyuncu kadrosunda David Arquette de yer alıyor.

INTO THE BLUE

Denizin ortasındaki büyük bela

Bir grup dalgıç, batık bir kargo uçağında büyük bir paket bulur. Buldukları "sey" yüzünden basları belaya girer. Zira uyusturucu kralı da bu paketin pesindedir ve denizin ortasında büyük bir kovalamaca baslar. Denizde geçen bu aksiyonun yönetmeni, aktörlükten ve senaristlikten gelen John Stockwell... Oyuncu kadrosunda ise genç yıldızlar yer alıyor: "The Fast and the Furious" un yakısıklısı Paul Walker; "Honey" ve son olarak "Sin City"de izlediğimiz Jessica Alba basrolleri paylasıyor.

CORPSE BRIDE

Tim Burton'dan hayaletli animasyon

Victor adlı bir adam, saka olsun diye bir iskeletin parmağındaki yüzüğü alıp takar. Böylece bir ölüyle evlenmis olur ve hayaletlerin dünyasına katılır. Ancak gerçek hayattaki karısı onu beklemektedir. Fantastik filmlerine ve sıradısı kahramalarına hayran olduğumuz Tim Burton, bu sefer tam anlamıyla hayal alemine giriyor; hayranlarının belki de uzun zamandır yapmasını beklediği ilginç bir animasyona imza atıyor. İki yönetmenli animasyonun diğer yaratıcısı da Mike Johnson. Söylentilere göre animasyonun konusu eski bir Rus masalına dayanıyor. Johnny Depp, Victor'u seslendirirken "Charlie and the Chocolate Factory"den sonra bir kez daha Tim Burton'la çalışma sansını yakalıyor. Ceset gelini Helena Bonham Carter, Victor'un karısı Victoria'yı da Emily Watson seslendiriyor. Kadroda Albert Finney ve Christopher Lee gibi ustalar da yer alıyor.

DOOM

Ünlü bilgisayar oyunu beyazperdede

Id Software tarafından yapılıp 1993'de piyasaya sürülen ve genis bir hayran kitlesine sahip olan bilgisayar oyunu Doom, sinema salonlarına gelmeye hazırlanıyor. Olduvai gezegenindeki laboratuvardan yardım sinyali alan özel askeri birlik, gezegene vardığında buradaki nüfusun sistematik biçimde yok edildiğini görür. Film, özel birliğin bu kıyımı gerçeklestiren mutantların pesine düsmesi ile gelisen olayları anlatıyor. "Doom"da basrolleri The Rock lakabıyla tanınan Dwayne Johnson ve "Yüzüklerin Efendisi"nin Eomer'i Karl Urban paylasıyor. Dwayne Johnson Doom 3'ün baskarakterlerinden Sarge'yi, Urban da John Grimm'i canlandırıyor. Yönetmen, "Romeo Must Die" ve "Cradle 2 the Grave"den hatırlayacağımız Andrzej Bartkowiak. Bilgisayar oyununu senaryoya dönüstüren isim ise ilk kez böyle bir görevi üstlenen David Callaham.

HAZIRLIK AŞAMASINDAKİLER

THE GOOD GERMAN

Steven Soderbergh ve basrol oyuncusu George Clooney yeniden birarada... Joseph Kanon'un romanında uyarlanan "The Good German", 2. Dünya Savası sırasında beraber olduğu sevgilisini bulmak için Berlin'e gelen ve kendini gizemli olayların ortasında buluveren Amerikalı bir gazetecinin öyküsünü anlatıyor. Amerikalı gazeteciyi George Clooney canlandırırken ona Cate Blanchett ve Tobey Maguire eslik ediyor. Steven Soderberg, "The Good German"ı siyah-beyaz çekiyor.

Gösterim Tarihi: Henüz kesinleşmedi.

THEN SHE FOUND ME

2000 yılında filmleri arka arkaya vizyona giren daha sonra da beyazperdede izleyemediğimiz Helen Hunt "Then She Found Me" adlı romantik komedi ile hayranlarının karsısına çıkacak. Filmde, bir öğrencisinin babası ile iliskiye giren April adlı bir öğretmeni canlandıracak olan Hunt, aynı zamanda yönetmen koltuğuna da oturacak. Hunt'ın rol arkadası ise Woody Harrelson...

Gösterim Tarihi: Henüz kesinleşmedi.

THE POSEIDON ADVENTURE

Ronald Neame'in yönettiği ve basrollerini Gene Hackman ile Ernest Borgnine paylastıkları 1972 yapım tarihli "The Poseidon Adventure" yeniden çekiliyor. En iyi felaket filmlerinden biri olarak nitelendirilen bu klasik, 33 sene sonra Wolfgang Petersen'in ellerinde canlanıyor. "Outbreak", "The Perfect Storm" ve "Troy" gibi hem felaket temalı filmlerin hem de büyük prodüksiyonların altından başarıyla kalkan Petersen'in kadrosunda Kurt Russell ve Richard Dreyfuss yer alıyor. Çekimler önümüzdeki ay başlıyor.

Gösterim Tarihi: Henüz kesinleşmedi.

LADY IN THE WATER

Filmlerini 2 sene arayla izler olduğumuz Night Shyamalan, yeni projesi "Lady in the Water" için hazırlıklara başladı. Shyamalan filmin hem senaristi hem de yapımcısı. Film, binanın havuzunda yüzen bir su perisi bulan bir apartman görevlisinin yasadıklarını konu alıyor. Shyamalan, "The Village"da basrol verdiği Bryce Dallas Howard ile yeni filminde de beraber çalışıyor. Çekim mekânı ise yönetmenin diğer filmlerinde olduğu gibi Philadelphia...

Gösterim Tarihi: Henüz kesinleşmedi.

X-MEN 3

X-Men'in iki filminin yönetmeni Bryan Singer, Superman Returns'ü tercih edince X-Men 3'ün yönetmen koltuğu bos kalmıstı. Daha sonra Matthew Vaughn ile anlasılmış; ancak onun da projeden ayrılması sonucunda yeni isimler belirlenmisti: John Moore ve Brett Ratner. Rush Hour serisi, "Red Dragon" ve "After the Sunset"ten tanıdığımız Brett Ratner, ipi göğüsleyen isim oldu. İki filmdeki oyuncu kadrosu aynen korunuyor. Maggie Grace, Kelsey Grammer ve Vinnie Jones'un da kadroya dahil olduğu filmin çekimleri bu yaz başlıyor.

Gösterim Tarihi: Henüz kesinleşmedi.

SUNSHINE

Son olarak "28 Days Later" ile sinemalarımıza konuk olan Danny Boyle'un yeni projesi bir bilimkurgu. Güneste meydana gelen sorunlar nedeniyle oraya gönderilen bir grup astronotun gerilim yüklü macerasını anlatan "Sunshine"ın senaryosunu Alex Garland yazdı. The Beach romanın yazarı olan Garland, "28 Days Later"ın da senaryosuna imza atmıstı. Oyuncu kadrosu için Cillian Murphy kesinleşirken Chris Evans ve Michelle Yeoh'un da filme katılacağı söyleniyor.

Gösterim Tarihi: Henüz kesinleşmedi.

KOMEDİDEN ANİMASYONA, EN GENİŞ DVD YELPAZESİ SONY'DE!

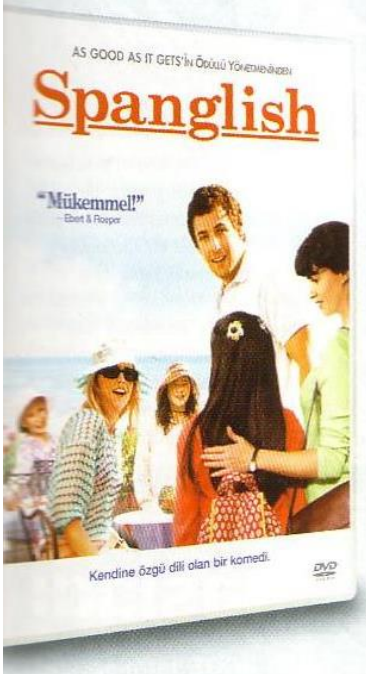

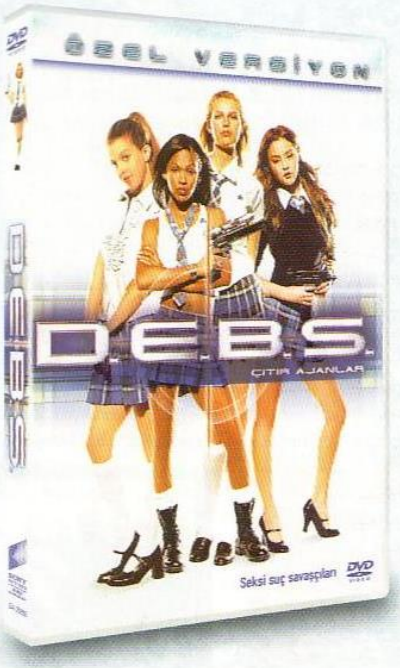

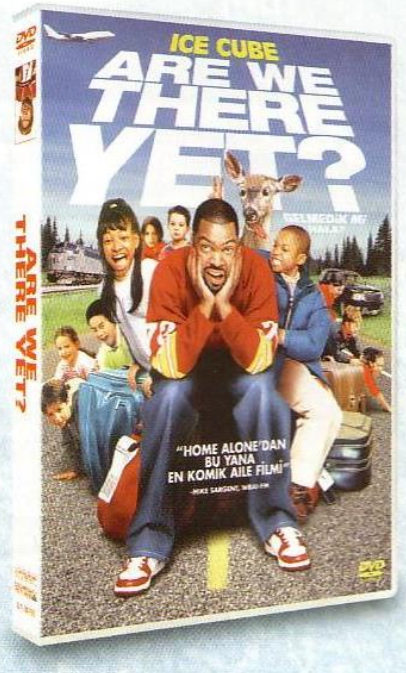

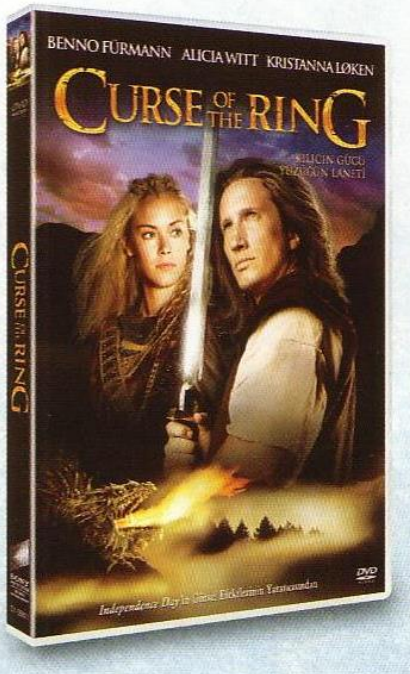

DVD VIDEO VCD VIDEO

SATIŞ NOKTALARINDA!

SONY PICTURES HOME ENTERTAINMENT

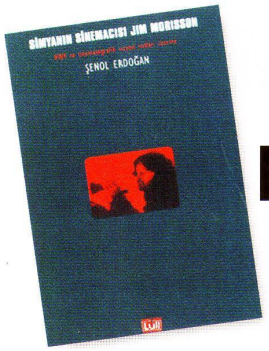

O, sadece bir rockçu değildi

"Simyanın Sinemacısı Jim Morrison" adlı kitap, sanatı ve yaşam tarzı ile pek çok esere ilham kaynağı olan Jim Morrison'un sinema tutkusunu, eserleriyle birlikte ortaya çıkarıyor...

1943'te James Douglas Morrison adıyla dünyaya gelen ve 1971'de aramızdan ayrılan Jim Morrison'u çoğumuz The Doors'un solisti, uyuşturucu ve alkol batağına gömülerek kendini harcamış yetenekli bir şarkı olarak biliriz. Ancak onun yeteneği sadece müzikle sınırlı değildi. Morrison tam bir sinema tutkunuydu. İmgelere bağlılığına bakarak onu David Lynch'e bile benzetebiliriz aslında. UCLA'da sinema okuyan Morrison okul bitirme filmi de hazırlamış; kullandığı yoğun simgesel dil, hocaları tarafından beğenilmeyince okulu bırakmıştı. Bu filmin kayıtları Oliver Stone'un "The Doors"unda da kullanıldı.

Bir "Quentin Tarantino Kitabı" ve "Bir Wim Wenders Kitabı" adlı eserlerinden tanıdığımız Şenol Erdoğan, "Simyanın Sinemacısı Jim Morrison" adlı kitabında, onun sinemasal yeteneğini ortaya çıkarıyor. Morrison'ın sadece erken ölmüş bir rock şarkıcısı ya da The Doors'un çılgın solisti değil; "gerçek sinema bilincini taşıyan en büyük insan" olduğunu belirtiyor yazar. Morrison'ın kısa hayat hikâyesi ile başlayan kitapta, onun 1969'da çektiği ve seyirciyle buluşamamış filmi "HWY-An Amerikan Pastoral"in ortaya çıkış hikâyesi ve senaryosu, daha doğrusu kare kare görüntüleri yer almakta. Yazar "HWY"yi "anın bilinç akışını yakalayan büyük bir deney olduğu gibi, bir sanat formu ve aynı zamanda ruhsal bir yolculuk olarak devrimsel bir konsepte de sahip" bir film olarak tanımlıyor. Kitabın devam bölümleri ise Morrison'ın filme çekilmemiş "Otostopçu" adlı senaryosu, Sinematografik Vizyon Notları'nın orijinal ve tam metni ile Şenol Erdoğan'ın bu notlar üzerine yaptığı çözümlemelerden oluşuyor.

Han Solo'dan solo maceralar

IV, V ve VI. Star Wars'ta Harrison Ford'un canlandırdığı nevi şahsına münhasır kahraman Han Solo, kadim dostu Chewbacca ile başrolünde kendisinin olduğu yepyeni bir maceraya soyunuyor...

"Uzun zaman önce, çok çok uzak bir galakside..." diyerek 1977'de başlayan ve Mayıs ayında izlediğimiz 3. bölümle sona eren Star Wars efsanesi farklı biçimlerde varlığını sürdürüyor. IV, V ve VI. bölümlerde Harrison Ford'un hayat verdiği Han Solo, kimilerine göre Luke Skywalker'ı gölgede bırakacak kadar ilginç ve sempatik bir karakterdi. Galaksinin en hızlı gemisi dediği ve kumarda kazandığı Millenium Falcon ile asilere destek veren gönülsüz bir kahramandı o. Kimseye iyilik yapmaz ama para söz konusu olduğunda cesaret sergilemekten asla çekinmezdi.

Bilimkurgu yazarı olan ve "Star Wars IV" ile "The Empire Strikes Back" filmlerini radyoya uyarlayan Brian Daley, Han Solo'yu Star Wars serisinden bağımsız bir maceranın başkahramanı yaptı. "Han Solo Yıldızın Ucu'nda, Han Solo'nun Maceraları-1" adlı romanda Han Solo'ya biricik dostu Chewbacca da eşlik etmekte. Hikâye, İmparatorluk'tan ve başkaldırıdan önceki zamanda geçiyor. Han Solo ve Chewbacca, Birleşik Sektör'e seyahat ederek, Yıldızın Ucu olarak bilinen, çok yüksek güvenlikli bir tesiste tutulan esirleri kurtarmak üzere harekete geçiyorlar. Ancak Chewbacca'nın da Birleşik Sektör tarafından yakalanması, Solo'yu ummadığı bir savaşa sürüklüyor. Kitabın yazarı Brian Daley bu maceraya robot Mavi Max, tefeci Ploovo, cesur Jessa gibi yeni karakterler dahil ediyor. İthaki Yayınları'ndan çıkan "Han Solo'nun Maceraları", iki romanla daha devam edecek ve bir üçleme oluşturacak.

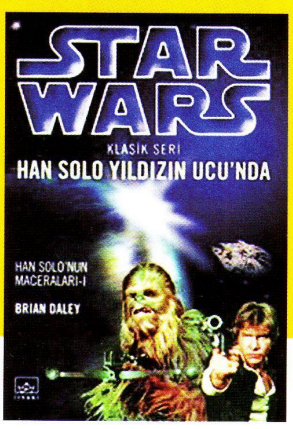

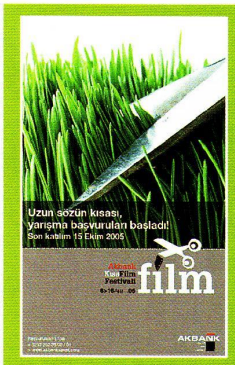

Başvurular başladı

6 -16 Aralık 2005 tarihleri arasında Akbank Kısa Film Festivali kapsamında düzenlenecek kısa film yarışması başvuruları için son katılım tarihi 15 Ekim.

İlki 2004'de yapılan, bu sene ikincisi düzenlenecek olan Akbank Kısa Film Festivali yeni bölümleri, kısa film yarışması, deneyimli isimlerin katılacağı söyleşileri ile sinemaseverlere keyifle izleyecekleri bir festival sunmayı hedefliyor. Ülkemizde sınırlı koşullarda gelişmekte olan kısa film yapımını özendirmek, yeni yaratıcı fikirlerin oluşumuna destek sağlamak ve ülke sinemasına katkıda bulunacak yeni sinemacıları desteklemek amacındaki festival 6 -16 Aralık 2005 tarihleri arasında gerçekleştirilecek. Bu amaç doğrultusunda festival kapsamında bir kısa film yarışması yapılacak. Kısa film yarışması başvuruları için son katılım tarihi 15 Ekim 2005.

Akbank Kültür Sanat Merkezi, yarışmanın kurmaca ve belgesel kategorilerinde birinci seçilecek eserlerin yönetmenlerini ödüllendirecek. Yarışmada En İyi Kurmaca ve En İyi Belgesel dallarının galiplerine 5.000'er YTL ödül verilecek.

Katılım koşulları ve başvuru için:

Akbank Kültür Sanat Merkezi
İstiklal Caddesi No.14-18
34435 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0 212) 252 35 00 - 01
Faks: (0 212) 245 12 28
E-posta:
akbanksanat@akbank.com
http://www.akbanksanat.com/kisafilm/

Eleştirmenler "Dönüş" dedi

Sinema Yazarları Derneği (SİYAD), geçtiğimiz sezonun en iyi 20 yabancı filmini seçti.

Yıllardır sürdürdükleri geleneği bozmayan sinema yazarları yine Haziran başında toplandı ve 1 Haziran 2004 ile 1 Haziran 2005 arasında gösterime giren filmler arasında en iyi 20'yi belirledi. Toplam 38 sinema yazarının katıldığı oylama sonucunda Andrey Zwyagintsev'in yönettiği "Dönüş" filmi birinci oldu.

Seçilen 20 film, 17 Haziran'dan itibaren Ankara'da Kavaklıdere, İstanbul'da Beyoğlu sinemalarında gösterime sunulacak. Filmlerin gösterildiği haftalar boyunca sabah seanslarında ise, yakın zamanda yitirdiğimiz usta yönetmen Ömer Kavur'un bütün filmleri, ÇASOD'un katkısıyla her seansa katılan oyuncuların söyleşileri eşliğinde sinemaseverlere gösterilecek.

Oylamaya katılan sinema yazarları şu isimlerden oluşuyor: Ali Ulvi Uyanık, Alin Taşçıyan, Aslı Selçuk, Atilla Dorsay, Ayla Kanbur, Banu Bozdemir, Burak Göral, Burçin Yalçın, Cem Altınsaray, Coşkun Çokyiğit, Cumhur Canbazoğlu, Cüneyt Cebenoyan, Çiğdem Kömürcüoğlu, Deniz Yavuz, Ege Görgün, Engin Ertan, Erol Bilem, Esin Küçüktepepınar, Fırat Yücel, Kutlukhan Kutlu, Mehmet Açar, Murat Ersahin, Murat Özer, Necla Algan, Nihal Bengisu Karaca, Okan Arpaç, Özgür Şeyben, Rahmi Çakmak, Rıza Kıraç, Saim Yavuz, Sevin Okyay, Sungu Çapan, Şenay Aydemir, Tuna Erdem, Tunca Arslan, Uğur Vardan, Uygar Şirin ve Zeynep Tül Akbal.

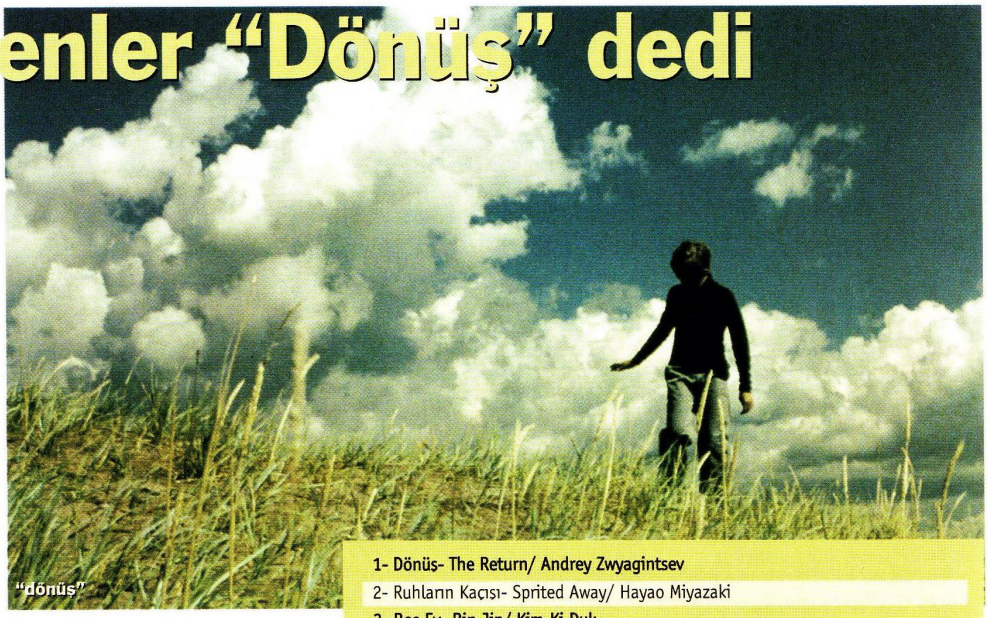
"dönüş"

1- **Dönüş- The Return/ Andrey Zwyagintsev**
2- Ruhların Kaçısı- Sprited Away/ Hayao Miyazaki
3- **Boş Ev- Bin Jip/ Kim-Ki Duk**
4- İhtiyar Delikanlı- Old Boy/ Chan Wook Park
5- **Milyonluk Bebek- Million Dollar Baby/ Clint Eastwood**
6- Bir Konusabilse- Lost in Translation/ Sofia Coppola
7- **Kahraman- Hero/ Zhang Yimou**
8- Zatoichi/ Takeshi Kitano
9- **İçimdeki Deniz- Mar Adentro/ Alejandro Amenebar**
10- Çöküş- Der Untergang/ Oliver Hirchbiegel
11- **Fil- Elephant/ Gus Van Sant**
12- Köy- The Village/ M. Night Shyamalan
13- **Ağlayan Çayır- To Livadi Pou Dakryzei/ Theo Angelopoulos**
14- Sideways/ Alexander Payne
15- **Müziğimiz- Notre Musique/ Jean-Luc Godard**
16- Yıldız Savaşları: Sith'in İntikamı- Star Wars III: Revenge of the Sith/ George Lucas
17- **Daha Yaklaş- Closer/ Mike Nichols**
18- Cennetin Krallığı- Kingdom of Heaven/ Ridley Scott
19- **Fahrenheit 9/11- Michael Moore**
20- Collateral/ Michael Mann

Geleceğin yönetmenleri Uludağ'da buluşuyor

17 - 31 Temmuz tarihleri arasında düzenlenecek olan Geleceğin Yönetmenleri Kampı'nda bir filmin senaryo yazımından montajına kadar hangi evrelerden geçtiği, uygulamalı örneklerle anlatılıyor.

Geleceğin Yıldızları Yaz Kampları kapsamındaki Geleceğin Yönetmenleri Kampı, gelecekte profesyonel olarak sinema üzerine kariyer yapma planı olmasa bile sinemaya ilgi duyan, bir filmin yapım asamasını merak eden ve bizzat içinde bulunmak isteyenler için düzenleniyor. Kampta 12-15 yaş arasındaki gençlere hayal gücü ile yarattıkları fikirleri senaryoya dökme ve film çekme imkânı tanınıyor.

Uludağ'daki Geleceğin Yönetmenleri Kampı'nda dersler Sinema-TV bölümü mezunu eğitmenlerin ve Apple uzmanı eğitmenler tarafından veriliyor.

Dörder kişilik çekim ekibine ayrılan kampçılar; yazar/yönetmen, görüntü yönetmeni, yönetmen asistanı, kurgu sorumlusu gibi pozisyonlarda görev alacak. Proje belirleme, kamera tanıma, senaryo yazımı, genel kurgu kuralları, storyboard çizimi gibi konuları içeren iki günlük oryantasyon programı, altı gün süren çekim ve öncelikli kurgu, iki gün süren kurgu ve filmlerin program direktörlerine ön gösteriminin ardından ortaya çıkacak kısa filmler, son gece barkovizyon üzerinden tüm kampçılara izlettirilecek. En çok oyu alacak filmi yaratan ekip üyelerine birer adet iPod; tüm katılımcılara da Geleceğin Yıldızları Oscar heykelciği ve Bilkom sertifikası verilecek.

Ücreti 1.790 YTL + KDV olan Geleceğin Yönetmenleri Kampı hakkında detaylı bilgi için:
Tel: (0216) 345 81 00
E-mail: bilgi@geleceginyildizlari.com
www.geleceginyildizlari.com

Tatilde sinema öğren!

Sinematek Derneği'nin düzenlediği Sinema Yaz Okulu, 16 Temmuz - 1 Eylül tarihleri arasında İstanbul, Ankara ve Cunda Adası'nda gerçekleşiyor.

Sinematek Derneği'nin 5 yıldır düzenlediği Sinema Yaz Okulu, bu sene de oldukça renkli bir programa sahip. Kısa film ve belgesel eğitiminin verildiği kurs, 8 günlük periyotlar halinde ve bütün gün sürüyor. Senaryo yazımı, kamera kullanımı, film yapım süreci, ışık, ses, renk, objektifler, filtreler, kurgu teknikleri,dekor, kostüm, aksesuar, makyaj, film hileleri, film incelemesi, oyunculuk ve dramaturji derslerinin verildiği kurs, kısa film ya da belgesel çekimi ile son buluyor. Atölyede 3 kamera, 3 bilgisayar, 1 gösterici ve diğer eğitim malzemeleri ile pratik uygulamalar yapılıyor. Doğal ve tarihi mekânlarda hem gezi hem de çekim çalışmalarının yapıldığı yaz okulunda, dünya ve Türk sinemasından örnek filmler izlenip film analizleri gerçekleştiriliyor. Yas ve eğitim sınırının bulunmadığı kurs 16 Temmuz'da başlayıp 1 Eylül'de sona eriyor. Cunda Yaz Okulu'nun ücreti 500 YTL. (her sey dahil); İstanbul Yaz Okulu ve Ankara Yaz Okulu ise 250 YTL. (yalnızca eğitim ücreti)

Ön kayıt ve detaylı bilgi için:
http://www.sinematek.org

Dünyayı belgesel kurtaracak!

Geçtiğimiz ay bu sloganla seyirci karşısına çıkan Uluslararası Bodrum Film Festivali, ana temalarından biri olan müziği, yaratıcılığı, sanatta samimiyeti ve dünyanın dört köşesinden farklı kültürlerin hikayelerini kucaklayan, belgesel ve kısa film ağırlıklı programıyla beğeni topladı. SENEM ERDİNE

Tatil ve eğlence deyince ilk akla gelen yerlerden biri olan Bodrum, 1997'den beri TÜRSAK'ın burada düzenlemeye basladığı Cevre Filmleri Festivali'yle aynı zamanda kültürel bir merkez olma yolunda önemli bir adım atmıştı.
Bodrum'da doğup büyüyen bu festivalin, besinci yılında İstanbul'a taşınması üzerine geçen yıl bayrağı yeni bir film festivali devraldı; bu tür etkinliklerle yöreyi bir kültür merkezi haline getirmeye kararlı Bodrum Belediyesi, festivali Avrasya Sanat Kollektifi ve Bodrum Ajans'la birlikte organize etti. Bu yıl uluslararası bir nitelik kazanarak yoluna devam eden festival, 1-5 Haziran tarihleri arasında sinemaseverleri bir kez daha Bodrum'da bulusturdu.
Program koordinatörü Nadi Güler'in, festival kitapçığının giris bölümüne not düstüğü gibi Uluslararası Bodrum Film Festivali, yüzünü bağımsız yapımlara, belgesele, kısa filme ve deneysel video filmlere dönmüs bir festival. Amaç, giderek kendini tekrar etmeye başlayan ana akım sinemanın manipülatif etkisine karsı bağımsız, dolaysız, içten ve yaratıcı çalışmalarla çağımıza tanıklık eden bir sinemayı seyirciyle bulusturmak. "Bunun için de belgeselin sahiciliğine, kısa filmin dinamizmine ve video filmlerin deneyselliğine ihtiyacımız var" diyor Nadi Güler.

Bu anlayış doğrultusunda oluşturulan bu yılki programın ana temalarından biri müzikti. Hilmi Etikan'ın çektiği Ruhi Su belgeselinden (sanatçının eşi Sıdıka Su'nun katılımıyla gerçekleştirilen gösterim izleyen herkesi çok duygulandırdı), bugün artık dünyaca tanınmış bir müzisyen olan Burhan Öçal'ın doğduğu kent Kırklareli'ye dönüp yıllar önce kurduğu bir düsü gerceklestirmesini anlatan "Burhan Öçal & Trakya All Stars" belgeselıne, 1921'de sınırlar çizilirken komsu köylerdeki akrabalarından ayrı düsen Gürcistan sınırındaki bir dağ köyündeki zor yaşam kosullarının sekillendirdiği müzikle içiçe bir yaşamı perdeye yansıtan "Maçahela Şarkıları"ndan, hayatlarını sokaklarda müzik yaparak geçiren görme özürlü üç kadının hikayesini anlatan "Kör Doğmak" adlı Brezilya yapımı belgesele birçok filmde müzik başroldeydi.
11 ülkeden yaklaşık 50 filmin gösterildiği festivalin belgesel bölümü, hem Türkiye'nin hem de dünyanın farklı coğrafyalarındaki değişik yaşam biçimlerine ve değişik kültürlere tanıklık etmek bakımından da bir hayli zengin bir seçki sundu seyirciye. Bu bölümün en ilgi çekici filmlerinden birisi olan Melis Birder'in "Onuncu Gezegen"inde, savas sonrası Bağdat'ında asktan bekarete, politikadan Saddam'a her konuda içinden geldiğince konuşmaktan çekinmeyen bir kadının günlük yaşamına tanık olduk. Mino Kiani'nin çektiği İran yapımı "Milkan", işlerin en yoğun olduğu bahar aylarını Zargos Dağları'nın güneyinde geçiren üç kabilenin yaşamını perdeye yansıtıyordu. 1996 Fransa yapımı "Bosna Oteli"nde BM Barış Gücü'ne katılmak üzere Bosna'ya geldikten sonra kendi ülkelerine dönüp Afrika ovasında sığır çobanlığı yapmaya devam eden Kenya'nın Samburu savaşçıları, "beyaz adamın savası"yla ilgili düşüncelerini anlattılar. Rasit Demirtas'ın 2004 yapımı belgeseli "Buzlar Çözülünce"de kış aylarında buzlar ülkesine dönüsen Ardahan'a bağlı Cıldır ilçesinin bir köyünde dört mevsime yayılan yaşama, Ümit Kıvanç'ın 2003 yapımı filmi "Kızlar ve Kökler"deyse, bir yandan geleneksel tekniklerle kilim boyayıp dokuyarak yüzyıllar öncesinden kalma bir kültür mirasını yaşatan bir yandan da ailelerini geçindiren çocuk yastaki kızların hikayesine tanık olduk.
Dört uzun metrajlı sinema filminin (Godard'ın, vizyonda da gösterilen filmi "Müzigimiz", Semih Kaplanoğlu'nun filmi "Meleğin Düsüsü", Ömer Kavur'un filmi "Anayurt Oteli" ve Ahmet Uluçay'ın filmi "Karpuz Kabuğundan Gemiler Yapmak") gösterildiği festivalde son dönemde çekilmis yerli kısa filmlerden olusan bir bölüm de yer aldı. Bu bölümün en ilgi çekici filmlerinden birisi, İstanbul'da başarıya ve paraya endeksli bir yaşam süren 1980 kuşağının mutsuzluğunu, hayal kırıklıklarını ve ikilemlerini dile getiren "Kapital-İstanbul"du. Aysim Türkmen ve Erkin Peprek'in, sözkonusu kuşağın trajikomik durumunu yansıtan küçük röportajlar

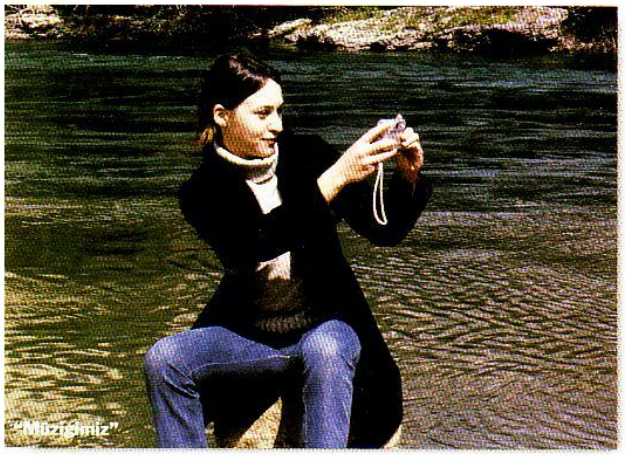
"Müzigimiz"

üzerine kurduğu modern kurgulu bu kısa belgesel, 1. Akbank Kısa Film Festivali'nde En İyi Belgesel ödülü kazanmıştı.
Festivalin bu yılki "Belgesel Sinema Ödülü", TRT'de yetişmis usta belgesellerimizden biri olan Hasan Özgen'e verildi. Bir Portre bölümünde yönetmenin Anadolu'nun doğal ve kültürel değerlerine ışık tutan beş filmi gösterildi.
"Sinema Ölümsüzlük Ödülü" geçtiğimiz ay kaybettiğimiz usta sinemacı Ömer Kavur'a, "Sinema Bir Düş" ödülüyse Ahmet Uluçay'a verildi. Festival programının en önemli bölümlerinden birini oluşturan Ahmet Uluçay Retrospektifi'nde yönetmenin tek uzun metrajlı filmi "Karpuz Kabuğundan Gemiler Yapmak" ile daha önce birçok festivalde ödül kazanan kısa filmleri gösterildi. Hala izlemeyenler varsa, bu sıradısı sinemacının kendi hikayesinden izler taşıyan bütün filmlerinin, özellikle sanatta yaratıcılık ve samimiyet üzerine kafa yoranlar için seyre değer olduğunu söyleyelim. Sırf, çevrenizdekilerin cesaret kırıcı sözlerine aldırmadan, yalnız kalmayı göze alarak, üstelik de bütün imkansızlığına rağmen bir düsün peşinden gitmenin nasıl mucizevi sonuçlar doğurabildiğini görmek bakımından bile ilgi çekici bulabilirsiniz. Bu yılki zengin programı ve amatör bir ruhla kotarılmış olmasına rağmen gayet profesyonelce, aksamadan yürüyen organizasyonuyla gelecek yıllar adına umut vaat eden Uluslararası Bodrum Film Festivali sayesinde Bodrum, deniz ve günesle yetinmek istemeyenler için de iyi bir tatil seçeneği haline gelecek gibi görünüyor. Aynı ekip şimdi bu yıl 11.si gerçekleştirilecek olan Avrupa Gezici Film Festivali'ni de Bodrum'a taşımak için çalışmalara başlamış durumda.

Altın Koza'nın galibi "Anlat İstanbul"

31 Mayıs-05 Haziran tarihleri arasında düzenlenen 12.Altın Koza Film, Kültür ve Sanat Festivali'nde "Anlat İstanbul" En iyi Film; Uğur Yücel de "Yazı Tura" ile En İyi Yönetmen seçildi. İşte sonuçlar:

En İyi Film: Anlat İstanbul (Ümit Ünal, Kudret Sabancı, Selim Demirdelen, Yücel Yolcu, Ömür Atay))
En İyi Erkek Oyuncu: Kenan İmirzalıoğlu - Olgu Simsek (Yazı Tura)
En İyi Kadın Oyuncu: Nurgül Yesilçay (Eğreti Gelin)
En İyi Yönetmen: Uğur Yücel (Yazı Tura)
En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu: Isıl Yücesoy (Korkuyorum Anne)
En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu: Teoman Kumbaracıbası (Yazı Tura)
Umut Veren Kadın Oyuncu: Eylem Yıldız (Eğreti Gelin)
Umut Veren Erkek Oyuncu: Onur Ünsal (Eğreti Gelin)
En İyi Senaryo: Reha Erdem, Nilüfer Güngörmüs (Korkuyorum Anne)
En İyi Görüntü Yönetmeni: Mehmet Aksın (Anlat İstanbul)
En İyi Film Müziği: Atilla Özdemiroğlu (Eğreti Gelin)
En İyi Stüdyo: Sinefekt (Anlat İstanbul)
En İyi Kurgu: Niko (Anlat İstanbul)
En İyi Sanat Yönetmeni: Veli Kahraman (Anlat İstanbul)
Yılmaz Güney Anı Ödülü: Halil Ergün
Halk Jürisi Ödülü: Hayal Kurma Oyunları (Yavuz Özkan)

Bu yönetmene dikkat!

İlk filmi "Milchwald" ile iki yıl önceki Berlin Film Festivali'nde dikkat çeken genç Alman yönetmen Christoph Hochhäusler, bu yıl ikinci filmiyle Cannes Film Festivali'nin Belirli Bir Bakış bölümüne konuk oldu. Olumlu eleştiriler alan film, bizce de son yılların en parlak yönetmenlerinden birisini haberliyor. ENGİN ERTAN

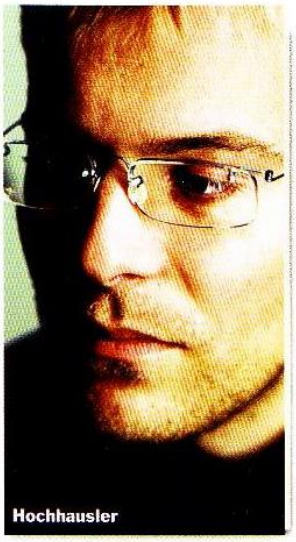
Hochhausler

Son dönemde ürettigi filmler ülkemizde en görmezden gelinen, hak ettiği ilgiye mazhar olamayan (hani İngilizcede "underrated" dedikleri) ülkeler arasında başı çekenlerden birisi Almanya. Bu duruma neden olan önyargılar belki de ayrı bir yazının konusu. Ancak arada olan, sinemaseverlerin tanışması zorunlu bazı filmlere ve yönetmenlere oluyor. Alman filmleri ülkemizde, birkaç istisna hariç, vizyona girmek şöyle dursun, festivallere bile tek tük uğrayınca sayısız kayda değer isim güme gitmiş oluyor. Christian Petzold'un "Die innere Sicherheit" ve "Wolfsburg"u (yönetmenin bu yıl Berlin'de Altın Ayı için yarışan yeni filmi "Gespenster"in aynı akıbeti paylaşmayacağını ümit ediyoruz), Sven Taddicken'in "Mein Bruder, der Vampir"i veya son yılların en iyi filmleri arasında adını anmaya çekinmeyeceğimiz Ulrich Köhler'in "Bungalow"u akla gelen ilk örneklerden birkaçı. Elbette bu filmlerin ticari açıdan vizyona çok uygun olmadıklarını teslim etmek gerekiyor. Festival programlarına arzu edilen her filmin dahil edilmesi de kolay bir iş değil (Kaldı ki, Uluslararası İstanbul Film Festivali'nin üç yıl önce son dönem Alman filmlerine özel bir bölüm ayırdığını da unutmuş değiliz). Ancak tüm bu mazeretler Türk sinemaseverlerin mevzubahis filmlerden habersiz kaldıkları gerçeğini değiştirmiyor. Hâl böyleyken dikkat çekmek, haberdar etmek ve tavsiyede bulunmak görevi de izleyenlere düşüyor. Bu noktadan yazımızın esas konusuna, yani genç Alman yönetmen Christoph Hochhäusler'e ve yeni filmi "Falscher Bekenner"e geçebiliriz.

1972 Münih doğumlu olan Hochhäusler, ilk uzun metraj filmi "Milchwald" ile 2003 yılında iyi bir çıkış yakalamıştı. O yıl Berlin Film Festivali'nin Forum bölümünde gösterilen film son derece olumlu eleştiriler almış, hatta Fransız Le Monde gazetesi "Milchwald' Almanya'da yeniden doğan Auteur sinemasının en önemli örneklerinden birisi", diye buyurmuştu. Ne yazık ki bizim buralara uğramayan film, "Hänsel ve Gretel" masalının günümüz Almanyasına taşındığı, minimal bir stil denemesiydi. Üvey annelerinin sorumsuzluğu sonucu ormanda kaybolan iki küçük kardeşin hayatta kalma çabası ve çocukları arayan orta sınıf ailenin açmazı mesafeli bir şekilde seyirciye aktarılıyor, mekân kullanma konusunda ciddi bir başarısı olan yönetmen, plan sekanslarla resimsel olarak uzun süre akılda kalacak kadrajlar yakalıyordu.

Hochhäusler'in iki yıllık bir aradan sonra tamamladığı yeni filmi "Falscher Bekenner"in ilk gösterimiyse geçtiğimiz Cannes Film Festivali'nde Belirli Bir Bakış bölümünde gerçekleşti. Takip ettiğimiz kadarıyla, Cannes'daki gösterimi sonrasında özellikle Fransız sinema yazarlarından olumlu tepkiler alan film, bizce de an itibarıyla yılın en iyilerinden birisi.

Hochhäusler, "Falscher Bekenner"de ilk filminden de tanıdık olduğumuz bir alana çeviriyor kamerasını. Orijinal ismini "Sahte İtirafçı" olarak dilimize çevirebileceğimiz film (uluslararası dağıtım için İngilizce isim olarak "Low Profile" uygun görülmüş), tipik bir banliyö yerleşiminde, orta sınıf bir ailenin içinde geçmekte. Liseyi yeni bitirmiş olan, Steeb ailesinin 18 yaşındaki küçük oğlu Armin (Constantin von Jascheroff), yoğun bir sıkıntı duygusu içerisinde debelenmekte. Ailesinin zorlamasıyla çeşitli iş başvurulan yapıyor ve görüşmelere katılıyor ancak herhangi bir efor sarfettiği söylenemez. Görüşmelerdeki tepkisiz hâliyle âdeta "beni işe almayın" diyor. İstisnasız olarak da amacına ulaşıyor. Sistemin bir parçası olmaya dair endişe duyan ancak bu durumdan kurtulmak için ne yapacağını bilemeyen Armin'in "aydınlanması", evinin yakınlarında gerçekleşen bir araba kazasına şahit olmasıyla gerçekleşiyor. Genç erkek bu olaydan başlayarak, rastladığı çeşitli kazalara kendisinin sebep olduğunu iddia eden, imzasız, sahte itirafnameler yazmaya ve bunları yetkililere göndermeye başlıyor.

Yönetmen bu filminde de minimal bir sinemadan yana tercih kullanmış. Beyaz rengin ve nerdeyse sinir bozucu bir sterilliğin hâkim olduğu orta sınıf yaşantısını perdeye taşırken yakaladığı başarı gerçekten takdire şayan. Ailenin kendi mekânı, yani yaşadıkları banliyö evi dışında, alışveriş merkezleri, süpermarketler, fast food restoranları veya Armin'in görüşme için gittiği bürolar da benzer şekilde resmediliyorlar. Ne de olsa onlar da benzer şekilde orta sınıf değerlerinin ve kapitalist sistemin alanları. "Milchwald"da ormanın üstlendiği rolüyse, "Falscher Bekenner"de eşcinsellerin buluştuğu, terk edilmiş bir umumi tuvalet üstleniyor. Armin'in hayal gücünün bir parçası mı, yoksa zamansal bir atlamayla karşımıza gelen gerçek olaylar mı olduğu kesin olarak belirtilmeyen sahnelerde, genç erkek zaman zaman hayatını çevreleyen mekânlardan kaçarak bu tuvalete sığınıyor. Duvarlara çeşitli mesajlar bırakıyor, hatta bir motosiklet çetesiyle bulaşarak onlarla ayaküstü oral seks yapıyor. "Milchwald"da bir bakıma "güvenli" ve steril banliyö yaşantısıyla orman arasına bir ayna yerleştiren, karakterlerini bu yeni ve "tekinsiz" mekânda diğer gerçekle yüzleştiren yönetmen, "Falscher Bekenner"de aynı anlamı bu tuvalete yüklüyor. Üstelik söz konusu tuvalet, tam da banliyö yerleşimiyle ormanı ayıran otobanın üzerinde yer almakta. Bu mekâna ait sahneler, Armin'in sistemin bir parçası olmamak için çabalamasını, sistemin tehlikeli gördüğünün sınırına geçerek rutinden sıyrılma mücadelesini kemikleştiren bir anlama sahipler. Kaldı ki Armin rutini kırmak için ciddi bir çabaya giriştiğinde, bu sefer aynı motosiklet çetesinden bir adamı kendi evine, hatta odasına aldığı ve anal seks yaptığı bir sahne karşımıza geliyor. Filmin genelindeki minimal klasik müziğe tezat oluşturacak şekilde bu sahnede Chicks on Speed'in "Universal Pussy" isimli parçasının kullanılmasıysa yoğun bir yabancılaşma duygusu yaratıyor. Belki de söz konusu sahnelerin Armin'in zihninde kurulduğuna dair en belirgin veri bu.

"Falscher Bekenner" (Sahte İtirafçı)

Hochhäusler'in filmini illa bir şeye benzetmek gerekirse, en yakın düştüğü şey Haneke'nin ilk dönemi olabilir. İki yönetmenin göstermeyi tercih ettikleri mekânlar ve bunları peliküle aktarış şekilleri hayli benzerlik taşıyor. Filmlerin de benzer temalar etrafında döndüklerini iddia etmek mümkün. Arada şöyle bir fark var, Haneke'nin bakış açısı çok daha karamsar ve sert. "Falscher Bekenner"in karakterleriyse benzer semptomlar göstermelerine rağmen hâlâ çabalamaktalar. Belki de Haneke'nin resmettiği, bu karakterlerin 10-15 yıl içerisinde gelecekleri hâl.

Son noktada şöyle diyebiliriz, Hochhäusler son dönem Avrupa sinemasının en ümit vaat eden yönetmenlerinden birisi. İlk iki filminin stil ve içerik açısından gösterdikleri benzerlik, yönetmenin aynı çizgide devam edeceğinin ve kişilik sahibi bir filmografi oluşturacağının da habercisi. Yeni keşiflere ve zor filmlere meraklı sinemaseverlere, ayrıca bu filmi onlarla buluşturabilecek dağıtımcı ve festival yöneticilerine şiddetle tavsiye olunur.

Atilla Dorsay
a.dorsay@superonline.com

39. yılda gerçekleştirilen geleneksel kortejden bir an...

Antalya: 42. yılında yeni bir yön arayan festival

"Artık 42. yılında, Antalya'nın eski Antalya olmadığı ve önemli atılımların eşiğinde olduğu bir gerçek. Bu da Türk sinemasına ve genelde sinema sanatına gönül vermiş herkes için çok önemli bir olay. Ben özetledim ve tüm bunlardan haberiniz olsun istedim. Antalya'yı bundan böyle hep birlikte yakın takip altına alalım..."

Antalya festivaline karşı duygularımız, birçok şeyde olduğu gibi iki uç kutup arasında gelip gidiyor. Ne bileyim ben, Türkiye'de ordunun siyasetteki varlığı, Cumhuriyet gazetesi, devletçilik geleneği gibi kurum ve kavramlara benzer biçimde... Yaşamsal önemlerine ve şanlı geçmişlerine karşı çıkamıyor, toplum için çok önemli olduklarını kabul ediyor, ama yine de sürekli eleştirip kuşkuyla yaklaşmaktan da kaçınamıyoruz.

O Antalya festivali ki, henüz turizmin yeterince anlaşılmadığı ve Antalya'nın hemen sadece bir avuç mutlu azınlıkla, Türkiye'yi keşfetmeye kararlı öncü bir turist kitlesine açık olduğu bir dönemde, asıl amaçları Türk sinemasını geliştirmekten çok kentin adını sinema yoluyla daha iyi duyurmak olan bir avuç yerel yönetici ve onların biraz da hasbel kader ilişki kurduğu Yeşilçam patronları tarafından temelleri atılmıştı. Dönemin Belediye başkanı merhum Avni Tolunay'ın sinema sanatına yakınlığı tartışılır, ama öncülüğü tartışılmaz. Onun yanıbaşında, kısa filmci Behlül Dal'ın bulunması belki bir şanstı. Ama Yeşilçam adına yapımcı Ümit Utku'yla işbirliğine gitmesi ve bunun yıllar boyu sürmesi elbette büyük bir şanssızlıktı. Böylece, 1964'ten itibaren, birkaç 'kaza eseri' haklı ödül dışında (Gurbet Kuşları, Bozuk Düzen, Bir Çirkin Adam), Antalya yıllar boyu sıradan jürilerin kof filmlere (Aşk ve Kin, Zalimler, Bin Yıllık Yol, Ankara Ekspresi, Zulüm, Hayat Mı Bu?) ve eşe-dosta bol keseden ödül dağıttığı, sinema sanatına hiçbir ciddi katkısı olmayan bir tür taşra karnavalı biçiminde sürüp gitti.

1974'den itibaren, yani kabaca 10 yıl sonra, radikal bir değişim yaşandı. Ümit Utku faktörü devreden çıkarıldı, yerine sinemaya daha yakın kurum ve kişiler geldi, jüriler daha ciddi kıstaslarla oluşturulmaya başlandı. Ve bu da hemen Altın Portakal sonuçlarına yansıdı. Gerçek Antalya festivalinin 1974'de başladığını söylemek belki abartılı olur, ama tümüyle yanlış olmaz.

Ve sonra aradan bir 30 yıl daha geçti. Bu yıl geldik 42. yıla... Ama Antalya'ya bakışımızda artık güven ve gurur var diyebilir miyiz? Bunca yıldan sonra, bu festival artık oturdu, yerini ve boyutlarını saptadı, sinema sanatının kendine özgü kriterleriyle düzenlenen bir etkinlik oldu diyebilir miyiz? Ve diyemiyorsak, bunca yıl sonra bu düzeye ulaşılamamış olmasının, Antalya'nın hep ideal olarak aldığı Cannes şenliğiyle iklim ve mekan benzerliği dışında hiçbir biçimde benzerlik sağlayamamasının sorumluları acaba kimlerdir?

Elbette kültür denen olayı toplumsal yaşamının baş köşesine buyur etmiş bir Fransız toplumuyla Türkiye'yi kıyaslamak hiç doğru değil. Şugünlerde AB konusundaki tavrı nedeniyle çok kızsak da, Fransız toplumunun genelinde sanat ve kültüre verdiği yer, bizler için henüz Kaf dağının ardındaki bir düş... Devlet politikalarına bakınız, yerel yönetim desteklerine bakınız, gazetelerin sanat-kültür sayfalarına bakınız, okunan kitap, gidilen konser, izlenen oyun sayılarının arasındaki uçurumlara bakınız. Kıyaslama kuşkusuz ki nerdeyse mümkün değil.

Ama, yine de böyle mi olmalıydı? Olan nedir ve temel amaç ne olmalıdır? Hiçbir kişiyi, dönemi ve kurumu suçlamadan, kendimce şöyle bir genel bakış geliştirdim. Antalya'nın temel eksikliği, festivali hala bir taşra zihniyeti ve bir yerel yönetim tanıtım çerçevesi içinde gerçekleştirmeye çalışmasıdır. Aslında ne taşra ve taşra kültürü tek başına kötü birşeydir, ne de bir yerel yönetimin festival olayını kendi tanıtımı için kullanma isteği mahkum edilebilir. Önemli olan, bu unsurları herşeye rağmen kültür, sanat ve sanatsal organizasyonu çok daha iyi bilen ve bu konuda uzmanlaşmış büyük kent (İstanbul, Ankara...) desteğiyle yeterince beslememek, işin başına gerçekten ehil ve uzman kadroları getirmemek, evrensel festival ölçütlerini yeterince irdeleyerek alıp uygulamamak olduğu söylenebilir.

Böylece... Yıllar boyu festival hemen sadece açılış kortejine ve kapanış gecelerine indirgenmiş, arada gösterilen filmlerin galalarının tüm festivallerde olduğu gibi ayrı birer olay haline getirilmesi asla becerilememiş, yarışan filmlerin kadroları yerine kadrolu bir eski sanatçılar gurubu her yıl sürekli davet edilerek, festival güncel yaratıcılığa değil, eski Yeşilçam nostaljisine indirgenmiştir. O sanatçıların elbette gönlümüzde büyük yeri vardır. Onlar yeri gelince yine davet edilmeli, anılmalı, ödüllendirilmelidir. Ama sırayla ve yeri geldiğinde... Değişmez bir kadro zihniyeti içinde değil. Güncel ve yaratıcı olanın yanısıra bir yan etkinlik, bir kadirbilirlik, bir nostaljik unsur olarak. Festivalin temel ve değişmez etkinliği olarak değil...

Jüriler, tüm sinema kurumlarından birer isim istemek şeklinde değil, festival organizasyonunu yüklenen ana kurumun (vakıfsa vakıf, bakanlıksa bakanlık, belediyeyse belediye) bizzat ve özenle seçtikleri isimlerden oluşmalıdır. Geçen yılın karışık ortamında denendiği gibi nerdeyse yüzlerce kişilik jüriler fantezisinden kaçınmalı ve akla uygun makul bir jüri sayısıyla yetinilmelidir. Galaların yanısıra katılan sanatçıların söyleşileri, sinema üzerine panel ve tartışmalar, sinema üzerine sergiler ve yayınlar gibi etkinlikler düşünülmelidir. Diğer yan etkinlikler (konserler ve sahne gösterileri) ancak çok düzeyli sanatçılardan ve mümkünse sinemayla ilişkisi olan bir çerçeve içinde yapılmalıdır. Açılış ve kapanış geceleri çok iyi düzenlenmeli, sunuşlar ve ödül dağıtımında evrensel standartlara gidilmelidir. Uzun vadede festivalin, tüm dış festivallerde olduğu gibi, sanatsal sorumluluğunu yüklenecek bir sinema adamı olmalıdır. Nasıl Cannes yıllardır Gilles Jacob'un, Berlin yıllar boyu Moritz de Hadeln'in, Venedik yıllar boyu Gillo Pontecorvo'nun, Selanik yıllardır Michel Demopoulos'un isimleriyle anılmışsa ve bu yöneticilerin kimilerinin görevden alınması sinema dünyasında büyük yankılar yapan birer olay sayılmışsa, Antalya'nın da artık has bir sinema adamının genel yöneticiliğine kavuşması düşünülmelidir. Ancak böyle bir sinema adamı, festivalin büyük sayılara ulaşabilecek bütçesi konusunda yetki, ama ayrıca parayı veren makamlara karşı sorumluluk taşımak durumundadır. Yoksa para çarçur edilebilir ve ortada hesap soracak kimseyi bulamazsınız.

Bunlar ve daha başka düşünceler... Yıllardır, kimisini bu sütunlarda yazdığım Antalya yazıları. Veya yazmaya vakit bulamadığım çeşitli düşünceler, izlenimler, öneriler... Ama tüm bunları yeniden, hem de umutlu bir bakışla gündeme getirmemi sağlayan bir olay oldu, biliyorsunuz. Antalya, 42. yılında yeni bir yapılanmaya gidiyor. Geçenlerde, onarılıp açılan Yeniköy'deki Sait Halim Paşa Yalısı'nda yapılan basın toplantılı kokteyl, gerçekten görkemliydi. İçkiler su gibi aktı, yemekler son derece lezizdi. Ama, asıl önemlisi, festival üzerine basın toplantısında birçok önemli nokta aydınlandı, birçok gelişme ortaya çıktı. Bunları özetlemek istiyorum.

Önce kendi konumumu belirteyim: festivalin bu yıl hemen tüm sorumluluğunu yüklenen TÜRSAK Sinema Vakfı'nın başkanı Engin Yiğitgil tarafından bu festivalde danışman olmam için bir öneri almaştım. Ama çok istekli değildim. Antalya'nın 'düzelmesi' bana pek olası gelmiyordu: bunca yıldan sonra... Onun için bir anlaşma olmadı. Engin bey beni, ancak basın toplantısından birkaç gün önce yeniden aradı, ısrar etti, ben de kabul ettim. Dolayısıyla, bir bölümü o gece açıklanan yeniliklerle, yeni karar ve uygulamalarla hiç ilgim olmadı. Ama hemen hepsini onaylayıp desteklediğimi de hemen söylemeliyim.

Böylece şu gelişmeler ortaya çıktı: festival biraz öne alınıyor ve 24 Eylül- 1 Ekim arasına geliyordu. Altın Portakal ulusal film yarışması aynen sürüyor, ama koşut olarak bir de Uluslararası Eurasia Film Festivali düzenleniyordu. Bu yarışmalı bölümde, Avrupa ve Asya ülkelerinin son dönemdeki düzeyli filmlerinden seçilenler, uluslararası bir jüri önünde yarışmaya alınıyordu.

Festivalin 'mekan sorunu' da iyi düşünülmüştü. O dağınık ve uzak oteller yerine, bir tür Festival Vadisi yaratılıyor, yeni açılan bir sinema kompleksinin modern altyapısı, yakındaki iki büyük otelle birleştirilerek yürüyüş mesafesinde bir etkinlik merkezi oluşturuluyordu. Buna karşılık açılış Konyaaltı Açık Hava tiyatrosuna, kapanış ise Aspendos Antik Tiyatro'suna alınıyordu.

Çalışanlar için Bahar Korçan imzalı ortak giysiler, URART'a ısmarlanan yeni Altın Portakal heykelcikleri gibi hoşlukların yanısıra, Onur Ödülleri'nde önemli bir karar alınmıştı. Her yıl en azından yarım düzine kişiye verilerek önem ve ciddiyetleri biraz sarsılan bu ödüller, artık üçer kişiye verilecek ve üstelik herbiri üzerine ciddi birer kitap hazırlanacaktı. Bu ilk uygulama için seçilen sanatçılar ise, hayattaki en eski yönetmenlerimizden olan Seyfi Havaeri ve unutulmaz Yeşilçam oyuncuları Nebahat Çehre ve Efgan Efekan'dı.

Başka birçok yenilik vardı. Andığım iki uzun film yarışmasının yanısıra bir belgesel, bir de kısa film yarışmasına gidiliyor ve sinema yazarı Alin Taşçıyan bunların sorumluluğunu yükleniyordu. Yine sinema yazarı Burçak Evren ise yayınlardan ve yan kültürel etkinliklerden sorumluydu ve Evren, sanırım rahat bir bütçe sayesinde bu alanda birçok yenilik tasarlıyordu.

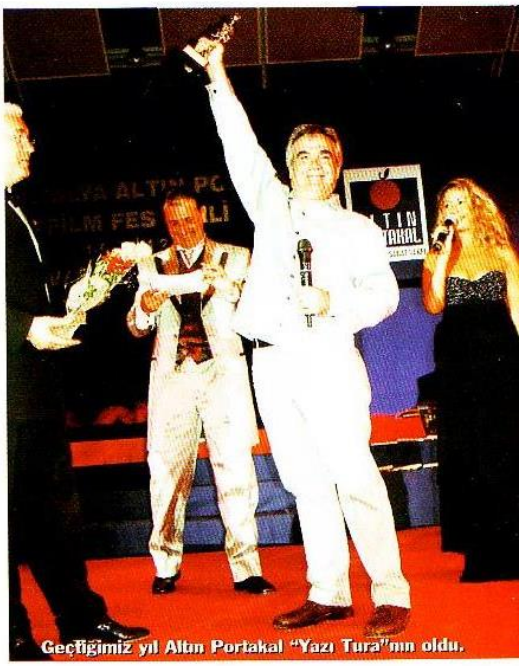

Geçtiğimiz yıl Altın Portakal "Yazı Tura"nın oldu.

Afişlerden tanıtıcı kartpostallara, Antalya devlet film platolarının yabancılara tanıtım gezilerinden sinema yazarları nezaretinde çeşitli söyleşilere dek çok şey, olumlu biçimde düşünülüp planlanmıştı. Geleneksel kortejden vazgeçilmiyor, ancak film galalarının hep özlendiği biçimde, tüm kadronun katılımıyla birer olay haline getirilmesi sözü veriliyordu. Sinema dışındaki az sayıda etkinlikler ise hep sinema sanatıyla bağlantılı olarak düşünülmüştü. Böylece Cem Yılmaz, Sezen Aksu gibi sanatçıların gösterileri hep sinema ağırlıklı olacaktı.

Tüm bunlar karşısında ne denebilir? Çok olumlu ve hayırlı düşünceler ve tasarılar değil mi bunlar? Evet, öyle. Yine de herşeyi uygulama gösterecek. Ulusal bir yarışmadan birden uluslararası bir yarışmaya geçmek kolay değil. Film seçiminden yabancı konuklara, gösteri yapılan sinemaların teknik altyapısından takdimlere, herşeyiyle uluslararası standartlara erişmek kolay değil. Bunca yıl sonra, gerçek sinema sanatı kültürünün ve ona bağlı evrensel kriterlerin panayır gösterisi zihniyetine galip gelmesi de umulan, ama kolay olmayacak bir gelişme. Örneğin açılış ve kapanışlar anlaşılan sinema ağırlıklı olmayacak: açık hava tiyatrosu veya Aspendos'ta sinema olmaz. Acaba bu bile tek başına bir eksiklik değil mi? Tüm büyük şenliklerin sonuç olarak birer film gösterimiyle kapandıkları düşünüldüğünde?

Velhasıl sorular ve sorunlar var. Ama bu doğal. Bir anda kusursuzluğa erişmek kolay değil. Ama artık 42. yılında, Antalya'nın eski Antalya olmadığı ve önemli atılımların eşiğinde olduğu da bir gerçek. Bu da Türk sinemasına ve genelde sinema sanatına gönül vermiş herkes için çok önemli bir olay. Ben özetledim ve tüm bunlardan haberiniz olsun istedim. Antalya'yı bundan böyle hep birlikte yakın takip altına alalım...■

Dakota Fanning

Hollywood'un en küçük starleti

Kariyerinin en yoğun yılı olan 2005'in ilk yarısı beş iddialı filmle doldu bile.

İster şans, ister kader, nasıl tanımlarsanız tanımlayın, bebekken yaşamına yön verecek yeteneği keşfedilip istikrarla yoluna devam etmek herkesin başına gelen bir şey değil. 11 yaşına 17 sinema filmini sığdırmak (sadece "görünmek" değil, mesela Robert de Niro ile başrol paylaşmak) ve bunları olgunlukla hazmedip şımarmamak da kolay değil. İki yaşında okumayı söküp, üç yaşında, tişörtünün altına tıktığı bezle hamile taklidi yaparak herkesi kahkahaya boğan Dakota Fanning; Conyers, Georgia doğumlu. 1994 yılında dünyaya gelen Fanning, yeteneğine güvenen anne ve babasının bir ajansa kaydetmesiyle Los Angeles'ta deterjan reklamlarıyla film dünyasına adım attı. Hemen ardından "ER" ve "Ally McBeal" gibi televizyon dizilerinde gözüktü. 2001'de de ilk uzun metrajı, "Tomcats"te oynama fırsatını yakaladı. Ama aynı yıl Sean Penn ve Michelle Pfeiffer'ın karşısında, "I am Sam"deki performansıyla, henüz yedi yaşında olmasına rağmen "Beyazperde Oyuncuları Derneği Ödülü"ne yardımcı oyuncu adayı olan en genç oyuncu oldu. (Bu film sayesinde, sadece aday olmakla kalmadı; "Genç Oyuncu Ödülü", "Las Vegas Film Eleştirmenleri Derneği Ödülü", "Broadcast Film Eleştirmenleri Birliği Ödülü" gibi çeşitli kuruluşların en iyi genç oyuncu, en yetenek vaat eden oyuncu gibi kategorilerdeki ödüllerini de kazandı). Broadcast Film Eleştirmenleri Ödülü'nü aldıktan sonra, yapacağı konuşma için mikrofona boyu kısa geldiğinden, Orlando Bloom'un kucağında konuşmasını yaptı.

Dakota Fanning, oynadığı filmler açısından bakıldığında, Macauley Caulkin, Ashley ve Mary-Kate Olsen gibi çocuk yıldızlardan farklı olarak Jodie Foster ve Drew Barrymore gibi oyuncuların klasmanında yer alıyor; tıpkı onlar gibi aslında sinemada yaşı gereği izleyemeyeceği türde dram, korku ve gerilim filmlerinde oynamış durumda.

Eğitimine evde devam ediyor. Sık sık film çektiği ve setten sete koştuğu için bu yöntemle okuldan da geri kalmamış oluyor. Sadece iki ile beş yaş arasında okula gitmiş, daha sonra çalıştığı her sete gelen özel öğretmeniyle günde dört saat çalışarak bu açığı kapatıyor. Tabii okula gitmek zorunda olmamak her çocuğun düşü olsa gerek; Dakota da bu ayrıcalığı yaşıyor.

Çocuk oyuncu yönetmekte usta olan Spielberg, Dakota'yı keşfetmekte geç kaldı.

Küçük oyuncu hayır işlerine yardımda bulunmayı da seviyor. Tsunami felaketi sonrası yardım kuruluşlarına bağışta bulunan Fanning, bu arada kendisi hakkında yapılan gereksiz bir şakanın tazminini de UNICEF'e yardım olarak bağışlatmış. Golden Globe Ödülleri sırasında özel bir kablolu kanal olan E!'de oyuncu Kathy Griffin, Drew Barrymore'un alkol ve uyuşturucuyla dolu çocukluğuna gönderme yaparak, Dakota'nın bir rehabilitasyon merkezine yatırıldığını ve iyileşmesi için en iyi dileklerini gönderdiğini söyler; ama bu tabii gerçek değildir. Kanal daha sonra alt yazıyla Dakota ve ailesinden, bu yersiz şakayla ilgili olarak özür diler ve Dakota adına UNICEF'e yardımda bulunur.

Dakota'nın kız kardeşi Elle de oyunculuk konusunda adımlar atıyor. O da bebekliğinde Dakota'nın annc rolü üstlendiği oyunlarda onun çocuğu olarak zaten başlamıştı belki de. Ablasına benzerliğiyle dikkati çeken Elle, ilk kez "I am Sam"de ablası Dakota'nın oynadığı karakterin 2 yaşındaki halini oynadı. Daha sonra, Steven Spielberg'ün yapımcılığını üstlendiği "Taken" adlı bilim-kurgu TV dizisinde de aynı şekilde Dakota'nın oynadığı karakterin küçüklüğünü canlandıran Elle, henüz onun kadar popülerleşmedi.

Dakota Fanning oyunculuğu öyle seviyor ki kesinlikle iş olarak görmüyor, ticari yönüyle ilgilenmiyor. Çok filmde oynamak, birbirinden farklı karakterleri canlandırmak ve değişik yerlerde çekim yapmak onun için çok zevkli. "Charlotte's Web" adlı filmin çekimleri için Avustralya'ya gitmek Dakota için hoş bir maceraya dönüşmüş. Çekimlerde ağlaması gerektiğinde ölmüş balığını aklına getirerek duyguya girdiğini söylemiş bir röportajında. Setlerde genelde annesiyle beraber. Ama her zaman bir oyun arkadaşı bulduğunu söylüyor. Steven Spielberg ile tanışması "Taken" ile olmuyor, "E.T"nin yeniden gösteriminde karşılaşıyorlar ve "Dünyalar Savaşı" için teklif alıyor. Yönetmeniyle çok iyi anlaştığını ve kendisine baba gibi davrandığını söyleyen Dakota, Tom Cruise'u da yere göğe sığdıramıyor. Ama favori oyuncuları sorulduğunda, diplomatik davranıp, ayırt etmeden hepsini çok beğendiğini söylüyor. Bugüne dek Sean Penn, Mike Myers, Robert de Niro, Tom Cruise, Kurt Russel, Denzel Washington gibi dev oyuncularla perdeyi paylaştığı için gerçekten de çok şanslı olan Dakota'nın, gerçekten de böyle bir soruya net cevap vermesi zor görünüyor. Georgia eyaletinin loto reklamı için Ray Charles ile bir araya gelen ve bir balo salonunda sadece ikisinin olduğu bir sahnede, Charles'ın piyanoda "Georgia on my Mind"ı söyleyişini unutamayan küçük oyuncu, sanatçının ölümünü duyunca çok üzülmüş.

At binmeyi ve kitap okumayı çok seven Dakota, bebek koleksiyonu yapıyor. Denzel Washington ile oynadığı "Man on Fire"daki rolü için aldığı piyano derslerine de devam ediyor. "Alice Harikalar Diyarında"nın yeni versiyonunda Alice'i canlandıracağı kesinleşmedi ama Dakota'nın harikalar diyarındaki yolculuğu uzun yıllar devam edeceğe benziyor.

"Dünyalar Savaşı", 1 Temmuz'da gösterimde.

Maggie Smith

Lavanta kokulu İngiliz gülü

Elli yılı aşkın süredir, sahnede ve filmlerde unutulmaz karakterler çizen Maggie Smith, her zaman kahkaha ve gözyaşını dengeleyen nevi şahsına münhasır bir oyuncu

Çok özel, kendine has, genizden gelen ve yıllardır içtiği sigaranın boğuklaştırdığı özel bir sesi var. Tiyatro kariyerine keskin zekasının, hazırcevaplığının ve hınzır esprilerinin yanı sıra tabii ki sesinin de katkısı büyük. Derler ki, "Sir" Laurence Olivier, rol çalma yeteneği yüzünden bir daha asla aynı sahnede oynamamaya yemin etmiş. Margaret Natalie Smith, namı diğer Maggie Smith'ten bahsediyoruz. Bu yılki İstanbul Film Festivali'nin açılış filmi "Lavanta Kokulu Kadınlar"ın iki "Dame"ından biri, gerçek hayatta da "Dame" Judi Dench'in yakın arkadaşı olan ve artık yetmişini deviren Smith, Harry Potter serisinde de Profesör Minerva McGonagall'ı canlandırmıştı. Tiyatro oyunculuğuyla sinema oyunculuğu arasında mekik dokuduğu kariyeri boyunca iki Oscar, yedi BAFTA, üç Golden Globe, bir Tony, üç Variety Club ve tabii çok sayıda eleştirmen ödülü kazandı. 1934 yılında Essex'te patolog bir baba ve sekreter bir annenin üç çocuğundan biri olarak dünyaya geldi. Kendisinden altı yaş büyük iki mimar ağabeyi var. Dört yaşındayken II. Dünya Savaşı'nın etkilerinden uzaklaşmak için (Londra Nazi bombalarının tehdidi altındaydı) Oxford'a taşındılar. Babasının çok sinirli ve müdahaleci biri olduğunu anımsıyor. Yıllar sonra annesinden, kendi üzerinde denediği bir ilaç yüzünden sinir sisteminin zedelendiğini ve hassaslaştığını öğrenmiş. 16 yaşında oyuncu olmaya karar verdi ve Oxford Playhouse School'a yazıldı. Dört yıl boyunca birbirinden farklı rollerde oynadı. Tabii rüştünü Shakespeare oyunlarıyla ispat etti; "II. Richard", "Beğendiğiniz Gibi", "Windsor'un Şen Kadınları". Ama yıllar sonra, hem sahnede hem beyazperdede komedi filmleriyle tanındıkça, kendini hiçbir zaman bir Shakespeare oyuncusu olarak hissetmediğini söyleyecekti. Ondaki vodvil oyunculuğunu ilk fark edenlerden biri olan Laurence Olivier, yeniden şekillendirilen Royal National Theatre Company'ye çağırdı. Burada Alan Bates, Derek Jacobi, Albert Finney ve Olivier ile birlikte sahneye çıkma şansını yakaladı. 1965'te Laurence Olivier ile "Othello"da oynadı Desdemona rolünde. (Bunun gerçekten heyecan ve korku verici bir deneyim olduğunu anlatıyor.) Tiyatro oyunculuğunu hem İngiltere'de hem de Broadway'de sürdürdü. 1967'de oyuncu Robert Stephens ile evlendi. Birlikte sahnede ve sinemada oynadılar. Bunların arasında, Smith'in en iyi kadın oyuncu Oscar'ını kazandığı "The Prime of Miss Jean Brodie" ve "Travels With My Aunt" da vardı. Stephens'tan olan iki oğlu da oyuncu, Chris Larkin ile Toby Stephens. (Chris ile Franco Zeffirelli'nin 1999'da çektiği "Tea With Mussolini" de birlikte oynama fırsatı buldular). Ne yazık ki mutlulukları fazla uzun sürmedi. Yakışıklı ve ünlü bir eşi, iki çocuğu, başarılı oyunculuğuna rağmen, hayatı yavaş yavaş alt üst olmaya başladı. Önce, 1971'de çeşitli anlaşmazlıklar yüzünden National Theatre'dan ayrılmak zorunda kaldı. John

Profesör McGonagall rolüyle çocukların da gönlünü fethetti.

Gielgud yönetimindeki "Coward's Private Lives" oyununun Los Angeles'taki turnesinde birlikte rol aldığı eşi Robert ile bağları koptu. Alkol problemi ve araya giren başka kadınlar ayrılığı da beraberinde getirmişti. Bu, Robert Stephens'ın da kariyerinin sonu oldu denebilir. Ama 1975'te, yıllar önce kendisine evlenme teklifi etmiş olan eski bir aşık devreye girdi: oyun yazarı Beverley Cross. Aslında Maggie 17 yaşındayken, sahnede, "Twelft Night"ta Viola rolündeyken Cross ilk görüşte aşık olmuştu. Birkaç yıl sonra nişanlanmışlar, Cross Maggie'yi National Theatre'a katılması için ikna etmiş ama 60'lı yılların özgürlükçü rüzgarlarının da etkisiyle belki, Maggie gönlünü Robert Stephens'a kaptırmıştı bile. Ama ikinci kez yaşamları kesiştiğinde; 1998'de, Cross'un ölümüne kadar hayatının en mutlu ve huzurlu dönemini yaşadı. Çünkü Cross iki küçük oğlunu gerçek babalarından daha fazla sahiplenmiş, Maggie'yi hep sevmiş ve destek olmuştu. Hayata acı bir gülümsemeyle bakıyor. Kötümserliğini mizahla epey harmanlamış ve oyunculuğunda da hayatın aydınlık ve karanlık taraflarına bir bakış ya da bir mimikle anında geçebilme yeteneğini sergiliyor. Onu sahnede seyretmenin ipte yürüyen bir cambaz gibi hissettirdiğini söylüyor eleştirmenler. Röportaj vermeyi hiç sevmiyor ama röportaja gelenleri de boş göndermiyor: yaptığı sayısız espri ve yavaş yavaş çözülüp anlattığı bir çok anekdotla onları adeta ödüllendirmiş oluyor. 1990 yılında İngiliz Kraliyeti'nce "Dame" ünvanıyla şereflendirilmiş olan Maggie Smith, en çok tiyatro sahnesinde rahat hissettiğini, en azından oyun başladığında önündeki 3 saatin belirliliğinin kendisini sakinleştirdiğini söylüyor.

"Lavanta Kokulu Kadınlar", Temmuz'da gösterimde.

Kült resimli roman sinemada

Frank Miller'ın Hollywood'dan bucak bucak kaçırdığı ünlü başyapıtı, Robert Rodriguez'in elinden kurtulamadı. Miller'ı ve Tarantino'yu da yanına alarak "Sin City"yi beyazperdeye taşıyan yönetmenin yurtdışında çok ilgi gören filmi şimdiden kült kabul ediliyor. Dijital sinemanın olanaklarını kullanarak çok stilize bir iş çıkaran Rodriguez, sinema perdesinde çizgi romanın kusursuz bir kopyasını yaratmış. "GÜNAH ŞEHRİ"ne (SIN CITY) uyarlama demek haksızlık olur. Seyirciyi resimli romanın en karanlık yüzüyle tanıştıran film, sinemanın resimli romana dönüşmüş hali.

DERLEYEN: SENEM ERDİNE

Kafaların koptuğu, kolların bacakların kesildiği, yamyamlarla pedofillerin, katillerle fahişelerin, intikam ateşiyle yanıp tutuşan dokuz canlı kahramanlarla ruhunu şeytana satmış kötü polislerin ve bunca kokuşmuşluğun içinde hala doğruyu arayan, umuda ve bazen de aşka tutunarak ayakta kalmaya çalışan yalnız kalplerin diyarı Günah Şehri. Gerçekten çok soğuk ve karanlık bir yer. Öyle ki, filmin başlarında Bruce Willis'in bir kafayı vücudundan ayırdığı sahneyi gördüğünüz zaman bugüne kadar bizlere "karanlık bir resimli roman uyarlaması" diye sunulanların hiç de o kadar karanlık olmadığını düşünüyor insan. Bunun başlıca sorumlusu, Günah Şehri'nin yaratıcısı Frank Miller elbette. Resimli roman dünyasının karanlık prensi, başyapıtı kabul edilen kült eserinde gerçekten vahşi, acımasız ve karanlık bir dünya resmetmiş çünkü. Sıkı bir "Sin City" hayranı olan Robert Rodriguez de bu dünyayı, noktasına bile dokunmadan olduğu gibi beyazperdeye taşımış. Üstelik bunu o kadar iyi yapmış ki ilk kareden itibaren film değil resimli roman izlediğiniz duygusuna kapılıyorsunuz ve filmin sonuna kadar bunu bir an olsun aklınızdan çıkaramıyorsunuz.

Resimli romanın "The Hard Good-Bye", "The Big Fat Kill" ve "That Yellow Bastard" adlı sayılarını temel alan Rodriguez, Frank Miller'ı ve Quentin Tarantino'yu da yanına alarak birbiriyle bağlantılı üç hikayeyi perdeye taşımış. Josh Hartnett ve Marley Shelton'ın yer aldığı açılış sahnesiyse, "Günah Şehri" hikayelerini biraraya getiren "Babe Wore Red" adlı ciltte yer alan "The Customer is Always Right" adlı hikayeden. Hikayelerin hepsi, Frank Miller'ın 1991'de New York'la Los Angeles'ın karanlık yüzlerinden esinlenerek hayalinde canlandırdığı ve sonra da resimli romanın sayfalarına aktardığı Günah Şehri'nde geçiyor. Herkesin satılık, insan hayatının sudan ucuz olduğu bu şehir için Frank Miller şöyle diyor romanda: "Günah Şehri'nin arka sokaklarında şöyle bir yürüyün, aradığınız her şeyi bulursunuz..."

"Benim aradığım da Frank Miller'dı" diyerek gülüyor bir röportajında Robert Rodriguez. "Günah Şehri"ni sinemaya uyarlamayı kafasına koyan yönetmenin Frank Miller'ın peşinde ne kadar çok koştuğunu bilmeyen yok artık. Ünlü yazarın peşine düşmüştü ama ondan izin koparmanın kolay olmayacağını o da gayet iyi biliyordu aslında. Gerçek dünyada hala her istediğinize Günah Şehri'ndeki kadar kolay sahip olamıyorsunuz ne de olsa. Rodriguez, iyi bir şeyler yapmak istiyorsa mutlaka onun onayına ihtiyacı olduğunu düşünüyor, saplantı haline getirdiği bu projeyi bir türlü aklından çıkaramıyordu, ama bütün bunlar Miller'ın umurunda bile değildi. Yıllardır Hollywood'a yar etmediği eserini kimselere vermek niyetinde değildi. Üstelik Hollywood'a hiç güvenmiyordu. "Başlangıçta olmayacağını düşünüyordum" diyor bir röportajında yazar. "Hikayelerim, sinemaya uygun düşmez diye değil; film endüstrisinin romanımı bambaşka bir şekle sokmadan ele alabilecek durumda olmadığını düşündüğüm için." Yine de Rodriguez'le görüşmeyi kabul etmişti ama nezaketen. İkna sürecini bakın nasıl anlatıyor: "Görüşmeye giderken, 'hayatımı resimli roman çizerek geçirmekten gayet memnunum, çocuklarımdan birini elimden almalarına izin vermeme hiç gerek yok' diye geçiriyordum içimden. Uzun süre de bu düşüncemde ısrar ettim zaten, ama bu Rodriguez denen adam, önce avukatımı, sonra editörümü sıkıştırmaya başladı, sonra da vahşi bir köpek gibi benim peşime düştü.... ve evet, sonunda beni baştan çıkardı."

"Spy Kids"te dijital sinema teknolojisinin inceliklerine vakıf olan yönetmen, yayınlanmaya başladığı 1991 yılından beri hayranlıkla takip ettiği "Sin City"yi hakkıyla beyazperdeye uyarlamanın yolunu bulduğunu düşünüyordu. Miller'ın endişeleri boşunaydı ama bunu ona ispat etmek zorundaydı. "Frank, Hollywood'un romanı mahvedeceğini düşünmekte haklıydı" diyor Rodriguez. "Sinemaya uyarlanabilecek bir roman değildi aslında, çünkü 'Sin City'de bugüne kadar yapılmış bütün filmlerden daha zengin ve yaratıcı bir görsel dünya vardı. Sinema bunu kaldırmazdı ama benim başka bir fikrim vardı. Sinemayı resimli romana dönüştürmeyi düşünüyordum." Sonunda Rodriguez, Texas'taki stüdyosunda kardeşi Patricia'yla birlikte kamera karşısına geçti, romandan bir parçayı yeşil ekran önünde onunla birlikte oynayıp çekti. Arkaplanı düşündüğü gi-

Miho rolünde bir tür şehir samurayı olarak karşımıza çıkan Devon Aoki'nin elinde göreceğiniz kılıçlar, Uma Thurman'ın "Kill Bill"de kullandıkları.

"Başlangıçta olmayacağını düşünüyordum... ama bu Rodriguez denen adam önce avukatımı sonra editörümü sıkıştırmaya başladı, sonra da vahşi bir köpek gibi benim peşime düştü... ve evet sonunda beni baştan çıkardı." Frank Miller

bi bilgisayarda yaratılmış görüntülerle tamamladı ve yapmak istediği film hakkında fikir vereceğini düşünerek Miller'a yolladı. Romandaki her kare eksiksiz olarak perdedeydi. Diyaloglar romandakinden farksızdı. Yüksek kontrastlı siyah- beyaz çekimler harikaydı. Miller etkilenmiş ama hala ikna olmamıştı. Bunun üzerine Rodriguez, onu bir iki arkadaşla birlikte gerçekleştirecekleri bir deneme çekimine davet etti. O günü şöyle anlatıyor Frank Miller: "Arkadaşlardan biri Marley Shelton, öteki Josh Harttnet'ti! Ne denemesi? Basbayağı prodüksiyonun ilk günüydü!" Filmi seyrettiğiniz zaman sizin de göreceğiniz gibi daha en baştan, farklı ve iyi bir şeyler izleyeceğinizin işaretini veren açılış sahnesi, işte o gün çekildi. Miller'ın daha fazla dayanacak gücü kalmamıştı. Sonunda Rodriguez'in teklifini kabul ederek, ortak yönetmen olarak filme imza atmayı kabul etti. Bu Frank Miller'ın ilk filmi olacaktı. Amerika'daki Yönetmenler Birliği, Rodriguez'in ilk filmini çeken bir yönetmenle birlikte bir filme ortak yönetmen olarak imza atmasına karşı çıkınca Rodriguez fazla düşünmeden istifayı bastı.

"O zaman bunun Yönetmenler Birliği'nin kurallarına -bu arada bu kuralların telefon rehberinden daha kalın bir kitapta toplandığını söylemeliyim- aykırı olduğunu bilmiyordum" diyor Rodriguez. "Ama ortaya iyi bir film çıkmasının en iyi yolunun bu olduğundan emindim. Günah Şehri'ni Frank'ten iyi tanıyan kimse olamazdı. Bu karakterleri ve bu dünyayı en iyi o biliyordu. Üstelik benim gözümde Frank ilk kez yönetmenlik yapmıyordu. Bunca yıldır zaten yönetmenlik yaptığını düşünüyordum. Kamera, ışık ve oyuncular yerine kağıt kalem kullanıyordu sadece. Sinema gibi resimli roman da görüntülerle hikaye anlatmanın bir yoludur sonuçta ve Frank de bu alanda kendini kanıtlamış bir adam. Ancak Yönetmenler Birlik'i hala 'Hayır' diyordu. Oysa onun dışında her şey çok iyi gidiyordu. Herkes bunun özel bir proje olduğunu hissederek çalışıyordu. Çekimlere bir hafta kala bizi durdurmaya geldikleri zaman istifa etmekten başka çarem yoktu. Bazen farklı bir şey yapabilmek için kuralları çiğnemek gerekiyor."

Bu engel de böylece ortadan kalktıktan sonra hemen çekimlere başladılar. Frank Miller'ın özenle çizdiği resimli romanlar dururken storyboard'a da gerek yoktu. Önce çekecekleri hikayenin oyuncularını buluyorlar, o oyuncularla yapacakları çekimleri tamamladıktan sonra diğer hikayenin oyuncularını bulmak üzere çekimlere ara veriyorlardı. "Teklif götürdüğümüz oyunculara, kendi isimlerini de koyduğumuz jenerikle birlikte açılış sahnesini izlettiğimiz zaman hepsi bu işin bir parçası olmak istediğini söylüyordu" diyor Rodriguez. Frank Miller'ı baştan çıkaran bu sahne, Bruce Willis, Mickey Ro-

Clive Owen (Dwight) ve Rosario Dawson (Gail) mafyayla çatışırken bayağı eğleniyormuş gibi görünüyorlar.

urke, Clive Owen, Benicio Del Toro, Elijah Wood, Josh Hartnett, Jessica Alba, Rosario Dawson, Britanny Murphy, Michael Madsen, Jaime King, Nick Stahl, Michael Clarke Duncan ve daha birçok ünlü oyuncunun yer aldığı muhteşem kadronun biraraya gelmesi için de üzerine düşeni yapmıştı. "Robert ve Frank bana DVD kaydını gösteriyorlardı" diye anlatıyor Bruce Willis. "Bir dakika geçmiş geçmemişti ki, filmi durdurdum ve devamında ne görürsem göreyim hiç önemli olmadığını, kesinlikle bu işin içinde olmak istediğimi söyledim."

"The Yellow Bastard"dan uyarlanan hikayede yer alan Bruce Willis, Detektif John Hartigan'ı oynuyor filmde. Frank Miller, "benim kuşağımın Humphrey Bogart'ı" diyor onun için ve ilk yönetmenlik denemesinde böyle bir oyuncuyla çalışmanın onu biraz tedirgin ettiğini itiraf ediyor. Oysa Günah Şehri'nin her köşesini kendi evi kadar iyi bilen, her karakteri geçmişiyle ve hatta geleceğiyle (resimli roman hala devam ediyor) kendisinden bile iyi tanıyan yazarın setteki varlığının bu film için ne kadar önemli olduğunu söylemeye gerek yok. Çekimler boyunca oyuncular için bulunmaz bir kaynak olmuş ve kimi zaman romanın ruhunu korumak için çok yerinde müdahalelerde bulunmuş. "Bir keresinde birazcık Bruce'un üzerine gittim" diye anlatıyor. "Çünkü Bruce'un o sahnedeki bir repliği ekibi güldürmüştü. Benim için hiç kolay değildi ama

Günah Şehri sakinleri

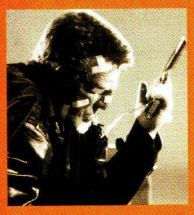

Marv
Mickey Rourke

Resimli romanın en tanınmış kahramanlarından birisi olan iri cüsseli, güçlü ve yürekli bir adam olan Marv'ı şöyle tarif ediyor Miller; "Marv yanlış yüzyılda doğmuş. Eski çağlarda bir savaş alanının ortasında düşmanının yüzüne baltasını sallıyor olmalıydı şimdi, ama işte burada ve rüyalarının kadınını öldüren her kimse bunu ona ödetecek, hem de kanıyla."

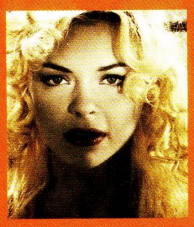

Goldie
Jamie King

Marv'ın yalnızca bir gece beraber olabildiği büyük aşkı Goldie, Günah Şehri'nin Eski Kent denilen bölgesinde yaşayan kadınların çoğu gibi bir fahişedir. Fahişeler şehirde inanılmaz bir güce sahiptir ama aynı zamanda önemli bir hedeftirler. Hayatının tehlikede olduğunu hisseden Goldie de onu koruyacak bir erkek ararken Marv'la tanışır.

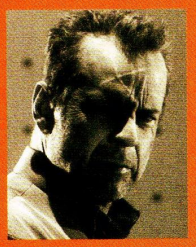

John Hartigan
Bruce Willis

Küçük, masum bir kızın hayatını kurtarabilmek için işini, evliliğini, gururunu, saygınlığını hatta özgürlüğünü feda edebilecek onurlu bir şövalye. Günah Şehri'ndeki, pisliğe bulaşmamış son iyi polis.

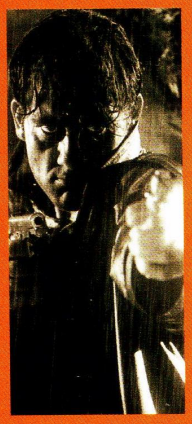

Dwight
Clive Owen

Eski Kent kızlarının güvenebilecekleri tek erkektir Dwight. Kızların başı mafyayla derde girince her zamanki gibi onların yanında yer alır. Bu güçlü ve gururlu adamın hikayesinin mücadele ve dostluk üzerine olduğunu söylüyor Frank Miller.

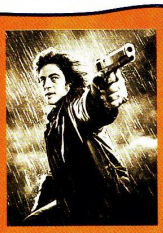

Jackie Boy
Benicio Del Toro

Bir zamanlar onurlu bir polis olan Jackie Boy, zaman içinde Günah Şehri'ni kuşatan pisliğin bir parçası haline gelmiştir. "Öldürmekten çekinmeyen, üstelik her durumda paçayı kurtarabileceğini zanneden, bencil bir manyak. Mükemmel bir kötü karakter..." diyor onun için Frank Miller.

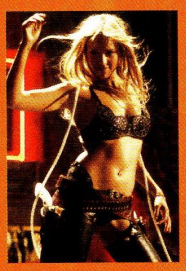

Nancy Callahan
Jessica Alba

11 yaşındayken Hartigan tarafından bir sapığın elinden kurtarılan güzel Nancy Eski Kent'teki barlarda dans eden bir striptizcidir. "Birdenbire şehrin en rahatsız edici yerlerinden birisinde karşımıza çıkan bu güzel kız 'Günah Şehri'ni çok iyi sembolize ediyor gerçekten" diyor Frank Miller.

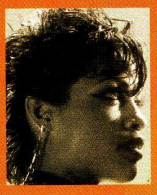

Gail
Rosario Dawson

Güzel, güçlü ve acımasız bir kadın olan Gail, Eski Kent'teki fahişelerin patronudur. Kızlar, onun için ölmeye de öldürmeye de hazırdır ve her ikisini de gözlerini kırpmadan yaparlar.

Shellie
Britanny Murphy

Filmdeki üç hikayede de karşımıza çıkan tek ortak karakter olan Shellie, Eski Kent'te çalışan bir garson kız. Frank Miller'ın en sevdiği karakterlerden biri olduğu söyleniyor. Shellie'nin Dwight'la ilgilendiğini gören Jackie Boy deliye dönüyor ve ortalığı birbirine katıyor.

Marv'ın büyük aşkı Goldie (Jamie King) ebedi uykusunda.

Robert Rodriguez filmleri

Uç noktada şiddet içeren tür filmlerini de, çoluk çocuk seyredebileceğiniz aile filmlerini de aynı ustalıkla çeken ve çoğu filminde senaryodan prodüksiyona, kurgudan müziğe her şeyi kendisi halleden yönetmen ucuza film çekmek konusundaki maharetiyle ünlü aynı zamanda biliyorsunuz. 23 yaşında "El Mariachi" filmiyle çıkış yaptığından beri yaratıcı bir arayışın izlerini taşıyan sinema yolculuğuna devam eden Rodriguez, bugüne kadar neler yapmış hatırlayalım.

El Mariachi (1992)

Texas Üniversitesi'nde öğrenciyken, bir bilimsel araştırmada denek olmayı kabul ederek kazandığı 7 bin dolarla çektiği bu ilk uzun metrajlı film, beklenmedik başarısıyla Rodriguez'in ismini dünyaya duyuran film olmuştu. Meksika'da video piyasasına pazarlamayı umduğu film, Sundance'te seyirci ödülü kazandıktan sonra başka saygın festivallerde de çok ilgi görünce Columbia Pictures tarafından satın alındı. Gezgin bir şarkıcının Meksika'da bir kasabada azılı bir katille karıştırılması üzerine gelişen olaylar çevresinde gelişen film, hem büyük bir stüdyo tarafından gösterime sokulan en düşük bütçeli film hem de İspanyolca olarak gösterime giren Amerikan yapımı ilk film olarak da tarihe geçti.

Desperado (1995)

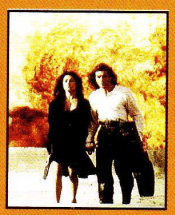

"El Mariachi"yi satarken aynı zamanda stüdyoyla iki yıllık bir anlaşma imzalayan yönetmen üç yıl sonra Columbia Pictures için bir devam filmi çekti. Bu kez elinde 7 milyon dolarlık bir bütçe vardı. Senaryosunu yazdığı filmin yönetmenliğini, yapımcılığını ve kurgusunu yine kendisi yapmıştı. Rodriguez'in yönetmenlik becerisini ve düşük bütçeyle film çekmek konusundaki ustalığını bir kez daha kanıtlayan, son derece estetik ve stil sahibi bir aksiyon filmi olarak takdir toplayan "Desperado", yönetmenin daha sonra da sık sık birlikte çalışacağı oyuncuları Antonio Banderas ve Salma Hayek'e ün kazandıran filmdi aynı zamanda.

Four Rooms (1995)

Birbiriyle kesişen dört hikayenin anlatıldığı bu kara komedide hikayelerden her birini farklı bir yönetmen yazıp yönetmişti. Zamanın umut vaat eden dört genç sinemacısının -Allison Anders, Alexandre Rockwell, Robert Rodriguez ve Quentin Tarantino- Miramax için gerçekleştirdikleri projede Rodriguez'in çektiği "The Misbehavers" en beğenilen bölümlerden biri oldu. Yeni yıl akşamı, bir zamanlar iyi günleri de olmuş döküntü bir Hollywood otelinde geçen hikayelerin merkezinde, işe o gün başlamış, beceriksiz otel görevlisi Ted'i canlandıran Tim Roth vardı.

From Dusk Till Dawn (1996)

Senaryosunu Quentin Tarantino'nun yazdığı filmde iki katil kardeş işledikleri cinayetten sonra bir rahiple iki genç kızını rehin alarak Meksika'ya kaçmak üzere yola çıkarlar. Yolculuk, sonradan vampirler tarafından ele geçirilmiş olduğu anlaşılan yerel bir striptiz barında son bulur. Amerika'da daha çok gençlerin rağbet ettiği açık hava sinemalarındaki gece yarısı gösterimlerini

söylemek zorundaydım. 'Bu sahnede çok ama çok derin bir hüzün, ciddi bir mutsuzluk var' dedim. O meşhur Bruce Willis bakışıyla gözlerini üzerime dikti, parmağını yüzüme doğru salladı ve 'Bana bunu söylemeye devam et! Duymaya ihtiyacım var!' dedi. Çok ciddiydi."

Willis'in canlandırdığı John Hartigan, filmin tereddüt etmeden iyi olduğunu söyleyebileceğimiz yegane karakteri belki. Günah Şehri'ndeki pisliğe bulaşmamış son polis. Emekliliğine yalnızca birkaç saat kala 11 yaşındaki masum bir kızı Nick Stahl'ın canlandırdığı Senatör'ün sapık oğlunun elinden kurtarmak için canını dişine takıyor ve yıllar sonra o masum küçük kız, Günah Şehri'nin merkezindeki barlardan birinde dans eden güzel bir kadın olarak çıkıyor karşısına. Nancy Callahan adındaki bu kızı oynayan Jessica Alba onu en fazla zorlayan sahnenin, üzerinde deri kostümü, cebinde tabancasıyla bomboş bir hangarın orta yerindeki yeşil bir ekranın önünde erotik bir dans yapmak olduğunu söylüyor. İşini biraz kolaylaştırır umuduyla koreografi istemiş ama o zaman da Rodriguez'den ağzının payını almış. "Müziği hisset yeter, dedi bana" diye anlatıyor. "Sonra da 'Gün Batımından Şafağa' filminde Salma'nın da koreografisi olmadığını söyledi. 'Evet, şimdi de beni seyrettiğim en seksi sahnelerden birini canlandıran kadınla karşılaştırıyorsun' dedim. Çok rahatlamıştım doğrusu."

Aslında bomboş bir odada yeşil bir ekran önünde rol yapmak hiçbir oyuncu için kolay olmasa gerek. "Etrafta senden başka hiçbir şey olmadığı için kötü bir oyun çıkardığın zaman herkes hemen farkediyor!" diyor Jessica Alba. "Ama yine de hoşuma gitti. Etrafındaki hiçbir şey dikkatini dağıtmıyor, tamamen kendi oyununa konsantre oluyorsun, tabii bir de karşındaki oyuncuyla kurduğun iletişime." Tabii karşında birisi varsa, çünkü Rodriguez'in setinde aynı sahneyi paylaşan oyuncular ille de karşılıklı oynayacak diye bir şey yok. Hatta öyle ki, eğer oyuncuların zamanlamaları uygun olmasa hepsiyle ayrı ayrı çalışıp bu çekimleri biraraya getirerek kusursuz bir bütün oluşturabileceği söyleniyor yönetmenin. Filmdeki hikayelerin üçünde de yer alan tek karakter olan güzel garson kız Shellie rolündeki Britanny Murphy, "Robert, insanın duvarla bile bir iletişim kurulabileceğini kanıtladı" diyor. "Mesela ben çekimler boyunca Bruce Willis'le neredeyse hiç karşılaşmadım."

Son zamanlarda hem oyunculuk performansı hem de perdedeki karizmasıyla iyice dikkat çekmeye başlayan Clive Owen, "The Big Fat Kill"ten uyarlanan ikinci hikayede Günah Şehri kadınlarının koruyucusu Dwight rolünde çıkıyor karşımıza. Rodriguez'in çalışma tarzına uyum sağlamakta o da biraz zorlanmış; özellikle de önünde yalnızca bir direksiyon bulunan yeşil bir kanepeye oturup, otomobil kullanıyormuş gibi yapması istendiği zaman. Amerikan aksanıyla konuşabilmek için hazırlanmaya yeterince zaman olmadığından Rodriguez'le bu sahnede dublaj yapmak üzere anlaşmışlar aslında ama sonra filmin konuk yönetmeni Quentin Tarantino, sesli çekmenin çok daha iyi olacağını söyleyince Rodriguez fikrini değiştirmiş ve doğrusu bu durum Clive Owen'ın işini hiç de kolaylaştırmamış. "Hemen gidip kafamı

hedefleyen korku filmlerinden esinlenen ve ikinci yarısında gerçekten çok kanlı bir vampir filmine dönüşen bu korku komedide, George Clooney, Harvey Keitel ve Juliette Lewis'le birlikte rol alan Salma Hayek, meşhur striptiz sahnesindeki performansıyla dikkat çekmişti.

The Faculty (1998)

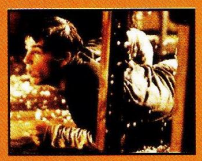

Gösterime girdiği dönemde kimilerinin "Invasion of the Body Snatchers"la kimilerinin de "The Breakfast Club"la karşılaştırdığı bu bilimkurgu korku filmi, öğretmenlerinin uzaylı olduğunu keşfeden altı liseliden oluşan bir grup gencin hikayesini anlatır. Josh Hartnett, Jordana Brewster, Elijah Wood, Famke Janssen ve Salma Hayek'in de rol aldığı film, eleştirmenlerden pek iyi tepkiler almamış olsa da sırf 40 milyon doları aşan ABD gişesiyle bile 15 milyon dolarlık bütçesini rahat rahat çıkaran hasılat başarısıyla yapımcılarını mutlu etmişti.

Spy Kids (2001) / Spy Kids 2: Island of Lost Dreams (2002) / Spy Kids 3: Game Over (2003)

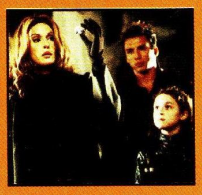

Rodriguez gibi uç noktada şiddet içeren tür filmleri çekmiş bir yönetmenin eğlenceli bir aile filmine imza atmış olması ilginç gelebilir ama görsel efektleri, prodüksiyon tasarımı, yaratıcı aksiyon sahneleri ve eski ajan filmlerinden izler taşıyan eğlenceli hikayesiyle her yaştan seyircinin ilgisini çeken "Spy Kids" birçok eleştirmene göre hala son zamanların en başarılı aile filmlerinden biri. İlk filmin başarısı üçerine birer yıl arayla iki devam filmi daha yazıp yöneten Rodriguez, bu filmlerde Antonio Banderas, Carla Gugino, Alexa Vega ve Daryl Sabara'nın canlandırdığı ünlü Cortez ailesinin gizli ajanlık dünyasındaki maceralarını anlatmaya devam etti.

Once Upon A Time in Mexico (2003)

Rodriguez'in "El Mariachi üçlemesinin 'İyi, Kötü, Çirkin'i" olarak tanımladığı "Mexico"da ünlü bir uyuşturucu taciri olan Barillo'yu (Willem Dafoe) yakalamak üzere Meksika'ya gönderilen bir CIA görevlisi (Johnny Depp), El Mariachi'den (Antonio Banderas) yardım ister. Bu arada Barillo hükümeti devirmek niyetindedir. Eski düşmanlıklar da devreye girince Meksika yine hararetli ve daha da büyük boyutlu bir aksiyona sahne olur. Yönetmenin, Sergio Leone'nin spagetti western'lerine ve George Miller'in "The Road Warrior"ına sevgi ve selamlarını gönderdiği bu filmde, kadro tıpkı Sergio Leone filmlerindeki gibi yan karakterlerle iyice kalabalıklaşmış, hikaye dallanıp budaklanmıştı.

The Adventures of Shark Boy & Lava Girl in 3-D (2005)

Rodriguez, "Spy Kids"e çektiği ikinci devam filminde olduğu gibi yine üç boyutlu çalıştığı bu filminde, birer süper kahraman olan iki hayali dostuyla birlikte denizler dibinde maceradan maceraya koşan, arkadaşları tarafından dışlanmış bir çocuğun hikayesini anlatıyor. Filmin önümüzdeki aylarda gösterime girmesi bekleniyor.

Bruce Willis, filmin ilk bir dakikasını seyrettikten sonra John Hartigan rolünde kamera karşısına geçmeyi kabul etmiş.

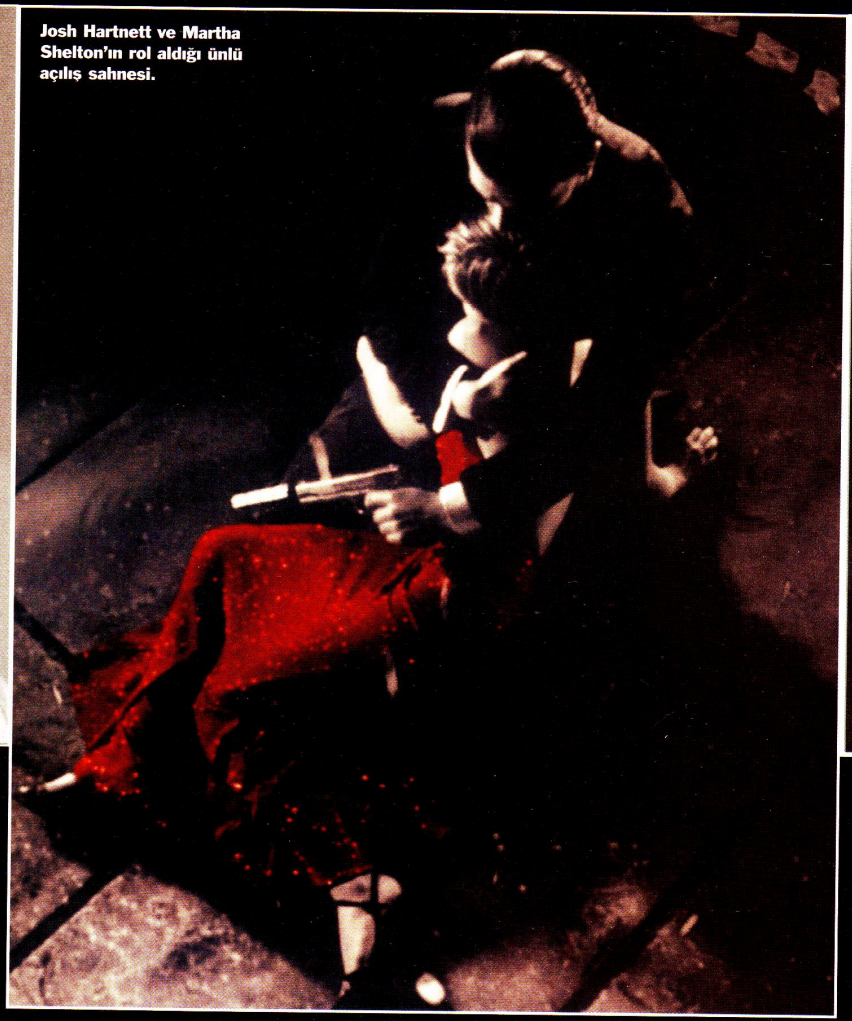

Josh Hartnett ve Martha Shelton'ın rol aldığı ünlü açılış sahnesi.

senaryoya gömdüm tabii" diyor Owen bir set röportajında. "Neyse ki ezberim iyidir." Tarantino'nun "Günah Şehri"nin setinde bulunma sebebinin bu sahneyle yakından ilgili olduğunu biliyorsunuz belki. "Kill Bill" için 1 $ karşılığında müzik yapan arkadaşı Rodriguez'e borcunu ödemek için "Günah Şehri"nin bir sahnesini çekmeye söz veren yönetmen, Clive Owen'ın canlandırdığı Dwight'ın bir yandan otomobil kullanırken bir yandan da boğazı kesik vaziyette yan koltukta oturan Jackie Boy'la konuştuğu bu sahneyi çekmek üzere kamera arkasına geçmiş. Rodriguez'in önerisi üzerine dijital çalışmayı kabul etmiş ve söylenenlere göre bu teknolojinin sağladığı olanaklardan bir hayli etkilenmiş. Sette verdiği bir röportajda, "Film harika görünüyor!" diyor. "Gerçek Frank Miller çizgileri! Dokusu, silüeti her şeyiyle gerçek Günah Şehri!" Tarantino'nun bu sözlerine de yansıyan çoşkusu ve heyecanı bütün sete sirayet etmiş çekimler sırasında, zaten herkes Rodriguez'in söylediği gibi özel bir projenin içinde olduğunu düşünerek büyük bir şevkle çalışmış ve tam bir teslimiyet duygusuyla bütün yeteneklerini Rodriguez ve ekibinin hizmetine sunmuş. "Benden ne isteseler yapardım" diyor Elijah Wood. Frodo rolüyle hafızalarımıza yerleşen aktör, daha önce "Fakülte"de Rodriguez'le çalışmıştı. "Günah Şehri"nin "The Hard Goodbye" hikayesinden uyarlanan bölümünde bir yamyamı oynayan Wood, "Hangi rolde olacağım hiç önemli değildi gerçi ama Kevin gerçekten inanılmaz bir karakter" diyor. Wood'un mavi gözlerinin ne kadar etkileyici olduğunu ilk kez "Fakülte"nin çekimleri sırasında fark eden Rodriguez, onu psikopat bir katil rolünde oynatmayı o günlerde koymuş kafasına. O mavi gözler şimdi büyük çoğunluğu siyah-beyaz olan filmde ara sıra ortaya çıkan birkaç canlı renkten biri. Elijah Wood, Günah Şehri'nin kadınlarını parçalara ayırıp afiyetle yiyen psikopat katil rolünde çok etkileyici bir performans sergiliyor gerçekten ama doğrusu diğer karakterler gibi o da resimli romanın ikonlaşmış karakterlerinden birisi olan Marv'ın gölgesinde kalmaya mahkum. Mickey Rourke'u perdede görmeyi özleyenlerdenseniz sinema salonunda hayal kırıklığı yaşamamak için ünlü aktörü Marv rolünde tanımanın neredeyse imkansız olduğunu bilmenizde fayda var. "Günah Şehri"nde sinemayı resimli romana dönüştürmek konusunda büyük bir ustalık gösteren Robert Rodriguez, Mickey Rourke'u Marv'a dönüştürmek konusunda da olağanüstü bir iş çıkarmış. Frank Miller'ın Mickey Rourke'la ilgili ilk izlenimini şöyle anlatıyor yönetmen: "Ona Mickey'den söz ettiğim zaman, 'Ha, şu "9 1/2 Hafta"daki adam mı?' demişti. Onunla mutlaka tanışması gerektiğini söyledim. Filmlerine bakarak anlayamazsın, dedim. Sonra Mickey'nin odaya girdiği gün Frank'in önündeki kağıda şöyle bir not aldığını gördüm: Mickey Rourke'la tanıştık. Bu adam Marv'ın ta kendisi!" Mickey Rourke'un performansından çok etkilenen Quentin Tarantino da bu konuda Miller'la aynı fikirde: "Mickey bu rol için o kadar uygun bir oyuncu ki, sanki onu da Frank Miller yaratmış. Bu karakteri başka hiç kimse onun kadar sahiplenemezdi." Marv'ın, sevdiği kadını öldürenlerden intikam almaya yemin etmiş öfke dolu bir katil olduğunu düşünürsek Mickey Rourke'un, Tarantino'nun sözlerini iltifat olarak kabul etmiş olması biraz zor görünüyor. "Bir yandan bir iş almış olmaktan dolayı mutlu hissediyordum kendimi ama öte yandan 'Hakkımdaki düşünceleri sandığımdan çok daha kötüymüş' diye düşünüyordum" diyor Mickey Rourke. Hiç şüphe yok ki bu filmin yıldızı o. Marv karakterine dönüşebilmek için çok ağır bir makyajın altında ter döken ak-

tör, "Günah Şehri"nin ruhunu perdeye taşıyan en önemli karakterlerden birisini oynuyor. Bu projenin içinde yer almaktan, Frank Miller'la oturup Marv'ı tartışmaktan, Rodriguez'le birlikte çekilen sahneleri resimli romandakilerle karşılaştırmaktan ve özellikle de Marv'ı tanımaktan son derece memnun. Çok sevdiği bazı sahneler filmden çıkarılmış ama fazla üzülmüyor çünkü Rodriguez, filmin DVD versiyonuna üç hikayenin de uzun versiyonlarını koymuş.

"Günah Şehri", karakterlerin silüetlerini vurgulayan, yer yer renklendirilmiş siyah beyaz görüntüleri, resimli roman tarzı ucuz ve gösterişli diyalogları, stilize oyunculukları ve sinemayı resimli romana çeviren yaratıcı görselliğiyle bu yılın en dikkat çekici filmlerinden biri kuşkusuz. A.B.D.'de Nisan, İngiltere'de Haziran ayında gösterime giren film yurtdışında çok iyi tepkiler aldı ve şimdiden kült kabul edilmeye başladı. Birçok eleştirmene göre Rodriguez'in bugüne kadar ki en iyi işi. Yalnızca A.B.D'de 70 milyon doların üzerinde gişe yapan 45 milyon dolar bütçeli film yapımcılarını da hayal kırıklığına uğratmış değil. Robert Rodriguez, devam filmiyle ilgili çalışmalara çoktan başladı, hatta önümüzdeki yıl arka arkaya iki devam filmi birden çekeceği söyleniyor. "Tek bir kötü film her şeyi berbat edebilirdi" demiş bir röportajında. "Bu resimli romanların bir tekine bile bir daha asla dokunamazdım. Oysa şimdi geri dönüp yeniden karakterler üzerinde çalışmaya başlayabilirim." ■

"Günah Şehri"ni o yaratti

İlk kez kamera arkasına geçtiğine bakmayın, resimli roman okurlarının gözünde FRANK MILLER, beyazperdeye yansımamış nice güzel film yönetmiş bir ustadır.

Gençliğinde bol bol okuduğu ucuz polisiyelerin, tutkuyla sevdiği kara filmlerin, Japon manga sanatının ve hayranlık duyduğu usta sinemacı Akira Kurosawa'nın etkisindeki kalemiyle dünyanın en popüler resimli romanlarından bazılarını yaratmış, "Batman: The Dark Knight Returns", "Batman: Year One" ve tabii "Sin City"yle resimli romanın çehresini değiştirmiş bir yazar/çizer Frank Miller. Karakterlerin de hikayelerin de alışılmadık bir sertlik ve gerçekçilik kazandığı, resimli romanda "karanlık çağ" diye anılan dönemin en önemli temsilcilerinden birisi aynı zamanda.

Resimli romana sinemasal bir bakış kazandırmış olmasıyla tanınan Amerikalı sanatçı, 27.Ocak.1957'de doğdu. İlk gençliğinin büyük bölümünü polisiye okuyarak ve bulduğu her filmi seyrederek geçirmişti. Çok genç yaşta profesyonel olarak çizmeye başladı. Uzun müddet, Gold Key, DC Comics ve Marvel gibi büyük yayınevlerinin çıkardığı çeşitli romanlarda yazar ve çizer olarak çalıştı. Örümcek-Adam'ın bir sayısında ünlü kahramanı zamanın bir başka popüler kahramanı olan Daredevil'la biraraya getirdi ve bu sayıda ortaya koyduğu işle dikkat çekmeye başladı. Bir yıl sonra Daredevil'in sürekli çizeri olması teklif edildi. Unutulmaz kahramanlarından birisi olan Elektra'yı da aynı dönemde yarattı ama resimli romanda bir devrim olarak görülen en önemli işlerini, popüler kahramanların hikayelerini devam ettiren büyük yayınevlerinin konforlu ama sınırlandırıcı dünyasından çıkıp serbest çalışmaya başladığı 1980'li yıllarda ortaya koydu. 1986'da, eski popülaritesini kaybettiği düşünülen Batman karakterini çok daha olgun ve gerçekçi bir bakış açısıyla yeniden ele alarak hayata döndüren Miller, "Batman: The Dark Knight Returns" ve ardından gelen "Batman: Year One" ile unutulmaz karakterin okurların gözündeki imajını tümden değiştirmiş ve Tim Burton'ın yönettiği en sevilen Batman uyarlamalarının başlıca esin kaynağı olmuştu. Başyapıtı kabul edilen "Sin City"yi 1991'de yayınlamaya başladı. Dark Horse Comics'ten çıkan ve birkaç hikayeyi biraraya getiren antolojiler şeklinde basılan resimli romanda Miller, boğazına kadar pisliğe bulaşmış kahramanların, sert çocukların, seksi kadınların, fahişelerin, silahların ve şiddetin kol gezdiği daima karanlık, yağmurlu ve hüzünlü bir kent yaratmıştı. Karanlık şehrin üzerinde beyaz silüetler olarak boy gösteren kahramanlarıyla bir zıtlıklar dünyasıydı Günah Şehri. Kötülüğün esiri olmuş güç peşindeki canilerle, bunca kokuşmuşluğun ortasında hala doğrulara tutunarak ayakta kalmaya çalışan dokuz canlı kahramanların durmadan çarpıştığı bir zıtlıklar dünyası. Frank Miller'ın, 40'lı ve 50'li yılların ucuz polisiyelerinden ve kara filmlerinden esinlenerek yarattığı bu dünya, resimli roman okurlarının aklını başından aldı. İzleyen yıllarda "Sin City", kendi alanındaki en prestijli ödülleri birer birer topladı ve modern resimli romanın köşe taşlarından biri olarak çok özel bir yer edindi. Şimdi, aralarında yazarın kendisinin de yer aldığı Robert Rodriguez öncülüğündeki bir ekiple sinemaya uyarlanan roman, Frank Miller'ın en fazla gurur duyduğu ve en sevdiği eseri. Sinema uyarlamasına izin vermekte bu kadar zorlanmasının sebebi de bu zaten. 12 yıldır yayınlanmaya devam eden roman, filmin gösterime girmesiyle birlikte daha da geniş bir kitlenin ilgisini çekecek mutlaka. Bu vesileyle resimli romanın ülkemizde de piyasaya çıktığını hatırlatalım.

Frank Miller (sağda), filmin yönetmeni Robert Rodriguez'le.

Suyla gelen dehşet

Modern hayatın içinde hayalet korkusu yaşatan "KARANLIK SU" (DARK WATER), bu kez de New York'u mesken ediniyor. Japon yazar Koji Suzuki'nin kısa hikayesine dayanan yeni yorumu Walter Salles yönetiyor.

Bu ayın "yenidençevrimkorkufilmleri"nden biri de "Karanlık Su". Japon korku edebiyatının ünlü ismi Koji Suzuki'nin bir hikayesinden esinlenerek çekilen ilk film yönetmen Hideo Nakata'nın imzasını taşıyordu. Filmin, korkutucu olduğu kadar naif ve insanın içine işleyen özel bir tarafı da vardı. Japon korku filmlerinin Amerikan versiyonlarının çekilmesi ve iyi gişe kazancı sağlamaları artık şaşırtıcı değil ama "Karanlık Su" ile ilgili şaşırtıcı olan şey, yönetmenin "Merkez İstasyonu" ve "Motorsiklet Günlüğü" gibi daha sosyal, politik ve en önemlisi "dünyevi" filmler çeken Brezilyalı Walter Salles oluşu. Böyle bir projenin Wes Craven ya da Sam Raimi gibi yönetmenlere emanet edilmesi kulağa daha makul geliyor olsa da, Salles'ın konuya katacağı duyarlılık ve yorum da merak konusu. Başrolde Jennifer Connelly, yardımcı rollerde de Tim Roth, John C. Reilly, Dougray Scott ve Shelley Duval'i izleyeceğimiz "Karanlık Su"nun senaryosu Rafael Yglesias'a ait. Uzun zamandır İngilizce film çekmek isteyen Walter Salles, böyle bir yenidençevrimin en uygun seçim olduğunu düşünmüş. Hem oyuncu kadrosunun zenginliği hem de konuya karşı olan ilgisi "Karanlık Su"yu yapmasındaki etkenleri oluşturuyor. Özellikle Roman Polanski'nin "Repulsion" ve Jacques Tourneur'ün orijinal "Cat People"ı, kendisini en çok esinlendiren ve türünün aşkın örnekleri olarak gördüğü filmler olarak tanımlayan Salles, bu filmleri salt korku filmi oldukları için değil, korku ve vazgeçiş soruları üzerinde duran filmler oldukları için özel bulduğunu ifade ediyor.

Jennifer Connelly, daha önce bu tip bir gerilimde rol almadığı ve projeyi de çok beğendiği için, rol alma konusunda tereddüt etmemiş. Walter Salles'ın favori yönetmenlerinden biri olduğunu söylüyor ve filme kattığı hassas bakış açısına hayran kaldığını belirtiyor. "Karanlık Su"nun "Rosemary'nin Bebeği" ve "Don't Look Now" gibi kaliteli korku filmlerine özdeş yapıda olduğunu söyleyen Connelly, bu türe meraklı olan izleyicileri kesinlikle tatmin edecek kaliteli bir gerilim olduğunu da ekliyor. "Akıl Oyunları" ile kazandığı Oscar ödülü sonrasında oynayacağı projeleri seçerken daha titiz davranan oyuncu, anne oluşunun, filme yoğunlaşmasına katkıda bulunduğuna da inanıyor.

Konu, Japon versiyonuyla aynı; kocasından ayrılan ve yeni bir evde yeni bir hayata başlamaya çalışan Dahlia, oturdukları dairede olup biten bir sürü doğaüstü olayla karşılaşır. Evin her çatlağından sızan koyu renkli su, garip sesler ve daha önce o apartmanda yaşamış küçük bir kızın hayaleti peşlerine takılır. Bu kabustan kendisini ve kızını nasıl kurtaracaktır?

Son birkaç yıldır peşpeşe izlediğimiz Japon korku filmleri ve onların Hollywood yeniden çevrimlerinin arasında ortak noktalar taşıyan "Karanlık Su" ve "Halka" serilerinin arkasındaki yaratıcı güç; Japonya'nın "Stephen King"i olarak tanımlanan Koji Suzuki. Aslında Amerikan edebiyatında en çok J.D. Salinger ve F. Scott Fitzgerald'ı okuduğunu ve sevdiğini söylüyor; çok fazla Stephen King okumamış. Aslında daha değişik türde romanlar da yazmak istiyor.

Ama korku edebiyatına gerçekten de çok şey kattığı ve bir çığır açtığı da kesin. "Ringu" bugüne dek televizyon dizisinden sinema filmine, Japon çizgi romanları "Manga"lardan bilgisayar oyunlarına kadar çok çeşitli kültürel alanlarda tüketilmekte. İlk romanı "Ringu"yu, evde oturduğu dönemde yazmış olan Suzuki, aslında yazdığı çocuk kitaplarıyla ve İngilizce'den Japonca'ya yaptığı kitap çevirileriyle de tanınıyor. Şu aralar ise "Edge City" adlı son romanı üzerinde çalışıyor. Suzuki'ye göre Batı ve Doğu dünyasının korku edebiyatları arasındaki en büyük fark; Batı'da daha somut canavarların görünmesi (Frankenstein ya da Freddy gibi); Doğu'daysa hayaletler ya da ruhların söz konusu olması ve genelde kadın oluşları. Kendisinin de en çok kullandığı korku figürü uzun siyah saçlı küçük kız çocukları ve su. "Halka" ile birlikte korku edebiyatını post-modernleştirdiğini de söyleyebiliriz; çünkü Sadako adlı küçük hayalet kız, insanlara seyrettikleri video kaset sayesinde ulaşabiliyor. Teknolojinin öncüsü Japonya'nın korku kültürünün de böyle evrimleşmesine şaşırmamak gerek. "J-Horror" diye adlandırılan, Japonya'ya özgü bir korku akımının ustalarından olan Suzuki'nin eserleri "Ring-Cycle" (halka döngüsü) adlı dört romandan oluşuyor. Bunlar sırasıyla "Ring", "Spiral", "Loop" ve "Birthday". "Honogurai Mizu No Soko Kara" yani "Dark Water - Karanlık Su", ise kısa öykülerinden birinden yola çıkılarak yapılan filmin adı. İlk filmi 2002'de Hideo Nakata çekiyor.

1995'te "Ringu: Kanzen-Ban" adıyla televizyon dizisi olarak başlayan "Halka" macerası, Hideo Nakata ve Koji Suzuki'nin işbirliğiyle 1998'de çekilen "Ringu" ile fenomene dönüştü. 2002'de

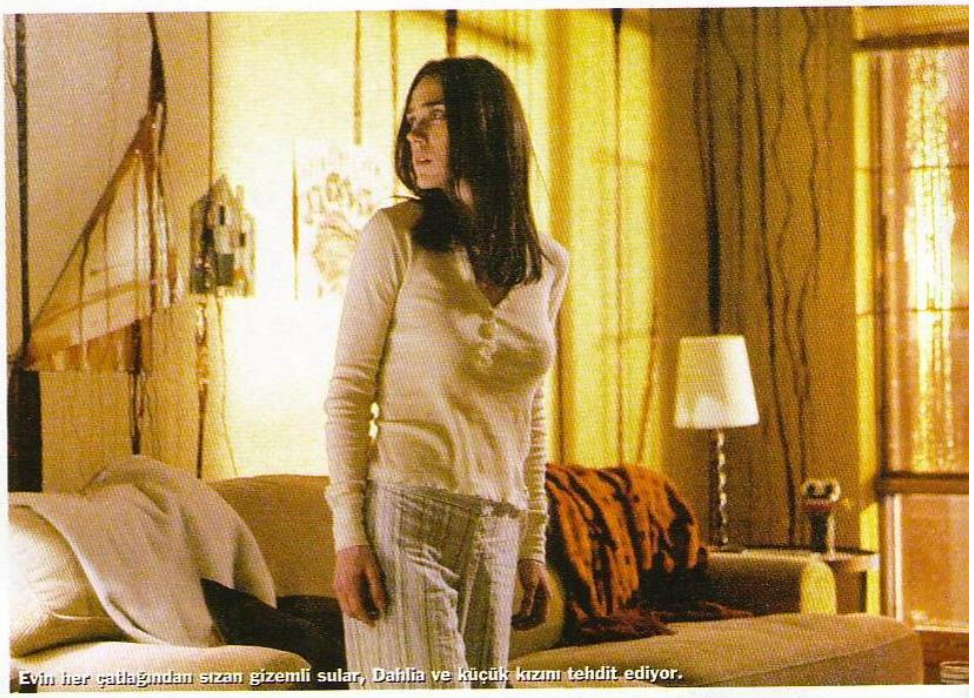

Evin her çatlağından sızan gizemli sular, Dahlia ve küçük kızını tehdit ediyor.

Gore Verbinski'nin çektiği ve Naomi Watts'ın başrolü oynadığı "The Ring" de hikayeyi "Amerikan"laştırdı ve gişede başarı sağladı. Bu yıl da Hideo Nakata'nın Dreamworks'ün kanatları altında çektiği devam filmi "The Ring 2"yi seyrettik. Aslında "Spiral" de 1998'de "Ringu"nun devamı olarak "Rasen" adıyla ve Joji Iida'nın rejisiyle filme çekilmiş ama biraz didaktik olduğu için fazla tutulmamış. 2000 yılında Norio Tsuruta'nın çektiği, "Ringu"nun başlangıcını konu alan "Ringu 0: Basudei"yi de anmak gerek, döngünün en başı bu hikayeye dayanıyor çünkü.

Hollywood'un yeniden yapımları, aslında özgün filmlerin başarısından hareketle konuyu daha hafif bir işleyişle ve popülerleştirerek daha çok insana ulaşabilme avantajını ellerinde tuttukları için gişe başarısı elde ediyor. Buna herhalde son olarak "Karanlık Su"da bir kez daha tanık olacağız. ■

Jennifer Connelly

Neredeyse çocuk yaşta "Bir Zamanlar Amerika'da"yla başlayan meslek hayatı son yıllarda unutulmaz performanslarla zenginleşmeye devam ediyor ve hayran kitlesini arttırıyor.

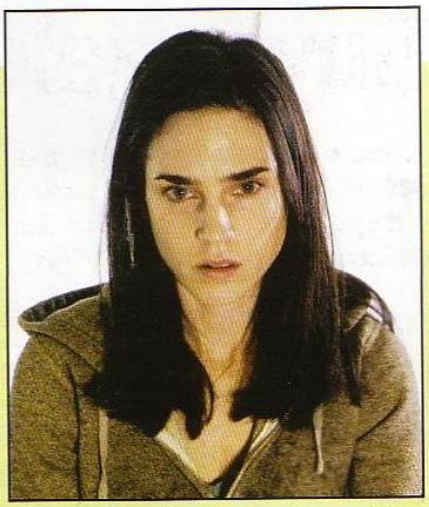

Pürüzsüz güzelliğiyle "Karanlık Su"ya ışık katan Jennifer Connelly, az sayıda sinema filmi çekmiş olmasına rağmen her zaman beğenilen ve ilgi çeken bir oyuncu oldu. Kariyerinin özellikle 2000 yılından sonra yükselen bir ivme kazandığını görüyoruz. Darren Aronofsky'nin "Pi"nin ardından çektiği ve hem teknik hem anlatım hem de hikayenin vuruculuğuyla kendinden çok söz ettiren filmi "Requiem for a Dream"deki eroinman Marion rolüyle adeta şansı açılan Connelly, hemen ardından Ed Harris'in yönetip başrolünü oynadığı Amerikalı ressam Jackson Pollock'un metresi Ruth Kligman'ı canlandırdı. Ama "Akıl Oyunları"ndaki matematik dehası Johnny Nash'in eşi Alicia rolü meslek yaşamının zirvesi sayılabilir: en iyi yardımcı kadın oyuncu Oscar'ını, BAFTA, Golden Globe ve AFI ödüllerini kazandı.

1970 New York doğumlu Connelly'nin kariyeri, henüz on yaşındayken çocuk-model olarak başlıyor. Ailesinin bir ajansa kaydetmesinden sonra oynadığı ilk sinema filmi, Sergio Leone'nin 1984 tarihli epik draması "Bir Zamanlar Amerika'da" oluyor. 1985'teyse, Dario Argento'nun "Phenomena"sında böceklerin dilinden anlayan genç bir kız rolünü alıyor. (Bu filmi kariyerinin en çılgın ve garip filmi olarak hatırlıyor). 1988'de oynadığı "Some Girls" ile Dennis Hopper'ın dikkatini çekince, 1950'lerin cinayet romanlarından birinden uyarlanan "The Hot Spot"da oynama fırsatı yakalıyor. Ama herhalde oynamakta en fazla pişmanlık duyduğu film "The Rocketeer" olsa gerek. Balon gibi sönen bir süper prodüksiyon olan filmden geriye kalan tek kayda değer şey, sette başlayıp beş yıl süren Billy Campbell ile olan ilişkisi. Bu arada eğitimine de ara vermeyip Yale'den Stanford'a transfer olur. Klasik tiyatro ve doğaçlama dersleri alıp oyunculuğunu geliştirmeye çalışır. 2003'te "Dogville"den hatırladığımız oyuncu Paul Bettany ile evlenir ve bir oğlu daha olur. (İlk oğlu 1997 doğumlu Kai, fotoğrafçı David Dugan ile ilişkisinden). Aslında sadece oyunculuğu düşünmeyen, kariyerist biri olmayıp anneliğini de yaşamaktan zevk alan bir oyuncu ve bu nedenle de kendisine gelen film projelerinde olabildiğince seçici davranıyor. 2006'da kendisini "Little Children" ve "The Berkeley Connection"da izleyeceğiz.

Korku ve eğlenceye davet!

Bir korku klasiğinden ilham alan ve daha taze, modern bir işleyişle çekilen "MUMYA EVİ / HOUSE OF WAX" korkuyu, eğlenceyi ve Paris Hilton'ı biraraya getiriyor.

DERLEYEN: EBRU ÇELİKTUĞ

Konu bayağı eski, 1904-1954 yılları arasında yaşamış Charles Belden'in özgün hikayesine dayanıyor. 1933'te Michael Curtiz'in yönettiği "Mystery of the Wax Museum" ilk çevrim ve 1960'ların sonuna kadar filmin kaybolduğu sanılmış, sonra gene ortaya çıkmış. Ama Vincent Price'ın unutulmaz oyunculuğuyla süslü 1953 tarihli "House of Wax", gerçek bir korku klasiği; üstelik Warner Bros'a hatırı sayılır gişe hasılatı da bırakmış. Bir özelliği de sinema tarihinin en başarılı üç boyutlu filmlerinden biri oluşu ve ilk kez stereofonik ses kaydı yapılması. Şu anda Warner Bros stüdyolarının başında bulunan Alan Horn'un çocukken izleyip etkilendiği 1953 versiyonunu nostaljik bir duyguyla yeniden ele alma fikri, Robert Zemeckis ile Joel Silver'ı da heyecanlandırmış; özgün hikayeyi önceki filmlerde işlenen şekilde değil, daha genç ve farklı bir bakış açısıyla işleyecek proje arayışına girmişler. Uzun süren arayışlardan sonra, sürükleyici TV dizilerinin senaristliğini yapan Chad ve Carey Hayes kardeşlerin fikirleri, yapımcıları heyecanlandırmış. Vincent Price'ın oynadığı "Mumya Evi"ni seyretmekten kaçınan senaristler, bu sayede daha özgün bir senaryo ortaya çıkacağını düşünmüşler. Gerçekten de bu son versiyonun öncekilerle tek benzerliği, balmumundan mamul heykeller ve bunların arkasındaki korkunç sır.

Yapımcı Joel Silver'ı, "Mumya Evi"ni çekmeye iten bir diğer itki de Dark Castle bünyesinde daha önce hiç gençlik korku filmi çekilmemesi ve bu tür bir filmin "Çığlık" ve "Geçen Yaz Ne Yaptığını Biliyorum"dan farklı olma gereği. Ama bir yandan da 70'li ve 80'li yılların korku filmlerine de selam yollamak istemişler; çünkü manyak bir seri katilin peşine takıldığı bir grup genç, korkunç ölümler ve kan, insanın aklına ister istemez bu dönem çekilmiş klişe filmleri hatırlatıyor.

Filmin çekimleri Avustralya'daki Warner Roadshow Stüdyoları'nda ve yakınlarındaki Guanaba'da gerçekleştiriliyor, hem de hayali Ambrosio kasabasının tamamı yeniden kurularak. Ambrosio'nun inşasında, Joel Silver'ın daha önce aklında yer eden, Eritre'nin başkenti Asmara'dan ilham alınmış; çünkü Silver, normal bir kasabadan ya da klasik korku filmlerindeki gotik stilden daha farklı bir şey istemiş. 19. yüzyılın sonu ve 1930'larda bir İtalyan sömürgesi olan Asmara, bu dönem İtalyan mimarisinin çeşitli örnekleriyle dolu ve adeta Afrika'nın Miami'si görünümünde. Barcelona doğumlu reklam filmleri yönetmeni Jaume Collet-Serra, senaryoyu okuduktan sonra hazırladığı kasaba taslağıyla; yapım tasarımcısı Graham "Grace" Walker'ın bağımsız olarak

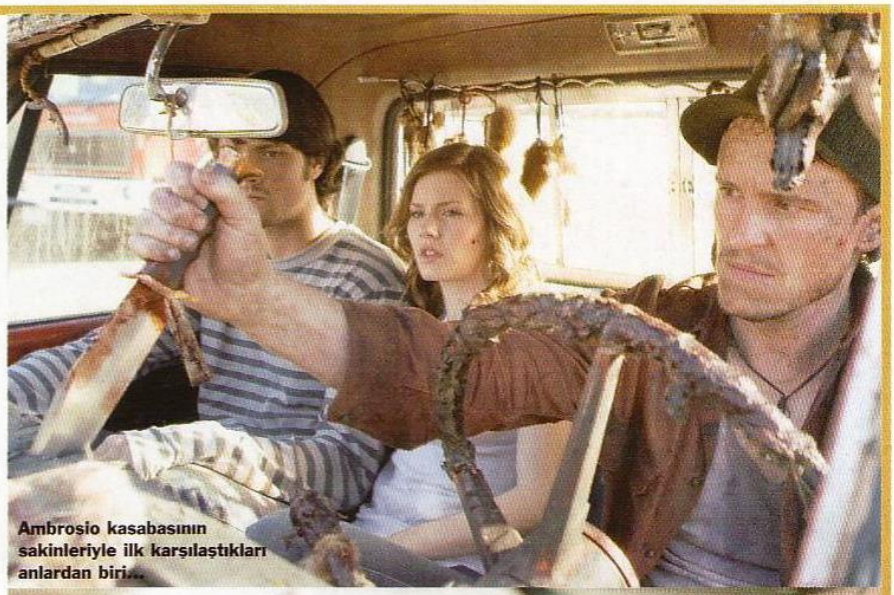

Ambrosio kasabasının sakinleriyle ilk karşılaştıkları anlardan biri...

Paris Hilton sevenlerinin de sevmeyenlerinin de filmden mutlu ayrılmasını sağlayacak.

hazırladığı taslak neredeyse birbirinin aynısı olmuş. İnşaatçılar ve marangozlarla birlikte üç dönümlük arazide on hafta boyunca, elektrik ve su tesisatları da eksik olmamak kaydıyla; benzin istasyonu, berber dükkanı, sinema, market, evcil hayvan dükkanı, eski evleri ve hatta kaldırım çatlaklarındaki yabani otlara kadar Ambrosio kasabası kurulmuş. Tabii yolun sonundaki kiliseyi, mezarlığı ve ilerideki meşhur Trudy Sinclair Mumya Evi'ni de eklemeyi unutmamak gerek. Filme adını veren, belki de asıl başrolü oynayan Mumya Evi de kasabadan uzakta, dış görünümünden içindeki mobilyalara kadar balmumundan inşa edilmiş. Tüm set için kullanılan balmumu miktarı 20 tonu bulmuş. Mumya evini oluşturan dört ana set, filmin sonunda yanacağı için ikişer tane inşa edilmiş. Tabii bu yangın sahnesi de başka araştırmalara yönelmeyi gerektirmiş: balmumunun katı haliyle erimesi arasındaki ara evreyi perdede on dakika göstermek için farklı balmumu türleriyle denemeler yapılarak bu görüntüleri elde etmişler.

Korku verici Ambrose kasabasının balmumundan sakinlerinin tasarım ve yaratımından özel efekt ve makyaj uzmanı Jason Baird ve 35 kişilik ekibi sorumluydu. Yedi ay boyunca günde 12 saat çalışan ekip, 100'den fazla balmumu heykel meydana getirdi. Mumya evindeki parti konukları, kilise cemaati ve durmaksızın 1962 yapımı "Bebek Jane'e Ne Oldu?"yu oynatan sinema salonundaki izleyiciler... Tüm bu heykellerin gerçek kişiler esas alınarak yaratıldığını belirten yapımcılar, yönetmen Serra ve Baird uygun figüranları seçtikten sonra; bunların el, vücut ve kafa kalıpları alınarak fiberglass

"Mumya Evi"

Tüm ayrıntılarıyla yaratılan hayali Ambrosio kasabasında, 100'den fazla balmumu heykel ve mumya evi için 20 ton balmumu kullanıldı. Her bir heykelin saç, kostüm ve aksesuarlarıyla tamamlanması 3-4 haftayı buldu.

ve silikon modellerin çıkarıldığını; makyaj, peruk, sakal- bıyık ve giysilerin tamamlanması sürecinin her bir heykel için 3-4 haftayı bulduğunu söylüyorlar. Filmde kullanılan balmumu püskürtme aletinin tasarımı da korkunç, gerçekçi ve el yapımı gibi gözükmesi gerektiğinden ayrı bir çabayı gerektirmiş.

Yapım ekibini uğraştıran başka bir ayrıntı, gençlerin başlarına gelecek uğursuz olayların habercisi niteliğindeki hayvan tuzağının hazırlanışı olmuş. Gerçek hayvan leşleri kullanılmadan, işleme tabi tutulmuş ve resmi makamlarca kontrol edilen hayvan kafatasları ve postları, leş artıkları ve alçı parçaları, zaman geçtikçe gerçekten de mide bulandırıcı bir koku yayan pıhtılaşmaya müsait yapay kanla birleştirerek oluşturulan tuzak, en gerçek görüntülerden birini vermiş.

Filmin sürprizlerinden biri de Paris Hilton. Son birkaç yıldır sansasyonlarıyla medyayı işgal eden Hilton, sinema, televizyon ve müzik çalışmalarının arasına hayır işleri, reklam kampanyaları ve hatta bir kitap bile sıkıştırdı. Hilton otellerinin varisi "abla" Hilton, filmdeki ölüm sahnesiyle kendinden söz ettireceğe benziyor. Sürpriz bizzat Paris'in kendisi olduğu için, filmde başına gelecekler, promosyon amaçlı olarak rahatlıkla açıklanıyor. Hatta yapımcı Joel Silver, "See Paris Die May 6th" yazılı tişörtler bastırmış, çünkü gazetecilerin yapımcı, yönetmen ve diğer oyunculara en sık sordukları soru -ve biraz da istihzayla!- Paris Hilton'ın çekimler boyunca nasıl davrandığı... Sanıldığının aksine, setteki disiplini, ekip ve oyuncularla uyumu ve istenileni yapma konusunda çaba göstermesiyle hem oyuncuların hem yönetmenin hem de yapımcıların takdirini kazanan Hilton, hiç de şımarık bir sosyete kızı gibi davranmamış. Silver, Paris Hilton'ı sevenlerin, beyazperdede onu seyretme imkanı bularak, sevmeyenlerin ise ölüşünü izleyerek tatmin olacaklarını ifade ediyor ve tişörtlere en çok gülenin Paris Hilton'ın kendisi olduğunu belirtiyor. Bu arada "it's cool"un yerine artık

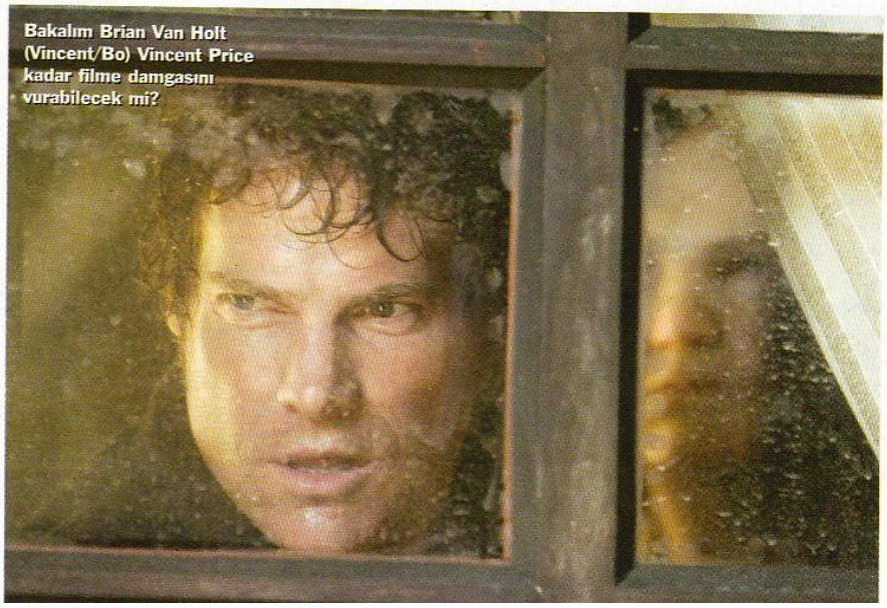

Bakalım Brian Van Holt (Vincent/Bo) Vincent Price kadar filme damgasını vurabilecek mi?

Paris Hilton gibi "it's hot!" demek de gençler arasında hızla yayılmakta, hatta filmde karakterlerin bolca kullandığı da söyleniyor. Ama herkes Paris'in filme katkısında, profesyonel tavrında ve sıcakkanlılığında hemfikir. Belki diğer oyunculara nazaran bazı sahneler daha fazla tekrar gerektirse de, özellikle katilin kurbanı olurken gösterdiği oyunculuk herkesin takdirini kazanmış durumda.

Filmle ilgili küçük bir anekdot da, senaristlerin; filmin manyak katillerinin (hatta birinin adı, Vincent Price'a saygı gereği "Vincent") ve başroldeki Elisha Cuthbert ve Chad Michael Murray'ın canlandırdıkları Carly ve Nick'in ikiz oluşları. Chad ve Carey Hayes kardeşler, bu konuda sorulan sorulara, "İnsan en iyi bildiği şeyi yazar" diyerek cevap veriyorlar ama ikiz kardeş olarak, birbirinin acılarını hissetmek gibi ikizlere atfedilen doğaüstü olaylar yaşamadıklarını vurguluyorlar.

"24" dizisinin ve "The Girl Next Door" filminin Elisha Cuthbert'i, grubun, kariyer amaçlı hırslı üniversite öğrencisi Carly'i canlandırıyor ve dakikalar ilerledikçe de ölüm kalım savaşının içinde sağ kalmak için bol adrenalin içeren bir mücadele veriyor. Bu arada ikiz kardeşi Nick ile kavgalı ilişkileri de bu yaşam savaşının içinde bambaşka bir evrim geçiriyor.

Hızla yükselen genç yeteneklerden biri de Chad Michael Murray. Nick rolünü üstlenen oyuncu, "Dawson's Creek" ve "Gilmore Girls" gibi televizyon dizileriyle kariyerine başlamış. "A Cinderella Story"nin yakışıklı prensini canlandıran Murray; uyuşturucu karşıtı hareketlerin içinde, çocuk ve gençler için düzenlenen hayır işlerinde aktif görev alıyor.

Daha çok sert asker rollerinde izlemeye alışık olduğumuz Brian Van Holt, katil ikizler Bo ve Vincent'i canlandırıyor. Kasabanın tek benzin istasyonunun sahibi Bo ve sadistlikte Bo'yu yakalayan ama biraz daha sanatçı ruhuyla farklılaşan Vincent rolü, Holt için özel bir deneyim olmuş. Özellikle yüzünde maske olduğu için tek gözle görmek ve yumuşak balmumu kaplı bir yüzeyde oynamak oyuncuyu uğraştırmış. Carly'nin ılımlı bir kişiliği olan erkek arkadaşı Wade'i ise gene "Gilmore Girls"den hatırlayacağımız Jared Padalecki oynuyor. Televizyon dizilerinden sinemaya sıçrayan bir başka genç yetenek de Padalecki. Tabii oynadığı en zor rollerden birinin Wade karakteri olduğu bir gerçek çünkü balmumuyla kaplanıp öldürülen kurbanlardan biri de Wade oluyor. Paris Hilton'ın (Paige) sevgilisi rolündeyse 13 yaşından beri oyunculuk yapan siyahi oyuncu Robert Ri'chards'ı izleyeceğiz. Paige ile olan sevişme sahneleri, filmin korku filmi olmasının yanında yaş sınırıyla seyredilmesinde bir başka etken.

Teknik ekibe göz atacak olursak, aslında yönetmen Jaume Collet-Serra'nın başarılı reklam filmlerine imza atmış bir yönetmen olması dışında bir ilk film olarak çıkardığı işten herkesin memnun olduğu anlaşılıyor. Çünkü bir yönetmene ilk filmini çekmesi için büyük bir bütçeyi emanet etmek gerçekten de ciddi bir kumar. Barcelona doğumlu yönetmen, 12 yıl kadar önce Los Angeles'a gelip sinema okumuş, sektöre editör olarak girip klip ve reklam filmleri yönetmeye başlamış. Reklam sektöründen gelen bir yönetmen olarak, sinema yapmakla reklam çekmek arasındaki en büyük farkın; bir öyküyü 60 saniyede anlatmakla 90 dakika anlatmak arasındaki kadar olduğunu söylüyor. Ve tabii ilk filminde bu kadar ton balmumuyla çekim yapmak zorunluluğu da bayağı zaman ve emek gerektirmiş.

Baş yapımcı Joel Silver, "Matrix" başta olmak üzere "Cehennem Silahı", "Die Hard" serisi ve "Predator" gibi başarılı filmlerle tanınıyor. Robert Zemeckis ile korku filmi ustası William Castle'ın adına ithafen kurdukları "Dark Castle" şirketiyle "House on Haunted Hill", "Ghost Ship" ve "Gothica" gibi filmlere imza attılar. Bu arada Silver ile ilgili ilginç bir not da; 1967'de New Jersey'deki Columbia Lisesi'ndeki arkadaşlarıyla günümüzde 42 ülkede oynanan ve madalya verilen bir oyun yaratmış olması. Takım Frizbisi denen oyun, 2001 Japonya Dünya Olimpiyatları'nda oynanmış.

Filmin müziği USC Sinema ve TV Okulu mezunu olan ve Hollywood'da film müziği besteciliğini kurgu ve yönetmenlikle birleştirerek yaptığı çalışmalarla ünlenen John Ottman'a ait. Çalışmalarına örnek olarak başta "Olağan Şüpheliler" olmak üzere (filmin kurgusuyla İngiliz Akademi Ödülü, müziğiyle de Satürn ödülü kazanmış) "The Cable Guy", "Gothica", "Hide and Seek", "X-Men 2: X-Men United"ı verebiliriz. ■

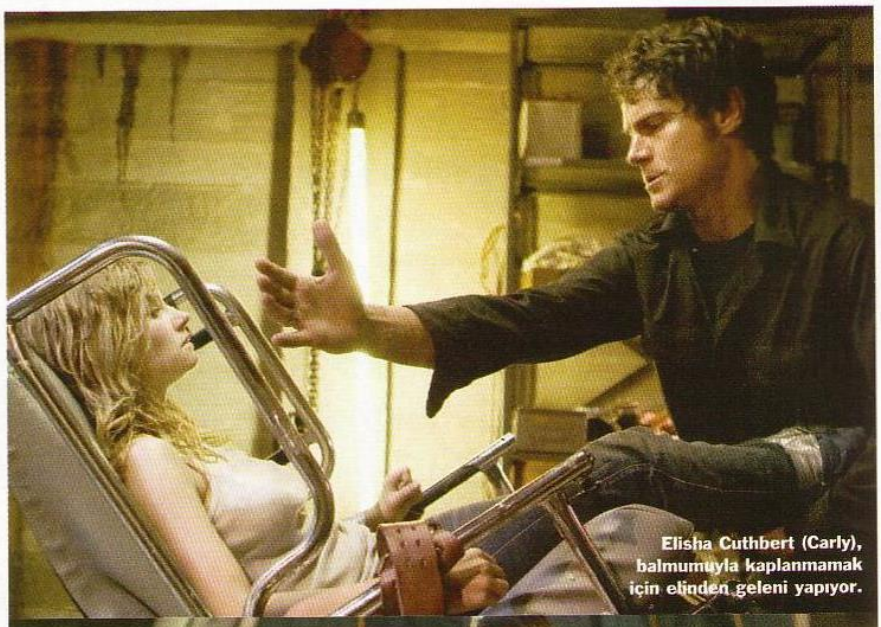

Elisha Cuthbert (Carly), balmumuyla kaplanmamak için elinden geleni yapıyor.

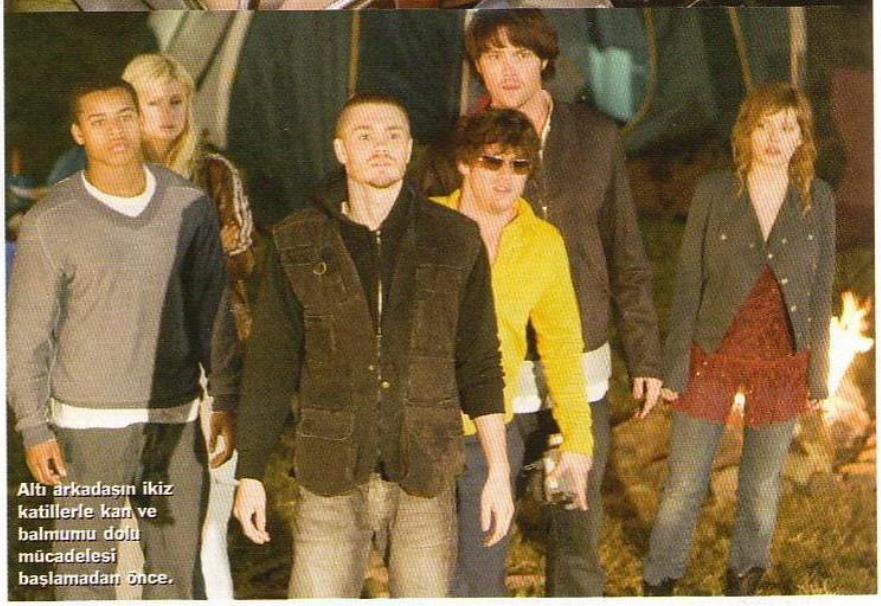

Altı arkadaşın ikiz katillerle kan ve balmumu dolu mücadelesi başlamadan önce.

"Whisky"

Sırlar ve ihtimaller üzerine...

Uruguay yapımı "WHISKY", hayata dair ayrıntılara verdiği önem, derin karakter tahlilleri, sıradışı kahramanları ve kafalarda bıraktığı soru işaretleriyle kaçırılmaması gereken ödüllü bir film... MÜJDE IŞIL

Uruguay'da fotoğraf çekilirken "whisky" denirmiş ve bu kelime oralarda "viki" diye telaffuz edilirmiş... Bu ayrıntıyı öğrenmek hayatta işinize yarar mı bilinmez ama "Whisky" gibi ayrıntıcı, şaşırtıcı, mizah maskesi altında karamsarlık sunan ve soru işaretleri ile dolu bir filmi izlemenin sinemasal anlamda size çok şey kazandıracağı; yaratılan belirsizliğin ve bol miktardaki "acaba"ların zihninizi uzun süre meşgul edeceği kesin...

Eskiden kalma küçük bir çorap dokuma fabrikası olan Jacobo (Andrés Pazos), günlerini işi ve evi arasında geçirmektedir. Sağ kolu Marta (Mirella Pascual) ile aralarında "resmiyet" bile denemeyecek, birkaç küçük cümleden ve anlık bakışlardan oluşan işçi-işveren ilişkisi vardır. Yaşlıca bir adam olan Jacobo'nun küçük dünyasındaki kurulu düzeni, Brezilya'daki kardeşi Herman'ın (Jorge Bolani) gelişiyle altüst olur. Jacobo, çorap işinde başarılı olmuş ve bir aile kurmuş olan kardeşinden geri kalmamak için Marta'dan karısıymış gibi davranmasını ister. Sahte karı-koca ve geçimsiz kardeşler arasındaki ilişki, hem komik hem de dramatik olaylara gebedir.

24. Uluslararası İstanbul Film Festivali'nde Geleceğin Ustaları bölümünde gösterilen "Whisky", 857 kişiyle 166 film arasında en çok izlenen 25. film oldu. "Whisky" uluslararası festivallerden de ödüllerle döndü. 2004 yılında Cannes Film Festivali'nde Belirli Bir Bakış bölümünde gösterildi ve FIPRESCI ödülü kazandı. Bu, Uruguay'ın Cannes'da aldığı ilk ödüldü. Film, bu sene de İspanyolca En İyi Yabancı Film dalında Goya ödülüne layık görüldü. "Whisky"nin bizim açımızdan en önemli özelliği ise Türkiye'de vizyona giren ilk Uruguay filmi olması.

Basitmiş gibi görünüp zihinleri alt üst eden, izleyicinin sonuç beklediği gelişmeleri muallakta bırakan, bunlar yetmezmiş gibi bütün kilit sahnelere birden fazla anlam yükleyerek tabiri caiz ise sağ gösterip sol vuran bir film "Whisky". Romantik komedilerde sıkça karşımıza çıkan "karı-kocaymış" gibi davranma klişesini kullanarak seyirciye ilk sürprizini yapıyor film. Oysa gerçek hayattaki gibi bu filmde de "olması gereken/gerçekleşmesi istenen" ile "olan/gerçekleşen" çok farklı. Bu yüzden de seyirci, film izliyormuş havasından olabildiğince uzak tutuluyor. Bunun en bariz örneğini ise karakterlerde görüyoruz. Jacobo, başkahraman olamayacak kadar kusurlu bir karakter. Elinden hiçbir iş gelmeyen, en temel insani ilişkileri bile yürütemeyen, izleyicinin asla özdeşleşmek istemeyeceği bir kişilik. İnsanlarla ilişkisi; kardeşi, yanında çalışan 3 kişi ve yanlış düşen telefonlardan ibaret. Ancak o tipik bir "kaybeden" değil. Zira maneviyatta kaybetse de maddiyatta kazanıyor. Marta'da da benzer bir durum söz konusu. Daha da ilginci, fedakârlığın ve sadakatin sembolü olarak gördüğümüz kadının, seyirciyi ters köşeye yatıran davranışlarına şahit oluyoruz (ya da öyle sanıyoruz). Filmin yönetmenlerinden Juan Pablo Rebella bu durumu "Wkisky'nin öyküsü son derece akla yatkındır. Gerçek dünyada herhangi birinin başına gelebilir" diyerek açıklıyor. Belki de bu yüzden filmin dikkat çeken unsurlarından biri "bozukluk" kavramı... Hep bir şeyler eksik, hep bir şeyler yarım... Jacobo'nun arabası ve panjuru bozuk. Annesinin cenazesinde de bir sorun var. Zira mezar taşı bir sene sonra dikiliyor. Filmin birkaç sahnesinde yer alan evli çiftte de bir arıza var. Çünkü taze damat bacağını incitmiş. Listeyi uzatmak mümkün...

"Aklımıza ilk gelen fikir çok basit, neredeyse saçmaydı. Bir tür fabl; bir dizi esrarlı durum sonunda karakterlerin birbirlerine bağlandıkları bir öykü... Amacımız küçük alışkanlıkları, adetleri ve bildik sözleri keşfetmek ve bunları aslında neler dediklerini, neler sakladıklarını ortaya

çıkarmaktı" diyor filmin yönetmenlerinden Pablo Stoll. "Whisky" gerçekten de sürprizler, zıtlıklar ve sorular üzerine kurulu sırlarla dolu bir film. Ancak Stoll'un dediği gibi film "neler saklandığını" ortaya çıkarmak yerine sır üstüne sır bindiriyor. Marta'nın Herman'a verdiği notta ne yazdığı bilemiyoruz ya da o gece Herman ile Marta arasında ne yaşandığını ve o "kesik" finalin ardından kahramanların hayatlarının nasıl değiştiğini... Her şey sizin hayal gücünüze, bakış açınızın karamsar ya da iyimser oluşuna, kahramanlara biçtiğiniz değere bağlı...

"Whisky"de diyalog minimum düzeyde, müzik de yok denecek kadar az. Simgelere (çoraplı sahnelere dikkat) ve ihtimallere yüklenerek yaratılmış katıksız bir sinema eseri duruyor karşımızda. Konusu basit gibi görünse de hem senaryo hem de karakterler üzerinde çokça düşünülmüş, her detayı büyük bir titizlikle hesaplanmış bu filmi, başkahramanlarına da bakarak sanki "görmüş geçirmiş" birilerinin eseri zannetmeyin. Zira film oldukça "genç" işi... 1974 doğumlu Uruguaylı yönetmenler Juan Pablo Rebella ve Pablo Stoll, aynı zamanda senaryoyu da birlikte yazmışlar. Rebella ve Pablo'nun geçmişine baktığımızda 1999 yılında Uruguay Katolik Üniversitesi Kitle İletişimi bölümünden mezun olduklarını, "El Service" adında bir canlandırma dizisinin ardından sinemaya adım attıklarını görüyoruz. İlk uzun metrajlı sinema filmleri; yapımcılığını ve senaristliğini de üstlendikleri bol ödüllü "25 Watts". 200 bin dolar gibi düşük bir bütçeyle çekilen film; dersler, kızlar, içki ve buna benzer sorunlarla uğraşan üç yeniyetmenin bir gününü anlatmaktadır. Bu zaman zarfında bir uyuşturucu bağımlısı, filozof kılıklı bir video kiralayıcısı ve çılgın bir dağıtımcı çocuğun aralarında bulunduğu tuhaf insanlarla karşılaşırlar. Film, iki yönetmenin de doğup büyüdüğü yer olan Montevideo'da geçmektedir. "Hayattan bir gün" ve "sokak hikâyesi" kalıplarını başarılı bir şekilde harmanlayan "25 Watts", 2001'de Uruguaylı film eleştirmenleri tarafından En İyi Uruguay Filmi seçildi; Lima Latin Amerika Film Festivali'nde En İyi Senaryo, Buenos Aires Uluslararası Bağımsız Sinema Festivali'nde FIPRESCI ödülü kazandı. Bu iddialı başlangıcın arkasından Rebella ve Stoll, ikinci uzun metrajlı filmleri için kolları sıvadılar. Yeni hikâyelerinin merkezine orta yaş ve üzeri kahramanları yerleştirirken filmin bütçesini de 500 bin dolara yükselttiler. Sonuç daha da büyük bir başarı oldu. İlk filmleri ile Uruguay ve daha çok Latin Amerika'da adlarını duyururken "Whisky" onlara Avrupa'nın kapılarını açtı; saygın eleştirmenlerin övgüsünü kazandırdı. Artık onlar da, sonraki projeleri merakla beklenen yönetmenler listesinde yerini almış bulunuyor. Rebella ve Stoll, halen ülkelerinde bağımsız olarak televizyon ve reklam filmleri yönetmeye devam ediyorlar.

Belirsizliğe dayanan olay örgüsü ve her sahneye yedirilen zekice detaylar kadar "Whisky"ye hayran kalmamızın bir diğer nedeni de canlandırdıkları karakterler gibi sıradışı olan oyuncuları... Jacobo'yu canlandıran Andrés Pazos, yılgın ve şaşkın haliyle; Marta'yı oynayan Mirella Pascua da iki erkeği bastıran kurnaz bakışları ve hüzünlü yüzü ile karikatür kahramanları gibi duruyorlar. Filmde başroldeki oyunculardan hiçbiri tanınmış ve gerçek anlamda profesyonel değil... "Whisky", Andrés Pazos'un ikinci sinema filmi. Daha önce 1995'te "El Rey del río" adlı filmde küçük bir rol almış. Kardeşini canlandıran Jorge Bolani ise ilk olarak 2002'de "El Último tren" adlı sinema filminde oyunculuk yapmış. 2003'te ise "Vecinos" adlı kısa filmde rol almış. "Whisky"nin kilit karakteri Marta'ya hayat veren Mirella Pascual'ın ise deyim yerindeyse sinemayla alâkası bile yok. "Whisky" onun ilk ve şu ana kadar tek sinema filmi. Filmin Cannes Film Festivali'nde gösterilmesi vesilesiyle Pazos, Bolani ve Pascual'ın ilk defa ülke dışına çıktıkları söyleniyor. Yani onlar tam anlamıyla gizli kalmış doğal birer yetenek...

Sonuç olarak sezonun en ilginç yapımlarından biri var karşımızda... Bir kere izlemenin yetmediği, sorulan sorulara tek bir cevabın verilemediği, kafa kurcalayan ve seyirciyi hüzünle sarmalayan bu filmi kaçırmayın deriz. ■

"Whisky", Juan Pablo Rebella ve Pablo Stoll'un yönettiği ikinci sinema filmi

Filmin profesyonellere taş çıkartan amatör oyuncuları; Andres Pazos ve Mirella Pascual

Savaş "babam" savaş!

H.G.Wells'in bugüne kadar sayısız filme esin kaynağı olan ünlü bilimkurgu klasiği bu kez Steven Spielberg'in yorumuyla beyazperdede. İlk kez "Azınlık Raporu"nda birlikte çalışan Spielberg ve Cruise'u yeniden biraraya getiren "DÜNYALAR SAVAŞI"nda (War of the Worlds), insanoğlunun korkunç bir uzaylı istilasına karşı verdiği büyük mücadeleyi sorunlu bir ailenin bakış açısından izleyeceğiz.

DERLEYEN: SENEM ERDİNE

"Dünyalar Savaşı"

Tom Cruise ve Miranda Otto, boşanmış bir çifti, Justine Chatwin ve Dakota Fanning, çocuklarını canlandırıyor.

30 Ekim 1938, Pazar günü, radyolarının başındaki milyonlarca Amerikalı, normal yayın akışı kesilerek verilen bir son dakika haberiyle dehşete düşmüştü. Haberi sunan muhabir, gördükleri karşısında hissettiği şaşkınlığı ve korkuyu yansıtan sesiyle, önce alevler saçarak uçan dev boyutlu tuhaf bir cismin New Jersey'de bir çiftliğe düştüğünü bildirmiş, bir müddet sonra da dünyayı ele geçirmek üzere harekete geçen Marslılar'ın başlattığı saldırıyla ilgili korkunç gelişmeleri aktarmaya başlamıştı. Bu haberler üzerine çığlık çığlığa kendini dışarı atan insanlar, uzaylılar tarafından silah olarak kullanıldığı söylenen zehirli gazlardan korunmak için kafalarına sardıkları ıslak havlularla sokaklara dökülmüş, binlercesi, çoluğunu çocuğunu toplayıp arabasına atlayarak hiçbir engel tanımadan, korkutucu bir hızla ilerleyen uzaylı istilâcılardan kaçmak için yollara düşmüştü. Ne var ki radyoda duydukları, Orson Welles'in H.G.Wells'in ünlü romanı "Dünyaların Savaşı"ndan uyarladığı bir piyesten başka bir şey değildi. Yayının başında ve sonrasında çeşitli aralıklarla yapılan duyuruları kaçıran ya da her nedense dikkate almayan dinleyiciler, dünyanın gerçekten bir uzaylı saldırısına maruz kaldığını sanmıştı. İşin aslı ortaya çıkınca genç radyocu Orson Welles, ünlü edebiyat klasiğini radyoya uyarlayan yazar dostu Howard Koch'la birlikte bir hayli sert tepkilerle karşılaştı ve uzun müddet aleyhine açılan davalarla uğraşmak zorunda kaldı ama öte yandan sözkonusu yayının yarattığı panik içinde sokaklara dökülen Amerikalılar, medyanın manipülatif etkisinin boyutları konusunda ciddi bir fikir sahibi olmuş, radyoda ya da televizyonda duydukları her şeye inanmamaları gerektiğini acı da olsa öğrenmişti.

Önceki uyarlamalar

Piyesin Amerikan halkı üzerinde bu kadar büyük bir etki yaratmasında dönemin koşulları da önemli rol oynuyordu şüphesiz. Daha sonra bir sürü filme konu olan "dünyayı istila eden kötücül uzaylılar" fikrini ilk ortaya atanlardan ve bu fikrin yaygınlaşıp popüler sinemanın önemli malzemelerinden biri haline gelmesinde en fazla rol oynayanlardan biri olan H.G.Wells'in zamana meydan okuyan klasik eseri, yayınlandığı günden bu yana her dönemde, değişen dünyanın koşullarıyla şekillenen farklı korkularımızdan ilham alan radyo, televizyon ve sinema uyarlamalarıyla çıktı karşımıza. Kendi gezegenlerindeki kaynakları tükettikleri için Dünya'ya gelip korkunç silahlarıyla gezegenimizi ele geçirmeye girişen Marslılar'ın İngiltere'den başlayan saldırısını anlatan roman, yazıldığı dönemde (1898), Marslılar'ınkine benzer bir saldırganlıkla sömürgelerinin kanını emen Viktorya

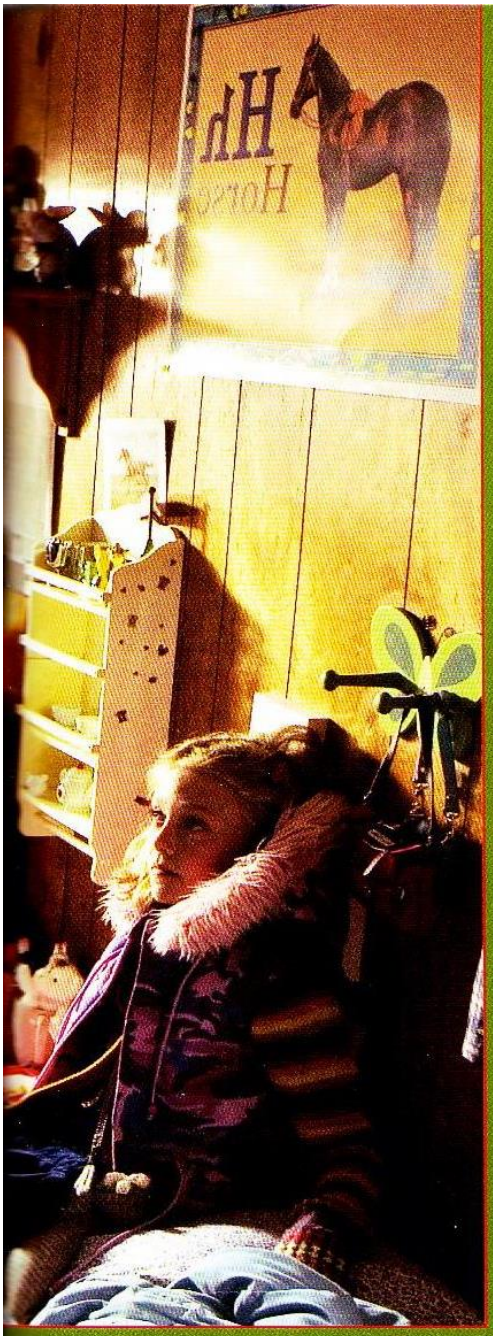

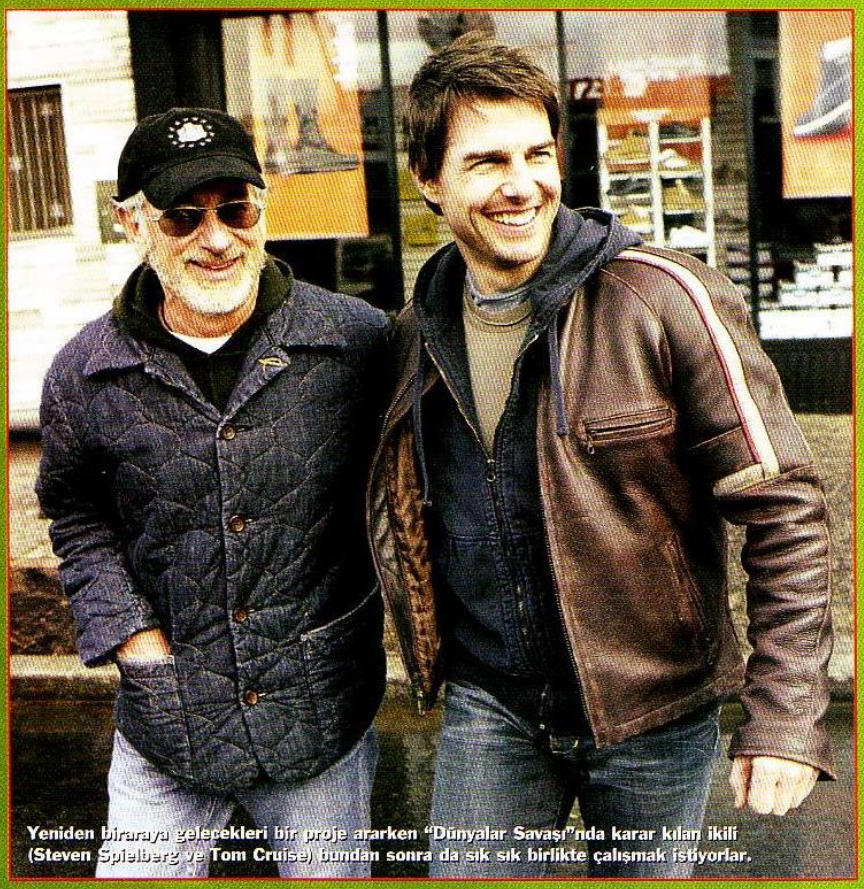

Yeniden biraraya gelecekleri bir proje ararken "Dünyalar Savaşı"nda karar kılan ikili (Steven Spielberg ve Tom Cruise) bundan sonra da sık sık birlikte çalışmak istiyorlar.

dönemi İngiltere'sine ve endüstri devrimine bir tepki olarak görülmüştü. Yapımcılığını George Pal'ın üstlendiği 1953 yapımı sinema uyarlamasındaysa Marslılar'ın birincil hedefi Amerika'ydı. İnsanların elinde artık atom bombası vardı ama bu bile uzaylı istilacıları durdurmaya yetmiyordu. Soğuk Savaş dönemine özgü paranoya atmosferi içinde hayat bulan bu uyarlamada hikayenin ilk akla getirdiği şey Amerika ile Sovyetler Birliği arasındaki gerilimdi. Bugün hala romanın en ünlü uyarlamalarından birisi olan Orson Welles'in radyo piyesiyse etkisini, II. Dünya Savaşı'nın eşiğindeki Amerikan halkının içinde bulunduğu gergin ruh haline borçluydu biraz da.

Kitlesel bir paniğe sebebiyet veren radyo piyesinin senaryosunun bütün kopyaları olaydan sonra polis tarafından derhal imha edilmişti; bu senaryoyu yazabilmek için son üç gündür uyumadığı için bütün geceyi dışarıda kopan kıyametten habersiz uyuyarak geçiren Howard Koch'un o gün evine giderken yanında götürdüğü hariç... Aradan yıllar geçti. 90'lı yılların başlarında bir gün işte bu kopya Steven Spielberg'in karşısına çıktı.

Spielberg'ün uzaylıları

Gençlik yıllarından beri "Earth vs. The Flying Saucers", "The Day The Earth Stood Still" ve 1953 yapımı "War of the Worlds" gibi uzaylı istilasını konu alan filmlere bayılan yönetmen, konuyu eskiden beri o kadar heyecan verici buluyordu ki, daha 17 yaşındayken, kamerayı eline aldığında ilk çektiklerinden birisi, uzaylıların dünyamıza saldırısını konu alan amatör bir film olmuştu. Oyuncak jipler, tanklar ve ilkel bir stop-motion animasyon tekniği kullanarak çektiği "Firelight" adlı bu filmin tek kopyasını iş için başvurduğu bir stüdyoda bıraktığı için bugüne kadar filmi seyreden olmadı ama Spielberg yıllar sonra, artık kendini kanıtlamış bir yönetmen olarak, dünya dışı varlıklarla insanların ilişkisini ele alan başka hikayelerle ("Close Encounters of the Third Kind" ve "E.T") seyirci karşısına çıktı. Bundan yaklaşık 12 yıl önce karşısına çıkan "War of the Worlds"ün radyo uyarlamasının orijinal senaryosunu da hiç düşünmeden satın aldı ve şimdi hepimizin merakla beklediği üçüncü büyük "War of the Worlds" uyarlamasını hayata geçirmek üzere uygun zamanı beklemeye başladı. Bir röportajında "Radyo şovunun orijinal senaryosu, defalarca okuduğum romanın özüydü adeta" diyor Spielberg ve şöyle devam ediyor: "Bundan harika bir film çıkabileceğini düşündüm ama sonraki yıllar içinde Wells'in fikirlerini kullanan bir sürü film çekildi. Özellikle 'Kurtuluş Günü'nden sonra 'Belki de bu filmi hiç çekmem' dedim kendi kendime. Wells'in kitabının benim tercih etmeyeceğim farklı noktalarından yola çıkan filmlerdi hepsi ama yine de en azından bir süreliğine bu projeyi gerçekleştirme isteğime ket vurmuşlardı. Sonra Tom'la (Cruise), birlikte çalışabileceğimiz bir proje ararken yeniden ilgimi çekti. Üç seçeneğimiz vardı. İçlerinden birisi de buydu."

"Azınlık Raporu"nda birlikte çalıştığı yönetmenle mutlaka yeniden biraraya gelmek isteyen Tom Cruise, "Dünyaların Savaşı" projesini duyar duymaz, diğer seçenekleri hemen gözden çıkarmış ve o gün Spielberg'le bu projeyi gerçekleştirmek üzere el sıkışmış.

"Dünyalar Savaşı", kötü niyetli uzaylılarla karşılaşacağımız ilk Spielberg filmi olması bakımından da ilginç. "E.T"deki yolunu kaybetmiş uzaylıya duyduğumuz sempati sayesinde uzaylılarla ilgili korkularımızın giderilmesine önemli ölçüde katkıda bulunan yönetmen bu kez onları insanlığın başına gele-

"Dünyalar Savaşı"

Romandaki papaz karakterinden esinlenerek geliştirilen bir karakter olan esrarengiz yabancı Ogilvy'yi Tim Robbins oynuyor.

bilecek en büyük felaket olarak karşımıza çıkarıyor. Aslında gönlü her zaman onları dost olarak görmekten yana. "Bize ulaşmak için uzayda binlerce ışık yılı yol kat eden canlılar istiladan çok keşif amacı taşıyordur mutlaka gibi geliyor hep bana" diyor. "Yani yüreğim hep 'E.T.' ya da 'Close Encounters with the Third Kind' gibi filmler çekmekten yana ama seyirci gözüyle baktığım zaman 'Dünyalar Savaşı'nı da çekmek istiyorum. Çok sıkı bir heyecan istiyorsak, bu konuda hiçbir şey insanoğluyla dünya dışı varlıklar arasındaki bir savaşın yaratacağı etkiyle yarışamaz, çünkü bu hakikaten çok olağanüstü bir şey."

Sorumsuz bir babanın hikayesi

Film, ne George Pal'ın 1953 yapımı filmini ne de Orson Welles'in radyo piyesini değil, H.G.Wells'in romanını temel alıyor. Romanda, hiç beklemedikleri bir anda, uzun zamandır Marslılar tarafından gözlendiklerini öğrenen ve kendi gezegenlerindeki kaynaklar tükendiği için insanları öldürüp dünyayı ele geçirmek üzere gezegenimize gelen uzaylıların saldırısına uğrayan İngilizler'in yaşadığı dehşeti, bu kargaşa içinde hayatta kalmaya ve karısına ulaşmaya çalışan bir adamın gözünden anlatır Wells. Spielberg ise olayları karısından ve çocuklarından ayrı, sorumsuz bir babanın gözünden izlemeyi ve uzaylı istilasını bu aileyi merkeze alan bir hikaye çevresinde anlatmayı tercih etmiş. "Burada son derece sade ve basit bir hikaye var" diyor yönetmen. "Çocuklarının güvenliğini sağlamaya çalışan bir babanın hayatta kalma mücadelesi..."

Filmde Tom Cruise'un canlandırdığı Ray Ferrier, eşinden yeni boşanmış bir liman işçisidir. Çocuklarıyla iletişimi pek iyi değildir ama eski karısının tatile gittiği bir hafta sonu oğlu Robbie (Justin Chatwin) ve küçük kızı Rachel'a (Dakota Fanning) göz kulak olmak zorunda kalır. Çocuklarıyla birlikte geçirdiği o gün gökyüzü aniden kararır ve şiddetli bir fırtına patlak verir. Bir süre sonra Ferrier, evinin yakınlarında bir yerde çok ürkütücü bir olaya tanık olur. Birdenbire yer yarılmış, içinden üç bacağı üzerinde duran kocaman, tuhaf bir makine çıkmış ve Ferrier ne olduğunu anlamadan makine önüne çıkan her şeyi yakıp yıkmaya başlamıştır. Bu, dünyayı ele geçirmek üzere gezegenimize gelen uzaylıların ilk hamlesidir aslında. Sıradan bir gün beklenmedik bir anda korkunç bir kabusa dönüşmüştür. Ray, çocuklarını yanına alıp canını kurtarmaya çalışan binlerce insanla birlikte yollara düşer ama uzaylılar tarafından yürütülen istila hareketi sanılandan çok daha büyük boyutludur ve kaçacak fazla yer yoktur.

H.G. Wells, filme konu olan romanın başında Viktorya dönemi İngilteresi'nde öyle huzurlu, öyle kusursuz bir yaşam tasvir eder ki,

Spielberg, filmdeki uzaylı istilasının yarattığı korkunun 11 Eylül'ün Amerikan halkına hissettirdikleriyle ilişkilendirilebileceğini söylüyor.

bu huzurlu atmosfer, uzaylıların ani saldırısının okurlar üzerinde yarattığı dehşet duygusunu iyice güçlendirir. Evrende tek başına olmadığımızı ve dünya dışından gelecek her canlının bize dostça yaklaşmayacağını bir kez daha tüylerimiz ürpererek hissederiz. Kimilerine göre roman, uzaydan gelen her canlının insanlık için bir tehlike oluşturabileceği korkusunun yaygınlaşıp yerleşmesinin başlıca sorumlularından biridir zaten. Yıllar önce "Jaws"ta sahte bir köpekbalığıyla en derin korkularımızı uyandıran Spielberg, şimdi aynısını Wells'in romanındaki uzaylılara ait savaş makineleriyle yapacak gibi görünüyor. Üstelik H.G. Wells'in etkisiyle bundan yüz yıl kadar önce yüreklere korkusu yerleşmiş olsa da yaşadığımız modern çağda hepimizi çok daha fazla tedirgin edecek bir tehlike söz konusu bu kez: Bizler bir böcek yuvasını ne kadar umursuyorsak bizi ancak o kadar umursayan, üstelik teknolojik olarak bizden çok daha üstün olan varlıklar tarafından yok edilme tehlikesi. Romanın yazıldığı dönemde İngiltere halkının en büyük korkusu olan Alman işgaliyle özdeşleştirilen bu tehdidin sonraki uyarlamalarda başka başka korkuların ve tehlikelerin karşılığı olarak yorumlandığını söylemiştik. Spielberg'in filmininse Amerika Birleşik Devletleri'nin giderek saldırganlaşan dış politikasına bir eleştiri olarak yorumlanıp yorumlanmayacağı merak konusu şimdi. Doğrusu, yönetmenin verdiği röportajlara bakıldığında, uzaylı istilasını hikayedeki aile üzerindeki etkileri açısından ele almış gibi görünüyor. Olanların, Ray Ferrier'in başına gelebilecek en iyi şey olduğunu söylüyor yönetmen ama "Ray'in etrafındaki dünya için aynı şeyi söyleyebileceğimizden emin değilim" diyor. İlk kez bir filminde (öğrenciyken çektiği amatör filmi hariç) kötü niyetli uzaylılara yer vermesinin yaşadığımız zamanın koşullarıyla herhangi bir ilgisi olup olmadığını soran bir gazeteciyi cevaplandırırken "Hayır, hayır hiçbir ilgisi yok. Ben her iki tarafa da eşit şans vermekten yanayım o kadar" diyerek gülüyor yönetmen ve şöyle devam ediyor: "Öte yandan romana çok saygı duymama rağmen film 1898'de geçsin istemedim. Victoria döneminde geçen bir bilimkurgu yapmak niyetinde değildim. Bunun başarılı ya da başarısız birçok örneğini gördük zaten. Bir sürü çağdaş bilimkurgu da izledik. Burada, günümüz dünyasında, evimde hissetmek istedim kendimi. 11 Eylül'ün gölgesinde, hepimiz ortak geleceğimizle ilgili ciddi endişeler duyuyoruz. Bu proje, 11 Eylül'den sonra yeniden gözden geçirdiğimde işte bu yüzden bana eskisinden daha fazla şey ifade etmeye başladı diye düşünüyorum. Hem duygusal olarak son derece etkileyici ama aynı zamanda eğlenceli olabilirdi hem de günümüzle bir bağ kurmak mümkündü."

Bu kez uzaylılar Mars'tan değil

Senaryosunu David Koepp'in yazdığı film Spielberg'in de söylediği gibi günümüzde geçiyor. Artık Mars'ta neler olup bittiğini eskisinden daha iyi bildiğimiz için uzaylılar da romandaki gibi Mars'tan değil çok çok uzaklardaki bir başka gezegenden geliyorlar. Filmle ilgili en büyük merak konularından birisi, uzaylıların ve "tripod" denilen üç ayaklı savaş makinelerinin neye benzediği. Spielberg ve ekibi bu konuda en ufak bir ipucu bile vermemeye kararlı ama her ikisinin de tasarımında H.G.Wells'in romandaki tasvirlerini temel aldıklarını söylüyorlar. Filmin konsept tasarımcısı Doug Chiang, "Tripod'ları tasarlarken korkunun resmini çizmek istedim, ama asıl korku uyandırıcı olan biçimleri değil nasıl görüntülendikleri çünkü tam olarak göremediğimiz şeyler görebildiklerimizden daha korkutucudur biliyorsunuz" diyor.

"Dünyalar Savaşı"nın teknik açıdan en fazla konuşulan özelliklerinden birisiyse Spielberg'in bütün filmi "Pre-Viz" denilen bir teknik kullanarak çekmiş olması. Her sahnenin, çekimden önce oyuncuları ve efektleri de içerecek şekilde bilgisayar ekranında görüntülenmesi anlamına gelen bu teknik sayesinde setteki zaman kaybı ve hata oranı minimuma indirilmiş oluyor. "Çekimlere başlamadan önce yakın dostum George Lucas'ı ziyaret ederek bu tekniği nasıl kullandığını izlemiştim" diyor Spielberg. "'Yıldız Savaşları' serisinin I, II ve III'üncü bölümlerinde onunla çalışan ILM (Industrial Lights& Magic) uzmanlarını kadroma aldım. 'Yıldız Savaşları'nı bitirdikten sonra bizimle çalıştılar. Önceden görselleştirme tekniğinin en önemli faydalarından birisi, efekt kullanılan bölümlerde aktörlerin sahnenin bütününü kavramalarını kolaylaştırmak oluyor. Çekimler sırasında oyuncuları bilgisayar başına çağıra-

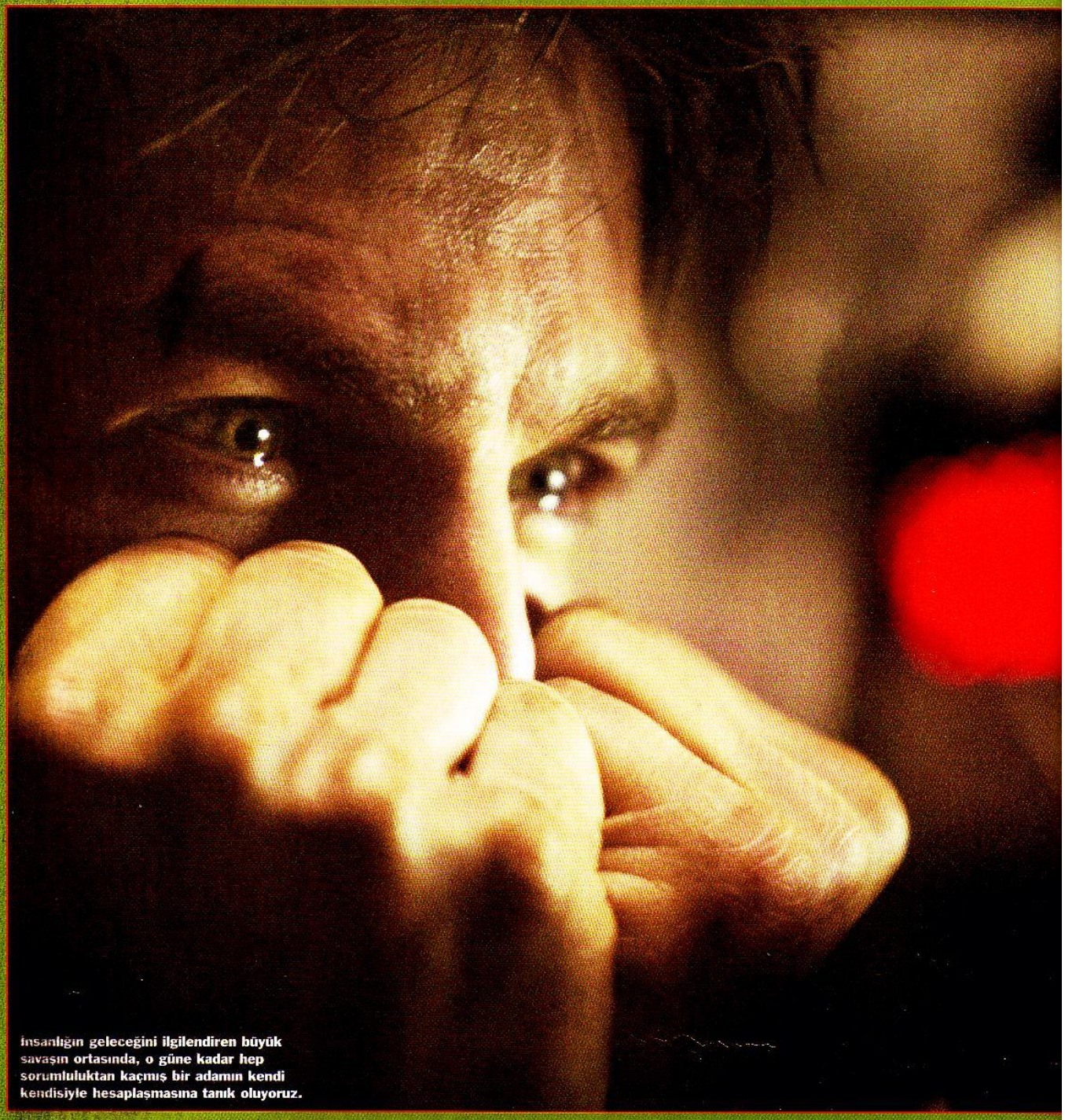

İnsanlığın geleceğini ilgilendiren büyük savaşın ortasında, o güne kadar hep sorumluluktan kaçmış bir adamın kendi kendisiyle hesaplaşmasına tanık oluyoruz.

rak o sırada sette görmedikleri şeylerin neye benzediklerini gösterdim. Böylece karşılarına çıkacak olan üç bacaklı devasa savaş makinelerinin boyutlarını daha iyi anladılar. O zaman da kendilerini onlarla karşı karşıya hayal etmeleri çok daha kolay oldu tabii."

"Azınlık Raporu"nun ardından ikinci kez bu filmde biraraya gelen Steven Spielberg ve Tom Cruise söylenenlere bakılırsa bundan sonra da sık sık birlikte çalışmayı planlıyorlar. Projenin geliştirilmesine katkıda bulunduğu gibi başrolü de üstlenen Tom Cruise, çocuklarını canlandıran 11 yaşındaki Dakota Fanning ve Justine Chatwin ile boşandığı karısını oynayan Miranda Otto'yla birlikte rol alıyor filmde. Tim Robbins'i ise, kızıyla birlikte uzaylılardan kaçmaya çalışan Ray Ferrier'i çiftlik evinde konuk eden Ogilvy adındaki esrarengiz yabancı rolünde izleyeceğiz. Bu karakterin romandaki papaz karakterinden esinlenerek geliştirildiğini söyleyen yönetmen, "H.G.Wells hayranlarının, romanın köşe taşlarından birisi olan bu karakteri görmek isteyeceklerini düşünüyordum" diyor. "Ogilvy, romandaki papaz karakterine benziyor biraz. Papazın yer aldığı bölüm de bence romanın en ürkütücü bölümüdür. Bu gerilimi filme taşımak istedim."

Final

"Dünyalar Savaşı", bütçe ve prodüksiyon itibarıyla gerçekten de bu yılın hatta bütün zamanların en büyük filmlerinden birisi. Yalnız-

Bilimkurgunun babası

İngiliz yazar Herbert George Wells, gelecekle ilgili karamsar düşüncelerine rağmen evreni içinde barındırdığı vaatler ve tehlikelerle birlikte bir bütün olarak gören ve insanlığın mutluluk dolu bir sona ulaşabileceğine dair inancını yitirmeyen bir ütopyacıydı aynı zamanda.

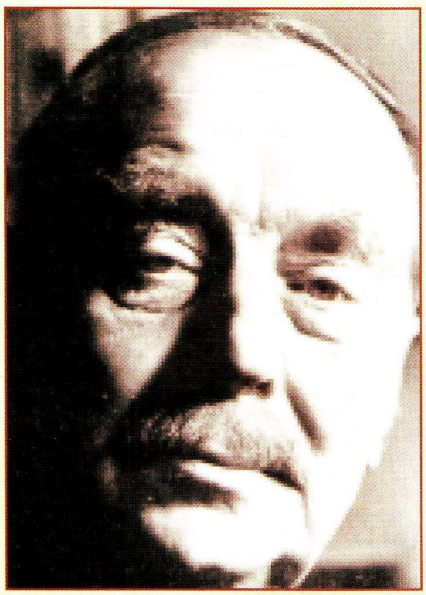

Çağdaşı Jules Verne'le birlikte modern bilimkurgunun yaratıcılarından biri sayılır Wells. Zamanda yolculuk, uzayda yolculuk ya da uzaylı istilası, bugün hala bilimkurgunun vazgeçilmez temaları arasındaysa bu, biraz da onlar sayesindedir ama Wells, yaşadığı dönemin toplumsal yapısını ve ahlaki değerlerini eleştiren politik tavrını, düşünsel derinliğini, bilimsel bakış açısını ve kehanete varan isabetli öngörülerini yansıtan eserleriyle bir adım öne çıkar.

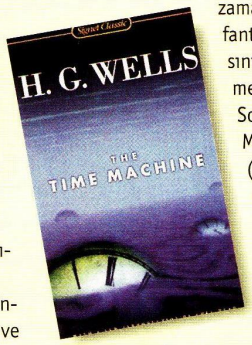

1866 ile 1946 yılları arasında yaşayan İngiliz yazar, yoksul bir ailenin dördüncü ve son çocuğu olarak dünyaya gelir. 14 yaşında abileri gibi o da bir manifaturacıya çırak verilir. 18 yaşındayken kazandığı bir burs sayesinde Royal College of Science'ta Zooloji okuma sansı elde edince kaderi değişir. Evrim teorisine bağlılığının bir ifadesi olarak kendisine "Darwin'in Bulldog'u" diyen T. H. Huxley'den aldığı biyoloji dersleri yazarlık kariyerini önemli ölçüde etkiler.

İleride, tıpkı Huxley'nin torunu Aldoux Huxley gibi bilimkurgu edebiyatının klasikleri arasına girecek eserler verecek olan yazar, bunun için gereken bilimsel birikimi büyük oranda Huxley'nin öğrencisi olarak sürdürdüğü bu eğitim sırasında edinir.

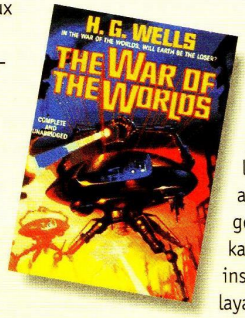

Bir dönem, sınıf savaşımına dayalı bir devrim yoluyla değil de ikna yoluyla sosyalizme ulaşmayı savunan ve 19. yüzyıl sonu İngiltere'sinin düşünce dünyasında önemli bir rol oynayan Fabian Topluluğu'nun düşüncelerini kendine yakın bulur ve aralarına katılır. Ancak sonra Topluluk'un kuruculanından birisi olan Bernard Shaw ve diğer üyelerle arasında çıkan anlaşmazlıklar yüzünden onlardan ayrılır. Daha sonra bilimkurgu klasikleri arasına girecek ve sayısız uyarlaması yapılacak olan ilk romanı "Time Machine/Zaman Makinesi"ni 1895'de yayınlar. Hala yazarın başyapıtı kabul edilen bu roman çok ilgi görür ve Herbert George Wells'in ünü hızla dünyaya yayılmaya başlar.

Zamanda yolculuk fikrini ortaya atan ilk yazar değildi aslında Wells ama zamanda yolculuğa imkan veren mekanik bir yöntem, bir zaman makinesi hayal eden ve anlattığı fantastik hikayeyi yaşadığı dönemin sınıfsal çelişkilerini yansıtan bir metafor olarak kullanan ilk yazardı. Sonraki romanları "The Island of Dr. Moreau/Dr. Moreau'nun Adası" (1896), "The Invisible Man/Görünmez Adam" (1897) ve "The War of the Worlds/Dünyaların Savaşı"nda (1898) yaşadığı dünyanın adaletsizliklerini, Viktorya dönemi İngiltere'sinin politikalarıyla ikiyüzlü ahlak anlayışını eleştiren tavrını sürdürdü ve kontrolsüz bir bilimsel gelişmenin yaratacağı tehlikelere dikkat çekmeye devam etti. 1903'te yayınlanan romanı "The Land Ironclads"de gelecekte savaşların tanklarla yapılacağını, 1908'te yayınlanan "The War in the Air"deyse uçakların kullanıldığı hava savaşlarını öngörmüştü. Her ikisini de görecek kadar yaşadı, ama en korkunç ve üzücü olanı, kimyasal silah kullanımı, nükleer savaş ve atom bombasıyla ilgili öngörülerinin gerçekleşmesiydi elbette. 1914'te kaleme aldığı "The World Set Free"de, insanların atom bombaları ellerinde patlayana dek silahlanma konusunda nasıl korkunç bir sona doğru gittiklerini anlamadıklarını yazmıştı. II. Dünya Savaşı'nda Amerika, atom bombasını Japonya üzerinde denediğinde Wells hala hayattaydı. Yaşamının son günlerine yaklaşırken Hiroşima'da yaşananlar yazarın insanlığın geleceğiyle ilgili umutlarını adamakıllı karartmıştı ama yine de 13. Ağustos.1946'daki ölümüne dek dünyayı ve evreni hep içinde barındırdığı sonsuz vaatler ve tehlikelerle birlikte görmeye devam etti. Gelecekle ilgili karamsar düşüncelerine rağmen sınırların ve sınıfların ortadan kalkmasıyla birlikte insanlığın mutluluk dolu bir sona ulaşabileceğine dair inancını yitirmeyen bir ütopyacıydı aynı zamanda çünkü.

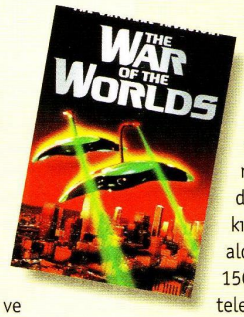

Bugün daha çok yazarlık kariyerinin ilk döneminde kaleme aldığı bilimkurgu romanlarıyla tanınan yazar ölümüne dek aralarında değişik türde birçok roman, kısa öykü, biyografi ve tarih kitabının da yer aldığı yaklaşık 150 eser verdi. Daha önce sayısız televizyon ve sinema yapımına esin kaynağı olmuş ünlü bir H.G. Wells klasiği olan "Dünyaların Savaşı" şimdi Spielberg yönetmenliğinde büyük bir Hollywood prodüksiyonuyla yeniden genç kuşaklarla buluşacak. Spielberg'in, bu ünlü bilimkurgu klasiğini nasıl yorumlayacağını hepimiz büyük bir merakla bekliyoruz.

ca yapımına 130 milyon dolar, pazarlamasına da milyonlarca dolar ayırdıkları filmin, başrol oyuncusu Tom Cruise'un gişe potansiyelinden sonuna kadar yararlanabilmek için 4 Temmuz hafta sonuna yetişmesini isteyen Paramount ve Dreamworks stüdyoları bu boyutlardaki bir prodüksiyon için bir hayli kısa sayılabilecek olan 72 günlük bir çekim süresi önermişler. Spielberg, "Bugüne kadar hiçbir filmi bu kadar kısa sürede çekmiş, bu kadar kısa sürede post prodüksiyonunu yapmış değilim" diyor ama kaliteden taviz vermediklerini ve altı ay daha zamanları olsa ortaya daha farklı bir film çıkmayacağını da ekliyor.

Bu ay dünyayla aynı anda gösterime girecek olan filmde Spielberg'in finali nasıl yorumlayacağı da merak konusu elbette. Romanda, insanlarla dünya dışı varlıklar arasındaki mücadele, son derece şaşırtıcı bir finalle son bulur. Savaşın kaderini değiştiren şey, ne teknoloji ne güç ne de inanç değil, özellikle romanın yazıldığı dönemde hiç kimsenin bir tehdit olarak görmediği bakterilerdir. Klasikler arasına giren 1953 yapımı sinema uyarlamasındaki "Tanrı bizi kurtardı" yorumu bu nedenle çok eleştirilir. Finalle ilgili yorumunu soran bir gazeteciyi cevaplandıran Spielberg'in sözlerinden bir anlam çıkarıp çıkaramayacağımıza siz karar verin: "Kendi versiyonumuzu yarattık. Orijinal romandaki finalden ne ayrıldık ne de onu taklit ettik. Son derece tatminkar bir uzlaşmaya vardığımızı düşünüyorum." ■

"The Jacket"

Gerçekliğin, deliliğin ve hayallerin sınırlarında

Geçmişle geleceğin birbirine karıştığı; korku, gerilim ve aşkı aynı potada eriten "THE JACKET" ile, deneysel filmler çeken İngiliz yönetmen John Maybury, Hollywood'a ilk kez merhaba diyor.

Kategorize etmekte güçlük çekilen filmlerden biri "The Jacket". İçinde heyecan, cinayet, romantizm, -yönetmen John Maybury kabul etmese de- zamanda yolculuk var; her şey akıl karıştırıcı ve seyirciden de çaba istiyor. Maybury'yi senaryoya çeken de bu olmuş, hiçbir türe sığmaması ya da değişik türleri ilginç bir şekilde birbirine bağlaması. İngiliz sinemasının avantgarde ve deneysel yönetmenlerinden Maybury'yi seçenler de Section Eight'in başındaki iki ortak: Steven Soderbergh ve George Clooney. "Love Is The Devil"da ünlü İngiliz ressam Francis Bacon'ın sıra dışı yaşamından bir kesiti gene sıra dışı bir anlatımla perdeye aktaran Maybury, Hollywood'dan kendisine teklif geldiğine inanamamış. Soderbergh, defalarca telefonda Maybury'ye kendisinin gerçekten Steven Soderbergh olduğuna inandırmaya çalışmış. Sonunda Londra'da buluştuklarında, sinemaya bakış açılarının ve yapmak istediklerinin Maybury'ninkilerle birleşmesi, "The Jacket" projesi için yönetmeni yeterince ikna etmiş. Defalarca senaryoyu okuyup çalışan Maybury, bunun yanısıra 1960'ların sonu ve 1970'lerin başlarındaki Amerikan yeni dalga akımını ve bu akımın önde gelen filmlerinden "The Parallax View"(Alan J.Pakula'nın politik gerilimi)ve "McCabe and Mrs. Miller"ı (Robert Altman'ın en iyi filmi, hatta tüm zamanların en iyi westerni olarak kabul ediliyor) da incelemiş. Sessiz sinema döneminden de Eric Von Stroheim'ın filmlerini seyretmiş. Aslında Hollywood sinemasına değişik sinema dillerinin etki etmesini ve deneysel çalışmayı hedeflemiş.

1991 Körfez Savaşı sırasında başından aldığı ağır yara yüzünden tedavi gören ve sonra doğduğu yere, Vermont'a dönen Jack Starks (Adrien Brody), hafıza kaybına uğramıştır. Dokuz ay kadar sonra, otostop yaparken arabası arızalanan bir anne kızla tanışır ve onlara yardımcı olur. Anne Jackie (Keira Knightley) alkolik ve dengesiz bir tiptir. Starks daha sonra bindiği kamyonetin polisçe çevrilmesiyle, başının dertte olduğunu anlar: bir polis memurunu öldürmekle suçlanmaktadır. Akli dengesi bozuk olduğu gerekçesiyle bir kliniğe yatırılır ve burada Dr. Becker'ın (Kris Kristofferson) tedavisine (!) maruz kalır. Geçmişe ya da geleceğe ait olan çeşitli sanrılar, anılar ve düşlerle uğraşan Starks, bu kabustan nasıl kurtulacaktır?

En küçük rolden başrole dek gerçek ve profesyonel oyuncularla çalışma disiplinini taşıyan John Maybury, böylece onlara duyduğu güvenle, içlerindeki gücü açığa vurmaları konusunda geniş alan tanımakta ve en iyi performanslarını gösterdiklerini düşünmekte. Savaş gazisi Jack Starks rolü için ilk aklına gelen isimler Colin Farrel ve Mark Whalberg olmuş ama programlarının uymaması nedeniyle daha sonra Polanski'nin "Piyanist"i ile en iyi oyuncu Oscar'ını alan Adrien Brody üzerinde fikir birliğine varılmış. Brody'nin klasik bir yüzü, tavrı ve oyunculuğu olmadığı ama canlandırdığı karakterlere kattığı o esrarengiz ve ilginç lezzet yüzünden özel bir oyuncu olduğu kesin. Maybury de, Brody'nin, Starks'ı susarken bile zengin ve derin bir ifade katarak oynadığını düşünüyor. Brody de, Starks rolünün kendisini zorlayan, insan ruhunun değişik yönlerini keşfettiren gerçek bir deneyim olduğunu düşünüyor. Zaten oyuncu olarak bu tip zorlayıcı rolleri seçmekten hoşlanıyor; kendisini hep bir adım ileri götürecek projelerde yer almak istiyor. Starks'ı boş bir kara-

tahta gibi ele alıp, onun karakterini, geçmişini, geldiği yeri keşfetmeye çalışmış. Kimliğini kaybetmiş, kim olduğunu arayan ama geçmişle bağı sadece anlık görüntüler olan Starks'ı canlandırırken, deli olmadığı halde, akıl hastanesinde tedavi edilen ve belki de bu süreç yüzünden gerçekten delirme noktasına gelen biri olarak düşünmüş. Karakteri yorumlama konusunda Maybury ile uzlaştıkları için de seyircinin filmle ve karakterlerle yakınlık duyacağını, Maybury'nin kattığı samimiyeti yakalayacaklarını söylüyor.

Keira Knightley'nin Jackie rolünü almak için Maybury'yi ikna etmesi pek de kolay olmamış. Senaryoyu okurken "King Arthur"un çekimlerindeymiş ama adeta büyülendiğini söylüyor. "King Arthur" çekimlerinin nadir olan boş günlerinden birinde, üstelik yediği balık yüzünden zehirlenmiş, berbat bir durumdayken Maybury ve yapımcılarla görüşmek üzere Londra'ya gelen Knightley; önce Maybury'den bu rol için uygun olmadığı cevabını almış. Bu noktada artık kaybedecek bir şeyi olmadığını düşünüp ne olursa olsun senaryoyu okumak için diretmiş. Maybury, aslında Knightley'nin balıktan zehirlenmiş halinin, fiziksel olarak Jackie'yi oynaması için yardımcı olduğunu düşünmüş, gene de senaryoyu prova edene kadar role uygun olmadığı yargısındaymış. Ama sonuçta onun iyi bir oyuncu ve entelektüel bir kafaya sahip olduğuna inanmış.Bakımlı bir İngiliz kızından Amerikalı orta sınıf alkolik bir garsona dönüşme sürecinde Knightley'e Maybury rehberlik etmiş: Andy Warhol'un "Fabrika"sının alkol ve uyuşturucu bağımlısı müdavimlerinden Edie Sedgwick, boğuk ve üşengeç ses tonuyla Courney Love ve biraz da Marlene Dietrich'in ağır, yavaş tarzını önererek... Bir de Jackie'nin yalnızlığını ve yalıtılmışlığını deneyimlemesi için Knightley'den kendi başına zaman geçirmesini, yüksek volümle müzik dinlemesini ve mümkünse Jeff Buckley, White Stripes ve Nirvana'nın albümlerini tercih etmesini salık vermiş.

İyi niyetli ama acımasız Doktor Becker rolünde izleyeceğimiz Kris Kristofferson'ı gerçek bir Amerikalı kahraman, bir zamanların gençlik idolü olarak gören Maybury, Adrien Brody'nin karşısında tam bir denge unsuru olarak yer aldığını düşünüyor. Kristofferson da Becker'ı filmin tek boyutlu kötü adamı olarak yorumlamaktan ziyade, aslında şartların ve yöntemlerin etkisiyle bu hale gelen sistem kurbanı bir kötü adam olarak oynamak istemiş. Daha önce Sam Peckinpah, Martin Scorsese gibi yönetmenlerle de çalışmış olan Kristofferson, Maybury'nin de bu büyük yönetmenler gibi harika bir çalışma atmosferi hazırladığını ve bunun filmin tamamına yansıdığını söylüyor.

Becker'ın çalışma arkadaşı Doktor Lorenson ise senaryoda erkek olarak yazılmış ama Maybury bu karakteri kadın olarak değiştirmiş; amacı iki doktor arasında kadın-erkek çatışmasından doğan bir dinamizmi yakalamak olduğu için... İyi ki de böyle yapmış, çünkü böylece Jennifer Jason Leigh'yi izleme fırsatını yakalamış oluyoruz. Alışılmışın dışında tedavi yöntemleriyle hastalarının hayatını tehlikeye atan Becker'ın karşısında Lorenson'ın daha hassas bir doktor gibi gözükmesi aslında bir yanılsama; çünkü Lorenson da hastane dışında "alışılmışın dışında" yaşayan biri. Becker'ın tehlikeli bir tip olduğu belli ama Lorenson'ın yıkıcı kişiliği bilahare ortaya çıkıyor. Leigh; yoğun enerjisi, karaktere kattığı derinlik ve gerçeklik, senaryonun satır aralarındaki ayrıntıları yorumlama becerisi ve en küçük jestlerinin bile perdede büyük bir dalga yaratmasıyla, Maybury'nin favori oyuncusu durumuna gelmiş.

"Enduring Love"dan anımsayacağımız Daniel Craig, daha önce Maybury'nin "Love Is The Devil"inde, Francis Bacon'ın evine hırsızlık amacıyla girip uzun yıllar sevgilisi olarak kalan George Dyer'ı oynamıştı. Kişisel arkadaşlıkları nedeniyle de Craig'in filmdeki varlığından memnun olan yönetmen, filmdeki tek deliyi oynayan Craig'in performansından da emin. Bakalım Hollywood'un başını çektiği "ana akım" filmler arasında, Fassbinder, Pasolini, Rosselini ve Herzog gibi yönetmenlerden ilham alan ve her zaman deneyselliğe önem veren bir İngiliz yönetmenin elinden çıkma "The Jacket" nasıl bir görsel zevk vaat edecek? ■

Jack Starks (Adrien Brody) klinikte garip bir ceketin içinde özel bir tedavi görüyor.

Jackie (Keira Knightley) ilk kez gördüğü Starks'ı hayatına ve evine almakta tereddüt etmiyor.

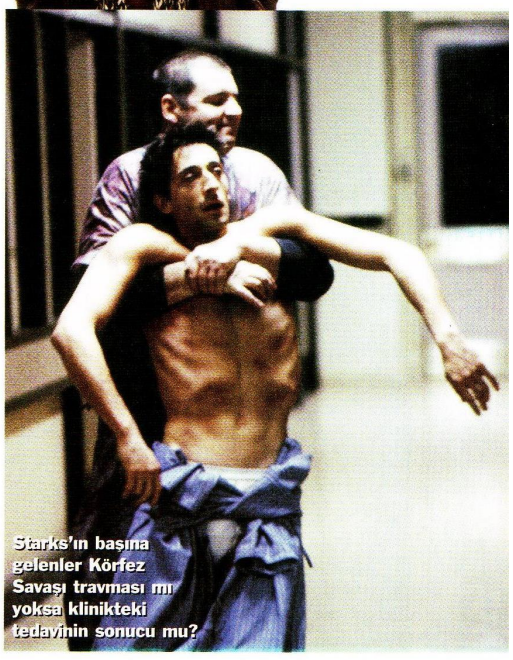

Starks'ın başına gelenler Körfez Savaşı travması mı yoksa klinikteki tedavinin sonucu mu?

dosya

Alt türleriyle dedektiflik filmleri

"From Hell", bütün alt türlerin adeta bir füzyonuydu.

Sherlock Holmes filmleri, "cozy", "hard boiled", seri cinayetler, postmodern neo kara filmler, polis prosedürleri ve diğerleri... Agatha Christie usulü sıcak bir kır evinde geçen uysal filmlerden, günümüzün kanlı cinayet mahallerine kadar uzanan ve birbirinden çok farklı dokuya sahip atmosferlerle dolu bir dünyadayız. Hepsini tek bir başlıkta toplamak gerektiğinde üstünde uzlaşabileceğimiz yegane ifade galiba "detektiflik filmleri"...

KUTLUKHAN KUTLU

Suç dünyasını dosyalarken

Dedektiflik öyküsü, kurmaca dünyasında tanımların ve alt kategorilerin adeta havada uçuştuğu, buna karşın (ya da belki bu yüzden) sınırların epey flu olduğu bir bölgenin parçası. Zaten söz konusu bölgeye şöyle bir göz gezdirdiğimizde bu etiket bolluğu daha alt türlere inmeden göze çarpıyor.

Biz dedektiflik öykülerini de içeren alana genel olarak "polisiye" diyoruz. İngilizce'deyse birçok farklı terim, bizim gayet konforlu bir okuyucu içgüdüsüyle kafamızda çizgilerini belirlediğimiz bu alanın hakimiyeti için savaş veriyor. Örneğin "mystery", yani kabaca bir çeviriyle "esrar öyküsü", adından da anlaşılabileceği üzere, kahramanın çözmesi gereken esrarlı bir olayı ele alıyor. Ve doğal olarak cinayet vakaları - ya da başka suç vakaları - konusunda yürütülen soruşturmaları anlatan öyküler de bu tanımın işaret ettiği alana giriyorlar. Türün adı ve beraberinde getirdiği tanım illa ki bir suç gerektirmiyor belki ama bu türde söz konusu "esrar" çoğunlukla bir suçun üzerini örten esrar perdesi oluyor. Suç demişken, doğrudan bu öğeye ilgiyi çeken bir diğer kategorizasyon yaklaşımı da ortaya "crime fiction" denen şeyi, yani suç öykülerini çıkartıyor. Bu tanımlama aslında olabildiğince net: öykü ağırlıklı olarak bir suçu ele alıyorsa, "suç öyküsü" oluyor. "Esrar" öyküsüyle temel farkı şu: Esrar öyküsünde anlatılan vaka tanım gereği bir gizem teşkil eder ve biz okuyucu ya da izleyici olarak genellikle o gizemi kahramanla ya da kahramanlarla birlikte çözeriz; "suç öyküsü" tanımı ise suçun çözülüşüne dair öyküler kadar, işlenişine dair öykülere de açıyor kapıyı. Bu bakımdan mesela gangster öyküleri "suç öyküsü" olmakla birlikte, ille de "esrar öyküsü" olmaları gerekmiyor.

"Suç öyküsü" genellikle ana tür olarak kabul ediliyor, altındaysa gangster öykülerinin yanısıra hırsızlık öyküleri, mahkeme öyküleri ve dedektiflik öyküleri gibi türler var. Bunların içinde, bizim "polisiye" dediğimiz tür büyük ölçüde dedektiflik öykülerine denk geliyor. Dedektiflik öyküleri, bir suç vakasının çözülüşünü ele alıyor. Adı bir yana, bu türün ağırlık merkezini dedektiflik denen iş kolundan ziyade, vakanın, yani esrarın çözülmesi oluşturuyor. Bu yüzden dedektiflik öykülerinin her zaman gerçek anlamda bir dedektife - profesyonel bir dedektife - yer vermesi gerekmiyor, pekala siviller tarafından, özellikle de türde önemli bir yere sahip olan "amatör dedektif"ler tarafından da çözülen vakaların anlatıldığı öykülere de "dedektiflik öyküleri" denebiliyor.

Kara filmi yeniden gündeme getiren bir modern klasik: "Chinatown"

Coen kardeşlerden bir suç hikayesi: "Blood Simple"

Dedektiflik öykülerinin kökleri

Modern dedektiflik öyküsünün kökleri 19. yüzyıla uzanıyor. Büyük ölçüde de Edgar Allan Poe'nun Paris'li dedektifi Auguste Dupin'e. Dupin'li öyküleriyle Poe'nun analize ve mantığa dayalı dedektiflik yönteminin kalıcı birtakım örneklerini vermenin de ötesinde, genel olarak türün kalıplarını belirlediği söylenebilir. Örneğin "Morg Sokağı Cinayetleri", dedektiflik öykülerinde önemli bir yapı olan "kilitli oda esrarı"nın ilk örneklerinden birini teşkil eder (bu yapıyla ilgili biraz daha ayrıntılı bilgi için, Kilitli Oda Esrarı başlıklı kutuya bakınız). İkinci Dupin öyküsü olan "The Mystery of Marie Roget" ise, maktülün adı Dupin'in dünyasına dahil edilmek için Fransızlaştırılmış olsa da, gerçek bir olay üzerine kuruluydu. Bundan aşağı yukarı on yıl sonra, okyanusun öte yanında Charles Dickens, kısmen gerçek bir kişi (Londralı polis dedektifi Charles Field) üzerine kurduğu Müfettiş Bucket karakterinin yer aldığı "Bleak House"u yazmıştı. Dickens daha sonra da dedektiflik türüne yakın seyreden, hatta türün içinde sayılabilecek öyküler yazdı ve yalnız değildi - özellikle Viktorya döneminin sonlarında dedektiflik öyküsü epey ürün veren bir janr haline gelmişti. Şüphesiz Poe sonrası dedektiflik öyküsünün en önemli serisi ve kahramanı da bu dönemde geldi. Art- ⇨

"Doyle'un Sherlock Holmes'u 'ideal dedektif'in anahatlarını belirlemiştir bile: Kaba kuvvetle ya da silah gücüyle değil, akıl yürütme gücüyle sonuca ulaşan, entelektüel, son derece zeki, tercihen de egzantrik biri. Holmes o kadar önemli bir karakterdir ki dedektif filmlerinin birçok alt türünü belirleyecektir."

hur Conan Doyle'un Sherlock Holmes öyküleri.

"Gayet basit, sevgili Watson"

Sherlock Holmes hikayeleri, bugün "klasik dedektiflik öyküsü" dediğimiz şeyin temelini oluşturuyor. Büyük ölçüde Poe'nun Dupin karakterinden yola çıkarak yaratılmış gibi duran Holmes (ki köklerine kendi usülünce şapka çıkarırcasına, Dupin'e burun kıvırıyor), rasyonalist bir yeni dünyanın süper kahramanı. Bilimin iktidarındaki bir çağda, bilimsel yöntemi fetiş nesnesine - hatta büyüye dönüştüren bir karakter. Bir doktor olan Doyle'un, üniversiteden bir hocasının üzerine kurduğu Sherlock Holmes, endüstriyalizmin yepyeni bir çağı ve düzeni getirdiği, batılın ve metafiziğin giderek alanının daraldığı bir dünyada (ki analize dayalı modern dedektiflik öyküsünün babası sayılabilecek Poe'nun "Bilim'e" şiirinde değindiği, hatta yakındığı bir meseledir bu), bilimin yöntemlerinden faydalanılarak sihir gibi görünen şeyler yapılabileceğinin yıkılmaz timsali. Bilimkurgunun masalın ve fantezinin yerini alması neyse, gözlem, analiz, çıkarsama gibi yöntemlerle donanmış dedektifin insanüstü güçlere sahip yarı-tanrısal masal kahramanının yerini alması da o bir bakıma. Rasyonalizmin aman vermez baskısı altındaki hayal dünyalarının, kendine yeni kaynaklar ve biçimler yaratması. Holmes, inanılmaz görünen akıl yürütme gücüyle sonuca nasıl ulaştığını açıklarken "gayet basit" der, ispatı da okuyucuya az sonra sunulacak açıklamadadır... Oysa burada basit, izlenen yolun gözlemler ve çıkarsamalar biçiminde yalın bir şekilde okuyucuya sunulabilecek olmasıdır - yoksa bağlantılar ne kadar basit olsa da, okuyucu ancak sıradışı birinin bu bağlantıları işaret edilmeden yapabileceğini hisseder. Doyle'un Sherlock Holmes'u bu sıradışı becerisiyle "ideal dedektif"in anahatlarını belirlemiştir bile: Kaba kuvvetle ya da silah gücüyle değil, akıl yürütme gücüyle sonuca ulaşan, entelektüel, son derece zeki ve tercihen de egzantrik biri. Holmes o kadar önemli bir karakterdir ki, dedektiflik öyküsünün birçok alt-türünü etkileyecektir. Örneğin birbirine tamamen zıt gibi görünen iki alt-türde, hem "cozy" denen Agatha Christie tarzı öykülerde, hem de günümüzün gerçekçi polisiyelerinde Holmes'un gölgesini görebilirsiniz.

Sinemada Sherlock Holmes birçok kişinin zihnine, Basil Rathbone'un suretiyle kazınmış olsa gerek. İlk kez 1939'da Sidney Lanfield'ın çektiği "The Hound of Baskervilles" ile ünlü dedektifi canlandıran Rathsone, aynı yıl gösterime giren "The Adventures of Sherlock Holmes"da da oynamakla kalmayıp, daha sonra çekilen onun üzerinde filmde (so-

"Angel Heart" "mystery" (esrarlı hikaye) denen türe daha yakın duruyordu.

"Fargo": Suçlular o kadar salak ki, hamile bir detektif bile elinin ucuyla her şeyi çözüyor.

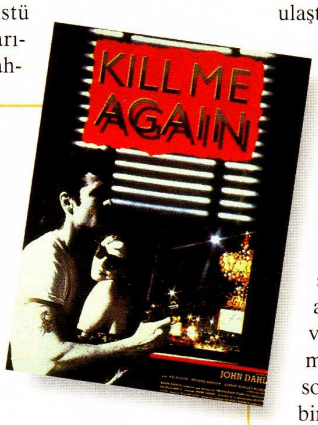

nuncusu 1946 tarihli, Roy William Neill'ın yönettiği "Dressed to Kill") Holmes rolünü üstlenmişti.

Arthur Conan Doyle'un Sherlock Holmes serisi, dedektiflik öyküsünün Altın Çağ'ını başlatmıştı. 20. yüzyılın başından itibaren bu tür, son derece popüler bir tür haline geldi ve dergilerden, kitaplardan eksik olmadı. Özellikle G.K. Chesterton'ın iki dedektifi Father Brown ve Dr. Thorndike, türde önemli bir yere sahip oldu. Father Brown, adeta Holmes'un zıt kutbunu teşkil edecek şekilde tasarlanmıştı. Holmes gibi insanüstü bir dedektif tipi değildi Father Brown, o kadar karizmatik de değildi, yine de bunlar kendinden sonra gelen hayal ürünü dedektifler üzerinde büyük etki sahibi olmasını engellemedi.

Şömine başı cinayet öyküleri

Yirminci yüzyılın başında dedektiflik öyküleri ve genel olarak suç öyküleri giderek popülerleşiyordu... Amerika'da "pulp" denen ucuz hikaye dergilerinin mutlak hakimi olan suç öykülerinde, sokakta geçen, sert ve gerçekçi dedektiflik öykülerinin oluşturduğu yeni bir yönelim ortaya çıkarken, İngiltere'de klasik dedektiflik öyküsü geleneğinden geldiği söylenebilecek olan çok ünlü bir yazar ürün vermeye başlamıştı: Agatha Christie. 1920'de ilk kitabı "The Mysterious Affair at Styles" ile ünlü dedektif, Belçikalı Hercule Poirot'yu sundu okuyuculara. Bundan on yıl kadar sonra da ikinci ünlü dedektifi Miss Marple'ı. Aslında hiçbir gerçek dedektiflik tecrübesi olmayan bu yaşlıca bekar hanımefendi, profesyonelleri gıcık edecek derecede keskin bir zekaya ve akıl yürütme gücüne sahiptir. St. Mary Mead adlı küçük bir köyde yaşıyor olmasına karşın bir şekilde sürekli cinayete rastgelmesi de ayrı bir yeteneği olarak kabul edilebilir.

Cinayet mıknatısıymış gibi, yoluna sürekli yeni suçlar çıkan amatör dedektif sorunu, tıpkı uçan Hong-Kong dövüş filmleri karakterleri sorunu gibi, "cozy" ("kozi" okunur) denen türün keyfini sürebilmek baştan kabul edilmesi gereken bir sorundur. Ama önce "cozy"nin ne menem bir şey olduğu üzerinde durmak gerek. Bu İngilizce kelimenin anlamı, "sıcak", "samimi". Bu tanımlamanın, kitapların yarattığı histen hareketle, ideal okunma ortamı üzerine kurulan bir imgeden geldiği düşünülür genellikle: Şömine başında, kedi kucakta, elde bir fincan çayla - tahmin edilebileceği gibi büyük ölçüde İngiliz bir türdür "cozy". Cinayet olsa da şiddetin tarif edilmediği, hayli kansız öykülerdir "cozy"ler. Biraz 19. yüzyıl serüvenleri gibi, okuyucuya evinin sıcak konforunda bir maceraya çıkma fırsatı veren öykülerdir. Sinemada ve televizyonda çok sayıda temsilcisi olan bu türün örnekleri arasında "And Then There Were None" ve "Murder on the Orient Express" gibi ünlü Agatha Christie uyarlamalarından tutun da, 80'lerin popüler TV dizilerinden "Murder She Wrote / Cinayet Dosyası" sayılabilir. "Cozy"lerde en çok kullanılan mekan, türe hakim olan üst/orta sınıf dokuya uygun düşecek şekilde sayfiyede bir malikanedir. Bu alttürde "kilitli oda esrarı"na sıkça rastlanır, finalde dedektifin (ya da dedektifliğe soyunmuş kişinin) şüphelileri bir odada toplayıp vardığı sonucu açıklaması adettendir. Bu son derece popüler final biçimi vasıtasıyla yazar, bizi içine çektiği "mantık oyunu"nu noktalayan bir ritüel sunar adeta. Verilen ipuçlarını değerlendirip kendi mantığımızı devreye sokmuş, kendi çıkarsamalarımızı yapmışızdır... Ve kendi dedektifliğimizi sınavdan geçirmek için kurmaca dedektifin bu "soru/cevap kontrolü" ritüelini başlatmasını bekliyoruzdur. Katıksız kaçış edebiyatı olarak da tanımlanan "cozy" öyküler, çoğu zaman okuyucuyu dedektifin gözlem ve akıl yürütme gücünün seyircisi konumundan alıp, ortağı haline getiren, okuyucunun oyuna katılması için zihnini hayli faal tutması gereken türden dedektiflik öyküleri sunarlar (bu tür dedektiflik öyküleri hakkında daha fazla bilgi çin, "Katil Kim Hikayeleri" başlıklı kutuya bakabilirsiniz).

1976 tarihli Robert Moore filmi "Murder By ⇨

"CSI", suç mahalli incelemelerinden yola çıkan polisiye bir TV dizisi.

"Bir bakıma 'cozy'nin zıt kutbunu teşkil eden 'hard boiled' dedektiflik öyküleri, kimine göre yine bir noktada hayatın romantik bir resmiydi. Sokakların tehlikesi, suç dünyasının karanlığı üzerine kurulu bir tür fantazi dünyası yaratıyordu Spillane ve Chandler gibi yazarlar."

"Along Came A Spider", bir seri cinayet filmi.

Death", "cozy" türüyle az da olsa ilgilenmiş okuyucular ya da izleyiciler için son derece eğlenceli bir dedektiflik öyküsü parodisidir. Zengin bir adam, dünyanın en ünlü beş dedektifini evine, gerçekleşecek olan cinayeti çözmeye davet eder. Peter Falk'tan Alec Guinness'e, Peter Sellers'tan David Niven'a ve Maggie Smith'e kadar, göz kamaştırıcı bir oyuncu kadrosuna sahip olan filmde neredeyse bütün "cozy" kalıplarının üzerinden geçilir.

Yumurta gibi katı!

İngiltere'de "Suç'un Kraliçesi" adıyla anılan Agatha Christie "cozy" türünde sıkça ürün verip dünyanın en çok satan yazarları arasında yer alırken, Amerika'da dedektiflik öyküleri bambaşka bir yönelim gösteriyordu. Yeni Amerikan dedektiflik öyküleri, büyük ölçüde özel dedektiflerin çevresinde dönen, sokakta geçen, sokağı bütün güçlükleriyle, suç dünyasını da şiddetiyle anlatan gerçekçi, hatta belki biraz hiper-gerçekçi öykülerdi. Dashiel Hammett'ın Sam Spade'i, Mickey Spillane'in Mike Hammer'ı, Raymond Chandler'ın Philip Marlowe'u "hard-boiled" denen bu yeni dedektiflik öyküsü türünün önde gelen karakterleriydi. "Hard boiled", çok kaynatılmış, katı yumurta anlamına geliyor - hayat koşullarının sertleştirdiği dedektif imajının kıvamına ihanet etmemek açısından, belki yumurtayı bir kenara bırakarak bu terimi sadece "katı" biçiminde çevirmek daha hayırlı olur.

Bir bakıma "cozy"nin zıt kutbunu teşkil eden "hard boiled" dedektiflik öyküleri, kimine göre yine bir noktada hayatın romantik bir resmiydi, sokakların tehlikesi, suç dünyasının karanlığı üzerine kurulu bir tür fantezi dünyası yaratıyordu Spillane ve Chandler gibi yazarlar. Suçlulardan görünmez bir kalkanla korunmayan (ve yediği dayaklarla, kafasına indirilen kalaslarla da bunu gayet net bir şekilde gösteren), başını sık sık belaya sokan, ellerini kirletebilen, zekası analizden ve akıl yürütmeden ziyade kurnazca laf sokmaya yatkın dedektiflerin arşınladığı bir dünya. "Hard boiled" dedektiflik öyküleri kendi başlarına da yeterince popülerdiler, ama sinemada etkileri kendi popülerlikleriyle dahi oransız derecede fazla oldu. Hatta "hard boiled"in sinema tarihine en çok etki etmiş edebi yönelimlerden biri olduğu rahatlıkla söylenebilir. Çünkü bu yönelim, "kara film"in en önemli kaynağını oluşturdu.

Bir öykü türü olmanın ötesinde bir estetik yaklaşım da olan kara filmin (film noir) en önemli örneklerinden bazıları, "hard boiled" dedektiflik öyküleriydi. Dashiel Hammett'ın "The Maltese Falcon"unun sinema uyarlaması (ama elbette 1931 tarihli uyarlama değil, 1941 tarihli John Huston uyarlaması);

"Kemik Koleksiyoncusu / Bone Collector", "Kuzuların Sessizliği"nden türeyen bir başka örnek.

Roman Polanski "Chinatown"da 40'ların kara film türüne bir fetiş nesnesi gibi yaklaşarak çağımız sinemasına damgasını vuran bir eğilimin önderleri arasına girmişti.

Raymond Chandler'ın "The Big Sleep"inin 1946'da Howard Hawks tarafından çekilen uyarlaması; yine Chandler'ın "Farewell My Lovely"sinin 1944'te Edward Dmytryk tarafından "Murder, My Sweet" adıyla çekilen uyarlaması... Dış ses, gerçek mekanda çekimler, gölge ve karanlığa yönelik bir saplantı gibi üslupsal tercihleriyle dikkati çeken kara film, sinemayı derinden etkiledi - günümüzde de etkileri, türler üstü bir estetik yaklaşım biçiminde, açık bir şekilde görülüyor.

Polis ve prosedür

Neredeyse yirminci yüzyılın ilk yarısı boyunca dedektiflik öyküleri deyince akla ya özel dedektifler geliyordu, ya da Agatha Christie'nin Miss Marple'ı gibi amatör dedektifler. Polisler ise analiz yeteneğine sahip olmayan, vakaları çözmek şöyle dursun, bu konuda inkar edilemez bir yeteneğe sahip kahramanın ayağının altında dolaşan yan karakterler olarak çiziliyordu. Ancak İkinci Dünya Savaşı sonrası komünizm paranoyasının da etkisiyle iç güvenlik endişesine sürüklenmesinin - ve buna koşut giden tutucu ahlaki tepkinin - bir uzantısı olarak, Amerika'da suç öyküleri baskıyla dönüşüme uğradı. Önce "suç, işleyenin yanına kalmaz!" mesajları verildi, sonra da odak mecburen usul usul suçun öyküsünden, suçluyu yakalayanın (evet, polisin) öyküsüne kaydı. Böylece işini bilen dedektifin ayağının altında dolaşmaktan başka işe yaramayan polisler, suçlulara nefes aldırmayan karakterlere döndü. Polis dedektiflerinin öykülerinin ve "police procedural" gerçekçi polis öykülerinin yaygınlaşması da bu dönemecin sonrasına rastlıyor.

"Police procedural", aşağı yukarı "prosedüre sadık polis öyküsü" demek. Yani, polislerin suçları soruştururken ve suçluları yakalarken uyguladıkları yöntemleri gerçekçi bir şekilde yansıtmaya çalışan öyküler. Günümüzde eskinin popüler dedektiflik öyküleri neredeyse tamamen yok olmuş durumdayken, bu alt-türün her zamankinden daha popüler olduğunu söyleyebiliriz. Bu türün en dikkat çekici yanı, büyük ölçüde TV kaynaklı olması. Türün başlıca öncüsü, ABD'de 1951'de gösterilmeye başlayan "Dragnet" dizisi. Bu dizinin ardından "polis şovları" denen diziler ve kimileri belgesel programlar, Amerikan televizyonundan pek eksik olmamış. Bugün bu popüler çizginin uzantısını TV'de "CSI" gibi dizilerle görüyoruz.

Aslında "police procedural" geniş bir tanım - sonuçta kahramanı polis olan her öyküye uyarlayabilirsiniz. Örneğin bakış açısına göre Fritz Lang'ın 1953 tarihli "The Big Heat"i de, Clint Eastwood'lu Kirli Harry filmleri de, "LA Confidential" da, "Fargo" da bu türe girebilir. Sonuçta çizgiyi biraz da siz çekiyorsunuz; kitabın, filmin ya da dizinin polisin çalışma şekline sa-

dıklığına göre. Örneğin Don Siegel'in çektiği "Dirty Harry" (Kirli Harry), Clint Eastwood'un oynadığı, filme adını veren karakteriyle tipik bir 70'ler "başınabuyruk polisi" örneğiydi... Ve her ne kadar polisin normal çalışma prosedüründen seyirciyi haberdar etse de, bunu yapmaktaki amacı bütün o prosedürün Harry Callahan'ın nasıl elini kolunu bağladığını göstermekti. Yani eğer "Dirty Harry"yi bu alt-türe dahil ederseniz, "prosedüre isyan eden prosedür polisiyesi" diyebilirsiniz. 70'lerde ve 80'lerde Amerikan sinemasında "intikamcı" tipi popülerleşmeye başlamıştı ve Kirli Harry de bunlardan biriydi. Reagan döneminde "saçmasapan formalitelerle eli kolu bağlandığı" gerekçesiyle komiserinin masasına rozetini fırlatan polislere de, silahlı sivil intikamcılara da sıkça rastladık.

70'ler: Tenha Yeni Dünya

Ayrıca 70'lerde, dedektiflik filmi en önemli vakalarından birini yaşadı. Roman Polanski'nin yönettiği, başrolünde Jack Nicholson'ın oynadığı "Chinatown", çoğuna göre renkli filme geçildiğinde ölen "kara film"e yeni bir soluk veriyor, bir taraftan eskiye atıfta bulunurken bir taraftan da türe yeni açılımlar getiriyordu. Eskinin dumanlı karanlık sokaklarıyla ve siyah beyazın çarpıcılığında o dumanın arkasından kendi planını gizleyen hesapçı gözlerle bakan tehlikeli kadınların (yani "femme fatale"lerin) oluşturduğu "çürümüş dünya", "Chinatown"da 70'ler Amerikası'nın toplumsal gerilimi ve sisteme güvensizliği bambaşka bir bağlam buluyor, bir bakıma kara filmin kökleriyle 70'ler işi siyasi komployu evlendiriyordu. Avcı olması gerekirken av durumuna düşen nice "hard boiled" dedektifin izinde giden Jake Gittes, burnunu sokmaması gerektiği yerlere sokmuş bulunduğunun görsel kanıtı olan bantlanmış kırık bir burunla dolaşıyor filmin büyük bölümü boyunca. Amerikan sinemasında toptan bir yenilenmenin, çoğuna göre bir rönesansın yaşandığı ve şimdi "klasikler dönemi" olarak anılan 70'lerin diğer önemli dedektiflik filmiyse, Amerikan bağımsız sinemasının öncülerinden Robert Altman'ın 1973 tarihli "The Long Goodbye" filmiydi. Bu Raymond Chandler uyarlamasında Philip Marlowe'u Elliott Gould oynuyordu. Polanski'nin filmi "bir ayağı içeride, bir ayağı dışarıda" bir kara film olarak nitelenebilirdi; Altman'ın filmiyse şüpheye yer bırakmayacak şekilde revizyonistti, bir taraftan janrın içinde yüzen, bir taraftansa janrın ölümünü ilan eden, bu arada Philip Marlowe'un o güçlü "hard boiled" karizmasını da yerle bir eden bir film.

80'lerin postmodern kara filmleri

Aslında 70'lere gelindiğinde "özel dedektif" sadece bir janr geleneğine; hayatla ilgisi olmayan, tamamen sinemanın kendi içinden doğmuş gibi görünen ve hayatın değil sinemasal evrenin kurallarına riayet eden bir yapıya dönüşmüştü bile. Bu açıdan "özel dedektiflik filmi" ya parodi olmak zorundaydı, ya revizyonist, ya iflah olmaz derecede nostaljik... Örneğin Coen biraderlerin ilk filmi olan "Blood Simple", kara film kalıplarıyla sinemasal açıdan hayli sofistike bir şekilde dalga geçiyor, parodiyle "gerçeğinin bile bir taklidi" olmak arasında tutturması çok zor bir denge tutturuyordu. İçinde bir dedektif olmasına karşın, tam anlamıyla bir dedektiflik filmi değildi bu (zaten dedektif kötü adamıydı öykünün bakış açısından). Hatta bir anti-dedektiflik filmiydi: İki sevgili, bir koca ve bir özel dedektifin bulunduğu denklemde herkes herkesi denklemden çıkarmaya çalışıyor, kimse kimseye bir şey söylemiyor, seyirci bilinmesi gereken bilginin tamamına karakterlerden önce vakıf oluyor ve onların bilgisizlik içinde ümitsizce çırpınmalarını eziyet içinde izliyordu. Coen'lerin filmi adeta dedektiflik öykülerinde ve özelde kara filmde bilginin muktedir kılan konumu üzerine yarı sadistçe bir şaka gibiydi. 1990'da birbirine rakip - ve elbette aşık - iki dedektifin öyküsü "Love at Large" ile rengini iyiden iyiye belli eden Alan Rudolph ise, türe duyduğu sevgiyi 80'lerde, türe tamamen bir ikona yuvası mu-

Suçlu kim?

İngilizce'de konuşma ağzıyla, "Whodunnit" seklinde yazılan bir dedektiflik öyküsü türü bu. Soru, kelime anlamıyla "kim yapmış" demek - yani "suçlu kim". Tahmin edilebileceği gibi bu alt-tür, bir suçu ele alıp çözülüsünü anlatıyor ve kitabın sonuna kadar suçlunun kim olduğunu söylemiyor. Aslında "suçlu kim", "hard boiled"den, "cozy"den ya da "police procedural"dan farklı bir kategorizasyon; tanım gereği bu üç alt-türün herhangi birinde "kim yapmış" türü bir öykü anlatılabilir - suçluyu sonuna kadar saklayıp finalde açıklayın, gerilimi suçluyu bulma üzerine insa edin yeter. Öte yandan, bu polisiye türünün en çok örneğinin verildiği dönemin klasik dedektiflik öyküsü dönemi olduğu düşünülürse, özellikle klasik dedektiflerin ve "cozy"nin amatör dedektiflerinin bu kategoriyi sıkça arşınladığı söylenebilir. Bunun için de "suçlu kim" kategorisinin önemli yazarları arasında Agatha Christie, Dorothy L. Sayers ve Michael Innes gibi isimler bulunuyor. "Whodunnit"in bir de "Historical Whodunnit" - yani "Tarihsel Suçlu Kim" - denen kolu var. Bazen iki alt-tür birbirlerinden ayrı değerlendiriliyor. Yine adından anlaşılabileceği üzere, merkezinde çözülmesi gereken bir suçun bulunduğu tarihi öyküler bunlar. Ellis Peters'ın "Brother Cadfael" (Cadfael Birader) kitapları, Umberto Eco'nun "Gülün Adı" romanı ve Jean-Jacques Annaud'nun bu romandan çektiği film uyarlaması, Hughes biraderlerin "From Hell" filmi, "tarihsel suçlu kim" kategorisine dahil edilebilecek eserler.

"Malta Şahini"

7 "cozy" dedektiflik filmi

Busman's Honeymoon (1940, Arthur B. Woods)
And Then There Were None (1945, Rene Clair)
Dangerous Crossing (1953, Joseph M. Newman)
Murder on the Orient Express (1974, Sidney Lumet)
Death on the Nile (1978, John Guillermin)
Murder by Death (1976, Robert Moore)
Evil Under the Sun (1982, Guy Hamilton)

7 "hard boiled" dedektiflik filmi

The Maltese Falcon (1941, John Huston)
The Big Sleep (1946, Howard Hawks)
Kiss Me Deadly (1955, Robert Aldrich)
Chinatown (1974, Roman Polanski)
Hammett (1982, Wim Wenders)
Blade Runner (1982, Ridley Scott)
Kill Me Again (1989, John Dahl)

"Blade Runner"

7 "police procedural" dedektiflik filmi

The Naked City (1948, Jules Dassin)
Dirty Harry (1971, Don Siegel)
Manhunter (1986, Michael Mann)
The Silence of the Lambs (1991, Jonathan Demme)
Se7en (1995, David Fincher)
LA Confidential (1997, Curtis Hanson)
Bone Collector (1999, Philip Noyce)

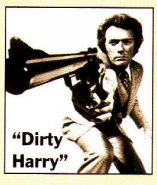
"Dirty Harry"

"Manhunter"

"Angelina Jolie'nin başrolünde oynadığı 'Bone Collector', 'Taking Lives'; Jon Amiel'ın 'Copycat'i ve James Patterson kitaplarından uyarlanan Morgan Freeman'ın Alex Cross karakterini canlandırdığı 'Kiss the Girls' ve 'Along Came A Spider' bir anlamda 'Kuzuların Sessizliği'nin takipçisi olan filmler."

Sinemasal evrenin derinliklerine gömülmüş ve gerçek dünyanın zamanıyla ilişiğini kesmiş yeni bir postmodern sinemanın örnekleriydi "Blade Runner", "Trouble in Mind" ve "Mavi Kadife"...

Bilimkurgu ile kara filmin buluştuğu nokta: "Blade Runner"

amelesi eden iflah olmaz bir romantik olduğunu "Trouble in Mind" ile göstermişti zaten. Rudolph'un filmleri, "ustası" sayılabilecek Altman'ın aksine revizyonist birer çabadan çok, postmodern estetik nostalji seansları gibiydi ve aslında popüler sinema estetiğinde eşiğine gelinen birtakım önemli değişikliklere işaret ediyordu.

"Blade Runner" da bu konuda önemli bir örnekti, çünkü bilimkurguyla kara filmi sadece öykü bazında değil, estetik açıdan da içiçe geçiriyor, ortaya yeni bir görsellik koyuyordu. Bilimkurgu "temel fikir" bazlı bir tür olduğundan, diğer türlerle rahatlıkla içiçe geçebiliyor, dolayısıyla bilimkurgu dedektiflik öyküsü zaten edebiyatta sıkça görülen bir karışım - Asimov'un ve Philip K. Dick'in birçok kitabı, ipuçlarına ulaşma ve vaka çözme şemasının yanısıra dedektiflik öyküsü kalıplarına, hatta zaman zaman düpedüz dedektif işi yapan karakterlere yer verirler. Nitekim "Blade Runner"ın uyarlandığı "Do Androids Dream of Electric Sheep"in baş karakteri de, işi kaçak androidleri bulmak olan bir polistir... Ancak Ridley Scott'ın filminin sinema tarihi açısından asıl önemli yanı, giysilerinden araçlarına, ışığından müziğine ve seslerine, 80'lerin artık göze fazla cilalı gelebilen fütüristik estetiğini 40'lar kara filminin estetiğiyle ve kimi favori imgeleriyle yoğurup ortaya yepyeni bir kara film türü ve yepyeni bir bilimkurgu türü koymasıydı. Postmodern bir tür kaynaşması, zamansız bir füzyondu "Blade Runner". Rudolph'un "Trouble in Mind"ında da tecrübeli eski polis Hawk'ın hapisten çıkıp kendini içinde bulduğu "Yağmur Şehri", benzer şekilde zamansızdı... Sinemasal evrenin derinliklerine gömülmüş ve gerçek dünyanın zamanıyla ilişiğini kesmiş yeni bir postmodern sinemanın örneğiydi bu film de. Bir başka zamansız dedektiflik öyküsü ise, David Lynch başyapıtı, küçük kasabada esrarlı bir olayı araştıran amatör dedektiflerin doğal alanı olan "cozy"nin hayli karanlık ve vahşi bir akrabası hissini veren "Blue Velvet" idi elbette.

Seri cinayetler, profiller ve prosedür

90'larda kara filmin diğer türlerin içine erimesini niteleyen hareketlenme, dedektiflik filmlerine yeniden güç verdi. Bu hareketlenme sayesinde Andrew Dice Clay'in bir rock and roll dedektifini oynadığı "The Adventures of Ford Fairlane", Jim Carrey'nin bir evcil hayvan dedektifini oynadığı "Ace Ventura: Pet Detective" ve Jeff Bridges'ın oynadığı, olayları çözme şeklinde bir faaliyet gösteremeyecek kadar geniş amatör dedektifi Lebowski'nin öyküsü "The Big Lebowski" gibi komedi - dedektiflik öyküleri de izledik... "Mullholland Falls" ve "LA Confidential" gibi dönem atmosferiyle de eski kara filmleri hatırlatan dedektiflik öyküleri de. David Fincher'ın muhteşem "Se7en"ını da.

Ancak David Fincher'ın "Se7en"ına gelmeden önce, hem onu hem de bugün izlediğimiz birçok dedektiflik filmi ya da polisiyeyi etkileyen bir harekete dönmek gerekiyor. Seri cinayet filmleri ve bunlara koşut giden "adli tıp" / "psikolojik profil çıkarma" öyküleri. Beyazperdede seri cinayet işleyen karakterlerin eli 80'lerde hayli doluydu; sadece seri cinayetleri konu alan polisiyelerde (ki sayıları hiç de az değildi) değil, "teen slasher" denen gençlik korku filmlerinde de yer alıyorlardı. Seksenli yılların ortalarına doğru Michael Mann, Thomas Harris'in "Kızıl Ejder"kitabı-

"Kemik Koleksiyoncusu"

"Sleepy Hollow", Tim Burton'un detektiflik türüne yaptığı tuhaf bir katkı olarak görülebilir.

nın uyarlaması "Manhunter" ile sadece yamyam/dahi/cani Hannibal Lecter'ı sinema seyircisine ilk kez sunmakla kalmıyor, aynı zamanda ileride son derece popüler olacak "psikolojik profil" tipi krimonoloji öykülerinin de önemli bir örneğini veriyordu. Azılı bir 80'ler fütürist şıklığından mustarip olduğundan kimi seyircinin hiç katlanamadığı, kiminin ise ilk görüşte âşık olduğu bu film, şu anda başyapıt olarak görülse de, gösterime girdiğinde pek iş yapmamıştı. Dolayısıyla yeni nesil "psikolojik profil" öykülerinin süperstarı, Lecter'ı bu filmde oynayan Brian Cox değil, Thomas Harris'in diğer bir kitabı olan "Kuzuların Sessizliği"nin film uyarlamasında oynayan Anthony Hopkins oldu.

FBI ajanı Clarice Starling'in son derece tehlikeli dahi deli Lecter ile karşılaşmaları sinema tarihinde kendine bir yer buldu bile. Lecter'ın yönlendirmeleriyle Clarice'in bir seri cinayetler suçlusunun zihnine pencere açışı, Jodie Foster ve Anthony Hopkins'in performanslarının da sayesinde sinema izleyicisinin zihnine öylesine yer etti ki, sinemada yeni polisiyenin gidişatı o anda belirlenmişti sanki. Jonathan Demme'nin 1991 tarihli filminden sonra yalnızca "psikolojik profil"lerin fiziksel kanıtlara eşlik ettiğine daha sık tanık olduk beyazperdede (elbette seri cinayetleri çözmeye çalışan FBI ajanlarına da).

David Fincher'ın "Se7en"ı gibi, Angelina Jolie'nin başrolünde oynadığı "Bone Collector" ve "Taking Lives", Jon Amiel'ın "Copycat"i ve James Patterson kitaplarından uyarlanan, Morgan Freeman'ın Alex Cross karakterini canlandırdığı "Kiss the Girls" ve "Along Came A Spider"ı da bir anlamda "Kuzuların Sessizliği"nin (The Silence of the Lambs) takipçisi. Polis prosedürünün korku türüyle içiçe geçtiği bu tür, şu anda dedektiflik öykülerinin sinemadaki en popüler varisi. "Profiler" ve "CSI" gibi diziler de doğrudan bu çizginin temsilcileri.

Şema "The Silence of the Lambs"e ait olabilir, ama söz konusu dedektiflik / seri cinayet filmleri görsel açıdan David Fincher'ın "Se7en"ına çok şey borçlu. Bu film daha önce Scott ve Rudolph'un tutturduğu, o sinemanın zamansızlığında süzülen postmodern estetikte yeni ve kapkaranlık bir doruk noktası sunmanın yanısıra, olay mahallini hayli şoke edici bir görsel açıklıkta resmetmesiyle de polisiyede yeni bir alana adım atmıştı - eskiden sadece korku filmlerinin sahasına gireceğini düşündüğümüz görüntülerle karşılaşıyorduk "Se7en"da. Şimdi televizyon dizisi "CSI"da, böyle ayrıntılı otopsi masası görüntülerini rutin şekilde görüyoruz.

"From Hell"

Holmes'un başucuna dönüş

70'lerde başınabuyruk polisin, 80'lerde ise aksiyon kahramanı olan polisin devrini yaşadık; iki yaklaşım da - tıpkı yasal dedektiflik öyküleri ya da siyasi komplo öyküleri gibi - popüler sinemaya entegre oldu. Ama 90'lardan beri dedektiflik öyküsü, kriminolog polisin arenası. Kirli Harry gibi tetik parmağı adeta arzuyla kıvranarak karşısındakine meydan okumuyor; adli tıbbın emrindeki yeni teknolojiden faydalanarak fiziksel delilleri inceliyor, "profiller"i inceliyor ve suçluyu bulmaya çalışıyor. Sert polis bir kez daha yerini zeki ve soğukkanlı dedektife bırakmış durumda. O bakması zor cesetlerden yola çıkarak, büyük ölçüde adli tıptan faydalanarak çözüme ulaşan "CSI"da da bu böyle, çözümlenememiş eski vakaların yeniden ele alındığı "Cold Case"de de. "Hard boiled" kahramanlar ve dedektiflik öykülerinin nice popüler öğesi, daha çok kara filmi içinde eriten diğer türlerde, birer ikon, estetik bir ünlem, pür sinemasal varlıklar olarak hayatlarını sürdürüyorlar (mesela bilimkurgu filmlerinde). Dedektif ise yeniden, başucuna bilimi koyan Holmes'un çizgisine dönmüş durumda. Elbette yolda üzerine epey kan bulaştırarak. ■

Kilitli Oda Esrarı

Köklerini Edgar Allan Poe'nun "Morg Sokağı Cinayetleri" öyküsüne kadar sürebildiğimiz bu form, polisiyenin en temel bulmacalarından biri üzerine kurulu: İmkansız görünen cinayet. Bu "imkansızlık" genellikle girişin ve çıkışın mümkün görünmediği bir mekanda - mesela pencereleri ve kapıları kilitli bir odada - gerçeklestirilmiş bir cinayet oluyor. Ancak illa ki kelime anlamıyla "kilitli bir oda" olmasına gerek yok bunun, ilk bakışta hiçbir sekilde "islenememis olması" gereken herhangi bir cinayet için bu deyim kullanılabiliyor. Poe'nun hikayesinde, tahmin edilebileceği gibi gerçekten de kaçışın mümkün görünmediği bir mekan bulmacasıyla sunulan bu form, daha sonra Altın Çağ dedektiflik öykülerinin, özellikle Agatha Christie'nin dahil olduğu "cozy" denen alt türün favori bulmaca türleri arasına girmisti.

Çizgi romandan beyazperdeye

Çizgi romanlar beyazperdedeki macerasını sürdürüyor. Sevilen çizgi roman kahramanları "Fantastic Four"un beyazperde uyarlaması önümüzdeki ay sinemalarda. Biz de bu vesileyle beyazperdeye yansımış efsanevi çizgi roman karakterlerini hatırlamak istedik. MURAT ERŞAHİN

Jack Kirby ve Stan Lee'nin yarattıkları Marvel Comics patentli çizgi roman kahramanları "Fantastic Four", Tim Story'nin yönettiği fantastik aksiyon-bilimkurgu filmiyle beyazperdedeler. Deneysel bir uzay yolculuğu sırasında işlerin ters gitmesi sonucu kozmik ışınlar yüzünden değişime uğrayan dört kahramanın, farklı güçlerini birleştirerek dünyadaki garip değişimlere ve kötücül bilim adamı Doctor Doom'un şeytani planlarına karşı koymalarını öyküleyen film, bir yeniden çevirim. 1994'te Oley Sassone tarafından beyazperdeye aktarılan ilk film başarısız bulunmuş, istem dışı bir B-sınıfı film olarak nitelendirilmişti. "Fantastic Four"dan yola çıkarak, beyazperdeye uyarlanmış ünlü çizgi roman kahramanlarını anmak istedik. Belleğimizi biraz yorup, sinema tarihinde bir araştırma yapınca, listenin sandığımızdan da kabarık olduğunu gördük. Sayfaların yetmeyeceği bir konuydu "çizgi romandan beyazperdeye yansıyan kahramanlar". Avrupa'dan Amerika'ya, oradan Asya'ya hemen her kıtanın yedinci sanata malzeme olmuş birçok çizgi roman kahramanı vardı. Popüler kültürün "olmazsa olmazları" arasında yerini alan çizgi romanlar, kendine ait bir alt kültür oluşturmuş, yeni yüzyılda belki de "sekizinci sanat" olarak adlandırılabilecek yeni bir sanat dalı yaratmışlardı. Dünya üzerinde milyonlarca hayranı olan çizgi karakterlerden birini unutup diğerini yazmak, "bariz bir ayıp" teşkil edeceğinden bir seçim yapmak zorunda kaldık. Sinema endüstrisinin lokomotifi sayılan Hollywood'un ürünü olan çizgi roman uyarlamaları, yani popüler kültürün beşiğinde yapılan adaptasyonlar, işin ruhunu daha net yansıtacaktı. Daha çok okunan, daha çok seyredilen, gündelik hayatın hemen her dalında kullandığımız materyallere kazınmış, günlük dile girmiş çizgi roman kahramanlarını, "yeni dünya patentli" efsane karakterleri kullandık bizde ve sınırlı sayıda kahramana yer verdik. Asterix'in, Ten Ten'in, Red Kit'in, Garfield'ın, Daredevil'ın, Kaptan Amerika'nın, Hellboy'un, yerli örnekler olan Kara Murat'ın, Karaoğlan'ın, Tarkan'ın ve daha nicelerinin engin hoşgörülerine sığınarak. Ve tabii ki hayranlarının... Başka bir yazıda onlarla da buluşmak üzere keyifli okumalar...

ÖRÜMCEK-ADAM SPIDER-MAN

Marvel Comics'in en gerçekçi kahramanı olarak anılan Spider-Man, Steve Ditko ve Stan Lee tarafından meşhur edilmiş ve gündelik hayata adım atmış, kırmızı mavi kostümlü, mütevazı bir kahraman, gerçek bir New York'ludur. Kendisiyle ilk olarak 1961'de yayımlanan Amazing Fantasy dergisinin 15. sayısında karşılaşılmıştır. Kahverengi saçlı, lacivert gözlü kahramanımız, süper kahramanlar arasında halka en yakın olanıdır. Dayak yer, acı çeker -ki buna aşk acıları da dahil-, endişe duyar, kaygılanır. Espri yeteneği de çok yüksektir Spider-Man'in, sürekli kendisiyle dalga geçer. Bazı zamanlar bir süper kahraman olmak istemez, yılgınlığa düşer. Gerçek adı Peter Parker'dır. Lise öğrencisi olan Parker, nükleer savaştan korunma konulu bir araştırma gezisinde radyasyondan etkilenmiş bir örümceğin ısırığına maruz kalınca, değişime uğrar. Büyük bir esneklik, refleks ve denge yeteneği kazanır. Aynen bir örümcek gibi ağ örme yeteneğine, hıza, geniş bir önseziye kavuşur. Zaman içinde serbest fotoğrafçı olarak çalışan macera-perest Parker, Jonah Jameson adlı bir patrona sahiptir. Halası May ile ilgilenir ve liseden arkadaşı olan Mary Jane Watson'a aşıktır (ki eşi olacak kadın).
"Büyük güçler, büyük sorumlulukları beraberinde getirir" felsefesini benimsemiştir Peter Parker. Çok sevdiği amcası, hırsızlar tarafından öldürülünce güçlerini kötülüğe karşı kullanmaya karar verir. Gerçek kimliğini sadece Daredevil'ın bildiği Parker, New York'un gökdelenlerini kendisine mekân edinmiştir. Gökdelenler arasında kurduğu ağdır silahı. Açık alanda etkisiz kalır kahramanımız. Aslında kazara kahraman olmuş bir kader kurbanıdır

Örümcek-Adam, yönetmen Sam Raimi'nin ellerinde tüm zamanların en iyi uyarlamalarından biri olma yolunda ilerliyor.

Parker. Bu önemli özellik onu, diğer süper kahramanlardan ayırır ama en sevileni ve sıradan insana en yakın olanı haline getirir.

2002'de, yetenekli sinemacı Sam Raimi'nin yaratıcılığı eşliğinde beyazperdede gerçek bir devrim yaratır Spider-Man. Stan Lee ve Steve Ditko'nun öyküsü, David Koepp'in başarılı uyarlamasıyla hayat bulur ve film ABD'de üç günde 100 milyon dolar hasılat elde edip, gişede tüm zamanların ilk beş filmi arasına girer. Spider-Man / Peter Parker rolünü Tobey Maguire üstlenir. Spider-Man hayranlarının bazıları Maguire'ı fazla tıfıl ve çocuksu bulsalar da zaman içinde birçokları Maguire'ın isabetli bir seçim olduğu konusunda ikna olurlar. Parker'ın büyük aşkı Mary Jane'e Kirsten Dunst hayat verirken, patronu Jonah Jameson'u J.K. Simmons canlandırır. Arkadaşı Harry Osborn' rolünde James Franco, kötü karakter ve kahramanımızın düşmanı Green Goblin / Norman Osborn rolünde ise usta aktör Willem Dafoe'u izleriz. Amcası Ben Parker Cliff Robertson, halası May ise Rosemary Harris tarafından canlandırılmaktadır.

Birçok ödüle ulaşan ve büyük bir beğeni ile karşılanan yapım, En İyi Ses ve En İyi Ses Efekti dallarında Oscar adayı olur. İkinci film gecikmez. Bazı eleştirmenler, özellikle Spider-Man fanatikleri tarafından, ilk filmden daha başarılı bulunur 2004 tarihli devam filmi. Yine Sam Raimi'nin yönettiği filmde, aksiyon ve gerilim öğeleri ilk filme göre daha fazla kullanılmıştır. Kötü karakterimizden biri ise Alfred Molina'nın canlandırdığı Dr. Otto Octavius, nam-ı diğer Doc. Octopus'tur. İlk filmin kadrosunun aynen korunduğu yapım, En İyi Görsel Efekt dalında Oscar'ın sahibi olur. "Spider-Man 3" ise, 2007'de çıkacak karşımıza. Thomas Haden Church ve Topher Grace'in dahil olduğu kadroyu yine Sam Raimi yönetecek.

SUPERMAN

Süper kahraman kavramının doğmasına yol açan sembol olarak adlandırabileceğimiz "Superman", ilk kez Action Comics adlı dergide Haziran 1938 tarihinde görüldü. Jerry Siegel ve Joe Schuster'in yarattıkları kırmızı pelerinli, mavi gözlü, siyah saçlı, atletik kahramanımız, bir lokomotiften daha güçlü, bir kurşundan daha hızlıydı ve gökyüzünde bir kuş gibi uçabiliyordu. Amerikan mitolojisinin ölümsüz figürü, büyük ve gerçek bir yapım olarak beyazperdeye ilk kez 1978'de aktarıldı. (1948'de TV için 15 bölümlük bir dizi halinde çekilmiş ve Superman'i Kirk Alyn canlandırmıştı. 1973'te bu kez sadece dizinin dört bölümü kurgulanarak 104 dakikalık bir film gerçekleştirildi ve Superman'i George Reeves canlandırdı.) Siegel ve Schuster'in ölümsüz karakteri, birçoklarının "The Godfather / Baba"nın yazarı olarak tanıdığı Mario Puzo'nun yazdığı öyküyle 78'de beyazperdede hayat bulurken, gösterişli "süper kahraman" filmlerine de start veriyordu. Puzo'nun öyküsünü David Newman, Leslie Newman, Robert Benton senaryolaştırdılar ve yönetmen koltuğuna Richard Donner oturdu. Ülkemizde de çok sevilen ve TV ekranının altın günlerine denk düşen "The Fugitive / Kaçak", "The Streets of San Francisco / San Francisco Sokakları", "Petrocelli" ve "The Six Million Dollar Man / Altı Milyon Dolarlık Adam" gibi ünlü dizileri yönetmiş Donner, 1976 tarihli korku klasiği "The Omen / Kehanet"in ardından yönettiği Superman ile Hollywood'daki yerini sağlamlaştırıyor ve gişede büyük başarılara imza atan "üstat" yönetmenler sınıfına yükseliyordu.

Amerikan kahramanlar tarihinin belki de en ünlü ismi olan Superman'i beyazperdede kimin canlandıracağı merakla beklenen bir konuydu. Yakışıklı aktör Christopher Reeve, 1978'de 26 yaşındayken Superman oldu ve ölene dek böyle anıldı. 1952-2004 arasında yaşayan ünlü aktör (1995 yılında attan düşerek felç geçirmiş ve tekerlekli iskemleye mahkûm olmuştu) adeta rolüyle özdeşleşti ve bütün dünyada Superman/Clark Kent olarak tanındı. Marlon Brando (Superman'in gerçek babası Krypton gezegeninin bilim adamı Jor-El), Gene Hackman (Dünyanın en kötü insanlarından dahi ve çılgın bilim adamı Lex Luthor) Margot Kidder (sevgilisi ve daha sonra eşi olan Lois Lane) kadroyu oluşturan diğer ünlü isimler oldular. Usta aktör Marlon Brando'nun beyazperdede toplam 8 dakika gözükmesi için 4 milyon dolar aldığı uzun süre konuşuldu.

Kazandığı birçok ödülün yanında Superman, En İyi Kurgu, En İyi Müzik ve En İyi Ses dallarında Oscar'a aday gösteriliyor, sadece o yıl gişede 81 milyon dolar hasılat elde

Christopher Reeves ile Süpermen neredeyse özdeşleşti.

ediyordu. Kullanılan özel efektlerle sektör adına dev adımlar atılmasına neden olan film, sokaktaki insanları, bir adamın gerçekten uçtuğuna inandırıyordu. Doğruluğun, iyiliğin ve adaletin yılmaz ve cesur savaşçısı, Kal-El adıyla Krypton gezegeninde dünyaya gelmişti. Fakat Krypton gezegeni yok olmak üzereyken, Kal-El'in babası, gezegenin ünlü bilim adamı Jor-El, bebeğini küçük bir kapsülle dünyaya gönderiyordu. Uzun bir seyahat sonrası, Amerika'ya, Kansas'ın Smallville adlı ufak bir kasabasına iniyordu Kal-El'i taşıyan kapsül. Martha ve Jonathan Kent'in çiftliklerine düşen bebek, çocukları olmayan aile tarafından öz çocukları gibi büyütülüyor ve dünyada yeni bir isme sahip oluyordu: Clark Kent. Kendisindeki insanüstü yetenekler, henüz çok küçükken fark ediliyordu Kent'in. Trenlerle yarışan, ağır işleri kolaylıkla halleden genç adam, büyük şehre Metropolis'e taşınıyor ve kendisine meslek olarak gazeteciliği seçiyordu. Daily Planet adlı gazetede muhabir olarak çalışmaya başlayan Clark Kent, gerçek işi olan "dünyanın ve insanların yardımına koşmayı" ve "kötülükle savaşmayı" da ihmal etmiyordu. Kendisinden yardım istendiğinde veya herhangi bir tehlike karşısında, telefon kulübelerinde gündelik Clark Kent giysilerini çıkarıp gerçek kimliği olan kırmızı pelerinli Superman'e dönüşen kahramanımız, en çok da ezeli düşmanı dâhi ve kötücül bilim adamı Lex Luthor'un kendisi için hazırladığı kötü sürprizlerle ve hain planlarla mücadele ediyordu. İş yerinden arkadaşı olan (sırasıyla sevgilisi, daha sonra da eşi) Lois Lane'e durumu çaktırmamak için verdiği mücadele, filmin komik yanını oluşturuyor, dünyayı kötülükten koruyan süper bir kahraman, kimliği ortaya çıkmasın diye korkak rolü oynayan gözlüklü ve pısırık, sıradan bir delikanlıya dönüşüyordu. Lois'den duyduğu şu cümle durumu en iyi şekilde özetliyordu zaten: "Clark, kaçırdın, Superman az önce buradaydı."

Superman'in üç devam filmi yapıldı. "Superman II", 1980 tarihliydi ve yönetmen koltuğunda bu kez Richard Lester oturuyordu ama Richard Donner'ın gözetiminde. Lex Luthor'un hain planları devam ediyor, 1983'te "Superman III" çıkageliyordu. Ko-

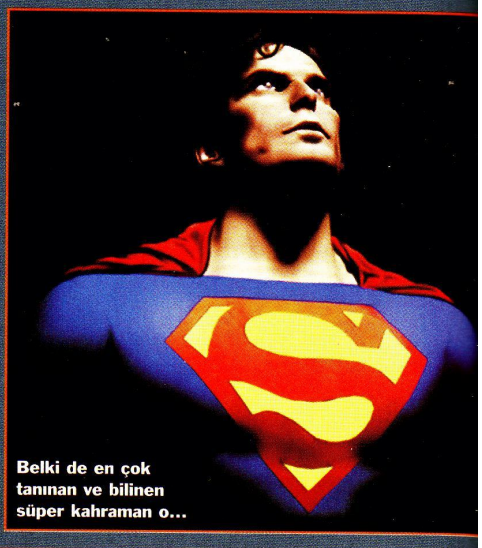

Belki de en çok tanınan ve bilinen süper kahraman o...

medyen Richard Pryor'un renk kattığı bölümde Superman çelikten yapılmış kötü adamla sıkı bir mücadeleye giriyordu. 1987'de Sydney J. Furie'nin yönettiği dördüncü bölümde ise Lex Luthor, Superman'i "son yaratığı" Nükleer Adamla yok etmeye çalışıyordu. Bu kez, öyküyü yazanlar arasında Christopher Reeve'in kendisi de bulunuyordu. Gerçek bir başarısızlık olarak nitelenen dördüncü bölümün ardından başka film çekilmedi. Bryan Singer işe el atana kadar. Halen çekim aşamasında olan filmin adı: "Superman Returns". Çekimleri 1 Mart 2005'te başlayan ve 2006'da gösterime çıkacak olan filmde Superman'i Brandon Routh canlandırıyor. (1979 doğumlu aktör, Christopher Reeve'e benzerliğiyle dikkati çekiyor.) Süper kahramanın gençliğini oynayacak gencecik aktör ise Stephan Bender. Marlon Brando, arşivlerde yer alan ve ilk filmde Donner'ın kullanmadığı görüntülerle beyazperdeye yansırken, Lois Lane'e Kate Bosworth hayat veriyor. Önceki filmlerde Gene Hackman'ın büyük bir başarı ile canlandırdığı kötü karakter Lex Luthor rolünü ise Kevin Spacey üstlenmiş.

Superman ile ilgilenenler arasında Yeşilçam da vardı tabii. 1979'da Kunt Tulgar tarafından yönetilen filmin adı: "Süpermen Dönüyor"du. Superman'i Tayfun Demir'in canlandırdığı filmde Lois Lane karakterinin yerli versiyonu Güngör Bayrak tarafından oynanmıştı.

Süper kahramanımızın zayıf yönleri de yok değildi. Kendi gezegeninin elementi olan Kriptonit taşı, Superman'in en büyük kâbusuydu. Peki kriptonit'in etkileri neydi? Yeşil kriptonit, onu öldürürken, kırmızı kriptonit kahramanımızın üzerinde garip ve zayıflatıcı değişikliklere yol açıyor, beyaz kriptonit, bulunduğu gezegendeki hayatı yok ederken, altın kriptonit ise, Superman'in güçlerini geri gelmemek üzere yitirmesine neden oluyordu.

Evet, Superman'i canlandıran Christopher Reeve öldüğünde "telefon kulübelerinin yetim kaldığını" düşünmüştük. Superman ölmüştü ve gezegenimiz tehlikedeydi. Bryan Singer, şimdi yeni bir umut veriyor bizlere: "Superman Returns", '2006'da Superman geri dönüyor' diyor.

BATMAN

Karanlıklar Şövalyesi, diğer adıyla Gotham City'nin koruyucusu Batman, nam-ı diğer Bruce Wayne, ilk olarak 1938'de "dc Comics" vasıtasıyla tanıştı insanlarla. Yaratıcısı Bob Kane'dir. Zaman içinde birçok ünlü yazar ve çizer'in el attığı ünlü çizgi roman karakterinde Bill Finger'ın da büyük emeği vardır. New York'tan esin almış ve özenle yaratılmış gotik şehir Gotham City, aslında çizgi roman kahramanının karanlık yanını ve dünyasını başarıyla yansıtır. Onur, adalet gibi kavramların koruyucusu, suça savaş açmış ve kendini suçlularla savaşmaya adamış hiçbir süper gücü olmayan farklı bir süper kahramandır Batman / Bruce Wayne. Gizemli, az konuşan, acılı geçmişinden güç alan, üstün zekasını ve büyük servetini kullanarak yaşadığı Gotham City'yi suça karşı koruyan kahraman, oldukça yalnız biridir. Kendi içinde fırtınalar yaşar. En yakınları, sadık uşağı Alfred ve sirk akrobatlığından gelen genç yardımcısı Robin'dir. Kuşkusuz en karizmatik kahraman olarak nitelenebilecek Batman, yüksek teknolojiyi en iyi kullanan kişidir. Donanımlı şatosunda kurduğu mağara üssü, adeta bir yarasa inini çağrıştırmaktadır. Siyah pelerini, silahlarının bulunduğu kemeri, yarasa maskesi ve üstün dizaynlı yüksek teknolojik arabası batmobil ile suçlulara göz açtırmaz Batman. Bilimden yararlanır, dövüş sanatlarını çok iyi bilir ve servetini suçluları yok edecek teknolojik ürünler tasarlamaya ve her türlü suça karşı mücadeleye harcar.

Çizgi romandan beyazperdeye uyarlanan ilk ünlü film, 1966'da çekilen "Batman"di. Yarasa Adam'ı Adam West'in canlandırdığı filmde kötü karakter The Penguin rolünü Burgess Meredith üstlenmişti. Filmin ardından TV için uzun yıllar devam edecek "Batman" dizisi çekildi. Yıl 1989'du ve Hollywood'un dâhi isimlerinden Tim Burton, ABD'nin belki de en çok okunan kahramanını beyazperdeye uyarladı. En İyi Sanat Yönetimi dalında Oscar kazanan filmde, Bob Kane'in yarattığı karakterin öyküsünü beyazperde için Sam Hamm yazmıştı. Batman / Bruce Wayne'i Michael Keaton canlandırıyor, çizgi roman serisinin kötü karakteri ve kahramanımızın azılı düşmanı Joker'i (diğer adıyla Jack Napier) dev aktör Jack Nicholson oynuyordu. Jack Nicholson, Joker karakterini o denli başarıyla canlandırdı ki, o tarihten sonraki çizgi romanlar, Jack Nicholson'u model alarak çizilmeye başlandı. Batman'in sırdaşı ve sabık uşağı Alfred rolünü emektar aktör Michael Gough üstlenirken, güzel aktris Kim Basinger, Vicky Vale olarak beyazperdedeydi.

1992'de Tim Burton, "Batman Returns / Batman Dönüyor" ile, "Batman"in beyazperde macerasını sürdürüyordu. Fütüristik ve karanlık yapı aynen korunmuş, Michael Keaton'un yanına yeni ve ünlü isimler eklenmişti. Danny DeVito, Batman'in can düşmanlarından kötü karakter Penguin rolünü üstlenirken, Michelle Pfeiffer, beyazperdenin en çekici karakterlerinden birini başarıyla canlandırmıştı: Catwoman / Selina Kyle. Filmin tanıtımı, "Yarasa, Kedi ve Penguen" olarak yapılmış, DeVito ve Pfeiffer çok başarılı performanslar sergilemişlerdi. Kötücül ve çürümüş iş adamı Max Schrek rolüne Christopher Walken tam tabiriyle "cuk" oturmuş, sabık uşak Alfred, yine Michael Gough ile vücut bulmuştu. En İyi Görsel Efekt ve En İyi Makyaj dallarında Oscar adayı olan filmin öyküsü, Sam Hamm ile Daniel Waters tarafından yazılmış ve beyazperdeye uyarlanmıştı. Karanlık Şövalye Batman, 1995'te bu kez Joel Schumacher imzasıyla beyazperdeye yansıdı. "Batman Forever / Batman Daima" adlı iddialı yapımda, Batman'i Val Kilmer can-

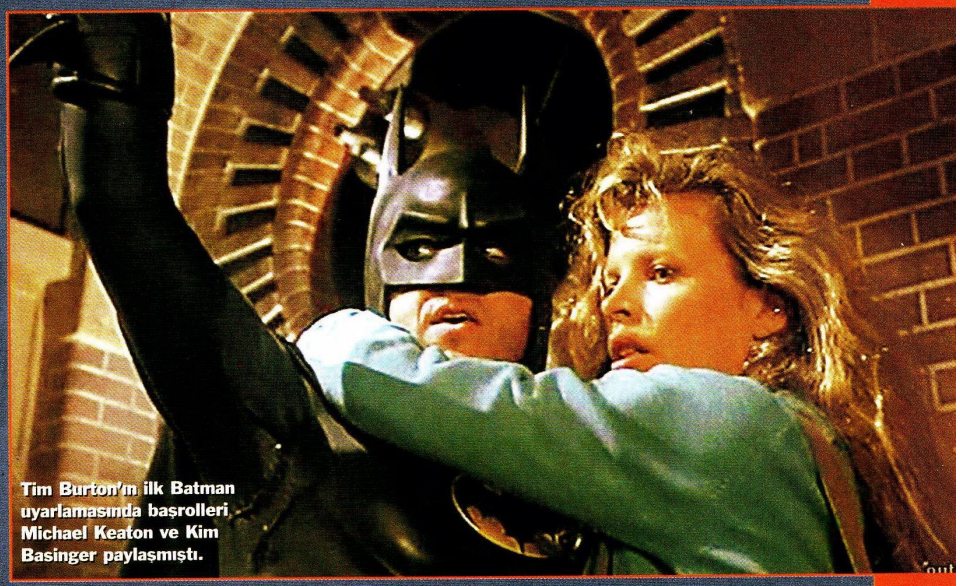

Tim Burton'ın ilk Batman uyarlamasında başrolleri Michael Keaton ve Kim Basinger paylaşmıştı.

landırıyor, Yarasa Adam'ın yardımcısı ve can dostu Robin, seyirciyle buluşuyordu. Genç sirk akrobatı Robin rolünü Chris O'Donnell üstlenmişti. Nicole Kidman, güzel psikolog Dr. Chase Meridian olarak karşımıza çıkarken, filmin kötü karakterlerini Tommy Lee Jones ve binbir surat Jim Carrey canlandırıyorlardı. Tommy Lee Jones filmde, Harvey Two- Face / Harvey Dent olarak yer alırken ünlü komedyen Jim Carrey, Riddler / Edward Nygma rolünde çok başarılıydı. Lee ve Janet Scott Batcher tarafından yazılan öykü Akiva Goldsman tarafından uyarlanmış ve film, En İyi Görüntü Yönetmenliği, En İyi Ses Efekti ve En İyi Ses dallarında Oscar adayı olmuştu. Joel Schumacher, Tim Burton'dan devraldığı koltuğu bırakmamaya kararlıydı. 1997'de seri, yeni filmi "Batman&Robin / Batman ve Robin" ile devam ediyordu. "Batman"e yeni bir yüz bulunmuştu bu kez. Karizmatik aktör George Clooney, "karizmatik süper kahraman" olarak karşımızdaydı. Batman bu kez Mr. Freeze / Dr. Victor Freis adlı kötü adamla mücadele ediyor ve kötü karakteri bu kez Arnold Schwarzenegger canlandırıyordu. Robin'in yanına Alicia Silverstone'un canlandırdığı yeni bir yardımcı, "yarasa kız" eklenirken (Batgirl / Barbara Wilson), Uma Thurman, Poison Ivy / Dr. Pamela Isley olarak filme renk katıyordu. Yapım, geçmiştekiler kadar başarılı bulunmadı, hatta birçok olumsuz eleştiri aldı. Bunlar arasında en beteri, filmin her yıl en kötü filmlere verilen Razzie / Altın Ahududu ödüllerine tam 11 dalda aday gösterilmesi ve Alicia Silverstone ile ödüle ulaşmasıydı. Geçtiğimiz ay "Batman Begins" beyazperdedeydi ve efsanenin "nasıl doğduğu" ortaya çıktı. Yani, Bruce Wayne'in 'Batman'a dönüşümünün trajik öyküsü aydınlandı. Christopher Nolan'ın yönettiği filmin senaryosu, David S.Goyer tarafından yazılmıştı. Batman rolünde ise "American Psycho / Amerikan Sapığı" filminden hatırlayacağınız Christian Bale yer alıyordu. Usta aktör Michael Caine'i ise karanlık şövalyenin sabık uşağı Alfred olarak izledik. Milyoner anne ve babasının, gözleri önünde öldürülmesi sonucu intikam yemini içip, hayatını kötülük ve kötülerle mücadeleye adayan Bruce Wayne'in can düşmanı, durdurulması güç ninja savaşçısı rolünü ise ünlü Japon aktör Ken Watanabe üstlenmişti. Batman'in akıl hocası Henri Ducard'ı Liam Neeson oynarken, Morgan Freeman, Gary Oldman, Rutger Hauer ve Katie Holmes filmin ünlü isimlerle dolu oyuncu kadrosunu oluşturuyorlardı.

HULK

İçinde kötülük taşımayan Marvel Comics canavarı, yeşil renkli dev Hulk, 1962'de Stan Lee ve Jack Kirby tarafından yaratıldı. Frankenstein, Dr. Jekyll ve Mr. Hyde'dan etkilenen ilkinin canavarı kötü değil, iyi kalpli, sinirli ve dev cüsseli bir devdi. 60'lı yılların sonunda fanatik hayranları oluşan karakter, The Incredible Hulk olarak anılmaya başladı. Yoğun gamma ışınına maruz kaldıktan sonra mutasyon geçirerek arada bir, özellikle kızdığı, sinirlendiği ve kendisini tehlikede hissettiği zaman "dev cüsseli yeşil renkli bir dev"e dönüşen nükleer fizikçi Dr. Bruce Banner'ın çizgi macerası, 70'lerde TV'nin de ilgisini çekti. 78'de Hulk'un serüvenleri CBS kanalında boy göstermeye başladı. Bruce Banner'ı, aynı zamanda dizinin yönetmen koltuğuna da oturan Bill Bixby, canlandırırken, onun dönüştüğü yeşil renkli dev Hulk rolünü, vücut geliştirmeci ve trapez üstadı Lou Ferrigno üstlendi.

Hulk'ı son olarak Eric Bana'nın suretinde bilgisayar destekli bir halde izledik.

2003'te "Ice Storm / Buz Fırtınası", "Crouching Tiger Hidden Dragon / Kaplan ve Ejderha" filmlerinin ünlü yönetmeni ve çizgi romanın hayranı Ang Lee tarafından beyazperdeye uyarlandı "Hulk". James Schamus'un yazdığı senaryoda, Bruce Banner'ı Avustralyalı aktör Eric Bana canlandırırken, Banner'ın sevgilisi ve meslektaşı Betty Ross'a güzel aktris Jennifer Connelly hayat verdi. Banner'ın bilim adamı babası David Banner rolünde usta aktör Nick Nolte yer alırken, Sam Elliott ve Josh Lucas, kadronun diğer isimleriydi. TV'de Hulk'u oynayan Lou Ferrigno da, Lee tarafından unutulmamış ve "güvenlik elemanı" olarak beyazperdeye yansımıştı. Filmde Bruce ve birçok olayın müsebbibi hırslı ve kötücül babası arasındaki psikolojik savaş, ağırlıklı olarak yer alıyor, bilimkurgu-aksiyona, güçlü ve benzeri filmlerde yer almayan oldukça incelikli bir dram duygusu, farklı bir duygusal boyut katıyordu. Bruce'un yakasını bırakmayan geçmişi ve babasıyla yüzleşmesi filmin unutulmaz anlarını oluşturuyor, Banner, yıllar öncesine ait bir travmayla yavaş yavaş yüzleşiyordu. Shakespeare trajedyasından, Freudiyen okumalara uzanan entelektüel yapım, en son teknik olanaklarla birleştirilmiş ve ortaya özgün ve unutulmaz bir eser çıkmıştı.

Hulk'un iç dünyası, varlığını sorgulaması ve geçmişle hesaplaşması, gelecekte çekilecek benzeri filmlere bir referans noktası teşkil ediyordu adeta. Stan Lee ve Jack Kirby'nin yarattığı kahraman bir bakımdan da, 60'lı yıllardaki "atomik tehdit" olgusuna duyulan tepkinin sonucuydu aslında. İnsan ruhuyla sarıp sarmalanan özel bir hikayenin yeşil deviydi Hulk. Hepimizin içinde saklanan ve bir türlü adını koyamadığımız öfkelerin yansımasıydı. Bu yüzden hep çok sevildi.

Flash Gordon, 1980 yılında sinemaya bir kez daha uyarlanmış ve Quenn'in müziğiyle kült hale gelmişti.

FLASH GORDON

Sarı saçlı, mavi gözlü, kaslı, atletik kahraman Flash Gordon, 1934'te Alex Raymond tarafından yaratıldı. Bu yakışıklı Amerikan futbolcusunun maceraları, o denli beğenildi ki, bütün dünyada okunmaya başlandı ve kısa sürede gerçek bir hayran kitlesi edindi kendine. Kız arkadaşı Dale Arden ile birlikte atıldıkları maceralar elden ele, ülkeden ülkeye dolaşıyordu. Çizgi roman, ülkemizde de çok sevildi ve Baytekin ismiyle tanındı. Hatta, Yeşilçam'da Şinasi Özonuk'un yönettiği "Baytekin Fezada Çarpışanlar" adlı film çekildi. Alex Raymond'un orijinal öyküsünden uyarlanan film, büyük gişe başarısı elde etmişti.

Ünlü çizgi roman, ilk önemli beyazperde uyarlamasıyla 1936'da tanıştı. Frederick Stephani'nin yönettiği bilimkurgu filminde Flash Gordon'u sessiz film geleneğinden gelen dönemin ünlü aktörü Buster Crabbe canlandırıyordu. Yıllar içinde, Crabbe'nin başrolü oynadığı birçok devam filmi çekildi. Flash Gordon fenomeni, 50'li ve 60'lı yıllarda çekilen birçok filmle sürdü. 1980'de Mike Hodges'ın yönettiği ünlü "Flash Gordon" çekildi. 1936'daki filmin yeni versiyonunda başrolde Sam J. Jones'u izledik. Flash Gordon'un kız arkadaşı Dale Arden'i Melody Anderson canlandırırken, filmin kötü adamı İmparator Ming rolünü İsveç'li usta Max von Sydow üstleniyordu..

Gelelim filmin konusuna. Flash Gordon, sevgilisi Dale Arden ile birlikte, arkadaşı Doktor Zarkov'un icat ettiği rokete atlayıp Mango gezegenine gidiyor ve İmparator Ming ile tanışıyordu. Farklı ırktan insanların yaşadığı gezegenin hükümdarı Ming'in kötü planları vardı ve işin kötüsü dünyanın geleceğini de ilgilendiriyordu. Flash Gordon ve Ming arasında büyük bir mücadele yaşanacaktı.

Çevrildiği yıldan itibaren, izleyiciler tarafından B-sınıfı olarak adlandırılan filmin diğer ünlü isimleri, Dr. Zarkov'u canlandıran Topol, Prenses Aura'yı oynayan dönemin seksi yıldızı Ornella Muti ve Prens Barin rolünde Timothy Dalton'du. Flash, filmde bir Amerikan futbolcusuyken, 1936'daki versiyonda Yale mezunu bir Polo oyuncusu olarak yer alıyordu. Filmin belki de en önemli özelliği soundtrack'inde özel bir imzanın, müzik tarihinin en önemli topluluklarından Queen'in yer almasıydı. Film uzun süre, soundtrack'i gerçekleştiren topluluğun (Freddie Mercury, Roger Taylor, Brian May, John Deacon) bestesi olan (albümün son şarkısı) ünlü "The Hero" ile anıldı. Bazı eleştirmenler tarafından "yalnızca uzun bir Queen klibi" olarak değerlendirilen film, bazı sinefiller tarafından "kült" olarak nitelendirildi ve hep değer gördü. 2006'da çekilecek olan yeni "Flash Gordon"un yönetmenlik koltuğuna, Stephen Sommers'ın oturacağı konuşuluyor.

X-MEN

Stan Lee ve Jack Kirby tarafından Marvel Comics için yaratılan "X-Men", okuyucuyla ilk kez 1963'te tanıştı. X-Men dünyası genel anlamda, insanlar ve "mutantlar"dan oluşan insanlık evriminin bir sonraki adımını gözler önüne serer. Birçok çizgi romana ve süper kahramana kıyasla, en politik ve felsefi açıdan en derin çizgi romandır. İyiyi ve kötüyü birbirinden ayıran ince çizgi, okuyucuyu "özel" bir ikilemde bırakır. Hikaye kısaca, insanların ve mutantların barış içinde yaşamasını sağlama hayaliyle bir okul kurmuş ve farklı güçlerle donatılmış talebeleriyle yaşayan Profesör X ile, insanlarla mutantların birlikte yaşamasının mümkün olmadığını düşünen ve mutantların ön planda olduğu bir dünya yaratmak için uğraşan Magneto ve yaratıklarıyla ilgilidir. İnsanlığa hiçbir sempati beslemeyen Nietzche'vari bir felsefeye sahip Magneto, mutantların dünyaya hakim olmaları gerektiğine inanmıştır. Prof X ve Magneto dışında X-Men'de yer alan birçok karaktere iyi veya kötü demek oldukça zordur. Karakterler farklı boyutlarıyla ele alınmış, her karakterin iyi ve kötü yanları, eylemleri ve düşünceleri çizgi romana büyük bir derinlik kazandırmıştır.

Detay delisi yönetmen Bryan Singer tarafından 2000'de beyazperdeye uyarlanan X-Men, çizgi romanın fanatik okuyucuları tarafından büyük bir beğeni ile karşılanmıştı. Karanlık atmosferine uygun düşen bir gerilimle süslü, fantastik bir bilimkurgu-aksiyon olarak değerlendirilen yapım, çok sayıda özel efekt içermesine rağmen (500 adet), 75 milyon dolar maliyetle neredeyse "Batman&Robin"in yarı fiyatına tamamlanmıştı. Prof. X'i, Patrick Stewart ve eski dostu / ezeli düşmanı Magneto nam-ı diğer Eric Lensherr'i ise Ian McKellen'ın canlandırdığı filmde öne çıkan kahraman kuşkusuz Hugh Jackman'ın canlandırdığı Wolverine'di. Kurt adama benzeyen, çok güçlü ve derin pençelere sahip kahramanımız iyilerin yanında yer alıyor ve Magneto'nun mutantlarıyla mücadele ediyordu. Mutantların yok edilmesini düşünen Senatör Kelly'ye karşı iki ayrı düşüncenin kutuplarında yer alan mutantlar filmde iyi ve kötü olarak şöyle sıralanıyordu.

İyiler: Wolverine - Jean Grey (Famke Janssen) - Storm (Halle Berry) - Cyclops (James Marsden) - Anna Paquin (Rouge)

Kötüler: Sabretooth (Tyler Mane) - Toad (Ray Park) - Mystique (Rebecca Romijn-Stamos)

Fanatikleri tarafından, sinemaya uyarlanmış çizgi romanlar içinde en başarılısı olduğu düşünülen film boyunca işlenen ana tema, önyargıdır. X-Men'in devam filmi olan 2003 tarihli "X2"de ise işler değişir. Bryan Singer'ın kaldığı yerden devam ettiği ve sırtını bol aksiyona yaslayan yapım, çizgi romanın sabık hayranları dışında, genç seyirci grubunu etkilemeyi hedef almış ve bunu da başarmıştır. Brian Cox'un canlandırdığı General Stryker, bütün mutantları yok etmek için büyük bir saldırı başlatır. Wolverine ve arkadaşlarının işi artık daha zordur. "X2"de kötü mutantlar listesine önemli bir isim daha, Alan Cumming'in canlandırdığı Nightcrawler eklenmiştir. "X-Men 3" ise, 2006'da bizimle olacak. Yönetmenliğini Matthew Vaughn'ın üstleneceği filmde, bildik karakterlere Vinnie Jones'un canlandıracağı mutant, Juggernaut dahil oluyor.

Wolverine (Hugh Jackman), iyilerin safında bir mutant

Sabretooth (Tyler Mane) kötülerin safında yer tutuyor.

CONAN

Robert E. Howard tarafından 1932'de yaratılan ünlü kahraman. İlkel çağların yenilmez savaşçısı. Kimmeryalı Conan. Tanrı Crom'a tapan güçlü, açık sözlü ve korkusuz adam. Sırasıyla, korsan, hırsız, paralı asker ve son olarak kral olan vahşi hiborya çağının en güçlü savaşçısı, çelik bakışlı barbar. En büyük ve tek aşkı, kara kıyıların kraliçesi tanrıça Belit'tir. "Kanı akan her şey öldürülebilir" diyen Conan, Boris Vallejo'nun çizdiği kapak resimleriyle çizgi roman dünyasında büyük bir üne sahip olmuştur.

Ruh yiyici büyücülerin en büyük düşmanı, 1982'de "Conan the Barbarian" adıyla beyazperdeye uyarlandı. Yönetmenliğini John Milius'un üstlendiği fantastik aksiyonun senaryo yazarları arasında Oliver Stone da yer alıyordu. Kimmeryalı Conan'ı Arnold Schwarzenegger'in canlandırdığı epik film, ciddi sinema dili, karanlık atmosferi ve unutulmaz diyaloglarıyla henüz gösterime çıktığı gün bir "kült" olarak anılmaya başladı. James Earl Jones ve Max von Sydow'un diğer önemli rolleri üstlendiği filmin Basil Poledouris imzalı soundtrack'i de gerçek bir klasik olarak değer gördü.

Küçük bir çocukken ailesi katledilen Conan, intikam hırsıyla büyür ve ailesini yok eden şeytani büyücü Thulsa Doom'un peşine düşer. Stigyalıların ve her türlü sihrin baş düşmanı olarak da bilinen Conan, filmde yer alan "Kanema Kaa Lajerama" cümlesiyle hayranlarını uzun süre meşgul etmiştir. Savaşçı dostu Red Sonja'dan öğrendiği bu cümle, "yılan adamlar olarak bilinen ve insan kılığına giren yaratıkların gerçek görüntülerinin ortaya çıkması için yüksek sesle söylenmesi gereken tılsım bozucu kelimelerden" oluşur.

1984'te Kimmeryalı'nın yeni bir macerası yansıdı beyazperdeye. Bu kez, Richard Fleischer'ın yönettiği film, "Conan the Destroyer" adını taşıyor, Arnold Schwarzenegger'e, karizmatik şarkıcı ve model Grace Jones, efsane basketbol miti Wilt Chamberlain ve büyülü bir güzelliğe sahip Olivia d'Abo eşlik ediyordu. Filmde, kötü kraliçe Taramis tarafından güzel prenses Jehnna ve devasa koruyucusu Bombaata'ya eşlik etmekle görevlendirilen Conan, kendisine yardım eden dostlarıyla birlikte doğal ve doğa üstü güçleri aşıp, Dagon'un boynuzunu ele geçirmeye çalışıyordu. İlk filmin başarısından oldukça uzak olarak nitelenen yapım, "Razzie / Altın Ahududu" ödüllerine aday olmayı da ihmal etmedi.

Barbar Conan Schwarzenegger, şimdi Kaliforniya Valisi...

DICK TRACY

Chester Gould (1900-1985), henüz küçük bir çocukken merak sardığı karikatüre, üniversitenin ardından, mafyanın şehri olarak tanımlanan Chicago'da Chicago Tribune gazetesinde profesyonel olarak devam ediyordu. İyinin ve kötünün, beyazın ve siyahın birbirinden tamamen ayrıldığı Chicago'da, Chester'ın, kendini kanunsuzluklarla ve kötülükle savaşmaya adamış bir kahraman yaratması güç olmadı tabii. Köşeli çeneli ve gözüpek çizgi roman kahramanı dedektif Dick Tracy, gazete sayfalarıyla ilk kez 4 Ekim 1931 günü tanıştı. Amerikan tarihinin en çok sevilen dedektifleri arasında yer alan Dick Tracy ile beyazperdenin kaçınılmaz flörtü fazla üzün sürmedi.

1937'de Alan James ve Ray Taylor, Chester Gould'un ünlü kahramanını aynı isimle sinemaya aktardılar ve "acar" dedektifi Ralph Byrd (1909-1952) canlandırdı. Kariyerine Dick Tracy karakteriyle "start" veren, öyle sevilen ve ölene dek adı karizmatik dedektifle birlikte anılan Byrd sırasıyla, 1939'da "Dick Tracy's G-Men", 1947'de "Dick Tracy's Dilemma", yine 47'de "Dick Tracy Meets Gruesome" adlı filmlerde rol aldı. Bunlar arasında en ilginci, Tracy'nin, "çılgın ve hasta ruhlu doktor Gruesome" ile olan macerasını konu alan filmdi. Dr. Gruesome'ı korku filmlerinin efsane oyuncusu Boris Karloff'un canlandırdığı film, gişede büyük başarı kazandı ve bir "kült" olarak kabul edildi. Serinin 1945 tarihli "Dick Tracy" ve 1946 tarihli "Dick Tracy vs. Cueball" filmlerinde ünlü dedektife hayat veren isim ise Morgan Conway (1903-1981) oldu. En görkemli uyarlama ise 1990'da gerçekleşti. Usta aktör/yönetmen Warren Beatty, ünlü dedektifi canlandırırken, aynı zamanda yönetmen koltuğunda oturuyordu. Film, kendine özgü renkleri, kusursuz sanat yönetimi ve "çok özel makyajı" ile 90'ların hemen başında bütün sinemaseverleri heyecanlandırdı. Tek kusur Jim Cash ve Jack Epps'in senaryolarına bulundu ama filmin yıldızlarla dolu oyuncu kadrosu ve kazandığı üç "akademi ödülü" bu zaafı hemen unutturdu. Toplam yedi dalda Oscar adayı olan yapım, En İyi Sanat Yönetimi, En İyi Makyaj ve En İyi Orijinal Şarkı dallarında Oscar'ın sahibi oluyor, Stephen Sondheim'ın "Sooner or Later" adlı şarkısı büyüleyici olarak niteleniyordu. Al Pacino, filmde kendisine En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu dalında Oscar adaylığı getiren ünlü mafya patronu Big Boy Caprice'i canlandırırken Madonna, seyircinin karşısına nefes kesen güzel ve gizemli şarkıcı "Breathless Mahoney", bir diğer usta isim Dustin Hoffman ise Mumbles rolüyle çıkıyorlardı.

1930'ların Chicago'sunda Big Boy Caprice, kendisi gibi azılı bir gangster olan Lips'in çetesine savaş açar ve her şeyine el koyar. Sevgilisi seksi şarkıcı Breathless'e bile. Big Boy, Chicago suç dünyasını ele geçirirken korkusuz kanun adamı Dick Tracy olaylara seyirci kalmayacaktır. Dick'i kötülüklere karşı koruyan ve her zaman yanında olan iki destekçisi vardır. Bunlardan biri özellikle Dick'in aklını çelmeye çalışan Breathless'ın can düşmanı ve kahramanımızın uzatmalı sevgilisi Tess Trueheart (Glenne Headly), diğeri ise afacan sokak çocuğu Kid'dir.

1930'ların fonunda iyiyle kötünün, dürüst ile ahlaksızın mücadelesini alttan alta toplumsal bir mesaj ile veren ve kaliteli bir sinematografiye sahip olan film, ABD dışında da beğenilmiş, özellikle Madonna fanatikleri tarafından büyük ilgi görmüştü. ■

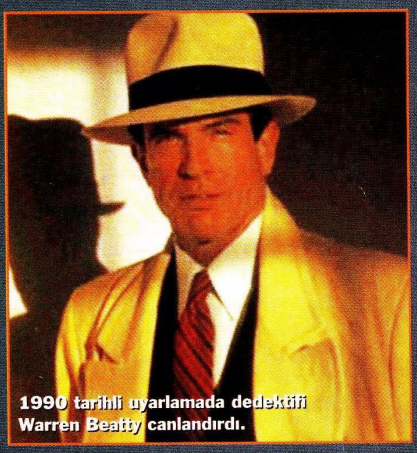

1990 tarihli uyarlamada dedektifi Warren Beatty canlandırdı.

Theo Angelopoulos

Kayıp bakışlar koleksiyoncusu

Angelopoulos, kuşkusuz Yunan sinemasının bugüne dek yetiştirdiği en önemli isim... Onun Balkan gerçeğine, savaşlara, yıkımlara, acımasız sınırlarla çevrelenmiş günümüz insanının dramına şiirsel bir üslup ve farklı bir kurgu anlayışı ile eğildiği filmleri, modern sinemanın en yetkin örnekleri arasında gösteriliyor. Bu ay, 'Ulis'in Bakışı', 'Puslu Manzaralar', 'Leyleğin Geciken Adımı', 'Sonsuzluk ve Bir Gün' gibi eşsiz filmlerin yaratıcısı ile birlikteyiz. Yaşadığımız dünyaya bir kez de onun gözleriyle bakabilmek için...

PINAR TINAZ GÜRMEN

Theo Angelopoulos, Yunanistan'ın ve Balkanlar'ın yakın tarihine, kendisini ve çevresini anlamaya çalışan bir aydının gözünden baktığı politik filmleriyle olduğu kadar, kişinin içinde yaşadığı dünyanın açmazları ile biçimlenen dramını ele alan eserleriyle de dünya çapında izleyici bulan, her şeyiyle son derece özgün, farklı ve büyüleyici bir sanatçı. Ülkesinin bin yıllardır neredeyse yazgısı haline gelen göçlere, sürgünlere, savaşlara ve halkının içinde kıvrandığı yalnızlığa tanıklık eden filmlerini alışılmadık bir biçim ustalığıyla şiirleştiriyor ve bizlere bilinmeyen bir dünyanın kapılarını aralıyor.

Onun sinemasında sınırlara yer yok. İnsanları, ulusları, kültürleri birbirinden ayıran, hatta kişinin kendi içinde bile bölünmesine neden olan sınırlara duyduğu tepkiyi filmlerinde hem içeriksel, hem de biçimsel olarak dile getiriyor Angelopoulos. Zaman dilimleri arasında serbestçe dolaşıyor, dünü bugünle, bugünü yarının hayalleriyle harmanlıyor. Mekanlarını kural tanımaksızın iç içe sokuyor. Onun sinemasında belirleyici olan, seyircinin zihninde oluşan kurgu. Ve o yönlendirmeyi en aza indirgeyerek seyircisini mümkün olduğunca özgür bırakıyor. Uzun planlar, ağır kamera hareketleri, zamanda ve mekanda oluşturulan boşluklar, seyircinin kendisine sunulan görüntüler içinden seçmeler yapabilmesine, dolayısıyla aktif hale gelebilmesine olanak tanıyor.

Kurgu anlayışını "Zamanın temposunu yakala-

"Ağlayan Çayır"

maya çalışıyorum" sözleriyle açıklayan Angelopoulos için zaman, son derece izafi bir kavram. Bazen su gibi akarken, bazen geçmek bilmeyen değişken ve şaşırtıcı bir olgu. "Zaman durur, insanlar geçer" sözünü doğrularcasına donup kalan insan figürleri, geri dönüş sahnelerini bugünkü mekanlara, bugünkü insanlar arasına taşıyan tavrı ve genellikle plan sekanslar ile örülen anlatım stili ile Angelopoulos, git gide hızlanan hayatımıza, dingin, anlamlı, alışılmadık bir bakışla eğiliyor. Onun sineması, sunduğu görsel hazzın da ötesinde, çok yakınımızda olmasına rağmen, hakkında pek fazla şey bilmediğimiz Yunanistan'ı tanımak açısından da büyük bir fırsat...

27 Nisan 1936'da Atina'da doğdu Theo Angelopoulos. Hukuk fakültesini bitirdikten sonra, Paris'e giderek, Sorbonne Üniversitesi'nin edebiyat bölümüne kaydoldu. Paris'te kaldığı dönem içinde, sinemaya daha yakın bir ilgi duymaya başlayınca, edebiyat öğreniminden vazgeçip, bu dala yöneldi. Avrupa'nın en prestijli sinema okullarından biri olan IDHEC'e kaydoldu. Okuldan arta kalan zamanlarını yine sinema ile dolduran genç yönetmen adayı, klasikleri yutarcasına izlemenin yanısıra, Jean Rouch'un açtığı sinema kurslarına da devam etti. Eğitimini tamamlayıp, ülkesine döndüğünde yıl 1964'tü. Dönemin politik ortamı içinde sol dünya görüşünü benimseyen ve sinema anlayışını da bu doğrultuda biçimlendirmeye çalışan genç sanatçı, Demokratiki Allaghi adlı gazete için film eleştirileri yazarak, meslek yaşamına adım attı. İlk yönetmenlik fırsatını ise, 1965 yılında Yunanlı rock grubu Forminx'in Amerika turnesi için hazırladığı tanıtım filmi ile yakalayan sanatçı, bu çalışmanın ardından 1968 yapımı kısa metrajlı bir film olan "I Ekpombi/Yayın"a imza attı. Ve nihayet iki yıl sonra gerçekleştirdiği ilk uzun metrajlı film çalışması "Anaparastasi/Bir Cinayetin Yeniden Kuruluşu" ile, Avrupa sinemasının çok yakında yeni ve özgün bir sanatçıya daha kavuşacağının sinyallerini verdi. Senaryosunu gerçek bir cinayet olayından yola çıkarak Thanassis Valtinos ile birlikte hazırladıkları ve cinayetin soruşturma sırasında tekrar canlandırılmasını anlatan "Bir Cinayetin Yeniden Kuruluşu", 1971 yılında düzenlenen Berlin Film Festivali'nde Fipresci ödülüne layık görü- ⇨

"Ağlayan Çayır"dan bir başka Angelopoulos imajı

lünce önü iyice açılan yönetmen, art arda yönettiği politik temalı filmleri ile entelektüel sinema seyircisinin ilgisini çekmeye başladı.

1960'lı yılların sonlarında Avrupa sinemasında ciddi bir hareketlilik söz konusuydu. Bireysel özgürlüklerin hararetle savunulduğu, gerek düşünsel, gerekse biçimsel anlamda tüm tabuların yıkılmaya çalışıldığı dönem içinde pek çok yönetmen klasik sinemanın kurallarına meydan okumaya başlamıştı. Öykülerde süreklilik ilkesinin dışına çıkmaya ve eylemin konu takibine bağlı olduğu geleneksel kurgu sistemine alternatif getirmeye çalışan Bunuel ve Godard gibi ustaların yanısıra, filmsel zamanı gerçek zamanla eşleyerek, gerçeklik duygusunu pekiştirmeyi, ölü zamandan bir gerilim öğesi olarak faydalanmayı deneyen Antonioni ve Wenders'e kadar pek çok ilginç isim yer alıyordu sinema sahnesinde. Fransız filozof Gilles Deleuze'ün de belirttiği gibi, hareket - imge bağlantısı yavaş yavaş yerini zaman - imge ilişkisine bırakıyor, eskisinden oldukça farklı özelliklere sahip yepyeni bir sinema anlayışı filizlenmeye başlıyordu. Bu ortam, Angelopoulos'un kendi stilini ortaya koyabilmesi için oldukça elverişliydi.

Yönetmenin 1972 yılında çektiği ve Yunanistan'ın yakın tarihine ışık tutan "Meres tu '36/1936 Günleri" Avrupalı entelektüeller tarafından ilgiyle karşılandı. Birinci Dünya Savaşı'ndan beri bir türlü kendine gelemeyen, sayısız yönetim değişikliğinden sonra, 1936'da parlamentosu dağıtılarak Metaksas başkanlığındaki dikta rejimine teslim olan Yunanistan'ın sancılı günlerini perdeye taşıyan film, özellikle komünistlere karşı uygulanan baskıcı politikayı ele alıyor, Yunan aydınlarının ve bilinçlenmeye başlayan halkın acılarını dile getirmeyi deniyordu. Angelopoulos'un senaryosunu yine Thanassis Vantilos ile birlikte yazdığı "1936 Günleri", Berlin Film Festivali'nden Fipresci ödülü ile döndü ve yönetmeni ülkesinin siyasal ve ekonomik sorunlarına değinen politik bir sinema yapmaya devam etmek konusunda cesaretlendirdi.

1975 tarihli "O Thiassos/Kumpanya" ile hem düşünsel, hem de biçimsel olarak sinemasının ilk olgun örneğini verdi Angelopoulos... Gezici bir tiyatro topluluğunun yaşadıklarına paralel olarak Yunanistan'ın 1939 ile 1952 yılları arasında yaşadığı çalkantılı günlere tanıklık eden yönetmen, faşizmin yıkıcılığından, komünistlerin maruz kaldığı acılara, İkinci Dünya Savaşı'nın ekonomik ve duygusal yıkımlarına kadar hemen her konuya değiniyordu. Ancak "Kumpanya"nın en önemli özelliği, biçimsel olarak Angelopoulos sinemasının daha sonra nasıl bir yolda ilerleyeceğini, kesin olarak belirlemiş olmasıydı. Tamamen geri dönüş prensibi ile birbirine bağlanan sahneler arasındaki zaman farklılıklarını takip etmek gerçekten zordu; çünkü Angelopoulos, bu geçişleri seyirciye herhangi bir ipucu vermeksizin yapmış, birbirine son derece benzer özellikler gösteren tarihi olayları iç içe sokmuş, başka bir deyişle tarihi yeni baştan kurgulamıştı. Öyle ki, Almanların İkinci Dünya Savaşı sırasında gerçekleştirdikleri katliamlar, 1952 seçimlerine, hatta dikta rejimi sırasında hükümetin giriştiği komünist avlarına bağlanıyor, bu tutum zaman mefhumunu büyük ölçüde ortadan kaldırılıyordu. Angelopoulos'a göre yaşananlar hep bir öncekinin tekrarıydı. Yunanistan üzerinde oynanan oyunlar, Yunan halkının çektiği acılar tarih boyunca değişmemişti. Filmde oyuncuların sahnelediklerı piyesin, her döneme uyması, oynandığı her zaman dilimi içinde sanki o günü anlatıyormuş hissini uyandırması da bu görüşü destekleyen önemli bir ayrıntıydı.

Düz bir çizgide ilerleyen klasik bir öykü anlatmak yerine, zamanda ve mekanda sıçramalar yaparak, daha çok seyircinin zihninde biçimlenen farklı bir anlatı yaratmaya çalışan Angelopoulos'un Brecht'çi yaklaşımı, özelikle eleştirmenler cephesinde beğeni ile karşılandı ve "Kumpanya" 1975 yılı Cannes Film Festivali'nden Fipresci ödülü ile döndü.

Yönetmenin bir sonraki çalışması, senaryosunu Stratis Karras ile birlikte yazdıkları 1977 yapımı "Oi Kynighoi/Avcılar" oldu. Gösterildiği yıl Cannes Film Festivali'nde Altın Palmiye'ye aday olan film, Angelopoulos sinemasının karakteristik özelliklerinden biri olan plan sekansların yoğun kullanımı ile dikkat çekti. Ardından sosyalist bir kahramanın Stalinvari bir diktatöre dönüşme sürecini anlatan 1980 yapımı "Megaleksandros/Büyük İskender" ile çalışmalarını sürdüren yönetmen, bu filmiyle de Venedik Film Festivali'nden Altın Aslan ve Fipresci ödülleri ile döndü.

1981'de Kostas Resvanis'in bir projesinden yola çıkarak gerçekleştirilen 20 dakikalık bir televizyon belgeseline; "Chorio Ena, Katikos Enas/Bir Kasaba, Bir Kasabalı"ya imza atan Angelopoulos, bu türdeki çalışmalarını 1983 yapımı "Athina, Epistrofi Stin Akropoli/Atina, Akropole Dönüş" ile sürdürdü.

Dramatik filmlere 1984 yılında çektiği "Taxidi Sta Kithira/Kitara'ya Yolculuk" ile dönüş yapan yönetmen, kariyerine kaldığı yerden devam ederek, yine Yunan halkının acılarını, yalnızlığını ve umutsuzluğunu taşıdı beyaz perdeye. Filmin kahramanı olan yaşlı Spiro, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, işsizliği önlemek amacıyla hükümet tarafından iç göçe zorlanan binlerce Yunanlıdan biriydi. Daha sonra ise komünist olmakla suçlanmış, çareyi Rusya'ya kaçmakta bulmuştu. 32 yıl sonra döndüğü anayurdunda, geçmişini arayan yaşlı adamın öyküsünü yoğun bir duygusallıkla anlatıyordu Angelopoulos. Yıllar sonra gelinen küçük köyde, gençlik arkadaşlarını ancak mezarlıkta ziyaret edebilen, karısı ve çocukları ile arasında oluşan duvarı aşmakta zorlanan Spiro'nun karmaşık ruh hali, uzun sessizlikler ve bu sahnelere anlam

katan Eleni Karaindrou imzalı olağanüstü müzikler ile desteklenmişti.

"Kitara'ya Yolculuk" Angelopoulos'un görsel düzenlemelerdeki yeteneğini de ortaya koyan başarılı bir filmdi. Spiro'nun oğlunun babasına benzettiği bir lavanta satıcısının peşine takılışında betimlenen yalnız sokaklar, yaşlı adamın anılarını canlandıran bir kuşun peşinden sisler içindeki mavi ağaca koşuşu, neredeyse terk edilmiş olan köyde rastlanan küçük hayat kırıntıları, Spiro ve eşinin nereye sürükleneceği belli olmayan salda, kemanın iç burkan ezgileri eşliğinde son yolculuklarına çıkışları gibi sahneler unutulacak gibi değildi.

Angelopoulos, "Kitara'ya Yolculuk" ile 1984 Cannes Film Festivali'nde Altın Palmiye'ye bir kez daha aday oldu. Ayrıca Fipresci ödülünü "Paris Teksas" ile yarışan Wim Wenders'le paylaştı. Eleştirmenlerden olduğu kadar, seyirciden de tam not alan filmin başka bir özelliği daha vardı. Angelopoulos ilk kez bu filminde Antonioni, Fellini, Tarkovski gibi yönetmenlerle verimli çalışmalar yapmış olan senarist Tonino Guerra ile birlikte çalışmıştı. Bu ortaklığa ilk övgü Cannes'dan geldi ve "Kitara'ya Yolculuk" en iyi senaryo dalında ödüle layık görüldü.

Yönetmen sinema tarihine unutulmaz eserler kazandırmaya 1986 yapımı "O Melissokomos/ Arıcı" ile devam etti. Senaryosunu yine Tonino Guerra ile birlikte yazdıkları film, her bahar kamyonunun arkasında beslediği arıları ile Yunanistan'ın kuzeyinden, güney sahillerine doğru yolculuk eden Spiro'nun öyküsünü anlatıyordu. Pek fazla konuşmayan, duygularını belli etmekte zorlanan, yalnız ve sevgiye aç bir adamdı yaşlı Spiro. Ayrı yaşadığı karısı ve oğlu ile belki de uzun zamandır ilk kez küçük kızının düğününde biraraya geliyordu açılış sahnesinde. Diğer çocuklarından daha fazla düşkün olduğu belli olan küçük kızının evlenip, Kıbrıs'a taşınıyor olması ile yalnızlığı had safhaya ulaşan yaşlı adam, her yıl yinelediği yolculuğu sırasında kendi ruhunun derinliklerine ulaşmaya çalışıyordu bu sefer. Erimeye yüz tutmuş karın çamurlu görüntüsü ile kaplı yollarda artık baharın da bir anlamı kalmadığını düşünerek yol alan Spiro, kamyonuna izinsiz binen gizemli bir genç kız ile isteksiz bir ilişkiye başlıyor ve giderek umutsuz bir aşka dönüşen bu ilişki, yaşlı adamın ölüme gidişini hızlandırmaktan başka işe yaramıyordu.

Genç kız, muhtemelen gidecek bir yeri olmadığından Spiro'ya yanaşmıştı. Otel odasında çıplak dolaşan, yeni tanıştığı erkeklerle ilişkiye girmekten çekinmeyen, sık sık ortadan kaybolup, tekrar geri dönen, salaş kıyafetleri ve dinlediği rock müzik ile sert bir imaj çizmeye çalışsa da, yalnızlığı ve güvensizliği gözlerinden okunan genç kız, bilerek yada bilmeyerek bağlıyordu kendisine Spiro'yu. Yolculuk sırasında uzun zamandır göremediği büyük kızından ve her şeye rağmen barışmaya çalıştığı eski karısından sevgi bulabilmek için çırpınan ancak bu çabaları her defasında sonuçsuz kalan yaşlı adam için bu yeni aşk, onu hayata bağlayan bir umut haline geliyordu. Spiro'nun kızla sevişmeye çalışmasının nedeni kesinlikle şehvet değildi. Feribotta can havliyle kızı öpebilmek için saldırırken, geceyi geçirdikleri eski sinema salonunda kızın isteksizliğine aldırmadan onunla sevişmeye çalışırken düşündüğü hep bu son şanstı.

Finalde kızın bir daha dönmemek üzere gittiğini anlayan yaşlı adam, ani bir kararla devirdiği kovanlarının arasına uzanıyor, bugüne dek kendisini ve ailesini geçindiren, onları yaşama bağlayan arıların zehirleri ile son nefesini veriyordu. Gitgide yoğunlaşan bir uğultu, Spiro'nun titreyen eli, elinde hala parlayan alyansı ve sevgisizlikle kıvranan bir adamın sonu...

"Arıcı", Berlin Film Festivali'nde Interfilm ödülünü almasının yanısıra, Marcello Mastroianni'nin dokunaklı oyunu ve Eleni Karaindrou'nun enfes müzikleri ile de sinema tarihinin unutulmazları arasındaki yerini aldı.

Yönetmen yükselişini 1988 yapımı "Topio Stin Omichli/Puslu Manzaralar" ile sürdürdü. Bu kez kahramanları Mea ve Aleks adında iki küçük kardeşti. Hiç görmedikleri babalarını bulmak umuduyla Almanya'ya doğru çetin bir yolculuğa çıkan çocuklar, yaşamın tüm ikilemleri, acıları ve zevkleriyle tanışıyor, bu sonuçsuz arayış sırasında büyüyorlardı. Aslında babaları hakkında bildiklerini sandıkları şeyler, bir fahişe olan annelerinin uydurduğu pembe yalanlardan ibaretti ve Almanya'da onları bekleyen biri yoktu. Ama her zaman olduğu gibi yola çıkıldığında asıl önemli olan varılacak yer değil, yolculuğun kendisiydi. Kaçak çocuklar için zorlu bir hayat mücadelesiydi bu yolculuk. Trenleri didik didik arayan polisten kaçmak, parasızlık ve açlıkla savaşmak, düğünlerin ölümlere karıştığı gecelerden korkmadan çıkabilmek, küçük yüreğinde ilk kez aşk acısını yaşarken, serseri bir kamyoncunun tecavüzü ile sarsılmak ve her şeye rağmen, gerçekte varolmayan bir babaya - belki de tanrıya- sevgi ve merhamet dilenen mektuplar yazmaya devam etmek bu yolculuğun birer parçasıydı. Cennete uzanan yol, hep olduğu gibi zor ve sonsuzdu. Mea'nın, babasına yazdığı bir mektupta dediği gibi; "Ne zamandır yoldayız bilmiyorum... Almanya ne kadar uzakmış..."

Kuşkusuz acılarının yanında renkli tarafları da vardı bu maceranın. Angelopoulos, çocukların kaderini bir noktada "Kumpanya"nın gezgin tiyatro grubu ile birleştirmiş, onları hiç bilmedikleri farklı bir dünyaya dahil etmişti. Bu yeni dünya çocuklar için güvenli ve ilginçti belki ama Kumpanya'nın gezginleri, yetişkinler sahnesinde bambaşka zorluklarla çarpışmaya devam ediyorlardı.

Değişim, her dramatik öyküde olduğu gibi "Puslu Manzaralar"da da anlatının kilit noktasını oluşturuyordu. Başlangıçta çok korkan ve sürekli ağlayan Aleks'in zamanla küçük bir erkeğe dönüşmesi kadar çocukluğunun tüm masumiyeti elinden alınan, para bulmak umuduyla kendini satmaya kalkışan Mea'nın değişimi de iç burkucuydu. Final sahnesinde Almanya'ya kaçak olarak girebilmek için sınıra dayanan çocukların korkuyu yenme yöntemleri ise, annelerinin bir zamanlar yaptığı ile aynıydı; hi-

Angelopoulos diyor ki...

"Ben tarihçi olmak amacıyla film yapmaya başlamadım. Deneyimlerimden yola çıktım. Tüm tarihin içinde tek bir kişinin tarihi ne önem taşır, bunu araştırdım... Kendime hemen hazır bir seyirci kitlesi buldum. Çünkü yaşayanlar bu olayları perdede görmek istiyordu. Sorun anlatım dilini seçmekti. Örneğin Costa Gavras gibi direkt politik film yapabilirdim. Ama ben farklı bir yol seçtim. Godard'ın dediği gibi filmleri politik bir biçimde yapmak bana daha uygun geldi."

"Değişik bir sinema dili bulmak istedim. Böylece seyirci kendini kolayca tanıyamayacağı bir anlatım şeklinin karşısında buldu. Aktif katılacağı bir tarzdı bu. İlk dönemim tarih, politik tavır ve dil sorunlarını çözümlemek ile geçti."

"Brecht'in silahlarını kullandım; ironi ve konuyla arama koyduğum mesafe. Bir de Aristo'ya döndüm. Aristo der ki; trajedi kusursuz bir eylemdir ve seyircinin koşulsuz katılımını talep eder. Klasik ve şiirsel bir sinemaya yöneldim... Benim sinemam şiir ve sevgi yoluyla kendi kurtulusumu amaçlıyor. İdeolojik anlamda da Kazancakis gibi düşünüyorum; hiçbir şeye inanmıyorum, hiçbir şey ümit etmiyorum, dolayısıyla özgürüm."

"Ben, dünyamızın yaralarına parmak basıyorum... Bir filmi gerçekleştirirken, onun içindeki soruları kendime yeniden soruyorum. Sadece öğrenmek için yola çıkılmış sorular değil bunlar. Kesintisiz bir diyalog sağlamak istiyorum."

"Bir sanat eseri bir gerçekliğe sahip olmak zorundadır. Gerçeklikten yola çıkarak şiirsel bir dünyaya ulaşmanız gerekir. Belki ben duygunun belgecisiyim. Ama kesinlikle sıradan gerçekliğin değil. Ben gerçekliği düssel gerçekliğe dönüstürmeye çalıstım."

"Tarihi insan yapmaz. İnsan tarihin bir aracıdır, tarih tarafından kosullandırılmıstır."

"Bugün hiç kimsenin ilerleme için önereceği bir şey kalmadı. Ortada dolaşan söylemler ekonomi ve teknolojiden ibaret. Ama biliyor musunuz, ruhumuz bir kuş gibidir. Bu kuşun bir bacağı havadadır; uçmak mı, uçmamak mı sorusunu taşıyarak..."

"Hep demode filmler yaptığımı biliyorum. Ama bu filmler insanın kökenine dönen bir jesti, duyguyu yakalamaya çalısıyorlar."

"Bir film yapmak o kadar zor ki, insanın eline kalem kağıt alıp yazmaya başlayası geliyor. Fakat ben bir sinema adamıyım. Benim için dönen kameranın sesinden daha tahrik edici bir şey olamaz."

Angelopoulos sinemasının gizli kahramanları

Eleni Karaindrou

Yaptığı besteler ile Angelopoulos filmlerinin şiirsel yapısını mükemmel bir biçimde destekleyen Yunanlı müzisyen Eleni Karaindrou, bugün en az Angelopoulos kadar yakından tanınıyor sinemaseverler tarafından. Atina'da büyüyen ve Hellenikon Odion'da piyano ve müzikoloji eğitimi aldıktan sonra 1969-1974 yılları arasında Paris'te etnomüzikoloji üzerine çalışmalar yapan sanatçı, geleneksel Yunan müziğini ve enstrümanlarını incelediği kuramsal çalışmaları ile de biliniyor. Film müziği yapmaya 1979 yılında Christophoros Christophis'in "Periplanisi" adlı filmi ile başlayan Karaindrou, 1984 yapımı "Kitara'ya Yolculuk"tan bu yana her filminde birlikte çalıştığı Angelopoulos ile mükemmel bir uyum yakaladı. Angelopoulos filmleri için yaptığı besteleri "Voyage to Kithara", "The Beekeper", "Paysage dans le Brouillard", "The Suspended Step of the Stork", "Music for the Films", "Ulysses' Gaze", "Eternity and a Day" ve "The Weeping Meadow" adlı albümlerde toplayan sanatçının birlikte çalıştığı diğer sinemacılar arasında Jules Dassin, Chriss Marler ve Margarethe von Trotta gibi isimler de bulunuyor.

Tonino Guerra

İtalyan sinemasının en ilgi çekici isimlerinden biri olan senaryo yazarı Tonino Guerra, 16 Mart 1920'de doğdu. Sanat hayatına şiir ve hikaye yazarak başladıysa da kısa süre içinde sinemaya yöneldi. İlk senaryosunu Giuseppe de Santis'in "Man and Wolves/Adam ve Kurtlar" adlı filmi için yazan Guerra, Antonioni ile tanıştıktan sonra büsbütün sinemaya yöneldi. Antonioni filmografisinde çok özel bir yeri olan "L'Avventura/Macera"nın ardından, "La Notte/Gece", "Il Deserto Rosso/Kızıl Çöl", "L'Eclisse/Batan Güneş", "Blow Up/Cinayeti Gördüm" ve "Beyond the Clouds/Bulutların Ötesi"nde de usta ile çalışmayı sürdüren senaryo yazarı, en iyi senaryo dalında üç kez Oscar'a aday oldu. Antonioni'den başka, "Casanova '70"te Mario Monicelli, "Ginger ve Fred" ve "Amarcord"ta kayeler anlatmak...

Yönetmenin senaryo konusunda Tonino Guerra ile birlikte Thanassis Valtinos'tan da destek aldığı "Puslu Manzaralar", Berlin Film Festivali'nde Interfilm ödülüne layık görülmesinin yanısıra, Venedik Film Festivali'nde de Altın Aslan ve OCIC ödüllerinin sahibi oldu.

1991 yapımı "To Meteoro Vima tou Pelargou/Leyleğin Geciken Adımı" ile bir süredir uzak kaldığı politik temalı filmlere geri döndü Angelopoulos. Bu kez ele aldığı düşünce, insanları birbirlerinden, hatta kendi benliklerinden ayıran sınırların soğukluğu ve kişilik bunalımlarıydı. Yunanistan'a girişine izin verilmeyen mültecilerin barındıkları küçük bir sınır köyünde geçiyordu film. Kimileri savaş, kimileri ise ekonomik güçlükler nedeniyle yaşadıkları yerlerden göç etmek zorunda kalmış olan bu insanların şimdilik yapabildikleri tek şey, "bekleme odası" denen bu bölgede, kullanılmayan tren vagonları içinde barınmaya çalışmak, insanca yaşama hayallerinin ölmesine izin vermemekti. Kasabaya belgesel bir film hazırlamak amacıyla gelen Aleksandre, sınırların anlamsızlığı üzerine düşünürken, hiç beklemediği bir sürprizle karşılaşıyor, yıllardır kendisinden haber alınamayan ünlü bir politikacı-yazarı mülteciler arasında buluyordu. Adamın kimliği yoktu, dolayısıyla sandığı kişi olduğu kesin değildi. Ona yaklaşarak, gerçeği öğrenmeye çalışan Aleksandre, yaptığı araştırma sırasında Yunan aydınının yalnızlığına, kendini tanımlayabilme sancılarına ve umutsuzluğuna ortak oluyor, adamı eski karısı ile yüz yüze getirdikten sonra, kadının "Bu, o değil!" açıklaması ile duralıyor ama düşünmeye devam ediyordu. İnsanın kimliğinde yazan isim miydi belirleyici olan? Kişi eskisi gibi düşünmüyor, yaşamıyor ve eski umutlarını taşımıyorsa, hala aynı kişi mi olurdu? Yoksa adı aynı kalsa bile bir başkasına mı dönüşürdü? Kadın "Bu o değil!" derken, ne kastetmişti? Finalde geçmişte olduğu kişi konusunda çelişkili açıklamalar yaptıktan sonra yine ortadan kaybolan gizemli adamın sonunu muğlak bırakmıştı yönetmen. Belki de artık bambaşka bir yerde, bambaşka bir isimle yaşamaya devam edecekti. Ama asıl sorun, yüreğinin derinliklerinde kim olduğunu bilip bilmediğiydi...

İnsan benliğini paramparça eden sınırları, oldukça güçlü bir söylemle resmediyordu yönetmen filminde. Nehrin karşı kıyısına küçük bir sala bağladığı teyp ile müzik yollayan yaşlı köylünün, bunun yasak olduğunu iddia eden askerlere karşı tavrı, köprüde çizilmiş sınır çizgisini bir adım aşmakla ölümle burun buruna gelebileceğini bilen insanların traji komik çaresizliği, artık çamura dönüşmüş karların arasında yaşamaya çalışan mültecilerin, vagonlarında çiçekler, bitkiler yetiştirme çabaları, nehrin iki yakasında toplanan davetlilerin, fark edilmemek için müziksiz dans ettikleri sessiz bir düğünün hüznü, nedeni bilinmez bir şekilde öldürülen ve vince asılı kalmış cesedi ağıtlarla aşağı indirilen bir mültecinin dramatik sonu, geceleri kaçaklara kükreyen vahşi bir hayvan gibi görünen azgın nehir Angelopoulos'un vizöründen bakılınca, muhteşem görüntülere dönüşüyor, filme şiirsel bir üslup kazandırıyordu.

Ayrıca Aleksandre'nin bir televizyoncu oluşunu kullanarak, filmine belgesel bir tavır da eklemişti yönetmen. Soğuktan, açlıktan, öldürülme tehlikesinden yılmadan, yaşamlarını sürdürebilmek umuduyla sınırları geçmeye çalışan mültecilerin anlattıkları hikayeler oldukça dramatikti.

Angelopoulos'un senaryosunu Tonino Guerra ve Petros Markaris ile birlikte yazdığı, Marcello Mastroianni, Jeanne Moreau ve Gregory Karr'ın başrollerde yer aldıkları "Leyleğin Geciken Adımı" eleştirmenler tarafından Avrupa'nın parçalanışını konu edinen en iyi filmlerden biri olarak nitelendirildi ve 1991'de düzenlenen Cannes Film Festivali'nde Altın Palmiye'ye aday oldu.

Balkanlar'da yüzyıllardır süregelen savaşları ve kaybolan masumiyeti 1995 yılında çektiği "To Vlemma tou Odyssea/ Ulis'in Bakışı" ile tekrar perdeye yansıttı Angelopoulos.

Uzun zamandır Amerika'da yaşamakta olan Yunanlı film yönetmeni A.'nın Manakis kardeşlerin banyo edilmeden kaybolan üç bobin filmini, ateş altındaki Balkan ülkelerinde arayışını anlatan "Ulis'in Bakışı", bugüne dek yapılmış en etkileyici savaş filmlerinden biri olarak sinema tarihine geçti. Angelopoulos savaşı resmederken, kanlı dövüş sahnelerinden, silahlardan, kopan bacaklardan uzak durmuştu. Onun odaklandığı, insanı insan yapan değerlerin yok oluşu, sınırların birbirinden zorla ayırdığı ulusların dramıydı. Kayıp bobinlerin izini Manastır'da, Üsküp'te, Bükreş, Felipe ve Belgrat'ta süren A. aradığı hazineye savaşın tanınmaz bir yer haline getirdiği Saraybosna'da ulaşıyor, insanlığın artık çok geçmişte kalan "ilk masum bakış"ına bu cehennemde tanık oluyordu. Manaki kardeşler, Avrupa'nın ilk sinemacılarındandı. Politikayla, savaşlarla, çıkar kavgalarıyla değil, insanla ilgilenmiş, karşılaştıkları her şeyi filme almaya çalışmışlardı. Günlük yaşamı, düğünleri, cenazeleri, kutsal törenleri, akla gelebilecek her şeyi... Onların filmlerinde içtenlik ve temizlik vardı. Sinema şimdi olduğu gibi güdümlü bir silah, çoğu zaman gerçekleri yeniden kurgulamak için kullanılan bir araç değil, salt bir belgeciydi.

A. da kendi adına Manakis kardeşler gibi bakmaya çalışıyordu tüm yaşananlara. Arnavutluk sınırına yığılan mültecilerin güçlüklerle dolu yaşantılarına, 47 yıldır görmediği kız kardeşini ziyaret etmek için yollara dökülen yaşlı kadına, Tuna nehrini parçalanmış ve bir gemiye yüklenmiş olarak aşan dev Lenin heykeline, para kazanabilmek uğruna kanlı görüntülerin peşine düşen savaş muhabirlerine, bobinleri banyo edebilmek için uğraşan ve kendisini "kayıp bakışlar koleksiyoncusu" olarak tanımlayan arşivci İbolev'e ve daha nicelerine...

Ama artık dünyayı Manakis'lerin gözüyle algılamak çok zordu. A.'nın son durağı olan Saraybosna, bunun en canlı kanıtıydı. Yıllar bo-

Açık havadaki düğün ve eğlence sahnelerinden "Ağlayan Çayır"da da vazgeçemedi...

yunca televizyonların haber bültenlerinde hemen her gece görerek kanıksadığımız bu şehir, bize gösterilene hiç benzemiyordu. Binalar kullanılmaz hale gelmiş, ticaret bölgeleri yağmalanmış, insanlar sığınaklara kapanmıştı. Saraybosna'da gerçek anlamda yaşanan bir hayat yoktu. Sadece nefes almakta direnen insanlar ve onları kayıtsızca katleden diğerleri...

Angelopoulos, final bölümündeki sis sahnesinde, savaşa ve günümüz insanının savaşı algılayışına etkileyici bir bakışla eğilmişti. Sisin keskin nişancıları etkisiz hale getirdiği günlerden birinde Tuna kıyısında yürüyüş yapan İbolev ve A. bir süre sonra yanlarındaki diğer insanlardan kopuyor, geride kalıyorlardı. Bu noktadan sonra olayları sadece sesler aracılığıyla takip edebilen A., anne babalarından koparılan çocukların öldürülüşlerine, patlayan silahlara, askerlerin sözde zaferlerine tanık oluyor, olduğu yerde taş kesiliyordu. Nice sonra el yordamıyla ilerlediği sisin içinde, aralarında İbolev ve kızının da bulunduğu cesetlere rastlayan A.'nın acısı korkunçtu. Savaş, uzaktan duyulduğu gibi değildi. Gözleri dolaylı yollarla bağlanarak televizyonlar karşısında uzaktaki bir savaşı gördüğünü sanan insanlar, ne yazık ki büyük bir yanılgı içindelerdi...

Finalde nihayet banyo edilen Manaki filmlerini görmemize izin vermiyordu Angelopoulos. A.'nın gözyaşları içinde tek başına izlediği filmler, belli ki bizler gibi başkalarının gözleriyle görmeye alışmış insanlar için değildi. Bu masum bakışı algılayabilmek, A.'nın yaptığı gibi zorlu bir çabayı gerektiriyordu kuşkusuz.

"Ulis'in Bakışı" biçimsel özellikleri ile de tipik bir Angelopoulos filmiydi. Geçmişi bugüne bağlayan geri dönüş sahnelerinin çoğu uzun plan sekanslar halinde çekilmiş, ortaya oldukça ilginç bir anlatım çıkmıştı. Zaman mefhumunun ortadan kalktığı, Manaki ailesinin yaşamından uzun bir kesit sunan parti sahnesi bunun en güzel örneklerinden biriydi örneğin. Ayrıca Manaki kardeşlerin hayatını anlatan pek çok bölümde A. kendisini onlardan birinin yerine koyuyor, onların geçmişini kendi bedeninde duyumsuyordu.

1995 Cannes Film Festivali'nde ilgi ile karşılanan "Ulis'in Bakışı", Altın Palmiye'yi tartışmalı bir şekilde "Yeraltı" ile yarışmaya katılan Emir Kusturica'ya kaptırmış olsa da, Fipresci ve jüri büyük ödüllerinin sahibi oldu. Gişede de önemli bir başarı kazanan filmin en büyük kozlarından biri kuşkusuz Harvey Keitel ve Erland Josephson'ın etkileyici oyunlarıydı.

Ertesi yıl, tüm dünyadan 41 yönetmenin katıldığı ortak bir proje olan "Lumiere et Compagnie/Lumiere ve Ortakları"nda yer alan Angelopoulos, üç yıl aradan sonra, çok daha kişisel ve duygusal bir hikaye ile; 1998 yapımı "Mia Aioniotita Kai Mia Mera/Sonsuzluk ve Bir Gün" ile tekrar çıktı izleyenlerinin karşısına.

Filmin çıkış noktası, "Ulis'in Bakışı"nın çekimleri sırasında yaşanan üzücü bir olaydı. Filmin oyuncularından Gian Maria Volonte beklenmedik bir şekilde hayata gözlerini yummuş, sabah odasına giren hizmetçisi tarafından banyoda bulunmuştu. Tüm ekip için büyük bir şok olan Volonte'nin ölümü, Harvey Keitel ve Angelopoulos'u hayat ve ölüm hakkında düşünmeye sevk etmiş, akıllarına şu soruyu getirmişti; insan hayatının son gününü yaşadığını bilse, acaba neler yapardı?

"Sonsuzluk ve Bir Gün"ün kahramanı şair Aleksandre da "o gün"ü yaşıyordu. Bir süredir kanserdi ve bir gün sonra muhtemelen ölümü beklemek için bir kliğine yatacaktı. Karısı Anna'nın ölümünden beri ona yoldaşlık eden köpeğini emanet etmek için, durumdan habersiz olan kızının evine giden Aleksandre, hayatının en mutlu günlerini geçirdiği yazlık evinin yıkılacağı haberini alarak sarsılıyor, bilinmeyene yapacağı yolculuğun korkusu, geçmişe duyduğu özlem ve pişmanlıklara karışıyor, yaşlı adamı oldukça dokunaklı bir hesaplaşma sürecine itiyordu.

Hayatı boyunca en çok önem verdiği şey işi olmuş, çok sevdiği karısına ve kızına, çevresini sarmalayan ve hiç yok olmayacakmış gibi görünen güzelliklere gereken değeri verememiş,

Angelopoulos diyor ki...

"Bence göçün dıssal olduğu kadar, içsel bir tarafı da var. Eskiden bir ülkenin sosyal, ekonomik ve politik yapısından dolayı göçler meydana gelirdi. Fakat simdi içsel nedenlere dayanıyor. Gitmek bir ihtiyaç halini aldı."

"Nedenini bilmiyorum ama kendi ülkemde kendimi içsel bir sürgünde hissediyorum. Bu tamamen kişisel bir duygu. Henüz evimi, yani kendimle ve dünyayla uyum içinde yaşayacağım yeri bulamadım."

"Sinema benim hayatım. Soluğumun kendisi. Yeni bir filme başladığımda çoğu kez derimde bir karıncalanma hissetmeye başlarım. Kolumda tüyler dikilir... Bu özel duygunun sanki biraz sevişmek gibi olduğunu bile söyleyebilirim."

"Bir psikoanalistim olsaydı, belki filmlerimde hep kullandığım yağmuru, semsiyeleri, mavi ağaçları, sarı insanları çözebilirdi. Çünkü ben açıklayamıyorum... İnsan bu tür öğeleri neden kullandığını bilemez. Sarı insanların ne anlama geldiği sık sık karşılaştığım bir sorudur. Ve ben de bu sorudan kaçmak için özellikle çocuklarla çalıştığım bir zaman 'melek onlar' dedim. Hemen kabul ettiler... Ama gerçekte bilemiyorum. Tıpkı düğün sahnelerinin sebebini bilmediğim gibi. Her zaman bir düğün var ama hiçbir zaman tamamlanamayan, bitmemis düğünler bunlar... Biri filmlerimdeki tüm düğün sahnelerini topladı. Yalnızca onlardan oluşan bir film yapmak istiyormuş."

"Bugün dünyanın televizyon aracılığıyla bize sunduğu sinema ve dil 'Hanedan' dizisinin dilidir. Oysa biz akıntıya kürek çeken filmler yapıyoruz."

"Ben sınır kavramını coğrafi anlamdaki bölen, ayıran çizgiden farklı bir boyutta görüyorum. Ben insani anlamdaki sınırlardan bahsediyorum. Yaşam ve ölüm arasındaki sınır, insanlar arasındaki sınır, özel iliskilerdeki sınır, farklı etnik kökenler arasındaki sınır, bunlar iletişimi engelleyen sınırlar."

"Politik sinema modayken, politik filmler pasif tüketiciler ortaya çıkarıyordu. Oysa bu tür sinema aktif izleyiciler yaratmalı."

"Fotoğraf çekmem. Gözlerimi kullanırım."

"Türkiye'de beni en çok etkileyen şey, yolda gençlerin beni durdurup seni seviyoruz demeleriydi. Böyle bir şey Yunanistan'da hiç olmadı dedim kendi kendime."

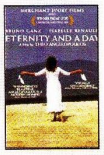

Angelopoulos sinemasının gizli kahramanları

Federico Fellini ve "Nostalghia"da Andrei Tarkovski ile birlikte çalıştı. "Kitara'ya Yolculuk"tan bu yana birlikte olduğu Guerra hakkındaki düşüncelerini söyle dile getiriyor Angelopoulos; "O bana renkler, bir sahneyi zenginleştiren, çarpıcı kılan noktalar getirir... Genellikle bir şeyin yolunda gitmediği kanısında olursa, müdahale eder. Tonino anlayacağınız şeytanın avukatlığını yapar. Beni yeniden yazmaya, yeniden gözden geçirmeye, yeniden düşünmeye zorlar... Saircе fikirleri vardır. Zaten kendisi de bir ozandır... Bir senaristten beklediğim tüm özellikler onda var."

Yorgos Arvantis

Dünyaca ünlü görüntü yönetmeni Yorgos Arvanitis, Angelopoulos'un vazgeçemediği bir başka isim. Yönetmen ile 1970 yapımı "Bir Cinayetin Yeniden Kurulusu"ndan bu yana birlikte çalışan ve hemen her filminde kamera arkasında yer alan Arvantis, Dinos Dimopoulos, Yannis Dallanidis gibi Yunanistan'ın önemli sinemacılarının yanısıra, pek çok Avrupalı yönetmenle de başarılı çalışmalar yaptı. Amos Gitai'nin "Kedma", Catherine Breillat'nın "Romance" ve "Cehennemin Anatomisi", Jonathan Nossiter'ın "İşaretler ve Mucizeler", Radu Mihaileanu'nun "Hayat Treni", Jean Jacques Andrien'ın "Australia" filmlerinde görüntü yönetmeni olarak yer alan Arvantis'in çalıştığı diğer sinemacılar arasında Jules Dassin, Volker Schlöndorff, Marco Ferreri ve Agnieszka Holland gibi isimler de bulunuyor. Angelopoulos, yıllardır birarada olduğu Arvantis hakkında şunları söylüyor bir röportajında; "Yavaş yavaş ortak bir anlayışa eriştik. Konuşmaya başladığım zaman ne demek istediğimi bilir. Yapay ışığı asgari düzeyde kullanmaya çalışırız. Renk açısından yağlı boya ve suluboya arasında bir seçim yapmamız gerektiğinde her zaman sulu boyayı tercih ederiz. Yani en hafif, en yakalanması zor ve asla katı olmayanı. Ve asla stilizasyona gitmeyiz. Gerçeklikten ayrılmamış ama paletin bir parçası olan renklerle çalışırız...

yalnız ve bencil bir yaşam sürmüştü. "Hayatımdaki tek pişmanlık Anna" diyordu filmin bir yerinde. "Yoksa her şeyi yarım bırakmış olmak mı?" 19. yüzyıl şairi Solomos'un tamamlayamadan öldüğü bir şiiri üzerinde çalışan ve doğru kelimeleri bir türlü biraraya getiremeyen Aleksandre, hayatın da bu şiir gibi olduğunu ve ölüm anı geldiğinde mutlaka bir şeylerin yarım kalacağını hüzünle idrak ediyordu hikaye ilerlerken... Ancak henüz ölmemişti, hayatı hala akıyordu ve elbette yeni anlamlar ile donanacaktı. Araba camlarını silerek para kazanmaya çalışan küçük bir Arnavut çocuğunun yaşamına girişi ile, belki de o güne dek fark etmediği başka bir dünyaya uyanıyordu Aleksandre. On yaşlarındaki bu sevimli çocuk, mayınlara, askerlere, soğuğa, kısacası ölüme meydan okuyarak geçmişti sınırı, pek çok arkadaşı gibi... İnşaat köşelerinde yatarak, insan tacirlerine, açlığa, dayağa ve kim bilir daha ne zorluklara göğüs gererek yaşamayı seçtiği Yunanistan'da, hissettiği en yoğun duygu korkuydu. Aleksandre onu evine göndermek istese de, çocuk her defasında bir yolunu bulup kaçıyor, en azından karnının doyduğu bu ülkede kalmakta direniyordu. Bir gün boyunca yaşamlarının korkularını, kayıplarını, umutlarını, pişmanlıklarını birlikte yaşayan bu iki dostun hikayesi ile Angelopoulos, hayat ve ölüm hakkında düşünmeye zorluyordu seyircisini.

Her filminde olduğu gibi biçimsel anlamda yine eşsiz bir eser ortaya koymuştu yönetmen. Aleksandre'ın kızının isim gününde, deniz kenarında, karısı, ailesi ve dostlarıyla geçirdiği güzel yaz gününün, bugünkü hayat ile iç içe geçişi mükemmeldi. Hayallerde kalan bu güzel günün paralelinde bugün yaşanan hayatın soğukluğunu, acımasızlığını anlatan Angelopoulos, küçük çocuğun yaşadığı inşaatı, arkadaşı Selim'in morgda yatan cansız bedenini, korku dolu mesajlarla Selim'i son yolculuğuna uğurlayan çocukların anlamlı cenaze törenlerini, bir grup serserinin kimsesiz çocukları satmak için kurdukları köle pazarını filme alırken oldukça başarılıydı. Biri ölümden, diğeri ise yaşamın kendisine getireceklerinden korkan iki kahramanın sembolik bir otobüs yolculuğuna çıktıkları, aşkın acı veren yüzüyle, müziğin hüzünlü ritmini yolculuğa taşıyan müzisyenlerle, uyuyakalan yorgun devrimciyle ve şair Solonos ile karşılaştıkları sahne kadar, Aleksandre'ın annesinin artık bir bakım evinde süren, geçmişe gömülü yaşamını anlatan bölüm de unutulmaz tatlar içeriyordu... Angelopoulos'un anlattığı yine sınırlardı. Ülkeler arasında, kişi ve yaşadığı dünya arasında ve nihayetinde yaşam ile ölüm arasında varolan sınırlar... Pek çok güzelliğin varolacağını düşlediğimiz ve bugünün hayallerini yüklediğimiz yarın acaba ne kadar sürerdi? Belki sadece bir gün, belki de ölümün getirdiği sonsuzluk kadar...

1998 yılında Cannes Film Festivali'nde Altın Palmiye ile ödüllendirilen "Sonsuzluk ve Bir Gün", Angelopoulos'un bugüne kadarki en kişisel çalışması olarak nitelendirildi ve tüm dünyada büyük bir ilgi ile karşılandı. Yönetmen senaryoyu yine Tonino Guerra ile birlikte yazmış, belki de filmografisinin en şiirsel filmine imza atmıştı. Aleksandre rolünde başarılı bir performans sergileyen İsviçreli aktör Bruno Ganz ve Arnavut mülteci rolündeki küçük oyuncu Achilleas Skevis'in de filmin başarısındaki payları kuşkusuz çok büyüktü.

Angelopoulos, bu sezon gösterime giren "Trilogia 1: To Livadi pou Dakryzei/Üçleme 1: Ağlayan Çayır" ile bir kez daha doğrulttu kamerasını Yunan halkının acı kaderine... Ama bu kez Brecht'ten çok Aristotoles'ten yola çıkan, kötü yazgısına karşı direnen bir kahramanın trajedisini perdeye taşıyan bir tavırla... Devamı merakla beklenen bir üçlemenin ilk ayağı olan "Ağlayan Çayır", Ekim Devrimi sırasında ailesi öldürülen 3 yaşındaki Eleni'nin öyküsüne paralel olarak Yunan halkının yirminci yüz yıl boyunca yaşadıklarını taşıyordu perdeye. 1919'da Kızıl Ordu'nun Odessa'ya girmesinden sonra, Rusya'da yaşamakta olan pek çok Yunanlı göçe zorlanmış, soluğu ana vatanlarında almıştı. Ancak, Yunan halkı onları pek de içtenlikle bağrına basmıyor, Avrupa'nın değişik bölgelerinden gelen bu göçmenlere, ekonomik anlamda ülkenin sırtına binecek bir kambur gözüyle bakıyordu. Haksız da değillerdi. Zaten Birinci Dünya Savaşı'ndan zafer kazanarak çıkmış görünse de savaş, ülkeyi fazlasıyla sarsmıştı. 1922'de İzmir'in kurtarılmasından sonra ana vatana dönen Yunanlılar ile birlikte ülke genelinde göçmenlerin sayısı, nüfusun üçte birine ulaşmış, işsizlik, fakirlik ve buna bağlı olarak siyasal karmaşa hızla tırmanışa geçmişti.

Eleni ve onu evlat edinen göçmen ailenin Yunanistan topraklarına geldiklerinde içinde bulunulan durum buydu. Banliyöler hızla artıyor, kenar mahallelere yığılan yoksullar bulabildikleri her işte çalışarak hayatta kalmaya çabalıyorlardı. Angelopoulos 1968 yapımı "Yayın"dan beri ilk kez bir kadın kahramana yer veriyordu "Ağlayan Çayır"da. Bunun nedenini ise şöyle açıklıyordu; "Bu yüzyıl kadınların yüzyılıydı. Erkekler savaşırken, kadınlar da acı çekti. Annem kaybettikleri yüzünden hep karalar giyerdi... Ben kadınların erkeklerden daha güçlü olduklarına inanıyorum. Gerçekte bir aşk ilişkisini yaşatan kadındır. Erkek zayıf halkadır."

Dramatik bir aşk öyküsü ile başlıyordu Angelopoulos filmine. Daha çocuk yaşta olan Eleni ve onu evlat edinen ailenin oğlu Aleksi arasında filizlenen aşk, gayri meşru oldukları için zengin bir ailenin korumasına verilen ikiz oğullar, tüm bunlardan habersiz Eleni ile evlenmeye çalışan Aleksi'nin babası Spiro ve gençlerin düğün gecesi kaçışı, öyküyü hiç bitmeyen bir sürgüne, acılarla yoğrulacak bir kadere sürüklüyor, önce Selanik'te çoğu İzmir göçmeni olan mültecilerin barındıkları eski bir tiyatro binasına, daha sonra ise kumsalda gerili iplere asılı yüzlerce çamaşırdan dolayı "çarşaflı mahalle" denen bir gettoya taşınan gençler, kendilerinden sürekli kaçan mutluluğun peşinden koşuyorlardı yılmadan. Aralarına önce yaşadıklarına dayanamayıp ölen Spiro'nun anısı, yoksulluk ve oğullarına iyi bir gelecek sağlayamamanın suçluluğu, daha sonra Aleksi'nin Amerika'ya zorunlu göçü, 1936 darbesinden sonra yaşanan tutukla-

"Ağlayan Çayır"

malar, İkinci Dünya Savaşı ve ardından patlak veren iç savaş giriyor, tüm bu olaylar sırasında hapse giren, kocasını Amerika adına katıldığı İkinci Dünya Savaşı'nda, oğullarını ise Yunan iç savaşında kaybeden Eleni, ne yapacağını bilmez bir halde tek başına kalıyordu.

"Ağlayan Çayır"da Angelopoulos, geleneksel Yunan tiyatrosunun pek çok özelliğini kullanmış, filmini yirminci yüzyılı anlatan bir trajediye dönüştürmüştü. Ancak bir farkla. Genellikle kahramanın yıkıcı duygularının yol açtığı felaketlerin yer aldığı klasik tragedyaların aksine, Eleni'nin yaşamı tamamen dış etkenler ile biçimleniyor, bu noktada Angelopoulos filmini yüz yılımıza yaraşır bir forma sokarak, klasik tragedyaya yeni bir yorum getiriyordu.

Berlin Film Festivali'nde Altın Ayı'ya aday olan film, ele aldığı tarihsel olayları aktarmadaki başarısı bir yana, en çok yönetmenin görsel düzenlemelerdeki eşsiz dehası ile dikkati çekti. Kerkini'de film için özel olarak inşa edilen köy, atmosfer yaratımı konusunda başlı başına bir hazineydi. Nehir kıyısına kurulan ve senaryo gereği bir metreden fazla yükselen sular altında kalan bu köy, trajedilerin lanetli şehirlerine benziyor, köyü saran çorak arazi, nehirde ilerleyen siyah kayıklar ve sığ sularda koşuşan atlar bu atmosferi mükemmel biçimde tamamlıyordu. Mültecilerin barındıkları tiyatro binası ve gençlerin bir süre oturdukları "çarşaflı mahalle" de aynı ölçüde çarpıcı görüntüler içeriyordu. Eleni ve Aleksi'nin dostu müzisyen Niko'nun vurulduğunda beyaz çarşaflara tutunarak yere yığılışı, Spiro'nun tiyatro sahnesinden perdelerle örtülü localara seslenerek oğlunu ve Eleni'yi arayışı, sendikanın boş bir binada düzenlediği dans partisi, Eleni'nin Amerika'ya gitmekte olan kocası için ördüğü kazağın gemi uzaklaştıkça ayrılan iki gencin ellerinde sökülmesi ve genç kadının yıkıntılar içinde evini, gelinliğini daha sonra ise oğlunun cesedini buluşu gibi sahneler, unutulur gibi değildi.

Filmine Yunan tarihine dair pek çok detayı da dahil eden yönetmen, Aleksi'nin akordeon çalıyor olmasını kullanarak, onu bir müzik grubunun içine sokuyor, bu sayede 1936 darbesinden sonra Metaksas tarafından yasaklanan Rembetiko müziğine değinerek, az bilinen bir gerçeği ortaya koyuyordu. Ege'nin iki kıyısını biraraya getiren bu müzik, içerdiği eleştirel boyut ve halklar arasında barış isteyen tavrı ile dönemin yöneticilerinin hedefi olmuş, çoğu Rembetiko müzisyeni göçe zorlanmış, hatta tutuklanmıştı. Aleksi'nin birlikte Amerika turnesine çıktığı Markos Vamvakris de bu müzisyenlerin başta gelen isimlerindendi. Bu olaylar sayesinde kültürler arasına örülmeye çalışılan duvarlara, müziğin bile geçemediği sınırlara bir kez daha değiniyordu yönetmen.

Çoğu filminden farklı olarak bu kez öyküsünü düz bir çizgide ilerleyerek anlatmayı seçmişti Angelopoulos. Zamanda ve mekanda oynamalar yapmadan, geri dönüşlere yer vermeden sunuyordu Eleni'nin hikayesini. Bu durum yönetmenin kemikleşmiş izleyici kitlesine ters gelmiş olsa da, Angelopoulos sonuçtan memnundu. Şöyle dile getiriyordu düşüncelerini bir röportajında; "Evet, bu film benim tarzımda yapılmadı... Bu film akan bir su gibi..."

Angelopoulos şu sıra üçlemesinin diğer filmleri üzerinde çalışmayı sürdürüyor. İkinci bölümü Özbekistan, Sibirya, Moskova, Avusturya, İtalya, New York ve Toronto'da, üçüncü bölümü ise tamamen Amerika'da geçecek olan filmlerin, Eleni'nin hikayesi özelinde 20. yüzyılı belirleyen pek çok olayı masaya yatıracağını anlatıyor röportajlarında.

Pek çok kez ülkemize gelen, 19. İstanbul Film Festivali'nde yaşam boyu başarı ödülü ile onurlandırılan ve büyük bir ilgiyle karşılanan Angelopoulos, Yunanistan'ın ve Balkan ülkelerinin sürgünler ve ayrılıklarla dolu yazgısını perdeye taşırken, tüm dünya halklarının sınırlar olmaksızın birarada yaşadıkları barış dolu bir dünya özlemini dile getiriyor. Eşine az rastlanır bir şekilde en sert görüşlerini bile şiirsel bir üslupla anlatmayı başaran yönetmen, şu sözleri ile özetliyor sinema anlayışını: "Biz doğrudan politikayı konu alan filmler yapmak istemiyoruz. Yoksa her film zaten politiktir. Ama bir film, politik bir manifesto değildir. İnsanları sokağa dökmez. Onları politika ve yaşam üzerine düşünmeye çağırır..." ■

Filmlerinden diyaloglar

"Bu şehirde insanın en iyi dostu sistir. Size garip geldi değil mi? Neden biliyor musunuz? Çünkü şehirde hayatın normale döndüğü, tek an budur. Eski haline döndüğünü sanır insan neredeyse. Çünkü keskin nişancılar işlerine ara verirler. Burada sisli günler bayram gibidir."
İbolev - "Ulis'in Bakışı"

"Balkanların gerçeği, Amerika'da görmeye alıştığından çok daha farklı. Biz burada karanlık sulara yelken açıyoruz." *İbolev - Ulis'in Bakışı*

"Tanrının yarattığı ilk şey yolculuktur. Bunu süphe takip eder ve sıla hasreti."
A. - "Ulis'in Bakışı"

"Yunanistan ölüyor. Taşlar ve heykeller arasında yaşadığımız 3000 yıldan sonra ölüyoruz. Yunanistan ölecekse, bir an önce ölmeli. Çünkü can çekişme ne kadar uzun olursa, ölüm de o kadar acılı olur." *Taksi şoförü - "Ulis'in Bakışı"*

"Eskiden bahar bir bayramdı... Şimdi de bahar gelmiş ama canlanacak bir şey kalmamış artık." *Spiro - "Arıcı"*

"Özgür olmak için sınır geçiyorlar. Ama sınırın bittiği yerde bir yenisi başlıyor. Bu çamur çukurunda dünya iyice küçülüyor..." *Asker - "Leyleğin Geciken Adımı"*

"Dedeme göre zaman bir çocukmuş. Ve bu çocuk sahilde iskambil oynarmış."
Aleksandre - "Sonsuzluk ve Bir Gün"

"Bir şair ne yapabilir? Devrimi şarkılarla kutlayabilirim. Ölülere ağıt yakıp, özgürlüğün kayıp ruhu için yas tutabilirim." *Solomos - "Sonsuzluk ve Bir Gün"*

"Neden hiçbir şey olacağını umduğumuz gibi gitmedi? Neden çürüdük böyle? Çaresizlik içinde acıdan ve arzudan kıvranıyoruz. Neden bütün hayatımız sürgünde geçti? Neden sadece kayıp sözcükleri veya insanların çoktan unuttuğu sözcükleri bulup çıkardığım nadir anlarda mutlu olabildim? Neden sevmeyi bilemedim?'
Aleksandre - "Sonsuzluk ve Bir Gün"

Bu gece beni öldürür müsün?

Kendine has İngiliz yönetmen Alex Cox'un Sid Vicious ve Nancy Spungen arasındaki ölümcül ilişkiyi konu alan filmi "SID & NANCY" sadece içeriğiyle değil, biçimiyle de bir kesim seyirciyi peşinden süreklemiş ve kendisine hayran bırakmış bir ufak başyapıt. ENGİN ERTAN

New York'ta bir otel... Odaları sayısız ünlüye ev olmuş, duvarlarının arasında kimbilir neler yaşanmış. Efsaneler yaratmak için bundan âlâ mekân mı olur? Bahsettiğimiz Otel Chelsea popüler kültür için bulunmaz bir malzeme. Çeşitli şarkılara (Leonard Cohen'in, bu otelde Janis Joplin ile yaşadığı ufak maceradan yola çıkarak yazdığı "Chelsea Hotel no.2") ve filmlere (bir tiyatro oyunu uyarlaması olan, Ethan Hawke'un ilk yönetmenlik denemesi "Chelsea Walls") konu olması da hiç şaşırtıcı değil. İşte bu otelin "ev sahipliği yaptığı" sayısız hikâyeden birisi de Sid ve Nancy'ninki. Sid, ünlü İngiliz punk grubu The Sex Pistols'ın basçısı Sid Vicious. Nancy ise onun sevgilisi Nancy Spungen. Nancy'nin 12 Kasım 1978 tarihinde Chelsea'nin yüz numaralı odasında, bıçaklanmış şekilde bulunduğu biliniyor. Sonrasında Sid'in katil zanlısı olarak tutuklandığı da. Ancak iddiaların sonu yok. Kimileri (örneğin zamanında The Sex Pistols'ın ve daha sonra Sid Vicious'ın bodyguard'ı olarak çalışmış, bazı iddialara göre Chelsea'de kaldıkları günlerde Sid ve Nancy'nin torbacılığını da yapmış Rockets Redglare) diyor ki, Nancy başkaları tarafından öldürülmüş. Sid ise olay esnasında kafası fazla iyi olduğu için müdahale edememiş, sonrasında da girdiği şok nedeniyle kendisini savunamadığından (belki biraz da suçluluk duygusu ve yaşama isteğini kaybetmesi nedeniyle) tutuklanmaya ve hapse girmeye ses

Filmde küçük bir rolde Courtney Love da yer alıyor.

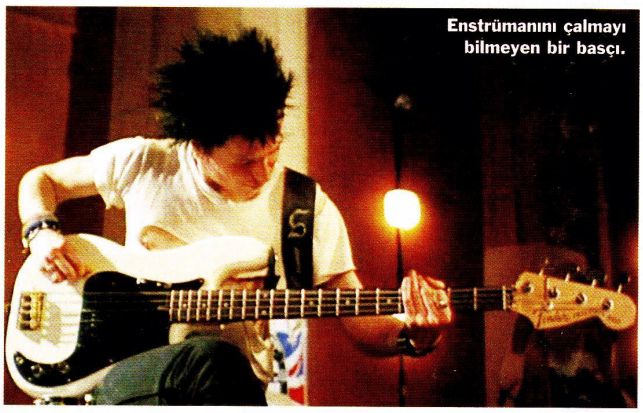

Enstrümanını çalmayı bilmeyen bir basçı.

engin_ertan@yahoo.com

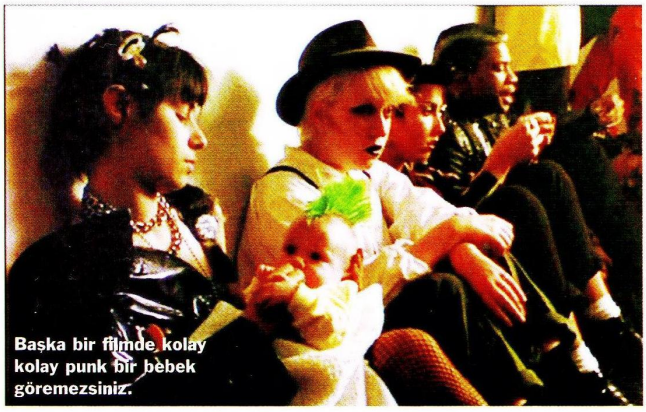

Başka bir filmde kolay kolay punk bir bebek göremezsiniz.

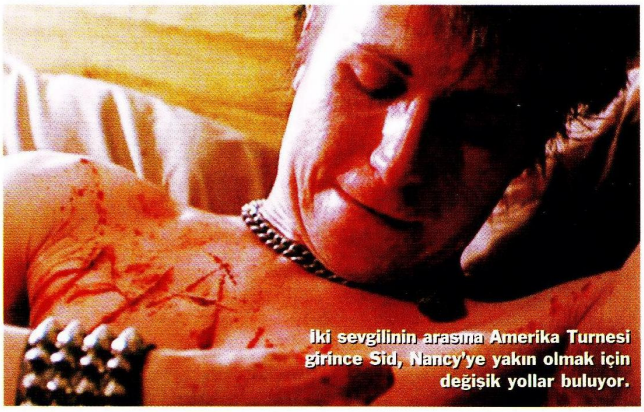

İki sevgilinin arasına Amerika Turnesi girince Sid, Nancy'ye yakın olmak için değişik yollar buluyor.

çıkart(a)mamış. Hatta Nancy'nin öldürülme anının bir snuff filme malzeme olduğuna kadar uzayan iddialar bile var. Her ne kadar yargılanma sürecinde Sid cinayet işlediğini itiraf etmiş olsa bile, en yaygın inanış intihara meyilli Nancy'nin Sid'i kendisini öldürmeye yönlendirdiği seklinde. Ancak tüm bu söylentiler bir yana, bilinen bir gerçek şu ki, Sid Vicious kefaletle serbest bırakıldıktan kısa bir süre sonra, 2 Şubat 1979'da aşırı dozda eroin nedeniyle hayatını kaybetti. İngiliz yönetmen Alex Cox'un 1986 yapımı filmi "Sid & Nancy" iste bu kendine has aşk öyküsünü konu almakta. Diğer yandan punk rock'ın en önemli ikonlarından bir kısmını peredeye yansıtmak gibi bir derdi de var. Ancak Sid Vicious ve The Sex Pistols dışında olup bitenler Cox'un filminin ilgi alanına pek girmiyorlar. Kimi diğer ünlülere yapılmış göndermeler yakalamanız mümkün ancak filmin esas derdi Sid ve Nancy.

Film malum olayın ertesinde Sid Vicious'ın (Gary Oldman) tutuklanmasıyla başlıyor. Polis tarafından sorguya çekilirken Sid hatırlıyor, Cox ise uzun bir flashback eşliğinde seyircisini bir yıl öncesine götürüyor. Sid Vicious, Glen Matlock'un yerine The Sex Pistols'a alınmıştır. Aynı günlerde yolu Londra'ya düşmüş, Amerikalı bir groupie olan Nancy Spungen (Chloe Webb) ile tanışır. Nancy 19, Sid ise 20 yaşındadır. İkisi birbirlerine yaklaşırken, Sid giderek gruptan uzaklaşır ve Nancy aracılığıyla eroinle tanışır. Yasadıkları tüketici ilişki grubun dağılmasından sonra Amerika'da devam eder. '78 Kasım'ında ise söz konusu cinayetle nihayete erer.

Cox'un filmi ve sunduğu vizyon birkaç açıdan son derece önemli. Her şeyden önce can sıkıcı ve röntgenci biyografilerden değil "Sid & Nancy". Belgesel ve kurmaca arasında tutturduğu bıçak sırtı bir ton var. Filmin gerçekçiliğini sağlayan en önemli unsurlar ise Gary Oldman ve Chloe Webb. Ortadakine ister bir makyaj harikası, ister bir oyunculuk gösterisi olarak bakın, her ikisi de neredeyse Sid ve Nancy'nin tıpatıp aynısı olmuş durumdalar. Hatta Leonard Maltin'den bir alıntı yaparsak, "Oldman ve Webb sanki rol yapmıyorlar, onlar Sid ve Nancy". Ancak Cox'un birebir gerçekleri yansıtmak gibi bir derdi asla yok. Sözkonusu isimlerle ilgili kimi efsaneleri ters yüz etmesi bunun en önemli göstergesi. Misal, Sid Vicious ile âdeta özdeşleşmiş olan boynundaki zinciri The Pretenders solisti Chrissie Hynde'ın verdiği bilinir. Ancak filmde zinciri Sid'in boynuna Nancy takıyor. Bir örnek daha verelim, filmde Sid'in ilk eroin deneyimini Nancy ile yaşadığı ima ediliyor. Hâlbuki punk'ın yaramaz çocuğunun çok daha öncesinde, hippi annesinin sırıngalarını kullanarak eroinle tanıştığı söylenir. Bunların üzerine Cox'un son derece biçimci şekilde filme aldığı rüya sahneleri de eklenince, "Sid & Nancy"nin belge tonu bütünüyle kırılıyor. Zaten finalde Sid'in ölümü de neredeyse gerçeküstü, sembolik bir şekilde veriliyor seyirciye. Özetle Cox, biyografik filmlerin temel sorununu kendi biçimiyle kırıyor. Yaşanmış bir olayı kurguladığını filmin hemen her anında seyircinin suratına çarpıyor. Üstelik işin kurgusal boyutunu sadece biçimiyle öne çıkartmayıp, içerikte de az önce andığımız tarzda oyunlar oynuyor. Bu, bir bakıma popüler kültürün kendi içinde yarattığı mitlere de dikkat çeken bir durum. Başka bir deyişle Cox, yakın tarihin popüler kültür efsanelerini kendi yaratıcı oyun sahasına dönüştürüyor. Bu tavır, tam da filmin kendisine seçtiği baş kahramanlara ve punk'ın anarşisine uyan bir oyun. Ancak filmin bu gerçekleri ters yüz etme hâlinden pek memnun olmayanlar da var. Örneğin Sid Vicious rolü için ilk tercih olan Tim Roth, anlatılan olayların yakın geçmişte yaşanması nedeniyle teklifi reddetmiş (ne yalan söyleyelim, Oldman'ın kusursuz performansını her izleyişimizde Roth'un bu tercihine memnun kalmadan edemiyoruz). The Sex Pistols'ın solisti Johnny Rotten (veya gerçek soyadıyla Lydon) ise filmin bütünüyle kurmaca bir gerçeklik sunduğunu öne sürerek "Sid & Nancy"ye karşı tavır almış. Ancak grubun eski basçısı Glen Matlock filme ve soundtrack'e ciddi anlamda destek sağlamış. Diğer yandan, tam da Sid Vicious nedeniyle arası The Sex Pistols ile pek iyi olmayan The Clash'in (Sid Vicious'ın sürekli gamalı haç baskılı tişörtler giyiyor olması, The Clash'ın yahudi asıllı gitaristi Mick Jones'un epey tepkisini çekmişti) vokalisti Joe

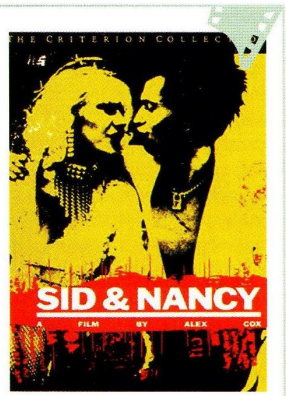

SID & NANCY

Yönetmen: Alex Cox. **Yapımcı:** Eric Fellner. **Senaryo:** Alex Cox ve Abbe Wool. **Görüntü Yönetmeni:** Roger Deakins. **Kurgu:** David Martin. **Prodüksiyon Tasarımı:** Linda Burbank, J. Rae Fox ve Andrew McAlpine. **Sanat Yönetimi:** J. Rae Fox. **Müzik:** Joe Strummer, Pray for Rain ve The Pogues. **Oyuncular:** Gary Oldman (Sid Vicious), Chloe Webb (Nancy Spungen), David Hayman (Malcolm McLaren), Andrew Schofield (Johnny Rotten), Debby Bishop (Phoebe), Xander Berkeley (Bowery Snax), Perry Benson (Paul Cook), Tony London (Steve Jones), Courtney Love (Gretchen). 1986 İngiltere/ABD ortak yapımı, 112 dakika.

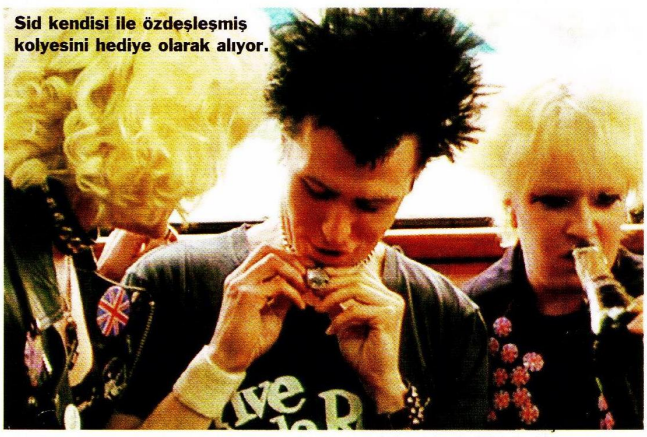

Sid kendisi ile özdeşleşmiş kolyesini hediye olarak alıyor.

"Ingiltere için anarşi!"

Filmde The Sex Pistols solisti Johnny Rotten'ı Andrew Schofield canlandırıyor.

Nancy: Beni öldürmeni istesem bunu yapar mıydın?
Sid: Bilmem. Nasıl yapabilirim ki? Ben sensiz yaşayamam.

Strummer da "Sid & Nancy"nin soundtrack'ine çeşitli şarkılarını armağan etmiş.
Müzik anlatılan hikâyede bu kadar önemli bir yer tutunca, elbette filmin ses bandı ve müzik kullanımı da ayrı bir özen istiyor. Cox'un bu açıdan kusursuz bir iş çıkarttığı söylenebilir. Filmin oyuncuları çoğu The Sex Pistols şarkısını tekrar yorumluyorlar (bir nevi "The Doors"-Val Kilmer vakası) ve açıkçası bu versiyonlar orijinalleri kadar iyi değiller. Ancak şarkıların filmdeki kullanılışları ve performansların filme alınışı tek kelimeyle müthiş. Bu noktada dikkat çeken bir diğer tercih ise su, The Sex Pistols veya Sid Vicious'ın solo kariyerine denk düşen şarkılar haricindekiler (tema müziği dışında) genellikle rüya sahnelerinde veya Sid ve Nancy'nin gerçekle bağlarının iyice koptuğu anlarda devreye giriyorlar. Bu da filmin gerçeği kurmacaya dönüştürme veya "cover" ile orijinal olan (sadece şarkı bağlamında değil, yaşanmış olanı veya daha önce anlatılmış bir hikâyeyi de yeniden yorumlamak anlamında alabiliriz burada "cover"ı) arasındaki sınırları çizisinde belirleyici bir diğer unsura dönüşüyor. Gerçek ve kurmaca arasındaki sınırları iyice belirsizleştiren filmin rüya sahnelerinden bu kadar bahsetmişken, biçiminden de biraz dem vurmak gerekiyor. Daha ziyade Coen Kardeşlerin filmlerinden tanıdığımız görüntü yönetmeni Roger Deakins, "Sid & Nancy"de âdeta nefes kesen bir iş çıkartmış ortaya. Özellikle ışık kullanımı ve başkarakterlerin kabına sığmaz hallerini yakalamaya çalışan dinamik kamerasıyla, filmin ruhuna katkıda bulunan en önemli etkenlerden birisine dönüşüyor Deakins'in çalışması. "Sid & Nancy"nin asla unutulmayacak, hatta antolojik çoğu anı, Cox'un olduğu kadar onun da başarısından destek alıyor. Örneğin Sid Vicious'ın dillere destan "My Way" performansı için çekilen video klip sahnesi (ki, gerçek klip de başlı başına bir olaydır), The Sex Pistols'ın deniz üzerindeki bir performansı ertesinde polislerle girişilen kavga veya Sid ABD'de turnedeyken Nancy'yi aradığında kadraj içinde kadraja alınmış hâli ilk aklımıza gelenler.
Filmin neredeyse rüya etkisi yaratan biçiminin ardından, izleyenin gözlerine inanamamasına neden olan bir özelliğinden daha bahsetmemiz gerekiyor. Eğer filmi '90'ların ortalarında veya daha sonra izlediyseniz, ufak bir rolde Courtney Love'ı görünce şaşırmamanız imkansız. Kurt Cobain ile Sid ve Nancy'ninkine benzer bir ilişki yaşamış, hatta fiziksel olarak da Nancy Spungen'a aşırı derecede benzeyen Love'ın (belki Nancy'nin Courtney Love için bir rol modeli olduğunu bile iddia edebiliriz) bu filmde yer alması gerçekten dudak uçuklatacak bir tesadüf. Şaka bir yana, bu durumun ardındaki hikâyeyi bilmesek bile, muhtemelen Love'ın Nancy rolü için denemelere katıldığını ve kendisini üç beş sahnede gözüken Gretchen olarak bulduğunu tahmin ediyoruz. Ne olursa olsun, filmde Courtney Love'ın gözüktüğü ilk an seyircinin zihninde "Doğru mu gördüm acaba?" sorusunu uyandırıyor.
İster bir punk dinleyicisi olun, isterseniz bu akımla uzaktan yakından ilgisi olmayan bir kişi, "Sid & Nancy" her has sinemaseverin ayaklarını yerden kesebilecek, büyüleyici bir film. Hem Cox'un aykırı kişiliği (yine bir kült klasiği olan ilk uzun metraj filmi "Repo Man"i daha önce bu köşeye konuk etmiştik), hem de Sid ve Nancy'nin popüler kültürde kazandıkları kimlikler bu ufak başyapıtı kendi hayran kitlesine sahip bir kült filme dönüştürmüş durumda. Özetle, eğer kendisini hem ruhsal hem de fiziksel olarak böylesine tüketen karakterlere karşı dayanıklıysanız "Sid & Nancy"ye bir şans vermenizde yarar var. En azından, tüm zamanların en iyi oyuncu performansları arasında gözümüz kapalı sayacağımız Gary Oldman'ın Sid hâlini görmek için. Kaldı ki bir kez kendinizi kaptırdınız mı, ne Sid'in vitrinlere toslayan hâlinin, ne de göğsüne jiletle Nancy yazmasının rahatsız ediciliği kalıyor. Peki filme nereden ulaşacaksınız? Cox'un bu "meraklısına" filmi Criterion Collection seçkisinde müthiş bir DVD baskısına sahipti. Ancak bu baskı çoktan tükendi ve bildiğimiz kadarıyla şu sıralarda fahiş fiyatlarla ikinci el olarak satılıyor. Daha mütevazı bir baskı da işimi görür diyorsanız, ***www.amazon.com*** veya ***www.amazon.co.uk*** adreslerinden bir kopya sipariş etmeniz mümkün.

Birbirlerini o kadar seviyorlar ki, bazen gerçek dünyadan bütünüyle kopuyorlar.

Onlar aşkı kendi usüllerince yaşadılar.

Hazırlayan: Uğur Bayazıt
riget123@yahoo.com

Cabiria'nın bakışı

"Ve işte o an. Cabiria'nın ışıldayan bakışları, bir an, kamera ile buluşuyor ve o hüzünlü gülümseyişi, kamerayı, seyirciyi -bizi- de selamlıyor. Bu bakış ki, beyaz perde ve seyirci arasındaki etkileşime yeni bir boyut kazandırmış, kendisinden sonra gelecek yapımlara ilham kaynağı olmuştur."

Cabiria, yetişkinlerin, yolun bir yerinde kaybettikleri masumiyeti, tüm hücrelerine sindirmiş, altın kalpli bir hayat kadını. Çocuksu mimikleri, yürüyüsü, elinden düsürmediği baston misali semsiyesi ile yasamın adaletsizliklerine karsı alaycı bir yerde durabilmeyi basarmıs bir kisilik. Etrafındaki tüm kirlenmisliğe rağmen, naifliğinden bir sey yitirmeyen bu gururlu durusuyla, Sarlo'nun kadın bedeninde can bulmus hali. Sözünü ettiğimiz karakter, Federico Fellini'nin, sinema tarihine mal olmus, "La Dolce Vita", "8.5", "Satyricon", "Amarcord" gibi filmleri arasında, bir adım geride duran, meraklısı tarafından kesfedilmeyi bekleyen, "Le Notti Di Cabiria"nın düşkün meleği.

Dilimizde, "Cabiria'nın Geceleri" karşılığını bulan "Le Notti Di Cabiria", bugün, beyaz perdede izleyip, sayısız çağrışımlara gark olduğumuz imgelerin bir çoğunun patentinin sahibi Fellini'nin, İtalyan Yeni Gerçekçi akımına yakın duran ilk dönem filmleri ile sonradan kendine özgü sürreal vizyonunun ürünü olan işleri arasında bir köprü niteliği teşkil ediyor.

Yıl 1957. Federico Fellini'nin, başta, En İyi Yabancı Film Oscar'ı olmak üzere, uluslararası platformda daha nice ödüllere değer görülmüş filmi "La Strada / Sonsuz Sokaklar" ile elde ettiği başarısının üzerinden üç yıl geçmiş. Fellini, bir kez daha, kamerasını, bu başarıda büyük payı olan oyuncusu ve gerçek hayattaki eşi Giulietta Masina'ya çeviriyor. Bu birlikteliğin ürünü olan, "Le Notti Di Cabiria" ile Fellini, "La Strada"nın başarısını perçinlemek ile kalmıyor; beyaz perdeye belki de en unutulmaz anlarından birini kazandırıyor.

"Cabiria'nın Geceleri"nde, gözü ne para pulda, ne şan şöhrette olan, tek arzusu, sevmek ve de sevilmek olan Cabiria'nın, Roma'nın sokaklarını arşınlarken başından geçenlere tanık oluyoruz. Cabiria, her ne kadar, icra ettiği mesleğin, kimseye muhtaç olmadan yaşamasına vesile olmasının arkasında dursa da, vicdanı, bir kurtuluştan, kendisine yeni bir sayfa açmaktan yana. Cabiria'nın tek hayali olan bu kurtuluş ise, aşktan, her şeyi geride bırakıp yaşamını, aşık olduğu kişiyle beraber, yeniden kurmaktan geçiyor. Ne var ki, Cabiria söz konusu olduğunda aşk hayattan bile zorba. Cabiria'nın aşk girişimleri, gözlerini para hırsı bürümüş fırsatçılar nedeniyle birer hayat memat meselesine dönüşüyor.

"Cabiria'nın Geceleri", gücünü, filmin merkezindeki Cabiria karakterini, essiz bir yorumla canlandıran, bir büyük oyuncunun, Giulietta Masina'nın, hayat dolu bakışlarından, kelimelerin kifayetsiz kaldığı duyguları yansıtabilen mimiklerinden alıyor. Kuşkusuz, Fellini'nin, görsel ve metinsel çelişkiler üzerine kurmakta itina ettiği dramatik yapısı da bu performansı destekliyor. Cabiria'nın, her yeni geceye açılan serüvenleri, hayat kadınları, yeni yetmeler, tatlı hayat kurbanları, din adamları gibi Fellini'nin acı tatlı ironisinden payını almış, sevgiyle yaklaştığı karakterler ve içine düştükleri durumlar, bahsedeceğimiz "an"ın etkisinin artmasına kol kanat geriyor.

Bu an, Cabiria'nın aşk arayışının, bir gün batımı fonunda, hayalkırıklığı ile noktalanması ile vuku buluyor. Aşık olduğu fırsatçının, kendisini sadece parası için kullandığını farkeden Cabiria'yı, yürek burkan bir hesaplaşmanın sonrasında, maddi, manevi her şeyini yitirmiş bir şekilde, ıssız bir yolda yürürken görüyoruz. Her daim söyleyecek sözü varmışçasına çatık kaşları durulmuş, rimeli, bir palyaçonun gözyaşları misali yanağına akmış... Elindeki bir tutam çiçek dışında, yaşamda, tutunabileceği hiçbir şeyi kalmayan, hayata dair bütün umutlarını yitiren Cabiria'yı, şarkı söyleyip dans ederek evlerine dönen bir grup genç arasına alıyor.

Kendisine, şarkılar, gülümsemeler ile selam eyleyen kalabalığın, mutluluğu ve samimiyeti ile Cabiria, hayata geri dönüyor. Her şeye rağmen, ıslak gözleri ve buruk bir tebessüm ile hayata tekrar gülümsüyor; etrafındaki kalabalığı başıyla selamlıyor. Ve işte o an. Cabiria'nın ışıldayan bakışları, bir an, kamera ile buluşuyor ve o hüzünlü gülümseyişi, kamerayı, seyirciyi -bizi- de selamlıyor. Bu bakış ki, beyaz perde ve seyirci arasındaki etkileşime yeni bir boyut kazandırmış, kendisinden sonra gelecek yapımlara ilham kaynağı olmuştur. Francois Truffaut'nun, yitik ergenliğe dair ağıtı "Les 400 Coups / 400 Darbe"den tutun da Paul Thomas Anderson'ın "Magnolia / Manolya"sına kadar uzanan bu bakışlar, kah seyircinin vicdanını yoklamış kah seyirciyi kendi oyunlarına ortak etmiştir.

İtalya'nın yüreğinden kopup gelen bu bakışları, bir başka İtalyanın, ünlü yazar Cesare Pavese'nin şu sözleri belki de en doğru şekilde tamamlıyor: "Bir şey, tek bir şey, tüm yıkıma karşın ayakta kalır: İnsanın insanla karşılaşması... Gün oldu, bir yabancının bakışlarıyla, bize göz kırpışıyla uçurumun kenarından döndük." Fellini, bir röportajında, kendisi için, yarattığı onlarca karakter arasında, yaşamıyla ne yaptığına dair endişeler beslediği tek karakterin Cabiria olduğunu dile getirmiş. Sanırım, yaşama olan sevgi bağını, ne olursa olsun koparamayan, hayatı, her şeye rağmen, acı tatlı bir gülümseme ile kucaklayan Cabiria'yı, tanımış olan her sinemasever bu hissi paylaşır.

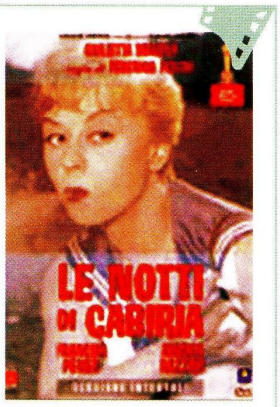

DVD

Le Notti Di Cabiria. 1957. Yönetmen: Federico Fellini. Oyn: Giulietta Masina, François Périer, Amedeo Nazzari, Aldo Silvani. Süre: 117 dk.

Bu DVD'yi amazon.com'dan satın alabilirsiniz.

Hazırlayan: Kerem Akça
k_akca@yahoo.com

Matrix

Objektif

Tele: 315 (% 61,64)
Normal: 154 (% 30,13)
Geniş Açı: 31 (% 6,07)
Zoom: 11 (% 2,15)

Filmde geniş açı objektif kullanılan bir kare:
Plan uzunluğu: 1 saniye
Wachowski kardesler, filmde geniş açı objektifine çok fazla ihtiyaç duymuyorlar. Ancak bu planda "Matrix"in görsel dünyasına katkı yapan bir kullanıma başvuruyorlar. Normal şartlarda, normal veya teleobjektif kullanılarak kotarılacak bu kare, geniş açı objektifi ile farklı bir hal alıyor. Kameraya yaklaştırılmış silahı büyük görürken, Carrie Ann-Moss'u normal boyutlarında görüyoruz. Elbette alan genişliği de fazlalaşıyor...

Odak ya da focus

Dar odak (Soft focus): 270 (% 55,9)
Derin odak (Deep focus): 189 (% 39,1)
Kaydırmalı odak (Rack focus): 24 (% 4,96)

Bir rack focus örneği:
Plan uzunluğu: 1 saniye
Bu plan, filmdeki ender "rack focus" kullanımlardan biri olsa da filmin focus ruhunu yansıtıyor. Genelde teleobjektifin de özelliklerini kullanarak bir objeyi veya oyuncunun yüzünü kameranın önüne yerleştiren Wachowski kardesler, arka planı da o planın içine dahil ediyorlar. Bu planlarda daha çok "soft focus", zaman zaman da "deep focus" tercih ederlerken; "rack focus" bu plandaki gibi daha etkileyici bir görünüme sahip olabiliyor.

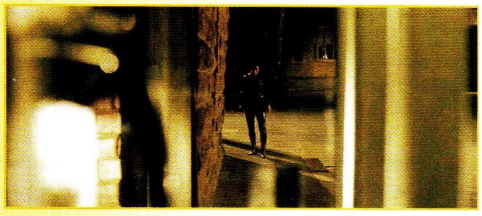

Çekim ölçekleri:

Orta: % 39,66
Orta yakın (omuz): % 38,29
Yakın: % 22,34
Amors: % 7,59
Yakın (başka objeye): % 7,44
Çok yakın: % 7,14
Geniş: % 4,4
Tam (boy): % 3,64
Orta-uzun (diz): % 3,34
Yakın (ayak): % 1,82
Çok geniş: % 1,51
Aynaya yakın plan: % 1,06

Filmde aynaya yakın plan alınan bir plan:
Plan uzunluğu: 1 saniye
Filmde aynaya yakın plan alınıp yansımasıyla hikayenin ilerlediği 7 plan mevcut. Bunlar biri de bu sahnedeki akılcı kullanım. Bu sahnede Neo'yu götüren mafya tipli matrix koruyucularının slow-motionla kurgulanmış durumları ayna görüntüsüyle yansır. Bu ayna ise Trinity'nin kullandığı motorsikletin dikiz aynasıdır. Yani onları izlemektedir.

Kamera kullanımı

Sabit-normal: % 54,28
Vinç - Crane: % 23,73
Kamera elde: % 6,42
Dolly: % 6,22
Steadicam: % 6,03
Skycam: % 3,3

Renk

Gri: 1462 (% 18,67)
Işık yalıtımı (aydınlıkta): 1292 (% 16,50)
Koyu yeşil: 1254 (% 16,02)
Siyah: 1057 (% 13,5)
Açık yeşil: 841 (% 10,77)
Açık mavi: 733 (% 9,36)
Işık yalıtımı(karanlıkta): 645 (% 8,24)
Beyaz: 456 (% 5,82)
Turuncu: 30 (% 0,38)
Kırmızı: 27 (% 0,34)

Filmde "beyaz" rengin hakim olduğu bir sahne:
Sahne uzunluğu: 101 saniye
Özellikle bilgisayar programlarının içinde hakim olan "beyaz", ilk olarak Neo'nun ilk deneyimi ile karşımıza çıkıyor. Bu sahnede Morpheus'un "matrix"in özetini sunmasıyla arka fonda hakim olan beyazın ağırlığı sadece kırmızı koltuklar ve televizyonun gelisiyle ufak da olsa bozuluyor. Ama oyuncuların yakın planlarında dahi hissedilmeye devam ediyor.

Kamera hareketleri

Kameranın ayakları sabitken

Üst açı: % 28,26
Tilt (Dikey): % 16,3
Öznel kamera: % 14,67
Pan (Yatay): % 13,04
Alt açı: % 10,32
Zoom in: % 9,23
Zoom out: % 5,97
Yıldırım - Swish pan: % 2,17

Hareketli kamera

Vinç - Crane shot: % 59,51
Kaydırma - Travelling: % 17,56
Öznel kamera: % 13,17
Yükselme-alçalma hareketi: % 9,75

Filmden üstacı örneği:
Plan uzunluğu: 8 saniye
Wachowskilerin plan skalası arasında kendine fazlaca yer bulan üstacı, genellikle aksiyon sahnelerinin bitiminde kullanılıyor. Biraz auteur bir bakış açısı kazandırmak için kullanılan yöntem, bu planda farklı bir işev görüyor. Hitchcock'un Vertigo'sundaki zoom-kaydırma kombinasyonu kullanımını andıran bu planda, binanın tavanına yerleştirilen kamera merdivenlerden çıkan karakterlerimizi gözlemliyor. Kamera, oyuncuları izlerken 360 derece dönüyor ve zoom out ile veya elle yavaşça açısı genişletiliyor.

Kurgu

Geçişler

Paralel kurgu - Cross cut: % 72,5
Match cut: % 13,75
Erime - Dissolve: % 8,12
Kararma ve açılma - Fade in fade out: % 4,37
Beyaz fade in fade out: % 1,25

Hız

Ağır çekim - Slow-motion: % 90,63
Donmuş kare - Freeze frame: % 7,55
Hızlı çekim - Fast motion: % 1,81

Filmden bir match-cut örneği:
Geçiş uzunluğu: 3 saniye
Matrix dünyasında önem arzeden "bilgisayar" kavramı içinde, matchcut kendine gerektiğinde yer buluyor. Bu planda yerdeki telefona yaklaşıp, içine giren kamera, koyu yeşil bir labirentin içinden geçiyor. Bağlanış noktası ise Neo'nun bilgisayarındaki "Searching" ibaresi oluyor. Yani "Tuhaf İlişkiler"de de iki komşu dairedeki iki telefon arasındaki geçişi benzer bir yöntemle düzenleyen Wachowski kardeşler, bu filmde de bu tarz kullanımlara başvuruyorlar. Elbette "Matrix" dünyasının her türlü gerçeklik dışı numaraya uygun olması da bu eğilimi destekliyor.

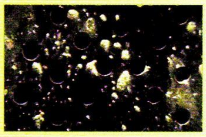

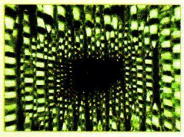

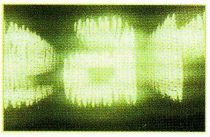

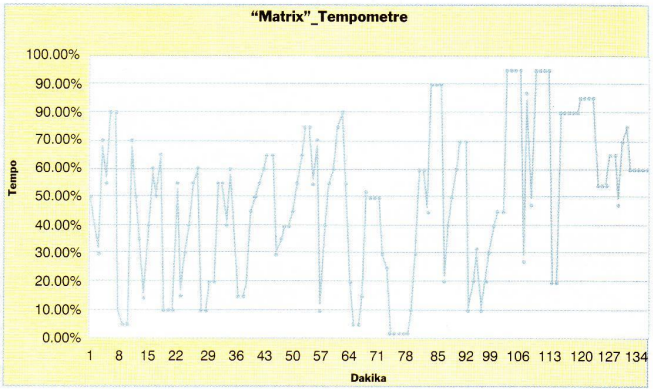

Hazırlayan: Alkan Avcıoğlu
alkanavcioglu@yahoo.com

The Face of Another

(Hiroshi Teshigahara, 1966)

Geçtiğimiz ay, birçok açıdan üzerine en fazla tartışılan filmlerden biri "Kurtlar İmparatorluğu" olmuştu. Bu açılardan bir tanesi de filmin bir kitap uyarlaması olmasına dayanıyordu. Jean Christophe Grangé'nin aynı isimli romanı uzun süre ülkemizde çok satanlar listesinde kalmıştı. Çok doğal olarak her zamanki gibi, film gösterime girince kitap ile film karşılaştırıldı. Filmin, bu açıdan çok fazla eleştirildiği bir sır değil. Ancak, görsel ve yazılı basında sık sık rastlanan bir düşünce vardı; 'filmin özellikle sonunun kitaptan farklı olması hayal kırıklığına uğratıyor' tarzında cümleler bu düşünceyi ifade ediyordu. "Kurtlar İmparatorluğu" kötü bir film veya kötü bir uyarlama bile olabilir fakat herhangi bir filmin 'kitaba bağlı kalmama'sı söyleminin bunu doğru ifade etmek için kullanılacak bir cümle olmadığını düşünüyorum. Aksi halde uyarlamalar, kitaba bağlı kaldığı ölçüde 'iyi' olabilirdi. Tabii ki bunu tercih eden filmler olabileceği gibi tam zıttı bir tercihe yönelen uyarlamalar da var. Ünlü Japon yazarlardan Kobo Ape'in aynı isimli romanından uyarlanan "The Face of Another"ın özelliği ise bu iki kategoriye de tam uymaması. Katıksız bir şekilde varoluşçu etkiler taşıyan avant-garde yazar Kobo Ape'in kitabı, filme uyarlanması adeta imkansız denebilecek kitaplardan. Kitabın klasik bir anlatı yapısı yok, bir anlatı iskeleti oluşturuyor ancak bunu adeta ampirik denemelerden (essay) oluşturuyor. Tony Rayns de buna dikkat çekerek, yönetmen Teshigahara'nın kitabı filme uyarladığında böyle bir sonuç yakalamış olmasını adeta bir reinvention (yeniden-yaratım) olarak niteliyor. Ancak hemen belirtilmeli ki filmin bu özelliği, sahip olduğu onca nitelik arasında belki de en önemsizi. Esine az rastlanacak derecede birçok niteliğe sahip "The Face of Another" çok yönlü istisnai bir film.

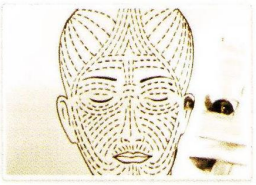

Avant-garde ve soyut yönü ağır basan bir yönetmen olarak Teshigahara belki ismine sık sık rastlayabileceğimiz birisi değil ama özellikle 1960'lar Japon sinemasının en önemli yönetmenlerinden biri olduğunu kimse inkar etmiyor. "The Face of Another", yönetmenin Kobo Ape ve deneysel müzisyen Toru Takemitsu ile olan işbirliğine devam ettiği bir film. Yine bu işbirliğinin ürünü olan 1964 tarihli "Woman in the Dunes", yönetmene uluslararası başarıyı getiren film olmuştu. Cannes'da Jüri Özel Ödülü'nü alan ve iki dalda da Oscar'a aday olan film '60ların kilometre taşı filmlerinden biri ve bugün hala Teshigahara'nın en çok bilinen işi. Bu büyük başarının ardından çektiği "The Face of Another" ise Japonya dışında dağıtım şansı bile bulamayarak tarihin derinliklerine gömüldü. Neyse ki neredeyse 40 yıl sonra Eureka! firması 'The Masters of Cinema' serisi altında filmin DVD'sini bastı.

Film, bir kaza sonucu yüzü yanan Okuyama'nın hikayesini konu alıyor. Tüm yüzünü kaplayan yara izleri nedeniyle, yüzünü bandajların arkasına gizleyen ve bandajları hiç çıkarmayan Okuyama bir anlamda hayata küser. Her şeyi sorgulamaya başladığı bu süreçte, doktoru ona yeni bir yüz (bir maske) yaratır.

Okuyama, maskeyi taktığında artık gerçek bir kişi olmayacağı için birçok şeyi yapmakta özgür olacaktır. Olaylar Okuyama'nın yeni yüzüyle karısını baştan çıkarmasına ve en sonunda doktoru öldürmesine kadar sürüklenecektir. Filmin bu ana anlatısının yanında bir de yan anlatı var diyebiliriz. Yüzünün sadece bir tarafı yanık iziyle kaplı olan bir kadının hikayesini anlatan bu bölüm, ana hikayeyi arada bölerek ekrana geliyor. "The Face of Another", 'yüz'ün beyne açılan kapı olduğu ve tüm kişiliği şekillendirdiği üzerinden hareket eden düşünceleri ile adeta 'kişilik' üzerine yapılan yoğun bir düşünce egzersizi niteliğinde. 'Kişilik' üzerinden hareketle tüm toplumu ve sistemi sorgulayan film, Okuyama'nın düşüncelerine (iç sesine) çokça yer veriyor. Filmin bol göndermeli bu metinsel ve düşünsel yönü, her izleyiste farklı açıdan okunabilecek ve üzerine yoğun bir şekilde düşünülecek kadar sağlam. Filmin felsefe yönü bu kadar ağır basmasına rağmen yine de Teshigahara'nın görsel anlatımı birinci planda kalmayı başarabiliyor. Biçim ile içeriği mükemmel bir şekilde uyumlu hale getiren filmi, gerek göndermeleri gerek esin kaynakları ile de düşünmeye değer. Ki bu sayede de "The Face of Another"ın birçok okuması ve bakış açısı ortaya çıkıyor. Roman dışında özellikle "Eyes Without a Face", "Frankenstein", "Dr. Jekyll and Mr. Hyde" filmleri ile büyük benzerlikler taşıyor. Sadece doktor karakteri sayesinde bile soyut bir Frankenstein uyarlaması olarak düşünülebilir film. Jean P. Sartre başta olmak üzere, Samuel Beckett, Walter Benjamin etkileşimleriyle de birçok şeyi sorguluyor. Benzerlik taşıdığı filmlerden en büyük farkı da filmin bu düşünsel boyutu.

Kişisel acı üzerine yoğunlaşmasının yanısıra, yüzlerdeki yanık izleriyle Hiroshima'ya atılan atom bombasıyla bir paralellik kurarak, yüzün yok edilmesi (kişiliğin yok edilmesi) üzerinden sert ve provokatif bir sistem eleştirisini de barındırıyor film. Sinemasal açıdan ise avant-garde eğilimlerinin yanı sıra klasik melodram elementlerini de yapı-bozumuna uğratıyor. Özellikle bu açıdan, filmi eril bir kabus olarak görmek de pekala mümkün. Filmdeki yan hikayenin ilk kez ortaya çıkışındaki kesmenin wipe ile yapılması ve hatta o an bir de full screen olan filmin wide screen'e bilinçli geçişi filmi Okuyama'nın fantezi dünyası ve gerçek dünyası olarak ikiye bölmeye hizmet etmeye yarayan en bariz göstergelerden. Tekrar vurgulanmalı ki Teshigahara'nın özenle kurduğu anlatım, her ince detayın bir işleve sahip olması filmin değişik okumalarını çok iyi inşa ediyor. Tüm bunlar bir kenara, özellikle sinema tarihiyle ilgili izleyiciler filmden büyük keyif alacaktır. Modern mizansenini, "Seconds"ı andıran paranoyak atmosferini, karakterleri kadraja Antonioni'de görebileceğimiz tarzda geleneksel olmayan bir şekilde yerleştirişini, Alman Ekspresyonist sinemasına selam çakan kamera açılarını sürreal bir noktada birleştiriyor Teshigahara. Sahnenin içeriği doğrultusunda çevreye ait sesleri kısması, ışıkları karartması gibi girişimlerin yanısıra Teshigahara'nın yaptığı çok önemli bir şey daha var: Freeze-frame'in (kare dondurma) kullanılışına sinema tarihindeki en anlamlı ve en güzel örnekleri sunuyor film boyunca. Son olarak şu belirtilmeli ki "The Face of Another"ın sapka çıkartılacak bir kurgusu var. Geçtiğimiz ay bu köşede birçok yönden tatmin edici olmaktan uzak fakat kesfe değer bir film olan "Quiet Days in Clichy"e yer verdikten sonra, hakkında övgüler dizilmekten çekinilmeyecek bir filme yer vermek istemistim. "The Face of Another" kadar bu role uygun bir film daha düşünmek gerçekten çok zor.

DVD **Özel seçeneklerde Tony Rayns'in tam uzunluktaki yorumlarının yanı sıra set fotoğraflarına da ulaşılabilir. DVD, www.eurekavideo.co.uk/mac adresinden temin edilebilir. Türkçe altyazı yok. Kobo Ape'in kitabını merak edenlerse www.amazon.com adresinden kitabı alabilirler, burada özellikle 2. el olarak kitap çok ucuza bulunabiliyor. Kitabın Türkçe baskısı ise yapılmadı.**

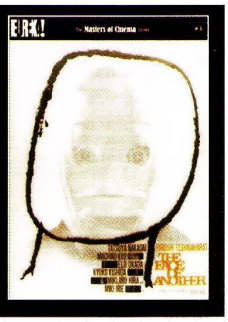

Hazırlayan: Müjde Işıl
mujde.isil@superonline.com

Miranda Otto

16 Aralık 1967 tarihinde Queensland, Avustralya'da dünyaya gelen Miranda Otto'nun babası, Avustralya'nın ünlü aktörlerinden Alman asıllı Barry Otto. Annesi Lindsay de aktris; ancak kızının doğumundan sonra oyunculuğu bırakır ve kıyafet tasarımı üzerine çalışmaya başlar. Miranda'nın adı, Shakespeare'in Türkçe'ye Fırtına olarak çevrilen The Tempest adlı oyunundaki kahramandan geliyor. Ailesinde oyunculuk kadar yaygın diğer meslek de doktorluk. İkisi arasında tıp ağır basınca küçük Miranda'nın rüyalarını doktorluk süsler. Hatta bir söylentiye göre jinekolog olmayı kafasına koymuştur. Yine de sanat ve sporu ihmal etmez. Küçükken eskrim ve bale dersleri alır. Ancak okul yıllarında tiyatro kulübüne yazılıp, küçük oyunlarda rol alınca, hocalarının da teşvikiyle National Institue of Dramatic Art'da okumaya karar verir. Kısaca NIDA olarak bilinen Avustralya Tiyatro Okulu'nda eğitim alan oyuncular arasında Mel Gibson, Judy Davis, Cate Blanchett gibi yıldızlar bulunuyor. Tiyatro okulundan 1990'da mezun olan Miranda Otto sinemaya iddialı sayılabilecek bir başlangıç yaptı. Zira 1986 tarihli ilk filmi olan "Emma's War"da filme adını veren kahramanı canlandırıyor, yani başrolde oynuyordu. 2. Dünya Savaşı sırasında Japon bombardımanı altındaki Avustralya'da yaşayan bir ailenin dramını anlatan filmde Otto, annesine destek olan genç bir kızı canlandırdı. 80'lerin sonuna kadar televizyon ve tiyatroda küçük roller aldı; "Initiation" (1987) ve "The 13th Floor" (1988) adlı filmlerde göründü. 90'ların başından itibaren kendi ülkesinde ismini duyurmaya başladı. Avustralya'daki çıkışını "The Girl Who Came Late" (1991) ile yaptı ve başrol oynadığı bu filmle Avustralya Film Enstitüsü'nce En İyi Kadın Oyuncu dalında ödüle aday gösterildi. 1992'de "The Last Days of Chez Nous" ile bu sefer En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu ödülüne aday oldu. Hollywood'a adım atmadan önce aralarında "The Nostradamus Kid" (1993), "Sex Is a Four Letter Word" (1995), "True Love and Chaos" (1997), "Doing Time for Patsy Cline" (1997) ve "Dead Letter Office"in (1998) de bulunduğu toplam 13 Avustralya yapımı sinema filminde rol aldı. Başrol oynadığı "Love Serenade" (1996) Cannes'da Altın Kamera kazanırken, o da 1997'de "The Well" ile Avustralya Film Enstitüsü'nce En İyi Kadın Oyuncu, 1998'deki "In the Winter Dark" ile Enstitü tarafından En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu dalında ödüle aday gösterildi. Otto'nun Hollywood ile dirsek teması 1999'da HBO için çekilen televizyon filmi "The Jack Bull" ile başladı. Western türündeki bu yapımda John Cusack ile beraber rol aldı. Terrence Malick'i 20 sene aradan sonra yeniden yönetmenliğe döndüren "The Thin Red Line" (1998), Miranda Otto için de büyük bir fırsat oldu. Savaşın anlamsızlığını ve vahşetini mükemmel bir görsellikle beyazperdeye taşıyan bu başyapıtın erkeklerden oluşan oyuncu kadrosunda Miranda Otto, "ihanet" kavramının somut ifadesi haline geliyordu. Filmde Ben Chaplin'in canlandırdığı Jack Bell adlı erin karısı rolünde, sadece flashback'lerde karşımıza çıkıyor ve savaştaki kocasını aldatarak sadakâtsiz eş olarak hafızalarımızda yer ediyordu. Hollywood'da oyunculuğundan ziyade güzelliği ile değerlendirilen Otto'nun sonraki filmi yine bir Amerikan yapımı "What Lies Beneath" (2000) oldu. Robert Zemeckis'in yönettiği filmde Otto, Harrison Ford ve Michelle Pfeiffer'ın karşı komşusunun süphe uyandıran eşini canlandırdı. Daha sonra "Kin" adlı İngiliz yapımında ve "La Volpe a tre zampe" adlı İtalyan yapımında rol adlı. Üçüncü Amerikan filmi 2001 yapım tarihli "Human Nature" oldu. Charlie Kaufman'ın senaryosunu yazdığı "Being John Malkovich"de Lotte Schwartz rolü için Miranda Otto düşünülmüştü. Ancak Cameron Diaz rolü kabul edince Otto şansını kaybetti. Bu olayı unutmayan Charlie Kaufman, Otto'yu senaryosunu yine kendisinin yazdığı "Human Nature"da oynattı. Filmde Tim Robbins'in canlandırdığı doktorun asistanı rolündeydi; hem Fransızca konuşmasıyla hem de komedideki yeteneğiyle herkesi şaşırttı. Miranda Otto'nun kariyerine baktığımızda, neredeyse 25 sene geçtikten sonra ve ancak büyük bir prodüksiyonda rol almasıyla uluslararası alanda üne ve geç gelen şöhrete kavuştuğunu görüyoruz. "Yüzüklerin Efendisi: İki Kule / The Lord Of The Rings: The Two Towers"(2002) ve arkasından da "Kralın Dönüşü / The Return Of The King"de (2003) Aragorn'a aşık olan ancak aşkını kalbine gömmek zorunda kalan Rohan prensesi Eowyn'i canlandırdı. Rolü için Yeni Zelanda'da 6 ay boyunca kılıç kullanma ve at binme dersleri aldı. Savaş sahnelerinde rolünün az olduğunu görünce buna itiraz etti ve Peter Jackson, Otto'nun kılıç salladığı sahneleri arttırdı. Karanlıklar Kralı'nı öldürecek kadar cesaretli ve aşkını kalbine gömecek kadar gururlu bir kadına hayat veren Otto, çoğu sinemaseverin dikkatini Yüzüklerin Efendisi'yle çekti. Sinema kariyerinde yardımcı rollerde görmeye alıştığımız güzel yıldız, geleneği yine bozmamıştı. Ancak bu sefer baskın bir kişiliği canlandırmanın avantajı ile meslektaşları arasından sıvrılırken, çekiciliği ile de Yüzüklerin Efendisi serisinin kadın yıldızı Liv Tyler'ı gölgede bırakmıştı. Bu "gölgeleme", Aragorn'un tercihini tartışmaya açacak kadar ileriye gitti.

Avustralya, Avrupa ve Hollywood arasında mekik dokuyor.

Onu daha çok yardımcı rollerde izledik.

Yüzüklerin Efendisi II ve III'de Eowyn rolündeydi.

Miranda Otto, İngiltere'de çekilen "Doctor Sleep" (2002) adlı gerilim filmindeki yardımcı rolden sonra yine aynı yıl çekimleri Polonya ve Kanada'da yapılan "Julie Walking Home"da başrol oynadı. Film, oğlu ölen ve evliliğini yürütemeyen bir kadının şifa arayışını anlatıyordu. Avustralya yapımı "Danny Deckchair"de (2003) Human Nature'daki rol arkadaşı Rhys Ifans ile beraber başrolleri paylaştı. Bu filmde mizah yeteneğini ön plana çıkardı. Senede 1-2 film yapma geleneğini bozmayan Otto, 2004'te iki sinema filminde rol aldı: "In My Father's Den" ve "Flight of the Phoenix". Çok iyi elestiriler alan ve 51. Sydney Film Festivali'nde prömiyeri yapılan "In My Father's Den"de Otto yine yardımcı roldeydi. Yakın zaman önce ülkemizde de vizyona giren "Flight of the Phoenix"de ise Dennis Quaid ve Giovanni Ribisi'den oluşan güçlü bir oyuncu kadrosunda yer alıyor ve çöle düşen bir uçaktaki kurtulmak için her seyi deneyen yolculardan birini canlandırıyordu. Otto'nun yeni filmi ise H.G. Wells'in klasik romanından uyarlanan ve Steven Spielberg'in yönettiği "Dünyalar Savası / War Of The Worlds". Yüzüklerin Efendisi'nden sonra rol aldığı bir diğer büyük prodüksiyon olan filmde Miranda Otto, Tom Cruise'un boşandığı eşini canlandırıyor. Miranda Otto'nun oyunculuk kariyerinde tiyatronun ayrı bir yeri var. "Sixteen Words for Water", "The Girl Who Saw Everything" ve "A Doll's House" gibi Sydney Theatre Company'nin sahnelediği birçok oyunda rol aldı. Otto bu sene sahne alacağı "Boy Gets Girl" adlı oyunda, kariyerini her seyin üstünde tutan bir New Yorkluyu canlandıracak. 2002'de "Bir Bebek Evi / A Doll's House adlı tiyatro oyununda tanıştığı meslektaşı Peter O'Brien ile 1 Ocak 2003'te evlenen Miranda Otto, eşi ile birlikte 2004'te Through My Eyes adlı televizyon dizisinde rol aldı. 1 Nisan 2005'te ise Darcey adlı bir kız çocuğu dünyaya getirdi. "Yoluma çıkan saçmalıklara aldırmadan sadece oyunculuk yapmak istiyorum" diyen güzel yıldızın sonraki projelerini merakla bekliyoruz.

1986 EMMA'S WAR
1987 INITIATION
1988 THE 13th FLOOR
1991 THE GIRL WHO CAME LATE
1992 THE LAST DAYS OF CHEZ NOUS
1993 THE NOSTRADAMUS KID
1995 SEX IS A FOUR LETTER WORD
1996 LOVE SERENADE
1997 DOING TIME FOR PATSY CLINE
1997 THE WELL
1997 TRUE LOVE AND CHAOS
1998 DEAD LETTER OFFICE
1998 IN THE WINTER DARK
1998 THE THIN RED LINE
2000 KIN
2000 WHAT LIES BENEATH
2001 HUMAN NATURE
2001 LA VOLPE A TRE ZAMPE
2002 DOCTOR SLEEP
2002 JULIE WALKING HOME
2002 THE LORD OF THE RINGS: THE TWO TOWERS
2003 DANNY DECKCHAIR
2003 THE LORD OF THE RINGS: THE RETURN OF THE KING
2004 FLIGHT OF THE PHOENIX
2004 IN MY FATHER'S DEN
2005 WAR OF THE WORLDS

Hazırlayan: Alkan Avcıoğlu
alkanavcioglu@yahoo.com

Amy'nin İzinde (Chasing Amy)

Kevin Smith, ilk filmi "Clerks"ten (1994) itibaren Amerikan bağımsız sinemasının en özgün yönetmenlerinin başını çekti. Sahip olduğu çizgi roman koleksiyonunu satarak toparladığı parayla "Clerks"i tamamlayabilmişti, ancak filmin yakaladığı başarı tüm çektiği zorluklara değer cinstendi. Sundance Film Festivali'nde gördüğü büyük ilgiden sonra "Clerks", art-house sinema tutkunlarını tavlamakta güçlük çekmedi. Smith, bir sene sonra "Mallrats" ile geri döndü. "Mallrats" hem gise hem de eleştirel anlamda o kadar başarısız oldu ki yönetmen bile bu filmi çektiği için üzgün olduğunu söyledi. Ancak bu başarısızlık bile Smith'in hayranlarını yıldırmıyordu. Kevin Smith'in eşine nadir rastlanan mizah anlayışı, yarattığı sıradışı karakterler, yazdığı parlak diyaloglar yönetmenin fanatik takipçilerinin sayısını arttırmaya devam edecekti. Smith'in üçüncü filmi "Amy'nin İzinde" (1997), "Clerks" ve "Mallrats"ten sonra 'New Jersey Üçlemesi' diye adlandırdığı bu halkanın son zinciriydi. Eleştirmenlerin bol övgüyle karşıladığı film, bugün hala Smith'in filmografisindeki en iyi filmi olarak anılıyor. Çizgi roman kültürü kadar toplumun cinsiyet politikası üzerine temellenen filmin diğer Smith filmlerinden en büyük farkı ise aşk ve sahiplenme kavramlarına getirdiği derinlikti. Klasik bir romantik hikayenin tüm malzemelerinin mevcut olmasına rağmen, Smith "Chasing Amy"i sürprizlerle dolu bir hale getirmeyi başarmıştı.

Filmin konusuna gelince; birbirlerinin en iyi dostları olan Holden ve Banky, çizgi romanlarının başarısının tadını çıkarmaktadır. Bir başka çizgi roman yazarı Alyssa ile tanıştıklarında Holden, Alyssa'dan fazlasıyla etkilenir. Ancak ne var ki Alyssa bir lezbiyendir ve ikili arasındaki ilişki beklenmedik yönlere doğru yol alacaktır.

"Amy'nin İzinde" her oturusta izlenebilecek filmler kategorisine dahil olduğu için birçok unutulmaz sahneyle dolu denebilir. Aşağıdaki seçtiğimiz sahne ise hemen filmin başında geçiyor. Holden ve Banky bir çizgi roman panelindedirler. İzleyici ancak sahnenin sonunda zenci konuşmacı ile Holden ve Banky'nin arkadaş olduğunu anlar. Konuşmacı olan Hooper aslında escinsel olan bir çizgi roman yazarıdır fakat bunu gizleyip zenci insanlara çizgi roman satmak adına propaganda konuşmaları yapıp sahte tartışmalar düzenler. Zira Hooper da aşağıdaki sahnenin hemen ardından kürsüden iner ve çok daha ince bir ses tonu ve farklı davranışlarla izleyiciyi şaşırtır.

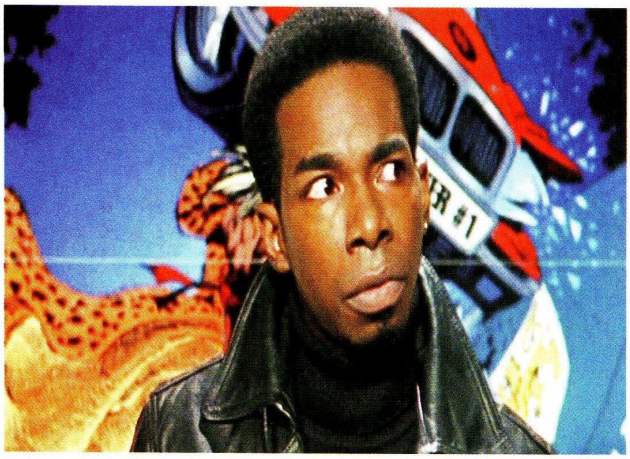

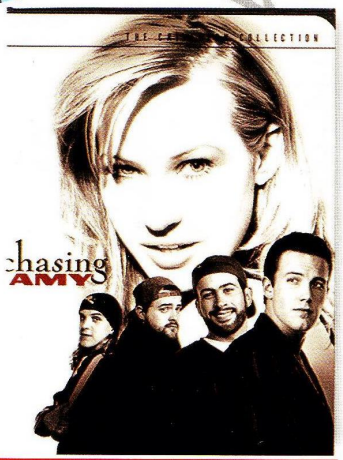

"Chasing Amy"nin 2. Bölge DVD'sini ülkemizdeki mağazalardan temin edebilirsiniz.

Hooper: Yıllar boyunca bu endüstride ne zaman bir Afrikalı-Amerikalı karakter, genelde beyaz sanatçılar veya yazarlar tarafından kahraman veya suçlu olarak yaratılsa, onları zenciler olarak ayrı tutan ırkçı isimlerle damgalandı. Şimdi benim dergimde, "Beyaz Düşmanı Marsık"ta, bu saçmalıktan eser yoktur. Kahramanın ismi Maleekwa, siz aşağılık Avrupalılar hala mağaralarda saklanırken, gezegendeki ilk toplumu kuran siyah kabilenin soyundan gelmekte. O, genç siyah bir okuyucunun örnek alacağı güçlü bir modeldir. Çünkü ben size sunu söylemek için buradayım: Ezilenler hepinizden öçlerini almaya geliyorlar. Siyah adam artık çizgi romanlarda ve bilim-kurgu fantezilerinde soytarı rolünü oynamayacaktır. Biz bunu gerçek kılacağız ve her ne pahasına olursa olsun hak ettiğimiz saygıyı alacağız.

Holden: Ah, hadi oradan! Bu tamamen saçma! Lando Calrissian siyahtı biliyorsun. O Milenyum Şahini'ni uçurmakla görevliydi. Senin sorunun nedir?

Hooper: Kim söyledi bunu?

Hooper: (Bu sefer ayağa kalkarak konuşur) Ben söyledim. Lando Calrissian bilim-kurgu fantezisinde olumlu bir örnekti.

Hooper: Lando Calrissian'ın canı cehenneme! Tom Amca kılıklı zenci! Beyazlar hep 'kutsal üçleme'den örnek göstermek zorunda sanki. Unut bunu. Bu filmler çok çok uzaktaki bir galakside geçiyor olsa bile, beyaz adamın siyah adamı nasıl alt ettiği hakkındadır. Bakın şimdi. Bir tarafta zavallı köylü çocuğu Luke Skywalker var; Nazi poster çocuğu sarı saç, mavi gözler. Diğer tarafta da Darth Vader var. Galaksideki en siyah kardeş, Nubian'lı herif.

Banky: Nubian ne demek?

Hooper: Kapa lanet çeneni! Vader ruhani bir kardeştir bildiğiniz gibi. Güce ve diğer iyi boklara sahiptir. Sonra bu çulsuz Skywalker eline ışıktan bir kılıç alır ve lanet evreni kendi yöneteceğine karar verir. Bütün beyazlardan bir klan toplarlar. Ve bunlar Vader'ın mahallesini, Ölüm Yıldızı'nı basacaktır. Şimdi siz bu lanet seye ne ad verirsiniz?

Banky: Galaksiler arası iç savaş?

Hooper: Ayrımcılık! Galaksiyi beyaz insanlar için "güvenli" hale getirmek için siyah öğeyi uzaklaştıracaklar. Ve Jedi ise bunun en aşağılayıcı kısmıdır! Çünkü zayıf, aksi ve ihtiyar bir beyaz adamı ortaya çıkarmak için maskesini çıkardığında, Darth Vader'ın o güzel görüntüsü bozulur. Bize içten içe hepimizin beyaz olmak istediğimizi anlatmaya çalışıyorlar!

Banky: E, gerçek bu değil mi?

Hooper: (Cebinden bir silah çıkartır, kürsüyü tekmeyle devirip ayağa fırlar ve bağırarak ateş etmeye başlar) Siyah öfke! Siyah öfke! Lanet gözümün önüne gelen her beyazı öldüreceğim!

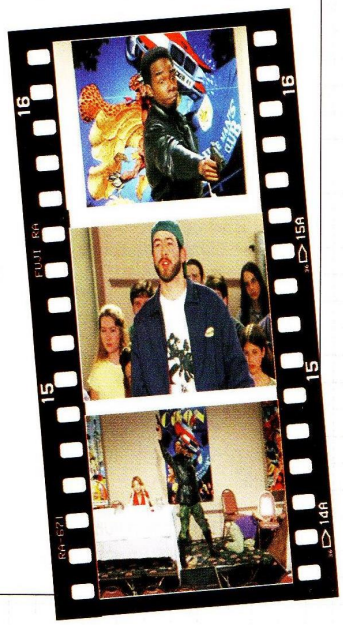

sine DVD

Hazırlayan: Kerem Sanatel
sanatel@superonline.com

Fahrenheit 9/11 - 2004

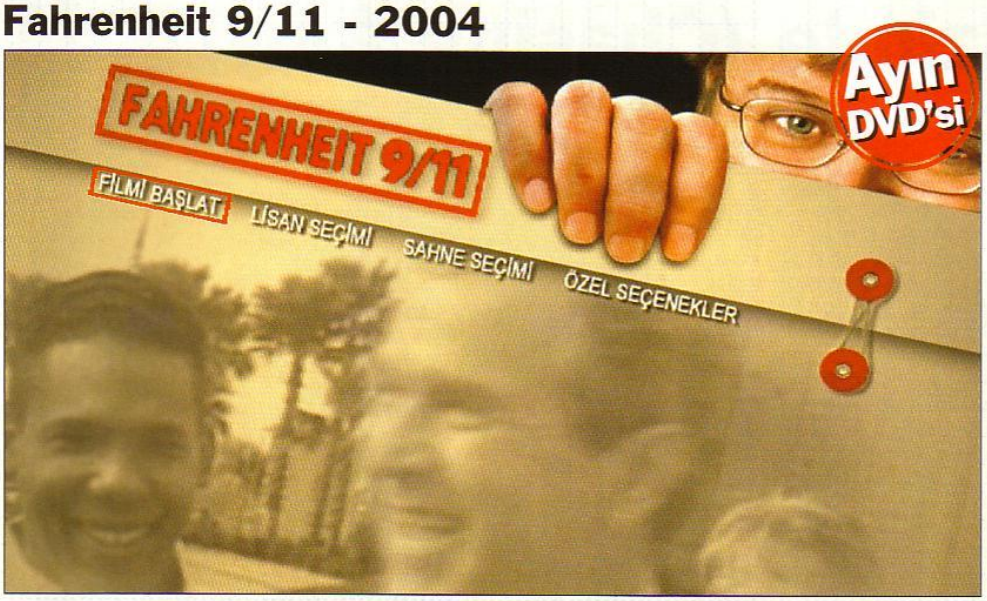

Y: Michael Moore
O: George Bush, Usama Bin Ladin, Saddam Hüseyin, Michael Moore
Bölge: 2 122 dk.
Geniş Ekran 1.85:1
Dolby Dijital 5.1
Türkçe altyazı / dublaj
Umut Sanat / Palermo

En kötü kabuslarınızdan daha korkunç; çünkü gerçek!

Özellikle tarihi trajediler veya felaketler söz konusu olduğunda, insan evladının jetonu genellikle geç düşer. Belgesellerde hep geçmişin irdelenmesi biraz da bu yüzdendir. Gerçeğin ardında yatan diğer gerçekliği görebilmek, çoğu kişi için, zaman ve birikim ister. Tanıklıklar birikir, tarihi kayıtlar birikir, yorumlar birikir, kanıtlar birikir ve biriken onca seyin üstüne perde çekmek artık gereksizleşince hepsi ortaya çıkar, insanlığın jetonu düşüverir. Sadece idrak meselesi de değildir, tarihi tam yerinde ve zamanında belgelemek; cesaret işidir de. Michael Moore, o sayılı cesur insanlardan biri, gerçeği görebilenlerden. Belgeselini çoğu belgeselden farklı kılan en önemli yanı ise geçmişi değil, şu anda cereyan eden olayları eşelemesi, bir soğuk duş etkisiyle toplumları iş işten geçmeden ve derhal uyandırmak istemesi. Bu açıdan, yirmi otuz yıl sonra, Beyaz Saray'daki çıkarcı ve aç gözlü iktidar yer değiştirdikten sonra, o da belki, terörle mücadele kisvesi altında girişilen soykırımın perde arkasını yansıtacak Hollywood işi, riyakar siyasa kurgu gerilimlerini izlemektense Moore'un güncel çığlığına kulak vermek sizce de çok daha akıllıca değil mi?

Moore, kuşkusuz, bundan çok daha ürkütücü ve kapsamlı sorular sormamızı istiyor. 11 Eylül 2001 saldırısının (Amerika'nın kendi topraklarında tarihi boyunca gördüğü en büyük yabancı saldırı) arefesinden başlayarak Bush ve Ladin ailesi arasındaki ticari bağlantıları didikliyor, oradan Irak savaşının nasıl tezgahlandığına dair ipuçları veriyor ve son olarak da savaşı hem ABD askerlerinin hem hem de savaş karşıtı halkın gözünden değerlendiriyor. Moore'un çalışması göklere çıkarıldı çıkarılmasına; hatta Tarantino'nun jüri başkanı olduğu yıl, Cannes'da Altın Palmiye'yi kucaklayan ikinci belgesel ünvanını da kazandı. Ama tek taraflılık eleştirilerinin hedefi olmaktan kurtulamadı. Bir belgesel için olabilecek en kötü yafta belki de: öznellik. Tek bir şehit annesinin yaşadığı acıya geniş yer ayırması, kendisinden köşe bucak kaçan kongre üyeleri yüzünden muhatap olabileceği doğru dürüst bir karşı-kanat sözcüsü bulamaması ve kamuya açık resmi belgelerin çarpıtılmış ya da sansürlenmiş olması yüzünden Moore bu dengeyi korumakta haliyle zorlanıyor, bu tür eleştirilere de açık hale geliyor. Seçimler yaklaşırken sonucu etkileme çabası nedeniyle elini çabuk tutması da çok kapsamlı bir iş ortaya çıkarmasına engel olmuş belli ki. Nitekim, filme bir tür hazırlık niteliğindeki kitabı "Ahbap, Memleketim Nerede?"nin içerdiği verilerin daha kapsamlı ve ikna edici olduğunu söylemek mümkün.

Ekstralar: Filme gelen izleyici tepkilerini içeren görüntüler (11 dk.) haricinde, yapımı destekleyen arşiv görüntüleri Irak ve Washington seklinde iki kanada ayrılmış. Irak bölümünde, Moore'un işgal öncesinde film ekibiyle birlikte ülkeye yaptığı ziyaret ve halkla yapılmış söyleşiler izlenebiliyor. (8 dk.) Aynı bölümde Ebu Garip hapishanesinde yakınları olanların durumları (7 dk.) mercek altına alınırken İsveçli gazeteci Urban Hamid'in Samara'daki bir baskınla ilgili izlenimlerine de geniş yer ayrılmış. (18 dk.) Washington kanadı biraz vahim durumda. Herkesten sır gibi saklanan komisyon toplantısı sonrasında Bush'un basın mensuplarına hiçbir şey açıklamayan yanıtlarla gevelemesi 6 dakikalık bir ekte izlenebiliyor. Keza, tarafsız bir komisyon tarafından sorgulanan Rice'ın açıklamalarına ilişkin oturum, özellikle içerdiği tansiyon düzeyiyle ilginç; ancak sadece 8 dakikalık bir bölümü yer alıyor. Bu bölümde son olarak filmde geniş yer verilen şehit annesi Lila Lipscomb'un Washington galasında yaptığı konuşmadan görüntüler bulunuyor. (4 dk.) Eklerde Türkçe altyazı var.

Diğer: Fragmanlar.
FİLM: ✪✪✪✪
GÖRÜNTÜ: ✪✪✪✪
SES: ✪✪✪✪
EKSTRA: ✪✪✪
GENEL: ✪✪✪✪

Bunu Sevdiyseniz Deneyin:
"The Fog of War" (2003)
Dünyanın kaderini ellerinde tutanlar.

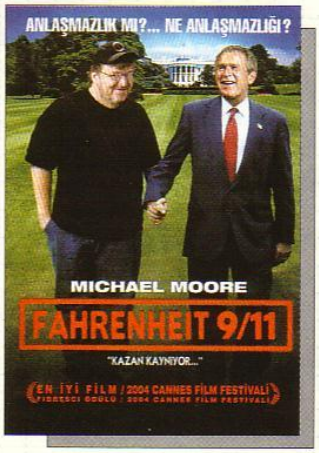

BUSH'DAN ÖZLÜ SÖZLER

İşte Fahrenheit 9/11 sayesinde en kötülerin yarıştığı Altın Ahududu ödüllerinde En Kötü Erkek Oyuncu ödülünü kazanan George Bush'tan, ödülü hakkıyla kazandığını gösteren vecizeler

*** Çocuğunu ya da bir yakınını kaybetmek nasıl bir duygudur bilmiyorum ve bu bana acı veriyor.**

* Mutlu değiller, işgal altındalar. Ben de işgal altında olsaydım mutsuz olurdum.

*** Açık konuşmak gerekirse, artık ona pek fazla vakit ayırmıyorum. (Bin Ladin'i yakalama çalışmaları üzerine.)**

* Tennesee'de eski bir deyim vardır, şey, Teksas'ta vardır ama herhalde Tennesee'de de geçerlidir. "Beni bir kez kandırdın...[durakhyor]... ayıp...[durakhyor]...utan. Bir daha kandıramazsın."

*** Tüm ulusları bu terörist katilleri durdurmak için ellerinden gelen her şeyi yapmaya çağırıyorum. Teşekkür ederim. Şimdi şu atışa bakın. (Golf sahasındayken.)**

* Ne kadar etkileyici bir kalabalık: varlıklılar ve çok varlıklılar. Bazıları size seçkin der, ben ise üssüm diyorum.

*** Diktatörlük tabii ki kolaydır.**

* Telefon ve fakslarla neler yapılıyor, inanamazsınız. (Tatilinin uzaması üzerine kendisini savunuyor.)

Alfie / 2004

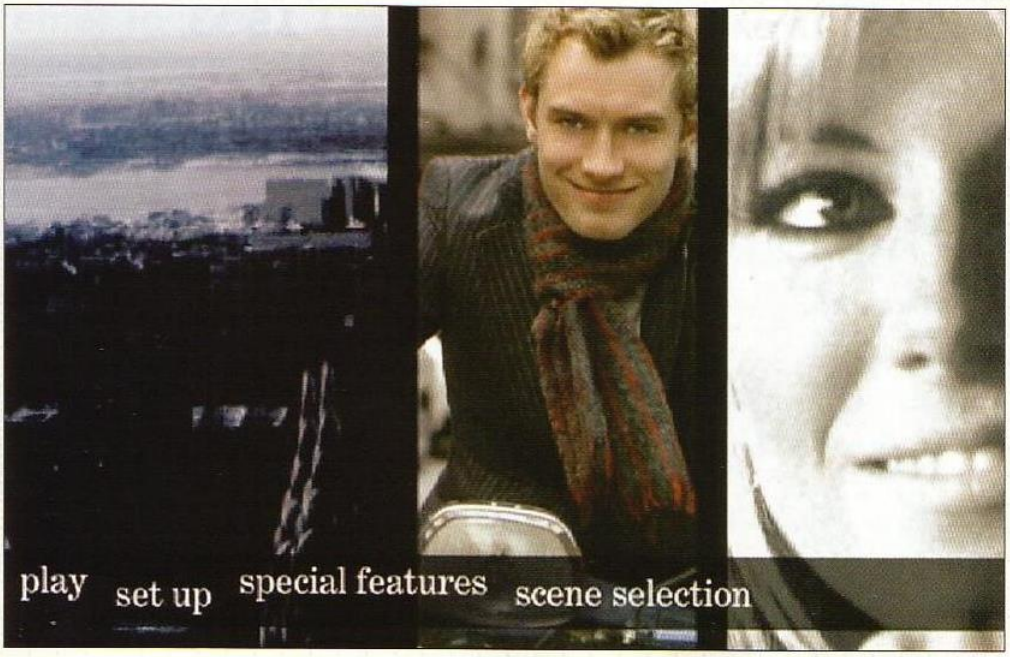

Y: Charles Shyer
O: Jude Law, Marisa Tomei, Omar Epps, Nia Long, Susan Sarandon
Bölge: 2 106 dk.
Türkçe altyazı / dublaj
Paramount / Palermo

Uçkur peşinde koşarken hayatını anlamını sorgulamak!

Alfie, New York'ta yaşıyor. Birbirinden güzel kadınların cirit attığı bu şehirde bir kadının ona "akşam eve kaçta gelirsin?" diye sorması, açıkça özgürlüğün ihlal edilmesi anlamına gelebiliyor. Bildiğimiz anlamda tipik bir hovarda. İyi giyinmeyi ve Avrupalı cazibesini kullanmayı biliyor. Kendi evine hiçbir kadını götürmemek dışında katı kuralları da yok. Erkek hovardalığını yücelten, maço, hatta iç bayıcı bir romantik komediyle karşı karşıya olduğunuzu düşünüyorsunuz, değil mi? Öyleyse, Alfie sizi de şaşırtacak. Yazar/yönetmen Shyer, Michael Caine'in oynadığı ve mizahi öğeler taşıyan bir toplumsal eleştiri niteliğindeki 1966 tarihli orijinal filmin nasıl güncellestirilebileceği konusunda gayet parlak fikirler üretmiş ve başarıyla uygulamış. Ona göre Alfie, herkesin sorabileceği ve yanıtlarını asla bulamayacağı sorularla boğuşan gerçekçi bir karakter. Film neşeli, canlı ve renkli tonlara sahip olsa da onu toz pembe bir romantik komediye benzetmekten de itinayla kaçınılmış. Jude

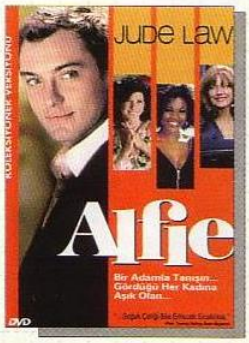

Law, en doğal performanslarından birisini sergilediği filmin adeta mıknatısı. Olgun, aklı başında ve bastan sona sık bir sürpriz.

Görüntü: 1.85:1 Geniş Ekran. Kusursuz.

Ses: Dolby Dijital 5.1. Ses kuşağı müzikler dışında pek hareketli değil. Diyaloglar temiz ve anlaşılır düzeyde.

Ekstralar: DVD yapım eklerinde, sıkça sarfettiğimiz "standart" terminin dışına çıkma çabasına nadiren rastlanır. Alfie, bunun başarılı örneklerinden biri. 16 dakikalık bir yuvarlak masa toplantısıyla başlayan yapım tasarımı belgeseli, ekran bölme tekniklerinin kullanımı ve kıyaslamalarla hem dinamik hem de filmin görsel diliyle bütünlük içinde. Diğer eklerin de aynı yaratıcılıkla hazırlandığı dikkat çekiyor. Alfie karakterinin analizlerini içeren ekin (11 dk.) yanı sıra kadın karakterlere de ışık tutuluyor. (12 dk.) Her iki yapım belgeselinde de orijinal filmle kıyaslamalar bulunuyor. Mick Jagger ve Dave Stewart'ın Abbey Road stüdyosundaki müzik kayıt çalışmalarından görüntüler ayrı bir ekte izlenebiliyor. (13 dk.) Sesli yorumlar dahil, eklerde Türkçe altyazı var.

Diğer: Yönetmen, editör ve yapımcının yorumları. Vespa sahnelerinin kurgu çalışması. (5 dk.) Sesli yorum seçeneğiyle de izlenebilen 8 silinmiş sahne. (11 dk.) 6 sahne için İngilizce senaryo metni. Gedde Watanabe dans videosu (2 dk.). Resimli taslak ve set fotoğrafları galerileri. Fragman.

FİLM: ✪✪✪✪
DVD: ✪✪✪✪

Bunu Sevdiyseniz Deneyin:
"Beautiful Girls" (1996)
Ezeli kadın/erkek çekişmesini sorgulamaya devam.

Deadbirds - Vahşet Evi (2004)

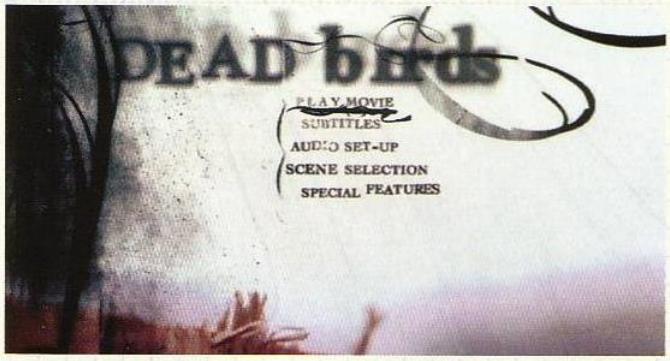

Y: Alex Turner
O: Henry Thomas, Patrick Fugit, Nicki Aycox, Isaiah Washington
Bölge:2 87 dk.
Türkçe altyazı
Sony HE Türkiye

Cehennemin kapıları vahşi batıda açılıyor!

Ortalığı kana bulayıkları bir banka soygununun ardından terkedilmiş görünümlü bir çiftlik evine sığınan 7 haydut, daha gece çökmeden garip bir yaratığın saldırısına uğrar. Soğukkanlılıklarını yitirmeyen soyguncuları güneş battıktan sonra daha fazlası beklemektedir. Çünkü boş sanılan bu ev, bir zamanlar kara büyüye bulaşmış bir adamın iblise dönüşmüş aile fertlerinin suretleriyle kaynamaktadır... Doğaüstü korku öğelerini alışageldiğimiz zaman-mekan kalıplarının dışına oturtan (örneğin, II.Dünya savaşını fon seçen) filmler kimi zaman ilginç sonuçlar doğurabiliyor. Bu da kara büyü, cehenneme açılan kapı, iblisler, gıcırdayan kapılar ve aniden beliren öcüler gibi öğeleri Vahşi Batı'ya yerleştiren bir örnek ve ne yazık ki ilginç bir yanı pek yok. Karakterler eve girdikten sonra, western atmosferi kapının dışında kalıyor ve film fevkalade esnetici, alelade bir hoplat-sıçrat gösterisine dönüşüyor. Filmin bazı sahneleri, düşük bütçe nedeniyle, Tim Burton'ın "Büyük Balık" için kurdurduğu setlerde çekilmiş.

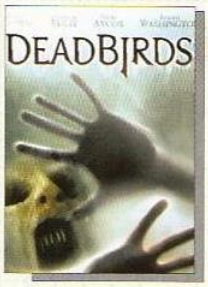

Görüntü: 1.85:1 Geniş Ekran. Karanlık sahnelerin bolca yer aldığı filmde derin siyahlarda grileşmelere, kumlanma ve dalgalanmalara rastlanmıyor ancak ayrıntı duygusu pek iyi değil.

Ses: Dolby Dijital 5.1. Bu filmdeki iblisler sık sık "bö" yapmakla meşgul. O yüzden arka kanallar en çok bu sahnelerde hareketleniyor. Filmde esneyip duran karakterlerle birlikte uyuya kalmamanız için sürekli bir alt frekans uğultusu var. Buna hiç susmayan gök gürültüleriyle yorulan gümbürdeciniz de (subwoofer) katılıyor. Oradan buradan fısıldayan çocuk sesleri hariç kanallarda oyunbaz numaralara pek başvurulmuyor.

Ekstralar: 5 silinmiş sahne, mevcut sahnelerin uzun versiyonlarını içeriyor. (9 dk.) Yapım belgeselinde yapımcıların kendi aralarındaki tartışmaları izlenebiliyor. (27 dk.) Eklerde Türkçe altyazı yok.

Diğer: Oyuncuların ve yönetmenin sesli yorumları. Fragman.

FİLM: ✪
DVD: ✪✪

Bunu Sevdiyseniz Deneyin:
"Children of the Corn" (1984)
Mısır patlağını her çocuk sever. Ama bunlardan uzak durun.

Arizona Dream - Arizona Rüyası / 1993

Y: Emir Kusturica
O: Johnny Depp, Jerry Lewis, Faye Dunaway, Lili Taylor, Vincent Gallo
Bölge: 2 134 dk.
Türkçe altyazı / dublaj
Studio Canal / Palermo
Balıklar düsünmez; onlar her seyi bilir!

Kusturica'nın Amerika'da çektigi ilk ve son filmini unutmus olsanız bile, Beyoglu İstiklal caddesini Iggy Pop'un sesiyle aylarca inleten tema müzigi "In the Death Car"ı unutmus olamazsınız. 90'ların melankolik sinemasına cuk oturan öykü, düslerinin pesine düsen, sevgiye muhtac bes insanın biraraya gelmesiyle baslayan olayları konu alıyor. New York'lu balıkçı, Eskimo düsleri gören Axel (Depp); oglu yasındaki erkeklerle iliskiye giren, ucma hayali kuran Elaine (Dunaway); gerçek bir ebeveyn sevgisinden yoksun, üvey annesinin son sevgilisini kıskanan ama sonradan ona asık olan ve dünyaya kaplumbaga vücudunda yeniden gelmeyi düsleyen Grace (döktüren bir Taylor.) Bu üc esas karakterin yasadıkları komik ve tasasız olsa da düsleri ugruna birbirlerini feda etmeye basladıkları andan itibaren, filmin tonu, kaçınılmaz bicimde trajik ve acı sona doğru adım adım ilerlemeye baslıyor. Kusturica'nın "uyanıkken görülen bir rüya" etkisi verecek bicimde tasarladıgı film, kopukluğu ve naifligiyle bazı seyirciler üzerinde bugün 10 yıl önceki etkisini uyandırmayabilir. Ancak Goran Bregovic'in sanını yayan müzigiyle, oyuncu kadrosuyla hâlâ ilgiye sayan, hâlâ sempatik.

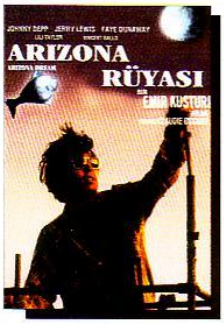

Görüntü: 1.85:1 Genis Ekran. Puslanmaların görülebildigi aktarımda renkler keskin geçislere sahip degil. Özellikle canlı renk ayarlarıyla film izlemeyi seviyorsanız kumlanmalara da rastlayabilirsiniz. Daha düsük ve yumusak kontrastlarda daha dogal görünümlü bir izleme deneyimi elde etmek mümkün. Kısacası TV'nizin renk ve ısık ayarlarıyla biraz oynamanızı gerektiren aktarımlardan biri. Dijital izlere ve kalıntılara cok nadiren rastlandıgı için temiz sayılabilir, ama belirttigimiz nedenlerle cok iddialı degil.

Ses: Dolby Stereo 2.0 Filmin agır topu, herkesin bildigi gibi, Bregovic'in carpıcı müzigi. Sonucta yıllardır bu müzikleri CD oynatıcılarımızda iki kanal desteğiyle dinliyoruz, gayet keyif alıyoruz; ama burada, yine iki kanal desteğine rağmen, müziğin ayrıntılarının kaybolması, derinligini yitirmesi, hatta renkli noktalarında bozulmalara uğraması hayal kırıklığına uğrattı. Bunun dısında çevreleme etkisi zaten yok ve yogunluk ön kanallarda. Diyaloglar, kulağa dogal tınılarıyla gelmese de anlasılır seviyede.

Ekstralar: Sette çekilmis video görüntüleri 11 dakikalık bir ekte toplanmıs. Söyleşiler içermiyor. İki silinmis sahneden biri Axel'in sepya tonlarında çekilmis düğün sahnelerini içeriyor. İlginç olan, bu sahneyi hikayenin akısında belli bir yere oturtamamanız. (15 dk.)
Eklerde Türkçe altyazı var.
Diger: Fragmanlar, tanıtım filmi (4 dk.).
FİLM: ✪✪✪
DVD: ✪✪
Bunu Sevdiyseniz Deneyin:
"Amélie" (2001)
Aşk düsleri ebedidir.

Born on the Fourth of July - Doğum Günü Dört Temmuz (1990)

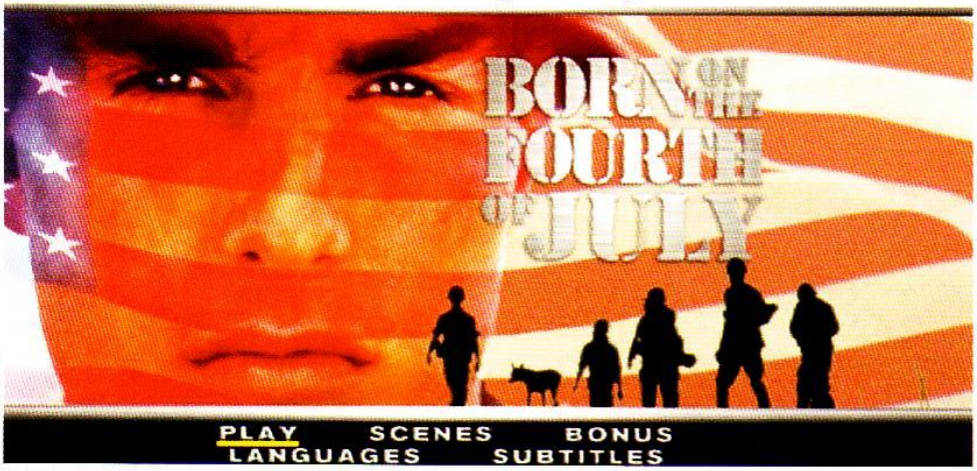

Y: Oliver Stone
O: Tom Cruise, Kyra Sedgwick, Raymond J. Barry, Willem Dafoe
Bölge: 2 140 dk.
Türkçe altyazı
Universal / Tiglon
Kahrolası savasımızı istemiyoruz!

Dört Temmuz, Oliver Stone'un biraz geç kalmıs Vietnam üçlemesinin ikinci halkası. Geç kalmıs diyoruz çünkü Stone'un bir Vietnam gazisi olarak sinema sektöründe yer edinmesiyle bu tür hikayelere Hollywood stüdyolarının hosgörüyle bakması arasında bir hayli zaman geçmisti. Elestiri, ancak yerinde ve zamanında anlamlı derseniz haklısınız. Hani iktidara geçen yeni bir parti bir önceki iktidarı sürekli suçlar ya? İste"Acılar unutulmasın" kisvesi altında sürülen bu Vietnam filmlerini bu açıdan düsününce pek samimi bulmak mümkün degil. Daha öncekiler, "bir yalan ugruna gençleri harcadınız" demeye pek cüret edemiyordu. Bu tür filmler için Reagan döneminin iyice geride kalması, Bruce Springsteen'in "Born in USA" gazlamasının da biraz dinmesi gerekiyordu. Yine de, istediğiniz kadar ölcülü yaklasın, Ron Kovic'in hikayesi duygusal açıdan en hırpalayıcı örneklerden biri. Lise yıllarını okulda donanma ve anti-komunizm propagandası, evdeyse muhafazakar annesinin baskısı altında geçiren Kovic, Vietnam savasına gözü kapalı kosuyor ve göğsünden asağısı tutmaz halde felçli olarak geri dönüyor. Evine döndüğünde Vietnam karsıtı gösterilerin alıp basını gittigini, gazilerin hakarete ugradıgını, hatta annesinin ondan utandıgını görüyor. Protestocuların saflarına gecene kadar Kovic, evinden bile kovuluyor. Amerikan hükümetinin ortalığa bomba yagdırmak için yeni kılıflar hazırladıgı günümüze bakınca bu "acılar unutulmasın" örneklerini kimseciklerin ipine sallamadığı daha da belirginlik kazanıyor.

Görüntü: 2.35:1 Genis Ekran. Filmin ilk baslarındaki nokta kalıntılar sonrasında gayet temiz bir aktarım karsılıyor bizi. Siyah derinligi çok iyi. Kumlanmalar görülmüyor. Mükemmel denebilir.
Ses: DTS'in varlıgını tüm gücüyle belli ettiği yer, filmin ortalarına denk düsen çatısma sahneleri. Bu sahnelerde, o vakte kadar sadece müziklerde hareketlenen arka kanallar hiç susmuyor, gümbürteç ise cosuyor. Diyaloglar gayet temiz ve anlasılır düzeyde.
Ekstralar: 1990 yılında NBC televizyonu için hazırlanan özel programda Kovic, Stone ve Cruise ile yapılmıs söyleşiler, arsiv görüntüleri izlenebiliyor. (18 dk.) Türkçe altyazı yok.
Diger: Yönetmenin yorumu.
Film: ✪✪✪✪
DVD: ✪✪✪
Bunu Sevdiyseniz Deneyin:
"Platoon" (1986)
En hasin ve gerçekçi Vietnam filmlerinden.

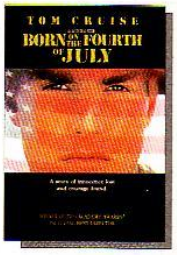

Basic Instinct - Temel içgüdü / 1992

Y: Paul Verhoeven
O: Michael Douglas, Sharon Stone, George Dzundza, Jeanne Tripplehorn
Bölge: 2 123 dk. (2 disk)
Türkçe altyazı / dublaj
Studio Canal / Palermo

İçgüdülerinizi buzluktan çıkarmadan önce iki kez düsünün.

Senaryosu daha taslak halindeyken stüdyolar tarafından paylasılamayan ve fahis bir fiyata satın alınan, daha sonra dışarı sızan ve escinsel organizasyonlarının eline her nasılsa geçtikten sonra "homofob" ilan edilen, bu yüzden de öfkeli protesto gösterileri yüzünden mahkeme kararı ve polis barikatı korumasıyla çekimleri tamamlanan, adeta doğustan sansasyonel bir film. Ülkemizde ise sapık-manyak-muhtemelen katil-nemfoman karakterin biseksüel olusu, "bir kadınla yattım, igreniyorum kendimden" ya da bir lezbiyene yönelik "seninle erkek erkeğe konuşalım" repliklerine benzer bir tepki göstermekten ziyade, cüretkar soft-porno sahneleri nedeniyle yasaklanan, akabinde de ancak ülkemize mahsus bir tuhaflıkla demokrasi kahramanı ilan edilen filmin kopardığı tüm bu tantana, sadece ve sadece bir tek seye yaradı: 90'ların en büyük gise basarılarından birine imza atılmasına.

Sansasyon ve tepki demek, daha çok bilet demek. O nedenle filmin aslında cinsel ayrımcılığı körükleyici, ucuz ve manasız bir istismar filmi olması hiç kimsenin umurunda degil. Peki filmin derdi neydi? Hatırlatalım efendim. Bir buz kıracağıyla seks anında hunharca öldürülmüs bir ceset bulunuyor ve ilk süpheler, adamın sevgilisi, gerilim romanları yazarı Catherine Tramell'e yöneliyor. Tramell, pervasız tavrıyla süphelerden gocunmadığı gibi süphe çekmekten hoslanır gibi davranarak herkesi kışkırtıyor. Alkol, uyusturucu ve sağduyu problemleri yasayan dedektif Nick Curran üzerindeki etkisi ise daha farklı oluyor. Curran, bu gizemli ve tehlikeli kadına yakınlaşarak başka olayları da tetikliyor...Film, yarattığı ilk fırtına dindikten sonra kimi çevrelerce Hitchcock-vari gerilimiyle övülmüs, hatta Eszterhas'ın bir furyaya neden olduktan sonra kariyerini bitiren karakteristik özelliklere sahip senaryosunun, bilhassa bastırılmıs cinsellik üzerine, kapsamlı alt okumalara müsait bir zenginlik tasıdığını söyleyenler de olmustu. Son olarak diskin sansürsüz olduğunu belirtelim.

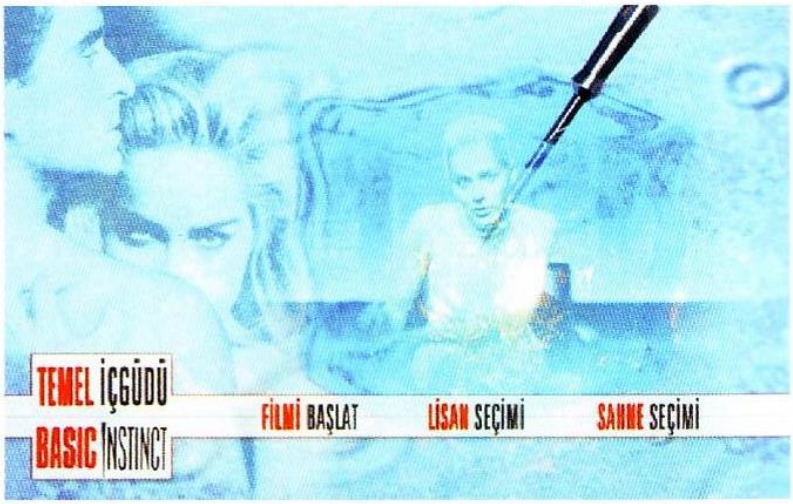

Görüntü: 2.35:1 Genis Ekran. Siyah noktacıklar seklinde beliren dijital lekeler bir hayli fazla. Renklerin bir hayli temiz ve keskin geçislere sahip olduğu düsünülürse, dijital izleri çok önemsemeyenlerin görüntüyü kusursuz addetmesi pekala mümkün.
Ses: DTS. Müziklerin kusatıcı etkisi mükemmel. Araba takip sahneleri gibi en hareketli anlarda bile varlığını hissettiriyor ve ayrıntılar kaybolmuyor. Diyaloglar da DTS'in olumlu getirilerini fazlasıyla tasıyor. Alt frekans efektleri açısından doygun degilse de filmin genel yapısı bunu pek gerektirmiyor.
Ekstralar: İkinci diskin tek kapsamlı eki DVD için özel hazırlanmıs yakın tarihli söyleşileri içeren 24 dakikalık retrospektif bölüm. Oyuncuların katılmadığı bu bölümde, protesto gösterilerine ve yapımcıların kendilerini savunmalarına genis yer ayrılmıs. Tripplehorn ve Stone'un deneme çekimleri (9 dk.) Eklerde Türkçe altyazı var.
Diğer: Standart TV tanıtım filmi. (7 dk.) 3 sahne için resimli taslak (storyboard) karşılastırmaları. Fragmanlar.
FİLM: ✪✪
DVD: ✪✪✪
Bunu Sevdiyseniz Deneyin:
"Jade" (1995)
Eszterhas'tan testosteron kokulu bir cinayet gerilimi daha.

MİNİ EXTRA

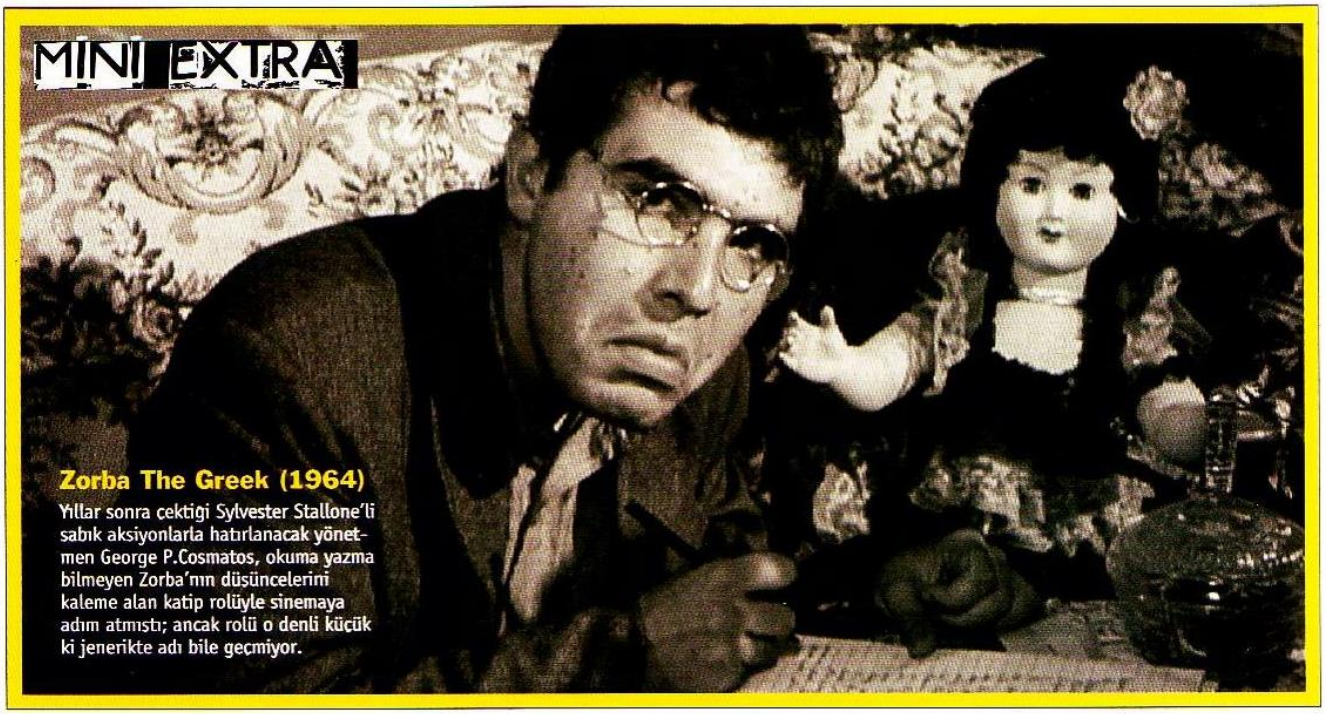

Zorba The Greek (1964)
Yıllar sonra çektigi Sylvester Stallone'li sabık aksiyonlarla hatırlanacak yönetmen George P.Cosmatos, okuma yazma bilmeyen Zorba'nın düsüncelerini kaleme alan katip rolüyle sinemaya adım atmıstı; ancak rolü o denli küçük ki jenerikte adı bile geçmiyor.

Die Hard / Die Hard 2 - Zor Ölüm (1988-1990)

Y: John McTiernan; Renny Harlin
O: Bruce Willis, Bonnie Bedelia, Alan Rickman, William Sadler
Bölge: 2 251 dk. (2 disk)
Türkçe altyazı / dublaj
20th Fox / Tiglon
Bir olay, aynı adamın başına iki kez nasıl gelebilir?

Willis'i "Mavi Ay"daki alaycı gülüslü, temiz yüzlü, romantik dedektif imajından sıyırıp aksiyon yıldızlığına terfi ettiren Zor Ölüm serisi, türe sıradan ve sivil görünümüne karsın bir nevi süper kahraman özellikleri gösteren bir karakter kazandırmıştı: yani otoriteyle bir türlü anlasamayan, diğer güvenlik güçlerince ukela ve egoist olmakla itham edilen, hep tek basına mücadele etmek zorunda kalan ve kursunlar havada vızıldıyorken bile alaycı söylenmeleri bırakmayan New York polis teskilatı mensubu John McClane. McClane New York'lu ama bela onu hep yetki alanının dısında buluyor. Örneğin, aksiyonu kapalı alana sokmasıyla türe yeni bir soluk getiren ilk filmde, ayrı yasadığı karısıyla Noel'i geçirmek üzere Los Angeles'a geldiğinde, onun çalıştığı gökdelende verilecek partinin terörist soyguncular tarafından basılmasıyla tek kişilik bir direnise soyunuyor. İkinci filmde ise yine aksayan bir Noel planı var. McClane, karısını karsılamak üzere geldiği Washington hava limanında tüm hava sahasını bloke eden, güney Amerika kökenli bir terörist grubun eylemiyle karsılasıyor. Emniyetten sorumlu diğer kişilerin kuyruklarına bağlanan tenekeyi bile bulamayacak kadar beceriksiz olusu ise onu tekrar "yalnız savasçı" rolüne itiyor. Taslamadan nasibini alan sadece emniyet güçleri değil. Habercilik adına sadece kaos ve paniğe neden olan basın da bu filmlerin öfkeli samarlarından nasibini alıyor. Öte yandan, her iki film de günümüzdeki aksiyonlara kıyasla hayli kanlı olmalarıyla dikkat çekiyor. Türkiye'deki video hakları Özen Film'in elinde bulunan ve McClane'in ilk defa kendi yetki alanında terörle mücadele ettiği, çok daha görkemli ve hızlı tempolu üçüncü filmin de bir an önce yayımlanmasını, çok yakında dörtleyecek bu kendisine has aksiyon üçlemesinin eksik kalmamasını diliyoruz.

Görüntü: 2.35:1 Geniş Ekran. İlk filmde görüntü puslu sayılabilir. Karanlık sahnelerde grilesmeler olduğu gibi dijital izlere de rastlanabiliyor. İzleme keyfini bozmasa da ikinci filmin aktarımıyla kıyaslandığında vasat kalıyor. İkinci film keskin renkler ve parlak kontrast düzeyi ile yakın tarihli filmlerin aktarımlarını aratmıyor. Dijital izler neredeyse yok.

Ses: Dolby Dijital 5.1. Her iki film de silahlı catısmalar açısından epey hareketli. Bu sahnelerin çevreleme etkisi yeterli. Ancak hem bu sahnelerde, hem de dev patlamaların olduğu bölümlerde, derin baslar ve diğer alt frekans efektlerini güncel filmlerdeki doygunluk ve ayrıntı düzeyiyle karsılastırmamak gerek. Diyaloglar genellikle olması gerektiğinden biraz daha uzaktaymış hissi veriyor, ancak bogulmalar olmuyor. Müziklerin derinlik duygusu iyi ancak çok hareketli sahnelerde biraz eziliyor.

Ekstralar: Yok.
KOLLEKSİYON: ✪✪✪✪
DVD: ✪✪
Bunu Sevdiyseniz Deneyin:
"Die Hard With A Vengeance" (1995)
New York'ta McClane'le sıcak bir yaz.

Equilibrium - İsyan / 2002

Y: Kurt Wimmer
O: Christian Bale, Emily Watson, Taye Diggs, Angus Macfaden, Sean Bean
Bölge: 2 102 dk.
Türkçe altyazı / dublaj
Miramax / Film Pop
Hissetmek yasak; dekmancılık oynamak serbest!

Üçüncü Dünya Savası'ndan sonraki yeni dünya düzeninde insan duyguları Prozium denen bir maddeyle baskılanmaktadır. Güzel sanatlar yasaktır, duygu ve heyecan uyandıracak etkinlikler yasaktır. İlacı kullanmayı reddeden duygu ihlalcileri ve silahlı direnisciler ise idam edilmektedir. İnfaz grubunda çalışan papazlardan birisi olan John Preston, bir gün kazara bir doz atlayınca taraf değiştirir... Öykü fazlasıyla tanıdık, değil mi? "1984"ten "Rollerball"a, "Fahrenheit 451"den "THX1138"e kadar tüm totaliter rejim kabusu öykülerini çağrıstırıyor. Yazar/ yönetmen Wimmer bu konuda hiç gocunmuyor. Hatta Matrix sonrası bilim-kurgu / aksiyon filmlerinin malum üçlemeye benzetilmesinden pek haz edilmezken kendisi tavrını tam aksi istikamette belirliyor ve kostümlerden, kendi aksiyon stilini olusturma çabasına kadar filmin adının Matrix'le birlikte anılmasını istiyor. Bu çaba öylesine aleni ki ülkemize bir hayli geç ugrayan filmin adı kulağımıza her çalındığında arkasından mutlaka Matrix adının geçtiğini de duyuyorduk. Sonradan anladık ki filmin pazarlama taktiği bu şekilde. (DVD paketinin üzerinde bile üç defa Matrix adı geciyor) Biz de o minval üzerinden ilerleyelim. Carrie Ann-Moss'un havada asılı kaldığı "flo-mo" teknigine ilk kez tanık olduğunuzda muhtemelen ağzınız açık kalmıstı. Wimmer, o denli iddialı değil belki ama "Gun-kata" adını verdiği teknikle o da kendisine has bir aksiyon dili olusturmak istiyor. Oysa, silahın insan uzuvlarının bir parçası gibi kullanma becerisini ifade eden bu teknik yalnızca gülünç ve anlamsız. (Yerinde sabit duran ve sadece kollarıyla trafik polisi gibi hareketler yaparak etrafa ates eden bir adam düşünün.) Zaten bu sahneler, sinemanın bildik teknik araçlarını ve donanımlarını daha önce hiç denenmemis biçimde kullanmayı akıl eden uzmanlık ürünü "flo-mo"nun aksine yalnızca ısık ve kurgu oyunlarına dayanıyor. Uzun lafın kısası, yeni ve sasırtıcı hiçbir sey yok. Düsük bütçesi nedeniyle de daha çok bir video filmi görünümünde. Yine de kendi izleyici kitlesini edinmeyi basarmıs ve muhtemel kült gözüyle bakılan filmlerden biri.

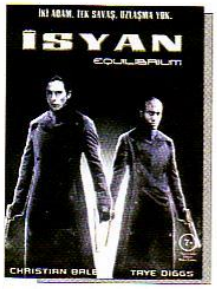

Görüntü: 2.35:1 Geniş Ekran. Karanlık sahnelerde puslanmalar yok. Soğuk renkler dijital kalıntılardan muaf, mükemmel bir aktarımla ekrana tasınıyor. Son derece basarılı.

Ses: Dolby Dijital 5.1. Doygun bir çevreleme etkisine sahip. Silahlı catısmalarda ses efektleri birbirini ezmiyor, kanallara dağılım hayli basarılı. Aynı şekilde müziklerin de (Klaus Badelt) geri planda kalmayısı dikkat çekici. Diyaloglar gayet temiz ve anlasılır. Çok çarpıcı ve keskin detaylara sahip değil ama filmden bekleneni fazlasıyla karsılıyor.

Ekstralar: Filmden notlar, fragmanlar.
FİLM: ✪✪
DVD: ✪✪
Bunu Sevdiyseniz Deneyin:
"The Matrix" (1999)
Wimmer'ın yalancısıyız.

Karpuz Kabuğundan Gemiler Yapmak / 2003

Y: Ahmet Uluçay
O: İsmail Hakkı Taslak, Kadir Kaymaz, Gülayse Erkoç, Aysel Yılmaz
Bölge: 2 101 dk.
İstisnai Filmler / Palermo
Saniyede 24 kareyi "gımıldatmak" maharet ister.

60'lı yıllarda geçen bu "sinema sevdası" öyküsünde sevdalılarımız, Tepecik köyünün çırakları Recep ve Mehmet. Recep, bir karpuzcunun çırağı ve berberde çalışan Mehmet'e kıyasla daha müsfik bir ustaya sahip. Her ikisi de köyün sinema salonundan edindikleri kopmuş filmleri, saniyede 24 kare kuralına uygun olarak "kımıldatacakları" bir projeksiyon makinesi icat etmenin derdinde. İşin teknik kısmını, yine bir yerlerden edindikleri kitaptan öğrenmişler öğrenmesine ama nasıl uygulayacakları konusunda hiçbir fikirleri yok. Bu arada Recep, ona sempatiyle yaklaşan iki çocuklu bir dulun büyük kızına aşık olur ve ermiş dedesine dua edeceği bir sebebi daha çıkar: "Şu resimler bir türlü gımıldamıyor. Nihal beni küçümsüyor. Yardım et, dede."...Sinema sevdası nedeniyle memleketinde yıllarca o da küçümsenen Ahmet Uluçay, ilk uzun metrajıyla İstanbul Film Festivali'nde Ulusal Yarışma'dan büyük ödülle ayrılarak zahmetli bir düşü mutlulukla noktalamıştı. Öz yaşamöyküsel nitelikler de taşıyan filmin, özellikle bu açıdan "yerli Cinema Paradiso" şeklinde anılması da kaçınılmaz hale geliyor. Özellikle yönetmenin hayvan ve doğa sevgisini dışa vurduğu naif yönlerine rağmen yeterince içten ve sempatik; çoğunluğu amatör, oyuncu kadrosu da bir hayli ikna edici.

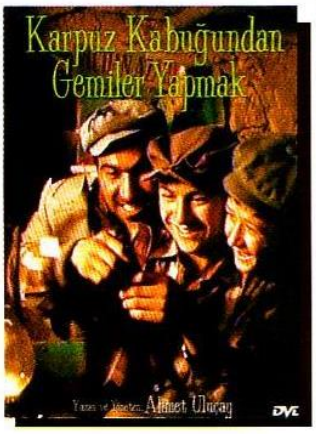

Görüntü: 1.85:1 Geniş Ekran. Aktarım geniş ekran TV uyumlu (anamorfik) değil. Genel görünümü, dijital kaynaktan doğrudan yapılmış aktarımları anımsatan bir netliğe ve canlılığa sahip gibiyse de o denli kusursuz değil; özellikle de dijital izler açısından. Renk geçişlerindeki yeşil harelenmeler ve tırtıklı görünüm en dikkat çekenler. Bazen odak kaymaları nedeniyle bulanıklaşma ve karelenmelere de rastlanabiliyor. Karanlık sahnelerde kumlanmalar var ama grileşmeler yok. Keza, ayrıntı duygusu pek iyi değil. Tüm bu kusurlar, filmin içine girmenize engel değil yine de.

Ses: Dolby Dijital 2.0. Diyaloglar son derece net; ancak şive nedeniyle konuşmaları anlamakta güçlük çekerseniz Türkçe altyazı imdadınıza yetişebilir. İki kanal nedeniyle çevreleme etkisi yok. Seyrek kullanılan müzik çalışması, kaynağına ihanet etmeyen berrak bir aktarıma sahip.

Ekstralar: Kamera arkası görüntülerinde deneme çekimlerine ait video kayıtları yer alıyor. (5 dk.) Söyleşilere yönetmenin katılmaması ilginç bir eksiklik. Ayrıca filmde kimi merak edilebilecek ayrıntılar yerine (mesela, çocukların kıpırdatmaya çalıştıkları kareler hangi filme ait?) Türk sinemasının hal ve gidişatı hakkında keçi boynuzuna dönen yorumların yer alması da, keza öyle. Neyse ki diskte yönetmenin 5 kısa filmi yer alıyor da onun sinemaya bakışı hakkında genel bir fikir sahibi olabiliyoruz. Filmlerin isimleri ve süreleri şu şekilde: Optik Düşler (30 dk.); Koltuk Değneğinden Kanat Yapmak (19 dk.); Minyatür Kozmosta Rüya (5 dk.) İnci Deniz Dibinde (16 dk.) Exorcise (4 dk.)
Diğer: Galeri ve fragman.
FİLM: ✪✪✪
DVD: ✪✪✪
Bunu Sevdiyseniz Deneyin:
"Kasaba" (1998)
Türk sinemasından unutulmaz bir köy şiiri.

YENİLER

1.BÖLGE

www.amazon.com

Constantine

The Life Aquatic

Flight of the Phoenix

Bad Girls

Spanglish

Slaves of New York

Buffalo Bill

Napoleon Dynamite

Diary of Ellen Rimbauer

Elephant

Wimbledon

New York, New York

Conan The Barbarian: Se

Hababam Sınıfı Askerde

Eğreti Gelin

The Skeleton Key

Casino: Se

Stephen King's Tommyknockers

Freaks

Ladder 49

Sideways

Braveheart

Rebel Without A Cause:SE

Cast Away

The Great Escape

Thelma & Louise

xXx - Director's Cut

City of Ghosts

Nostradamus

Taking Sides

Jersey Girl

Coupling 2.Sezon

Moonwalker

Kalbin Zamanı

GELECEK SAYIDA:

Steamboy

Napoleon Dynamite

Ladder 49

The Manchurian Candidate - Mançuryalı Aday / 2004

Y: Jonathan Demme
O: Denzel Washington, Meryl Streep, Liev Schreiber, Jon Voight
Bölge: 2 124 dk.
Türkçe altyazı
Paramount / Palermo

Beyniniz bir şirketin malı olabilir, kurcalamayın!

Ben Marco (Washington) Körfez Savaşı'nda düşürüldükleri pusudan Çavuş Raymond Shaw'un (Schreiber) kahramanlığı sayesinde kurtulan savaş gazilerinden birisidir. Geride kalan savaş yıllarının ardından Shaw artık bir başkan adayıdır. Savaş kahramanı sıfatını yaklaşan seçimlerde propaganda için kullanmakta, genç ve dinamik durusuyla Beyaz Saray'ın en güçlü adayı olarak umut vaat etmektedir. Ona kıyasla Marco, hiç yol katetmemiştir ve savaş kabuslarından muzdariptir. İlkokul öğrencilerine vatanperverlik dersi verdiği bir gün, silah arkadaşlarından biri, gördüğü bu kabusların bir komplonun parçası olduğunu öne sürer. Marco, başkan adayı da dahil olmak üzere tümendeki herkesin beyninin yıkandığı fikrine kapılmasına yol açacak başka ipuçları da edindikten sonra bu komployu açığa çıkarmak üzere tek başına mücadeleye giristiğinde, akıl sağlığını zorlayacak bir direnişle karşılaşır: Dev şirket Manchurian Global'ın müdahalesiyle... Film için rahatlıkla politika dünyasının "Matrix"i denebilir. Bunu, bazılarının her aksiyon filminde yaptığı gibi, her filmi "Matrix"le kıyaslama saplantısına kapıldığımız için değil, dünyayı yöneten siyasi güçlerin ardındaki o akıl sır ermez "yıkılmazlık" halini, paranoya deprestiren bir komplo teorisiyle açıklamaya yeltendiği için söylüyoruz, elbette. Nitekim "Matrix"i izledikten sonra zihnimize çöreklenen "neden olmasın?" sorusunu, burada da sormak mümkün. Gerçekten ritmi çok iyi kurulmuş, nefes kesici bir film karşımızdaki. Oyunculuklar - özellikle yeniden altın dönemini yasayan Meryl Streep - mükemmel. Demme'i karakteristik anlatım stilleriyle yeniden perdede ağırlamak da hos. Kendisi, kamerayı birinci tekil şahıs gözüne yerleştiren klasik anlatımı en doğru ve isabetli biçimde kullanan yönetmenlerden olduğunu bir kez daha ispatlıyor. Muhtemelen, en başarılı yeniden çevrimlerden biri aynı zamanda. Özgün öykü, çok daha ikna edici biçimde ele alınmaya gayret edilmiş. Örneğin, 60'ların mistik akımlarından henüz çıkmış izleyicileri hipnoz açıklamasıyla ikna edebilen asıl filmin aksine, nano teknolojisinin makul açıklamalarına sığınılmış. Savaş ve kaostan kar eden şirket totaliterizmi üzerine enfes bir gerilim!

Görüntü: 1.85:1 Genis Ekran. Yeterince temiz bir aktarıma sahip. Özellikle açılış sahnesinin zorlayıcı kızıl egemen görüntülerinde kumlanmalara nadiren rastlanıyor. Buna karşın iç mekan çekimlerinde artalanlarda kumlanmalar görülebiliyor. İzleme keyfine baskın çıkan bir kusuru yok.

Ses: Dolby Dijital 5.1. Kusatıcı etki genelde müzikler ile sağlanıyor. Açılış sahnesi dışında alt frekans efektlerinden yana hareketli değil. Diyaloglar bazen uzaklaşma eğiliminde olsa da anlaşılır düzeyde.

Ekstralar: Söylesilerin yer aldığı yapım ekinde özgün filmle yapılan kıyaslamalar da yer alıyor, o açıdan ilginç. (15 dk.) Oyuncu kadrosuna ilişkin ek ise daha ziyade övgüleri içeriyor. (12 dk.) 5 silinmiş sahne içinde uzatılmış sahneler de var ve dilenirse senaristle yönetmenin yorumlarıyla izlenebiliyorlar. (10 dk.) Senatör Shaw'un TV röportajları 3 dakikalık bir ekte biraraya getirilmiş. Yine dilenirse sesli yorumlarla izlenebilir. Diskin ilgi çekici bir başka eki, çesitli sanatçılar ve basın mensuplarıyla yapılmış söyleşiler. Bu karşılıklı sohbetlerde, katılanlar yaklaşan seçimlerle ilgili siyasi fikirlerini dile getiriyorlar. Tanınmamış isimler arasından Sidney Lumet öne çıkıyor. (10 dk.) Sesli yorumlar haricinde tüm ekler Türkçe altyazı desteğine sahip.

Diğer: Yönetmen ve senaristin yorumları. Schreiber deneme çekimleri (3 dk.)

FİLM: ✪✪✪✪
DVD: ✪✪✪

Bunu Sevdiyseniz Deneyin: "Enemy of the State" (1998) Derin devlet sıradan vatandasın pesinde.

TEKNİK SERVİS

DVD ekleri çok geniş kapsamlı olmasa da tamamen etkilesimli biçimde hazırlanan "Büyük Hazine" DVD'si pek çok bulmaca ve şifre içeriyor. Uzaktan kumandayla boğusmayı sevmeyenler için püf noktasına DVD incelemesinde yer verdik; ama siz yine de uzun yoldan gitmeyi seviyorsanız buyrun. İkinci menü, bir sürpriz yumurta seklinde diske saklanmış. İlk menüdeki ekleri sonuna kadar izlediğinizde size 4 rakam verilecek. (1776) Bu rakamı en son çıkan ekranda yazıp, "submit" sembolü üzerine gelerek OK tusuna bastığınızda ikinci menü karşınıza çıkacak. Bazı oynatıcılarda, ilk menüde sürekli sağ ok tusuna basarak piramit resminin altındaki siyah ikonu aydınlatıp OK/Enter tusuna bastığınızda bu şifreyi girebileceğiniz ekrana doğrudan geçis yapabiliyorsunuz. İkinci menüdeki eklerin arasında karşınıza çıkacak gözlüklü bulmacada sol cam için yeşili, sağ cam için moru seçerseniz (0421) rakamlarına ulasacaksınız. Şimdi tekrar ikinci menüye dönün. En altta "Main Menu" üzerine gelip alt ok tusuna basın ve ekrandaki göz ikonunun belirmesini sağlayın. OK/Enter tusuna basınca gözlük bulmacasında elde ettiğiniz rakamları girebileceğiniz bir panel daha çıkacak. Rakamları girin ve "submit" sembolü üzerine gelip OK'leyin. Etkilesimli izleme seceneği karşınızda.

Geçen ay yayımlanan Kill Bill Vol.2 DVD'sinin bazı baskılarında Türkçe dublajında üretimden kaynaklanan bir sorun bulunuyor. 25. dakikadan itibaren atlamalar ve ses kaymaları ile kendisini gösteren bu sorun, DVD incelemelerini orijinal ses dilini esas alarak yaptığımız için dikkatimizden kaçmış. Sorunu bize ileten okurumuzun şikayeti üzerine ithalatçı firma Esen Kültür Sanat yetkilileriyle irtibata geçtiğimizde, kendileri bu hatanın tüm disklerde rastlanmadığını ve anzalı disklerin yenileriyle değiştirilerek kolleksiyoncuların mağdur edilmediğini belirttiler.

Yaz aylarının ülkemizde piyasalar acısından rehavet dönemi kabul edilse de iddialı çıkıslardan pek fazla mahrum kalmayacağız. Haziran ayının en iddialı DVD'si Ôtomo imzalı steam-punk anime "Steamboy", bir aksilik çıkmadığı takdirde ABD'den bir ay önce Sony HE Türkiye tarafından yayımlanmış olacak. Sony'nin bir diğer iddialı sürprizi, geçen kış aylarında ortalığı bir hayli sallayan kung-fu komedisi "Kung-Fu Hustle". Agustos'ta oynatıcılarımız epey senlenecek. Çünkü Tiglon önümüzdeki ay içinde Garden State, Elektra, Ring 2 ve Salem's Lot ile çıkmaya hazırlanıyor. Türkçe dublajlı "Predator 2" de meraklılarını sevindirecek olsa gerek. Daha önce sadece İngilizce altyazıyla yayımlanan kimi DVD'ler de Türkçe altyazılı versiyonlarıyla yaz aylarında yayımlanmaya devam edecek. Uzun süredir beklenen "Terminator 2", "Total Recall", "Escape From New York" ve "A Bout De Souffle" da Palermo tarafından çıkısa hazırlanıyor.

Lemony Snicket's A Series of Unfortunate Events - Lemony Snicket'in Talihsiz Serüvenler Dizisi / 2004

Y: Brad Silberling
O: Jim Carrey, Liam Aiken, Emily Browning,
Timothy Spall, Meryl Streep
Bölge: 2 108 dk.
Türkçe altyazı / dublaj
Dreamworks / Tiglon

Onlar ermiş felakete; biz çıkalım kereyetine.

Kırmızı Başlıklı Kız'ın nine yiyen kurtu ve kan-revan filmlerine tas çıkartan cerrahi finali, Hansel ve Gretel'in yamyamlık öyküsü, Pinokyo'nun Kaptan Ahab'a rahmet okutan deniz yolculuğu - biraz da kendi topraklarımıza kayarsak - Kemalettin Tuğcu'nun iç parçalayıcı dramları. Kimi zaman korku hikayelerini aratmayan, pek çok çocukta travma benzeri izler bırakan çocuk edebiyatında, karanlık eğilimler hep olageldi. Çağdaş çocuk edebiyatında ise bu mesaleyi J.K.Rowling'le beraber Daniel Handler üstlenmiş durumda. 13 kitaplık serisinde Lemony Snicket takma adını kullanan Handler, kronolojik açıdan Rowling'ten daha kıdemliyse de, serisinin adından nasibini almış olsa gerek, Potter'ın silip süpüren satış rakamlarına ulaşabilmiş değil. O da karanlık olduğunu iddia eden ama mutlu sonları seven Potter kitaplarına nazire, hemen her fırsatta kendi hikayelerinde "büyülü, cicili bicili, mutluluk dolu olaylar yok"un altını çiziyor; haliyle de daha sınırlı bir kitleye hitap ediyor. (Yegane Lemony Snicket filminde, Harry Potter serisinin tamamında ölenlerden daha fazla sayıda ölen var.) Gelgelelim, sekiz yaşından itibaren korku filmlerine ve tehlikeli şeylere acayip ve açıklanamaz bir ilgi duymaya başlayan çocukları düşünürseniz, aradığı ilgiyi mutlaka bulacağı kesin. Serinin ilk sinema uyarlaması, ilk üç kitaptaki talihsiz olayları temel alıyor. Ebeveynlerini çıkış nedeni belirlenemeyen bir yangında kaybeden Baudelaire kardeşler Violet (bir mucit), Klaus (okuduklarını asla unutmayan bir kitap kurdu) ve her şeyi dişlemeyi seven Sunny, aile avukatları tarafından Kont Orlof'un gözetimine veriliyor. Kont Olaf, aslında çocukları zerre kadar önemsemeyen bir servet avcısı ve ilk fırsatta çocukları öldürüp mirasa konmak niyetinde. Birbirlerinden zeki bu çocuklar, Kont'un kirli oyununu bozdukları her seferinde soluğu başka bir aile dostunun yanında alıyorlar; ancak Kont, binbir kılığa girip onların talihine çomak sokmaktan vazgeçmiyor. Çocukları bekleyen tehlikeler onunla sınırlı değil. İnsan yiyen sülükler, dünyanın en ölümcül sevecen (!) engereği, her şeyden nem kapan disticifob Josephine Hala ve iğreti evi, onlara nefes aldırmıyor.

Olaf'ın binbir suratlılık hali, Kont rolünü oynayan Jim Carrey olunca, yapımcıları ilk başta endişelendirmiş. Carrey'i kontrol edememekten, filmin üçüncü bir Ace Ventura vakasına dönüşmesinden korkmuşlar. Neyse ki, Carrey öykünün ve karakterin sınırlarını kavramış da korktukları başlarına gelmemiş. Carrey, gerçekten de kariyerinin en parlak ve en eğlenceli performanslarından birini sergilerken sevenlerini de sevmeyenlerini de hayal kırıklığına uğratmıyor. Buna rağmen, Violet tarafından "Dünyanın en berbat oyuncususun" hakaretini yemekten de kurtulamıyor. Tahmin edebileceğiniz gibi, sadece yaratıcı ve özgün set ve kostüm tasarımlarıyla, belli bir zaman dilimine oturtamadığınız yoğun ve gotik atmosferiyle değil, iğneleyici mizah anlayışıyla da öne çıkan bir film. Ve ne yalan söylemeli, yetişkinlere Potter filmlerinden daha fazla hitap ediyor.

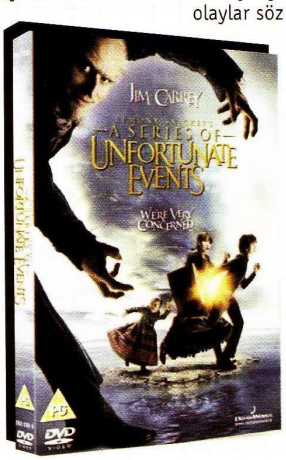

Görüntü: 1.85:1 Geniş Ekran. Rahatsız edici hiçbir kusuru bulunmayan, tatmin edici bir aktarıma sahip.

Ses: Dolby Dijital 5.1. Talihsiz olaylar söz konusu olduğunda ses kuşağı epey hareketleniyor. Alt frekans efektleri açısından en doygun bölüm ise yamaç evi sahneleri. Müziklerin kanallara dağılımı başarılı, diyaloglar gayet anlaşılır düzeyde.

Ekstralar: Tasarımlarıyla dikkat çeken bir filme göre yapım ekleri çok kapsamlı değil ve biraz hayal kırıklığı yaratıyor açıkçası. Umarız iki disklik özel bir baskıyla bu durum telafi edilir. Menü tasarımları çok şık ve filmin Burton-vari havasına uygun. Yapım sürecinde daha ziyade makyaj çalışmalarına ağırlık verilmiş. 13 dakikalık "Kötü Adamı Yaratmak" belgeselinde Carrey'nin makyaj çalışmalarından görüntüler, kullanılmayan fikirler ve deneme çekimleri izlenebiliyor. Aynı deneme çekimlerinden derlenen ve Olaf'ın dört farklı tiplemesini dörde bölünmüş bir ekranda, dilediğiniz ses kuşağını seçerek izleyebildiğiniz etkileşimli izleme seçeneği de var. Çocuk oyuncuların deneme çekimleri ise 3 dakikalık bir ekte toplanmış. 11 silinmiş sahne içinde mevcut sahnelerin uzatılmış versiyonları da var. (14 dk.) Çekim hataları ise alışık olduğumuzun aksine gülme krizlerinden değil, kullanılmamış doğaçlama sahnelerden oluşuyor. (12 dk.) Eklerde Türkçe altyazı yok.

Diğer: Yazar ve yönetmenin yorumları.

FİLM: ✪✪✪
DVD: ✪✪✪

Bunu Sevdiyseniz Deneyin:
"Witches" (1990)
Otel, cadı kaynıyor!

Tarzan: Özel Versiyon / 1999

Y: Kevin Lima & Chris Buck
Ses: Tony Goldwyn, Minnie Driver, Glenn Close, Lance Henriksen, Nigel Hawthorne
Bölge: 2 88 dk. (2 disk)
Türkçe altyazı / dublaj
Disney / Tiglon

Modern dünyanın maskarası olmak mı, "tüysüz maymun" sıfatıyla ağaçlarda sörf yapmak mı?

Disney'in klasik animasyonu tümüyle geride bırakmadan önce onu dijital animasyonla harmanladığı geçiş dönemi çalışmalarının en başarılılarından biri Tarzan. Hem de Edgar Rice Burroughs'un özgün metnine oldukça sadık. Ayrıca çok az şarkılı türkülü bölüm, dramatik yapısı nispeten sağlam bir senaryo, bol aksiyon içermesiyle (Tarzan perdede hiç bu denli cevik olmadı) ve dozu iyi ayarlanmış gülmece unsuruyla Disney'in sadece çocukları değil yetişkin animasyon severleri de ciddiye almaya başladığının en önemli göstergelerinden biri olmuştu. Klasik hikayeyi hepiniz biliyorsunuz ama, adettendir, yine de kısa bir özet geçelim. Ebeveynlerini kaybettikten sonra ormanda yapayalnız kalan bebek Tarzan bir goril ailesi tarafından evlat edinilip büyütülüyor. Ailenin diğer fertleri tarafından küçümsenen Tarzan, büyüdükçe cesareti, cevikliği ve gücü ile ormanın sakinleri tarafından sevilip sayılıyor. Ama günün birinde kesif için ormana gelen bir grup araştırmacı bu huzurlu ortamın bozulmasına yol açıyor, aynı esnada Tarzan aşkı tadıyor.

Görüntü: 1.66:1 Geniş Ekran. Kusursuz.

Ses: Dolby Dijital 5.1. İdeal bir animasyon miksi. Ses efektleri kanallara dengeli dağılıyor ve ezici değil. Bazı incelikli ayrıntılar keyif verici. Diyaloglar temiz, müziklerin derinlik hissi çok iyi.

Ekstralar: Yetişkinlere yönelik yapım belgeselleri 9 başlığa ayrılmış. Konu başlıkları ve süreleri şu şekilde: Özgün hikayenin Disney motiflerine uyarlanışı (6 dk.); filmin genel görünümünü belirleyecek eskiz çalışmalarından bir derleme (2 dk.); gerçekçi mekan ve hayvan tasarımları için yaratıcı ekibin çıktığı Afrika safarisinden görüntüler (3 dk.) Kanvas animasyon tekniği (3 dk.) Bu tekniğin ayrıntılarını açıklayan demo ihmal edilmemiş. (5 dk.) Telekonferans çalışmalarından görüntüler. (2 dk.) Müziklerin yapımı. (iki ayrı başlıkta, 5 dk.) Karakterlerin tasarım sürecine ilişkin ekler ise 6 başlıkta toplanmış: Tarzan'ı yaratmak (10 dk.); Jane ve Porter'ı yaratmak (3 dk.); Kala ve Kerchak'ı yaratmak (3 dk.); Terk ve Tantor'u yaratmak (3 dk.) Clayton'ı yaratmak (3 dk.) Ayrıca her karakterin tasarım eskizlerinin görülebildiği zengin galeri bölümlerine yer verilmiş. Eklerde Türkçe altyazı var.

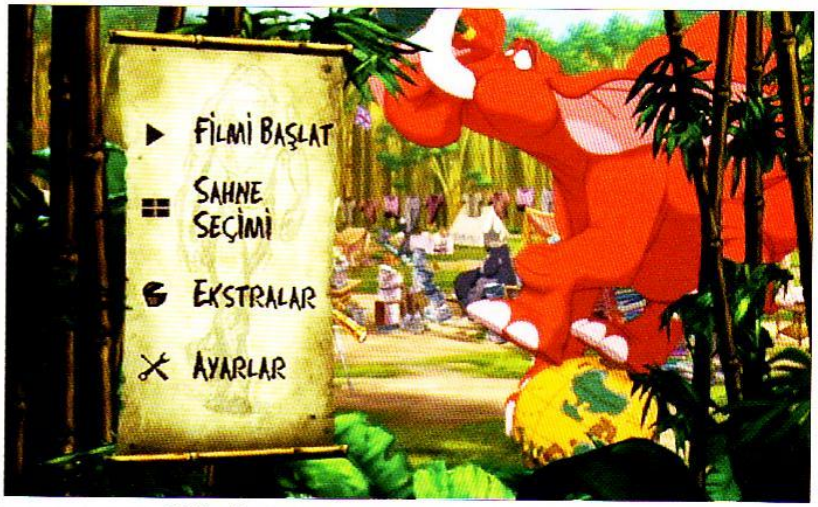

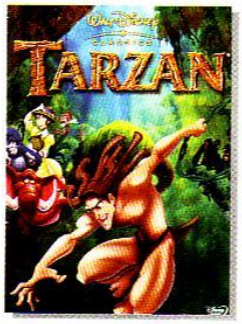

Diğer: 5 şarkı demosu. Resimli taslak karşılaştırmalı açılış sahnesi. (3 dk.) Yine taslaklar halinde izlenebilen alternatif açılış (2 dk.) ve 2 silinmiş sahne (6 dk.). Müzik kayıtlarından görüntüler (2 dk) ve 2 Phil Collins müzik videosu. (You'll be in My Heart; Strangers Like Me) Sadece İngilizce desteği içeren ve uzaktan kumandayla oynanabilen 3 oyun. (Hafıza ve dikkat oyunu; muz toplama oyunu; Clayton'ın tuzaklarından kaçma oyunu) Disney'den filme konu olan hayvanlar üzerine belgesel. (6 dk.) Konsept tasarımı, renk anahtarları ve artalanları içeren Türkçe açıklamalı galeriler. "Ben Jane, sen Tarzan" sahnesini animasyon katmanlarına ayırarak çok açılı izleme seçeneği. (Türkçe dublajlı) Posterler ve fragmanlar. Yapımcı ve yönetmenlerin sesli yorumları.

FİLM: ✪✪✪
DVD: ✪✪✪✪
Bunu Sevdiyseniz Deneyin:
"Lion King" (1994)
Disney, yeniden altın çağında.

Timeline - Zaman Ötesi / 2003

Y: Richard Donner
O: Paul Walker, Frances O'Connor, Gerard Butler, Billy Connolly
Bölge: 2 111 dk.
Türkçe altyazı / dublaj
Paramount / Umut Sanat

Kelebek etkisini boş ver; taraf tut!

Bilim adamları, üç boyutlu nesneleri bir noktadan diğerine ışınlama teknolojisini geliştirirken kazara çok daha önemli bir kesifte daha bulunmuşlardır. Malum teknolojinin uygulaması sırasında, uzamda açılan bir solucan deliği aracılığıyla zamanda yolculuk yapabilmektedirler. Ancak sınırlı bir zaman yolculuğudur bu; çünkü zaman koridoru sadece 1357 yılının Fransa'sına açılmaktadır; yani Yüzyıl Savaşlarının tam göbeğine, Castlegard kuşatmasının arefesine. Önceki deneyler sırasında orada mahsur kalan arkeoloji profesörü Edward Johnston'ı kurtarmak üzere oğlu ve kazı ekibindeki diğer arkadaşları 14. yüzyıla geri dönecekler, beklenmedik bir kaza yüzünden makinenin hasar görmesi sonucu onlar da orada mahsur kalacaklar ve zamanın akışına müdahale edeceklerdir...Kitaplarını Hollywood için yazan Michael Crichton'ın romanından uyarlanan bu tarihi aksiyonda, zaman paradoksu, kelebek etkisi ve kaos teorisi gibi ayrıntılarla kimse uğraşmıyor, zaman yolculuğunun romantik yanıyla ilgileniliyor. Bilim kurgusal gerçeklik ve mantık anlayışınızı rafa kaldırıp orta karar bir aksiyonla eğlenmek için göz atabilirsiniz.

Görüntü: 2.35:1 Geniş Ekran. Renkler keskin geçişlere sahip, karanlık sahnelerde de ayrıntı kayıpları olmuyor. Ancak dijital kalıntılar, yakın tarihli bir filme göre hayli fazla; hatta, özellikle yatay kamera kaydırmalarında dalgalanma ve piksellenmelere de rastlanabiliyor.

Ses: Dolby Dijital 5.1. Aksiyon sahnelerinin kuşatıcı etkisi yeterli; ancak keskin detaylardan ve oyunbaz numaralardan hoşlananları tatmin edecek kadar değil. Kale kuşatması sahneleri derin bas efektleri açısından en doygun bölüm. Diyaloglar uzaklaşma eğiliminde ve bazen boğuklaşabiliyor.

Ekstralar: Set görüntülerini içeren 17 dakikalık ekte Donner'ın neşeli çalışma tarzından ayrıntılar görmek mümkün. Savaş sahnelernin yapım tasarımına özel bir bölüm ayrılmış. (21 dk.) Paul Walker'ın tongaya bastığı set sakası 7 dakikalık ekte izlenebilir. Eklerde Türkçe altyazı var.

Diğer: Fragmanlar.
FİLM: ✪✪
DVD: ✪✪
Bunu Sevdiyseniz Deneyin:
"Stargate" (1994)
Bu da yıldızlara açılan zaman tüneli.

House of Sand & Fog - Sisler Evi (2003)

Y: Vadim Perelman
O: Jennifer Connelly, Ben Kingsley, Shohreh Aghdashloo, Ron Eldaro
Bölge: 2 121 dk.
Türkçe altyazı / dublaj
Dreamworks / Pinema

Herkes kendi evinde, herkes haklı!

Sırnını yavas yavas ele veren cok katmanlı bir öykü. Hakkında ne kadar az sey bilinirse kavrayıcı etkisi o ölcüde artıyor. O nedenle, bunun, paylaşılamayan bir bungalov etrafında dönen sert bir catısmayı konu aldığını söylemekle yetinelim. Söz konusu catısmada seyircinin taraf tutmasını imkansızlastıran bir hikaye bu. Karakterler (basarısız bir evliliğin sıkıntıları içindeyken evine haciz konan Kathy ve ailesine sahil kenarında yeni bir ev almayı onur meselesi haline getirmis İranlı göcmen Behrani) karşılıklı biçimde birbirlerini mahvederlerken, eylemlerinin aslında cok insani ve zararsız itkilere bağlı olduğunun sürekli altı ciziliyor. Bireylerin en küçük bir eylemle bile birbirlerini, hatta zincirleme bir tepkiyle birden fazla kisiyi - iyi niyet kisvesi altında - nasıl mahvedebileceklerini kusursuzca betimleyen bir film, insanı koltuğuna muhlayan bir öykü. Perelman, küçük anlatım oyunlarıyla, ayrıntıları yakalama basarısıyla, daha doğrusu ufak bir ayrıntıyla cok sey anlatma becerisiyle bu ketum hikayeye kıskıvrak bağlıyor izleyiciyi, hem de daha ilk dakikalardan. Sis, bir kez ekranı kapladığında hiçbir sey eskisi gibi olmuyor; o yoğun atmosferin içine cekiliyorsunuz. Caresizlik duygusu neredeyse elle tutulur bir hale bürünüyor, o denli yoğunlasıyor. Bu sadece reji ve senaryo basarısına bağlı değil, tabii. "Oscar'lık performans" denen beylik bir tabir vardır ya? İste onlardan burada cok var ve filmi unutulmaz hale getiriyor. Yine de Akademi ödüllerinde sadece adaylıkla yetinen bir film olmustu.

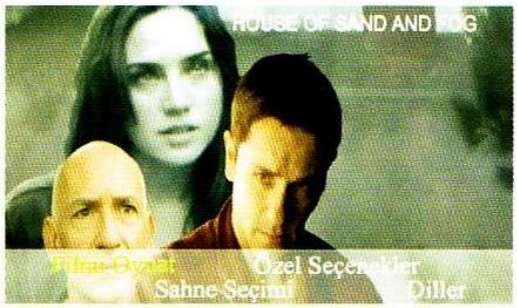

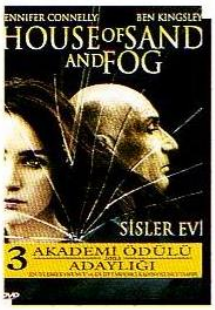

Görüntü: 4:3 LBX. Orijinal görüntü formatı 1.85'e en yakın görüntüyü saglamak için tam ekran görüntü alttan üstten siyah seritle matlanarak "letterbox" dediğimiz görünüm verilmis. O nedenle, görüntü anamorfik değil. Renkler keskin geçislere sahip değil, hatta renk geçislerinde karelenme ve dijital parazitlenmelere sık sık rastlanabiliyor. Nispeten karanlık sahnelerde ise dalgalanma ve kumlanmalar dikkat cekiyor. Nitelikli olduğunu söylemek güç.

Ses: Dolby Stereo 2.0. Filmin atmosferinin kurulmasında büyük rol oynayan ve derinden gelen James Horner imzalı müzik, çevreleme etkisinden yoksun olunca güme gitmis ne yazık ki. Diyaloglar net ve anlasılır. Ancak orijinal ses kaydını içermeyisi ciddi bir sorun.

Ekstralar: Kamera arkası belgeseli (17 dk.) 4 silinmis sahne. (11 dk.) Aghdashloo'nun deneme çekimleri. (6 dk.) Galeri bölümü. Eklerde Türkçe altyazı var.

FİLM: ✪✪✪✪
DVD: ✪✪

Bunu Sevdiyseniz Deneyin:
"Sexy Beast" (2000)
Kingsley, geçmise mazi dedirtmiyor.

KEŞİF SANDIĞI

Eski ustalar sasaalı dönemlerini geride bıraksalar da yeni filmleri ilgi cekmeye devam ediyor. Tobe Hooper, "Teksas Katliamı" cephesine geri döndüğü "The Toolbox Murders" ile malum klasiğin ruhunu yeniden canlandırmaya niyetli. Hollywood'daki bir apartman, koridorlarında dolasıp kurban arayan gizemli bir karaltının pencesinde. Ancak bu karaltının tatmin edici bir gerilim sunmadığı söyleniyor. Hazır laf Teksas Katliamı'ndan açılmısken, aynı malzemenin Hong Kong aksiyonuyla birlesmis halini izlemek ister misiniz? "Human Lanterns", adından da anlasılacağı gibi kurbanlarının derilerinden asma fenerler yapan, intikam yemini etmis eski bir kılıc ustasını konu alıyor. Bu tür filmlerin markalasmıs ismi Shaw Brothers'dan...

Avusturalya'dan gelen "Razorback" ise, Spielberg'in "Jaws"la önünü açtığı ölümcül hayvan gerilimleri furyasından kalmıs ilginç bir örnek. Bu kez söz konusu olan, insan etinden cok hoslanan bir yaban domuzu. Görsel efektler biraz eskimis olsa da hikayesi kulağa geldiği kadar kötü değil. Doğadaki tehlikeyi umursamadan maceraya atılanlar da var, elbette. "Tarihin en büyük dalgası"nı bulup üstünde sörf yapmayı kafaya koymus Brad Gerlach ve Mike Parsons'un hikayesini anlatan "Billabong Odyssey", bu türde nefes kesici sahnelere sahip sörf filmlerini takip eden müstesna kolleksiyoncuların ilgisine layık yarı dökümanter-yarı kurgusal bir film. Dökümanter sevenler, Brezilya'nın en tehlikeli sokak çocuğu ve azılı suçlusu Sandro do Nascimento'nun bir halk otobüsünü kaçırmasıyla ayyuka çıkan olayları masaya yatıran "Bus 174" ile yola devam edebilir. Halka serisine doymayanlara ise Kore'den bir sürpriz var. "The Ring Virus", hem özgün Japon uyarlamaları hem de Amerikan versiyonlarından gayet iyi bildiğiniz hikayeyi görsel açıdan daha sade, ancak dramatik yönden daha etkileyici ve inandırıcı biçimde işliyor. İzleyeni 10 gün içinde öldüren gizemli video kasetin öyküsünü son yıllarda atağa geçen bir ülke sinemasından izlemek keyifli olabilir. Edebiyat uyarlamaları açısından ayın bir diğer sürprizi, Ursula K.Leguin'in ülkemizde Yerdeniz üçlemesi adıyla bilinen "Earthsea" uyarlaması. Oyuncu kadrosunda Isabelle Rossellini, Danny Glover ve Shawn Ashmore gibi isimlerin yer aldığı film, dış görünüşte "Xena" dizisini andırsa da mazbut bütçesine rağmen sık bir izlence sunabilir. Bahsi geçen filmlerin yasal DVD baskılarını, internet üzerinden satış yapan güvenli alış veris sitelerinden temin edebilirsiniz.

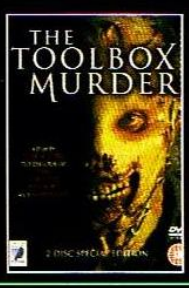

GÖZÜMÜZ YOLLARDA

Türkiye'de yayımlanması en cok istenen DVD'lere sizlerin oylarıyla bu kösede yer veriyoruz. Gelen oylar içinde Türkiye'de daha önce yayımlanan DVD'lerin bulunması dikkat cekiciydi; ancak bu DVD'ler Türkçe altyazılı yayımlanmadıkları için hâlâ isteniyor. Bu da kolleksiyoncuların nezdinde Türkçe altyazının cok önemli olduğunu bir kez daha hatırlatıyor. Listeleriyle katkıda bulunarak köseye büyük ilgi gösteren tüm okurlarımıza tesekkür ediyoruz. Kendi olusturduğunuz listeleri, öncelik sırası gözetmeksizin, konu başlığına "En Çok İstenenler" yazarak, sanatel@superonline.com adresine gönderebilirsiniz. Daha önce oy veren okurlarımız farklı listelerle katılmaya devam edebilir.

1. Yüzüklerin Efendisi Üçlemesi Genisletilmis Versiyonlar
2. Seven
3. Léon
4. Requiem for a Dream
5. Reservoir Dogs
6. Citizen Kane
7. Conversation
8. Armageddon
9. Blade
10. Eternal Sunshine of Spotless Mind
11. True Romance
12. Spirited Away
13. Happiness
14. City of Lost Children
15. Blowup (Antonioni)
16. Rashomon
17. Psycho (Hitchcock)
18. Apocalypse Now
19. Dances With Wolves
20. Texas Chainsaw Massacre
21. Nip/Tuck
22. 21 Grams
23. Summer of Sam
24. Brazil
25. Fifth Element

National Treasure - Büyük Hazine / 2004

Y: Jon Turteltaub
O: Nicolas Cage, Jon Voight, Harvey Keitel, Diane Kruger, Sean Bean
Bölge: 2 125 dk.
Türkçe altyazı / dublaj
Disney / Tiglon

Indy, çabuk dön! Bak, ortalık kimlere kaldı!

Gizli Mason sembolleri, bir zamanlar Erich von Daniken'in UFO'ları, ya da günümüzün Da Vinci şifreleri gibi üzerine çok yazılıp çizilen, hatta epey ciddiye alınan gözde komplo teorilerindendi. Mason sembolleri her yerdeydi ve bilinç altımıza işliyorlardı. Hollywood'un bilinç altına müdahale etme girişimleri malumumuz, o yüzden Büyük Hazine - malzemeyi kullanmakta epey geç kalsa da - bu tür iddiaları ortaya atanların yeniden hortlamasına yol açabilir. Yine de diğer Bruckheimer imzalı milliyetçi / faşizan / ırkçı / cinsiyetçi / sımarık aksiyonlara göre çok daha masum denebilir. Sonuçta bir Disney filmi. O kadar mülayimlik de olsun artık. Kurucu ataların gizlediği hazineyi aileden miras kalan bir saplantıyla aramaya kendisini adamış hazine avcısı Ben Gates, elde ettiği son büyük ipucu (harita Washington'da Özgürlük Bildirgesi'nin arkasında saklıdır) sayesinde hazineye bir adım daha yaklaşır. Ancak bu ipucunu elde ettiği anda iş ortakları tarafından ihanete uğrar. Özgürlük Bildirgesi öyle ya da böyle çalınacaktır ama Gates, ilk başta gönülsüz olsa da, hazinenin hiç değilse iyi ellere geçmesi için hırsızlığı üstlenmeye karar verir. Yetkilileri yapılacak hırsızlığa karşı uyarmasının bir sonuç vermemesi de bu kararında etkin rol oynar. Sonuçta Bildirge'yi çalmakla iş bitmeyecek ve her bulmacanın altından yeni bir bulmaca çıkacaktır. Filmde özgün, taze ya da yeni hiçbir şey yok, büyük çaplı hiç denemez; ama macerayı son anına kadar önemsemenizi ve ekran başında kalmanızı sağlıyor en azından. Sırf hazineye ulaşma derdinden ziyade, maceraya hazine haritasına ulaşma kısmından başlayarak hikayenin belli bir dinamiğe kavuşması da sağlanmış. Hikayenin finali yeni bir seriyale kapı açacak biçimde noktalanmış ki bu kadar mütevazi bir filme göre fazla iyimser bir beklenti sayılabilir. Indy IV gecikçe yerini dolduracak adayların zemin çalışmalarına yer açılıyor anlaşılan.

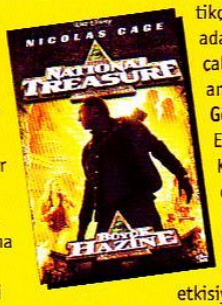

Görüntü: 2.35:1 Geniş Ekran. Kusursuz. Karanlık sahnelerde dahi en küçük bir pürüze rastlanmıyor.
Ses: Dolby Dijital 5.1. Özellikle kusatıcı etkisiyle dikkat çekiyor. Trevor Rabin imzalı hoş müziklerin verdiği derinlik duygusu keyifli. Ses efektleri abartısız ve incelikli detaylara sahip. Doyurucu ve yeterince dinamik.
Ekstralar: Ekler çok geniş kapsamlı değil ve genellikle çocukların tarihe ilgi duymasını sağlayacak etkileşimli belgesellere ağırlık verilmiş. Bunlardan biri gerçek hazine avcılarıyla ilgili. (8 dk.) Tarihteki şifreleme yöntemleri ya da tapınak şövalyeleri hakkında kısa belgesellere ulaşmak da mümkün. (12 dk.) Yapım belgeseli 11 dakika ve sadece set tasarımlarını, mekan değerlendirmelerini ve az sayıda söyleşiyi içeriyor. Menü ekranlarına hızlı geçiş yapabilmek için ana menü ekranında sağ üst köşedeki kitapçık sembolü üzerine gelip kumandanızdan OK/ Enter tuşuna basın. Burada iki farklı kod girme seçeneği var. Secret Key ve Master Kod. Secret Key (397) sizi doğrudan ikinci menü ekranına götürecek. Master Kod (405) ise bütün eklere tek bir menüden ulaşabileceğiniz index seçeneğini karşınıza getirecek. Bu kısa yolları kullanmadığınız takdirde bulmacalarla boğuşmanız gerekecek. (Bkz. Teknik Servis) Eklerde Türkçe altyazı var.
Diğer: 2 silinmiş sahne (8 dk.) Açılış sahnesinin animatikleri (3 dk.) Alternatif son. (1 dk.) Etkileşimli izleme seçeneği.
FİLM: ✪✪✪
DVD: ✪✪✪
Bunu Sevdiyseniz Deneyin:
"Goonies" (1985)
Hazine peşindekiler bu kez çocuklar.

xXx : Director's Cut - Yönetmenin Kurgusu / 2002

Y: Rob Cohen
O: Vin Diesel, Asia Argento, Marton Csokas, Samuel L.Jackson
Bölge: 2 127 dk.
Türkçe altyazı
Sony HE Türkiye

Beyin tartaklayıcı aksiyon, hortladı! Oradan oraya zıplayan, son derece sportmen fırlama Xander'ı unutmus muydunuz? Hani su gizli ve tehlikeli görevlerde kullanıp harcamak üzere NSA örgütü tarafından keşfedilen, sonra da dünya savası çıkartarak hükümetlerin yok olacağını sanan bir budalanın hain emellerini engellemeye yollanan, kadınları kamısla mesrubat içer gibi höpürdeterek öpen ve çıplak kadınlar karsısında abazan bir inek ifadesi takınan, Bond'un zerafetini mumla aratan Xander? Bazılarını anımsadıklarına daha fazla bin pisman etmeden bu yönetmen kurgusunun nereden çıkageldiğini açıklayalım hemen. Bir devam filminin gösterime girmesinden önce selefinin video formatında tekrar piyasaya sürülmesi adettendir; birinci sebep bu. Daha önce yayımlanmıs bir DVD'yi tekrar pazarlanabilir kılmak, diğer bir deyisle arsivinde o filmi zaten bulunduranlara yeniden satın aldırmak için "Yönetmenin Kurgusu" ibaresi ise biçilmis kaftandır. Yalnız burada epey garip bir durumla karsı karsıyayız; çünkü bu kurgu, yönetmenin hiç sevmediği ve daha önceki DVD baskısında silinmis sahneler adıyla ekstralarda yer alan sahnelerin bu paket için filme yedirilmesiyle olusturulmus. Bu sahneler arasında neler mi vardı? Xander'ın uçakta bir çocukla konustuğu bölüm, Yorgi'nin yatağında üç çıplak kızı gösteren bir sahne, uzatılmıs bir kirli dans sahnesi ve finaldeki hasin silahlı çatısma. Sesli yorum seçeneğinde yönetmenin bu 8 dakikalık eklentiye verip veristirdiği düsünülürse, buna yönetmenin kurgusu demek pek anlamlı değil. Satın almanız ise eğer bu beyin uyusturucu aksiyonu sevdiyseniz ve elinizde daha önceki versiyonu bulunmuyorsa anlamlı sadece.

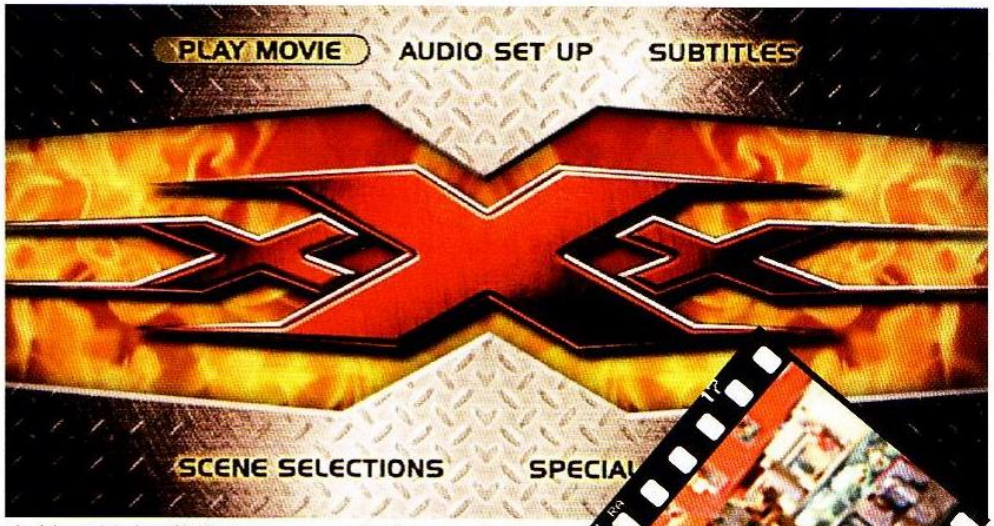

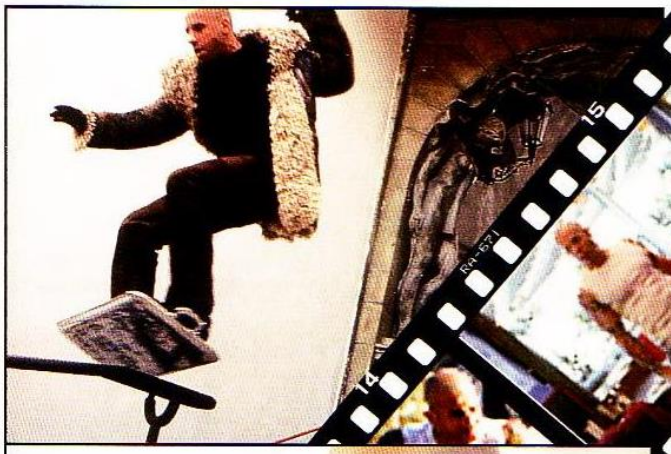

Görüntü: 2.40:1 Genis Ekran. Bazı sahnelerdeki hafif kumlanmalar dısında kusursuz denebilir.
Ses: Dolby Dijital 5.1. Piyasada bulabileceğiniz en gürültülü ses miksi ünvanı hâlâ bu DVD'ye ait. Yeni pakette de durum değismiyor.
Ekstralar: Diskte dikkatimizi ilk çeken ek, Xander'ın ölümünü konu alan 4 dakikalık kısa film oldu. Bu kısa filmde Xander'ı sevenleri kötü bir sürpriz bekliyor. Karakter, Khristian Lupo tarafından canlandırıldığı için film boyunca sadece enseden görüntülenmis. Filmin sonunda düstüğü durum da (girdiği bina havaya uçar ve kafa derisi asfalta yapısır!) içler acısı. Diğer ekler söyle sıralanıyor: Standart yapım belgeseli (14 dk.); techizat sunumu (4 dk.); patlayan kulübenin tepesinden motosikletle, köprüden arabayla atlama sahnelerinin çok açılı izleme seçenekleri; yeni xXx filmine ön bakıs (3 dk.) ve filmden bir sahne (1 dk.) Yönetmenin yorumu. Kapanıs jeneriğinin ham ve sansürsüz hali. (3 dk.) Müzik video: "I Will Be Heard - Hatebreed" Eklerde altyazı seçeneği yok.

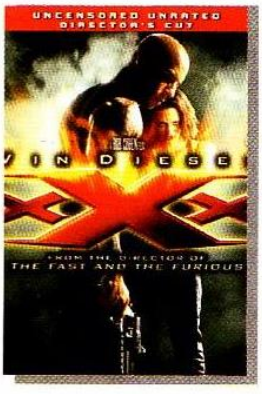

FİLM: ✪✪
DVD: ✪✪✪
Bunu Sevdiyseniz Deneyin:
"Charlie's Angels: Full Throttle" (2003)
Daha gürültülü, daha absürd, daha beter.

Taxi (2004)

97 dk. - Tiglon
2.35:1 - DD 5.1 - TR
New York emniyet teskilatının en sakar dedektifi Andy (Fallon), Brezilyalı dört banka soygucusunu yakalamak için New York'un en delismen soförü Belle (Latifah) ile işbirliği yapıyor. Luc "çok matah bir sey olsaydı kendim çekerdim" Besson'un basımıza sardığı Taksi filmlerinin Hollywood'a geçis yapmıs hali; ırkçı, cinsiyetçi ve ebleh Amerikan eglenceliklerinin - çok afedersiniz - en sapsal örneklerinden biri. Hani gidip gördügümüzden degil, olay yerine yetisemeyen polislerin dövünüp durduğu filmlerin sahidiyiz, sırf Manhattan'da son sürat gidebilen otomobiller fantazisi için çekilmis gibi. Zaten İstanbul'da en az bir kez taksiye binmis olanlar için Queen Latifah'ın plastik akrobasi numaraları hiç de insanın yüreğini ağzına getirir türden degil.
Ekstralar: Yönetmenin yorumu. 4 silinmis sahne. (4 dk.) 3 yapım belgeseli. (45 dk.) Jim Fallon'la set turu. (5 dk.) Eklerde Türkçe altyazı yok.
Film: ✪ **Görüntü:** ✪✪✪✪✪
Ses: ✪✪✪✪ **Ekstra:** ✪✪✪

Ike (2004)

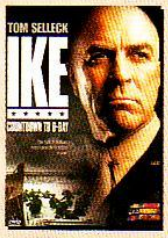

85 dk. - Sony
1.78:1 - DD 5.1 - TR
Bugüne dek Normandiya çıkartmasını olanca siddetiyle resmeden sayısız filme tanık olduk. Bu TV filmi ise II.Dünya Savasının bu en büyük askeri operasyonunun masa basına bakıyor. Bu yüzden filmde dıs çekimlere neredeyse hiç yer verilmemis, hatta bazen durağan görüntülerden de faydalanılarak hem düsük bütçenin dezavantajları yaratıcılığa dönüstürülmüs hem de filme bir dökümanter havası verilmis. Ike lakaplı General Dwight Eisenhower'ın karar mekanizmasının nasıl islediğini, siyasi güçlerin bu operasyon öncesi nasıl bir çatısma yasadığını adım adım izlemek mümkün, çok iddialı ve genis kapsamlı bir sey beklemeden, tabii. Eisenhower'ı Tom Selleck canlandırıyor.
Ekstralar: Söyleşiler. (18 dk.) Sesli yorumlar. Fragmanlar.
Film: ✪✪ **Görüntü:** ✪✪✪✪
Ses: ✪✪✪ **Ekstra:** ✪✪

Money Pit (1986)

87 dk. - Tiglon
1.85:1 - DD 5.1 - TR
Görkemine rağmen kelepir fiyata satın aldıkları daireyi onaralım derken sudan çıkmıs balıktan beter olan çiftin hikayesini mutlaka anımsarsınız. TV kanallarında dön dolas gösterilen filmlerden biri. Sabun köpügü niteliğinden dolayı çabucak unutulduğu, bu yüzden de her izleyiste yeniden güldürdüğü için keyifli addetmemek zor. Her yanı dökülen ama bunu belli etmeyen söz konusu ev, neredeyse bir bubi tuzağı cehennemi. Bu da çizgi film mantığına uygun esprilere zemin hazırlıyor. En somurtkan izleyiciyi bile hazırlıksız yakalama potansiyeline sahip, kısacası. Tom Hanks'in türdeki en iyi performanslarından birisi için bile arsive katmaya deger. Nasıl olsa unutacak ve yeniden izlemek isteyeceksiniz. Yönetmen Richard Benjamin. Olaydan sorumlu kisi ise, Spielberg.
Ekstralar: Standart yapım belgeseli. (8 dk.) Fragman.
Film: ✪✪✪ **Görüntü:** ✪✪✪✪
Ses: ✪✪✪ **Ekstra:** ✪

Vaniglia e Cioccolato - Vanilya ve Çikolata (2004)

110 dk. - Sır
2.35:1 - DD 5.1 - TR
Üç çocuklu Andrea, sadakatsiz kocasının sorumsuzluklarından bıkıp bir gece ailesini terk eder ve anneannesinin yazlık evine gider. Burada hem geçmisiyle hesaplasır, arada kocasıyla mektuplasır, hem de gizli askını anımsar. Gizli askını anımsamasının bir sebebi de kocasının evde bu adamla ilgili bazı ipuçları bulmasıdır.Brezilya dizileri ya da Harlequin romanları kıvamındaki bu İtalyan isi romantikte Maria Grazia Cucinotta'ya dublajlı bir Joaquin Cortes eslik ediyor. Bu filmdeki tehlikeli duygusal çıkıslar ve kaprisler Amerika'yı yeniden kesfeden profesyonel hayalperestler tarafından kotarılmıstır, lütfen evde denemeye kalkışmayınız.
Ekstralar: Setten görüntüler (8 dk.) Söylesiler. (34 dk.) Yönetmenin yorumu. Biyografiler. Fotoğraf galerisi.
Film: ✪ **Görüntü:** ✪✪✪✪
Ses: ✪✪✪ **Ekstra:** ✪✪

Gamle Mænd i Nye Biler - Yaşlı Kurtlar Yeni Arabalar (2002)

94 dk. - Avşar
1.85:1 - DD 5.1 - TR
Danimarka'da çok iş yapan aksiyon komedisi, Lasse Spang Olsen imzalı "Çin'de Köpek Yiyorlar"ın devam filmi yine aynı yönetmenin imzasını tasıyor. Oyuncu kadrosunda ise basta Kim Bodnia (Pusher) olmak üzere tanıdık yüzler var. Son derece matrak bir açılısı var filmin. Aynı zamanda lokanta da isletan ama pis islere de bulasan üç kafadar, Kesis diye hitap ettikleri "büyük"lerinin son arzusu üzerine onun hapishanedeki oğlunu kaçırıyorlar. Bundan sonra filme her sey dahil oluyor. Banka soygunu, uçak kaçırma, eli sopalı gangsterler, Jackass'i aratmayan sadist espriler, dijital efektler v.s. Hatta Ed Gein parodisi bile mevcut. Bu denli karmasık formülleri eğlenceli bulabilenler için biçilmis kaftan; ancak mizah anlayısının kadın düsmanlığına kayan kaba sabalığı bir süre sonra onu makul olmaktan çıkarıyor.
Ekstralar: Fragmanlar.
Film: ✪✪ **Görüntü:** ✪✪✪✪
Ses: ✪✪✪✪ **Ekstra:** ✪

3 Days of the Condor - Akbabanın 3 Günü (1975)

112 dk. - Palermo
2.35:1 - DD 5.1 - TR
CIA'in tarih araştırma vakfı kisvesi altındaki ofislerinin birinde, istihbarat memuru kimliğiyle çalışan "akbaba" kod adlı Turner, bir gün öğle yemeği dönüsü tüm ofis çalışanlarının katledildiğine tanık olur. Aslında infaz listesinde kendi adı da vardır ve bunu öğrenmesi uzun sürmez. Çünkü merkezi arayıp yardım istediğinde, kaçmak zorunda kalacağı olaylarla yüz yüze gelir. Turner artık bir kaçaktır, acemi bir memur olarak görüldüğü için tehlikeli addedilmese de olayın sır perdesini aralamaya kararlıdır. Filme kaynaklık eden James Grady imzalı romanda akbabanın altı günlük kaçıs öyküsü anlatılsa da biz sadece üç gününe tanık oluyoruz. Turner'ın açığa çıkardığı komplonun güncelliği karsısında ağzınızın bir karıs açık kalacağı, sinemanın kehanetvari niteliğine bir kez daha sapka çıkaracağınız handiyse kesin. Yönetmen, Sydney Pollack.
Ekstralar: Yok.
Film: ✪✪✪✪ **Görüntü:** ✪✪✪
Ses: ✪✪ **Ekstra:** ✪

Bill & Ted's Excellent Adventure - Bill & Ted'in Maceraları (1989)

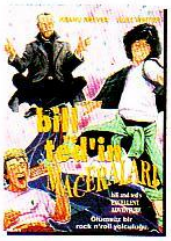

86 dk. - Palermo
2.35:1 - DD 2.0 - TR
Rock grubu kurma hayalindeki Bill ve Ted, tarih sınavını gecemezse geleceğin akısı değisecek. Bu nedenle birtakım adamlar bu haylazların tarih sınavına hazırlanmalarına yardımcı olmak için gelecekten bir zaman makinesi yollar. (Bir telefon kulübesi) İki kafadar da bu makineyle o çağ senin bu çağ benim dolasıp tarihi kişilikleri (Napolyon, Abraham Lincoln v.s) toplamaya, onları günümüze tasımaya baslar. 80'lerin bu ebleh gençlik komedisi, bastan asağı tüyler ürpertici hard-rock parçaları ve garip gitar rifleriyle dolu. Özellikle Beavis & Butthead, Jackass, Jay & Bob gibi zıpır gençlik ikonlarından sonra Bill & Ted gerçekten öksüz kaldı. Son bir not olarak, Keanu Reeves'in bu filmde edindiği tiklerini uzun süre üzerinden atamadığını belirtelim. (Constantine'deki omuz silkisleri hâlâ bu filmden izler tasıyordu.)
Ekstralar: Yok.
Film: ✪✪ **Görüntü:** ✪✪✪✪
Ses: ✪✪✪ **Ekstra:** ✪

İstanbul Kanatlarımın Altında (1996)

107 dk. - Palermo
4:3 - DD 2.0
Türk sinemasının ilk ciddi dönem filmi, IV.Murat'ın içki yasağı ve idam cezaları altında titreyen bir Osmanlı dönemi İstanbulu resmediyor. Bir deniz muharebesi sırasında ele geçirilen gizemli bir parsömen, Hezarfen Ahmet Çelebi'nin uçma hayallerini körüklerken padişahın ulema tayfası da onun ve arkadaslarının kellesi uçurulsun diye sürekli sultanın kanına giriyor. Bu arada, parsömenin desifre edilmesi için tek umut olan İtalyan esir ile Hezarfen arasında bir aşk doğuyor...Dikkat çekici gise hasılatıyla Türk filmlerinin sinema salonlarında var olma sansını yeniden canlandıran filmde Mustafa Altıoklar, Osmanlı zihniyetinin çeliskilerini didaktizme varacak ölçüde fazlasıyla önemserken kolajvari serbest çalışma tarzından ayrılmayarak masalsı bir anlatım da tutturuyor, dönemin kimi ikonik ayrıntılarını es geçmeden...
Ekstralar: Kamera arkasından görüntüler. (16 dk.) 2 Video klip - Gülay: Aşk; Tuluyhan Uğurlu: İstanbul. Fragmanlar.
Film: ✪✪ **Görüntü:** ✪✪ **Ses:** ✪✪ **Ekstra:** ✪✪

Zorba The Greek (1964)

137 dk. - Tiglon
1.85:1 - DD 2.0 - TR
Girit'teki aileden kalma maden ocağını işletmek üzere adaya gelen İngiliz asılı Basil (Alan Bates), limanda tanıstığı ve ustabası göreviyle ise aldığı Zorba'yla (Anthony Quinn) çok kısa sürede dost olur. Bu yakınlığın doğmasında, Zorba'nın is ihtiyacı bir yana, taban tabana zıt kisiliklerinin etkisi de vardır. Zorba; dullara düskündür, en acılı günlerinde bile dans etmeyi sever, keyfe kaderdir, biraz delidir ve hayat onu pisirmistir. Basil ise hayata dair tüm bilgilerini okuduğu kitaplardan edinmis çekingen bir aydındır; kadınlara yanasamaz, duygularını dısa vuramaz, hatta sevdiklerini koruyamaz. 7 dalda Oscar adayı olan filmi gerçekçi tonuyla, çok az görüntü ve diyalogla çok sey anlatabilen minimalist üslubuyla tadına doyulmaz halis bir klasik.
Ekstralar: Anthony Quinn belgeseli (44 dk.) Alternatif açılıs sahnesi. (4 dk.) Paris galasından görüntüler (5 dk. - ses kusağı yok) Setten görüntüler (1 dk. - ses kusağı yok). Eklerde Türkçe altyazı yok.
Film: ✪✪✪✪✪ **Görüntü:** ✪✪✪
Ses: ✪✪✪ **Ekstra:** ✪✪✪✪

Around The World in 80 Days - 80 Günde Devrialem (2004)

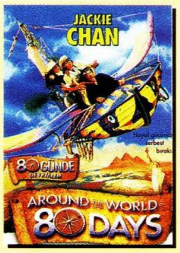

115 dk. - Pinema
2.35:1- DD 2.0 - TR
Jules Verne'in klasik eseri, sulu bir aksiyon olarak karşımızda. İngiliz mucit Phileas Fogg'un (Coogan) iddia üzerine 80 günlük bir dünya turuna çıkması curcunaya kafi değilmiş gibi, Passpartout de köyündeki kutsal Buda heykelini İngiltere'den kaçırıp ülkesine götürmek için bu yolculuğa sığınan bir Çinli olarak betimleniyor. O da Jackie Chan tarafından canlandırılıyor elbette; ama Chan bile Çinde geçen bölüm dışında diğer filmlerine kıyasla rehavet içinde ve isteksiz denebilir. Verne'i mezarında ters çevirecek şey ise hikayesinin zorlama aksiyona alet edilmesi değil, dünyanın dört bir yanında geçen bir maceraya ırkçı saçmalıklar bulaştırmayı becermeleri olacaktır muhtemelen. İstanbul'da geçen bölümde Türk prensini (!) Arnold Schwarzenegger canlandırıyor. Filmde buna benzer pek çok sürpriz konuk oyuncu var. Sinemalarımıza uğramadan doğrudan video piyasasına sürülen filmin görüntü transferi anamorfik değil!
Ekstralar: Yapım belgeseli (19 dk.) Chan koreografileri (7 dk.) Alternatif açılış (13 dk.) 7 silinmis sahne (8 dk.) Müzik videosu.
Film: ✪ **Görüntü:** ✪✪✪
Ses: ✪✪ **Ekstra:** ✪✪✪

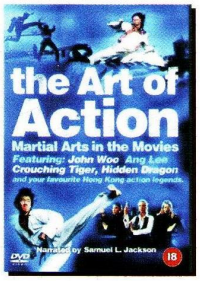

Art of Action (2003)

92 dk. - Sony
1.33:1 - DD 2.0 - TR
Keith Clarke'ın yazıp yönettiği, Samuel L. Jackson'ın sunduğu bu mazbut belgesel, sessiz sinema döneminden başlayarak Hong Kong'tan batıya yayılan dövüş sanatları filmlerine hızlı bir bakış yöneltiyor. Ang Lee, John Woo, Corey Yuen ve David Carradine gibi isimlerin söylesilerine de yer verilmiş. (Daha az tanınmış isimlerin söylesileri ekranda belirdiğinde isimleri yerine sadece oyuncu veya yönetmen yazması biraz can sıkıcı yalnız.) "Matrix"ten "Beyaz Saçlı Gelin"e kadar pek çok filmden klibe de yer veren yapım, sessiz döneme ait ilk kung-fu filminin nadir görüntülerini de içeriyor. Çok kapsamlı ve doyurucu değil ne yazık ki.
Ekstralar: Yok.
Film: ✪✪✪ **Görüntü:** ✪✪✪
Ses: ✪✪ **Ekstra:** ✪

Repo Man (1984)

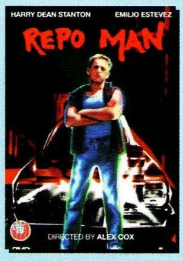

88 dk. - Tiglon
1.85:1 - DD 2.0 - TR
Alex Cox'un kült filmi, UFO komplo teorilerini, araba tefecilerini, kiralık katilleri, hükümet ajanlarını ve punk çetelerini biraraya getiriyor. 80'lerin "her an her sey gerçekleşebilir" hissi veren özgür ve uçuk kaçık filminde tüketim toplumuna yönelik ince dokundurmalar da bulunuyor. Düşük bütçesinin el verdiği kadar deli dolu, Iggy Pop imzası da bulunan müzik kusağı hala çok keyifli. Kötü filmlere, Jess Franco gibi, onları zarif bulan özel bir gözle bakabilmeyi becerenlerdenseniz, sizin de kült filminiz olabilir. Harry Dean Stanton ve Emilio Estevez başrolde.
Ekstralar: Yok.
Film: ✪✪ **Görüntü:** ✪✪✪
Ses: ✪✪ **Ekstra:** ✪

Higher Learning (1995)

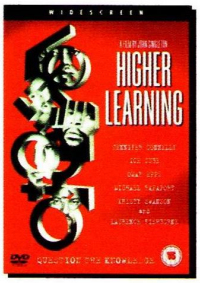

123 dk. - Sony
1.85:1 - DD 2.0 - TR
Yönetmen John Singleton'dan zehir zemberek bir kampüs filmi. Colombus kolejinde farklı milliyetler arasında tırmanan gerginlik bir Nazi grubunun siyah öğrencileri hedef almasıyla tırmanmaya başlıyor. Bu kampüste güvenlik güçleri bile taraf tutuyor, siyahları pataklamak için fırsat kolluyorlar. Yönetmen Singleton, bu tür hassas konuları işlerken yakalanması gereken tarafsız bakış açısını tümüyle reddedip açıkça siyah ırkçılığa soyunan bir film kotarmış ve çok sert eleştirilere maruz kalmıştı. Film, gerçekten de ciddiye alınamayacak kadar öfkeli ve sağduyudan yoksun. Oyuncu kadrosunun dikkat çekici isimleri arasında Laurence Fishburne, Jennifer Connelly, Omar Epps ve Michael Rapaport bulunuyor.
Ekstralar: Yönetmenin yorumu.
Film: ✪✪ **Görüntü:** ✪✪✪✪
Ses: ✪✪✪ **Ekstra:** ✪✪

The Greatest (1977)

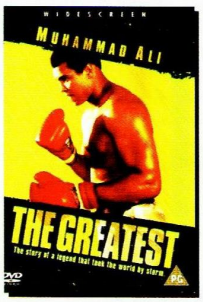

97 dk. - Sony
1.85:1 - Mono - TR
Muhammed Ali'nin kendi öz yasamöyküsel kitabından senaryolaştırılan ve yine kendisinin oynadığı filminde onun ilk gençlik yıllarından başlayarak Dünya Ağır Siklet Boks Şampiyonluğu ünvanını geri kazanana kadarki sürece hızlı bir bakış atılıyor. Filmde efsanevi boks karşılaşmaları yeniden canlandırılmamış, onun yerine arşiv görüntüleri kullanılmış. Yapımın en ilginç kısımlarını da bu görüntüler oluşturuyor. Ali'nin sivri kişiliğinden pek çok ayrıntıyı da yakalamak mümkün. Arşivlik değeri olduğu söylenebilir; ancak tercihimiz yine de Michael Mann'ın Ali'sinden yana.
Ekstralar: Fragman.
Film: ✪✪ **Görüntü:** ✪✪✪
Ses: ✪✪ **Ekstra:** ✪

Club Dread - Korku Klübü (2004)

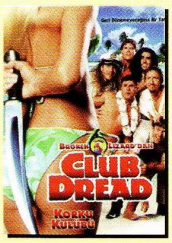

100 dk. - Tiglon
2.35:1 - DD 5.1 - TR
Los Angeles'lı komedi beşlisi Broken Lizard grubundan, kanlı bıçaklı filmlerin formüllerini de kullanan tropik bir istismar filmi. Coconut Pete'in zevk adası seklinde anılan tatil beldesi, eli palalı bir katilin cinayetleriyle sarsılırken, kahramanlarımız bir yandan katilin kimliğini bulmaya çalışıyorlar (kelleyi kaptırmadan tabii) bir yandan da birbirlerine sulanıyorlar. Belden aşağı esprilerle dolu bu sulu zırtlak komediyi sadece ve sadece "Scary Movie" serisini sevenlere salık veriyoruz. DVD'nin kapağı bile her şeyi söylüyor zaten. Ergenlik sivilcelerini kudurtmaya birebir. Ama o faslı çoktan geçtiyseniz çöp film niyetine eğlenebilirsiniz belki.
Ekstralar: 22 silinmis sahne. (46 dk.) Taksi filmine ön bakış.
Film: ✪ **Görüntü:** ✪✪✪✪✪
Ses: ✪✪✪✪ **Ekstra:** ✪✪

Commando (1985)

86 dk. - Tiglon
1.85:1 - DD 2.0 - TR
Schwarzenegger "Terminator"daki yakıp yıkan imajının üstüne üstüne giden filminde, kızını kaçıran teröristlere kök söktüren eski özel tim komandosu Matrix rolüyle, tüm Terminator filmlerinden daha fazla sayıda yıkım ve ölüme neden oluyor. Yapımın şiddete yaklaşımı öylesine çığ ve abartılı ki kimi zaman jeton atılarak oynanan konsol oyunlarını anımsatması kaçınılmaz. 80'lerin video furyasında epey iş yapan filmlerden biriydi. Senaryosunda da "Zor Ölüm"lerden beğendiğimiz Steven E. de Souza imzası var. James Horner'ın sıkıntılı ve feci eskimiş elektronik müziği de mahçup eğlencenize eğlence katabilir belki. Zamanında insanların cafcaflı aksiyon izleyeceğim derken ne çileler çektiğine tanık olmak için ideal bir tarihi belge!
Ekstralar: Yok.
Film: ✪ **Görüntü:** ✪✪✪
Ses: ✪✪✪ **Ekstra:** ✪

İKİ HITCHCOCK KLASİĞİ

Dial M For Murder - Cinayet Var (1955)

101 dk. - Tiglon
1.66:1 - Mono - TR
Alfred Hitchcock filmografisinin üç boyutlu çekilmis tek örneği, Frederick Knot'un tiyatro eserini temel alıyor. Karısını öldürmek için karmaşık ve kusursuz bir cinayet planı uygulamaya koyan haris bir kocanın bu planı beklenmedik biçimde ters dönerken olaylardan sonra açılan soruşturmada neredeyse herkes kendisini zanlı konumunda bulur. Neredeyse sıfır dış çekime sahip film, tamamen diyaloglar üzerinde ilerliyor. Hitchcock'un en parlak işlerinden birisi değil belki, ama klasik teatral tadıyla ilgiye layık. Grace Kelly ve Ray Milland'ın baş rolleri paylaştığı filmin Michael Douglas ve Gwyneth Paltrow'u biraraya getiren 1998 tarihli yeniden çevrimi de bulunuyor.
Ekstralar: Retrospektif belgesel. (20 dk.) Üç boyutlu filmlerin kısa tarihçesi. (7 dk.) Fragman.
Film: ✪✪✪✪ **Görüntü:** ✪✪✪
Ses: ✪✪ **Ekstra:** ✪✪

Stage Fright - Sahne Korkusu (1950)

105 dk - Tiglon
1.37:1 - Mono - TR
Genç tiyatro öğrencisi Eve Gill, cinayetle suçlanan arkadaşının masumiyetinden süphe etmediği için onu aklamak ve cinayetin gerçek faili olan gösterişli yıldız Charlotte Inwood'u faka bastırmak amacıyla alengerli bir oyuna girisir. Bu arada cinayeti soruşturan genç dedektifin romantik ilgisini baska yöne çekmek zorundadır. Hitchcock'un diğer filmlerine kıyasla nispeten zayıf kalan bu dramatik gerilimde, üstad hem parodi motifleri kullanarak öykünün yapaylığını izleyicinin gözüne iyice sokuyor hem de çevrildiği yıla göre kimi radikal anlatım yöntemleriyle onları sasırtıyor. Örneğin bu filmdeki geriye dönüs (flashback) sahnesi, filmin finali düşünüldüğünde bir hayli yenilikçi olsa da yönetmen bu sahneyi kullandığına sonradan pişman olduğunu defalarca belirtecekti.
Ekstralar: Retrospektif belgesel (19 dk.) Ekstrada Türkçe altyazı yok.
Film: ✪✪✪ **Görüntü:** ✪✪✪
Ses: ✪✪ **Ekstra:** ✪✪

Söylesi: Senem Erdine
serdine@merkezdergi.com.tr

Ali Çatalbaş

20 yıldır Ortaoyuncular'ın kadrosunda tiyatro yapan deneyimli aktör, bu yıl "Pardon" filminde, daha önce tiyatro sahnesinde canlandırdığı bir rolle sinema seyircisinin karşısına çıktı.

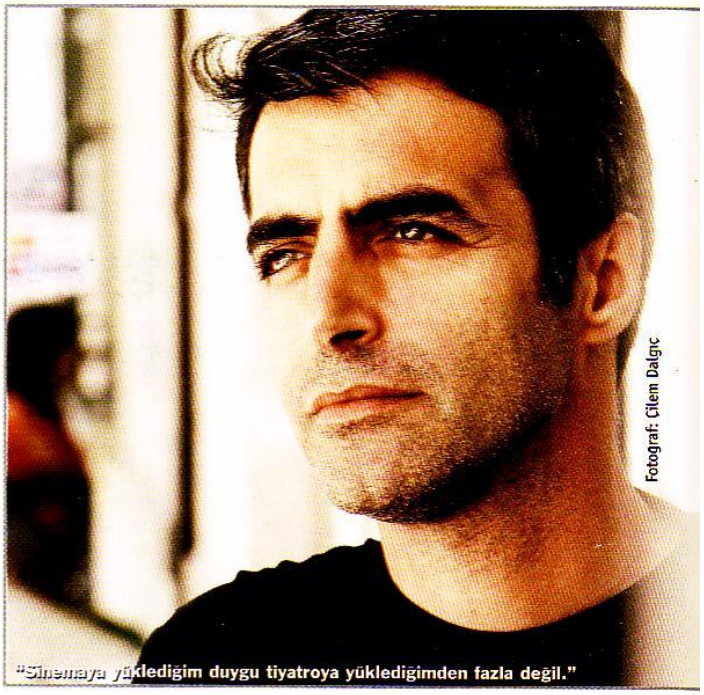
"Sinemaya yüklediğim duygu tiyatroya yüklediğimden fazla değil."

Fotograf: Çilem Dalgıç

Unutamadığınız filmler...
Barbara Streisand'ın Kris Kristofferson'la beraber oynadığı "Geceyarısının Ötesi" diye bir film vardı. "Kirli Çürük ve Adi" beni çok güldüren bir filmdi. Bir de Mel Brooks'un "Yükseklik Korkusu". Türk filmlerinden "Tabutta Rövaşata" benim için özel bir filmdir. Son dönemden de "Eğreti Gelin" güzel bir filmdi. Yeşilçam döneminden Türkan Soray'la Cüneyt Arkın'ın oynadığı "Aşk Mabudesi", Erdoğan Tokatlı'nın filmi "Son Kuşlar" ve Kartal Tibet'le Hale Soygazi'nin rol aldığı "Bir Demet Menekşe".

Hangi oyuncuları beğenirsiniz?
En son "Cimri"yi izledim Haluk Bilginer'den. Çok etkileyici, usta oyuncu bence gerçekten. Orada tabii Sebnem Sönmez de vardı, o da çok iyiydi. Olgun Simsek'i çok beğeniyorum. Dünyadan, "Jaws"ta oynayan bir usta karakter oyuncusu vardı; Richard Dreyfus. Kadın oyunculardan Faye Dunaway. Su anda birdenbire aklıma gelenler bunlar.

Hangi yönetmenleri seversiniz?
Bizde Atıf Yılmaz'ı çok beğeniyorum. Benim ölçüm, içtenlik genel olarak. Türk Sineması'nda da dünya sinemasında da özentili örnekler görüyoruz. Senaryoya da prodüksiyona da yansıyor bu ama içten olanlar bunların içinden sıyrılıyorlar. Söylenecek bir sözünüz varsa bunu en yalın şekilde anlatabilmek önemli bana göre, nasıl gise yapanım diye düşünmeksizin. Mesela "Tabutta Rövasata" o açıdan çok içten bir filmdi bence. Oyunculukta da beni en fazla etkileyen budur, samimiyet ve bir de doğruluk. İster komedi oynayın ister dram oynayın, fazladan bir şey katmaya çalışmadan, insani olana, doğru olana ulaşmak önemli. Bu da senaryodan başlıyor bana sorarsanız. Dünya sinemasını çok yakından takip ettiğimi söyleyemem ama son zamanlarda Japon sineması ilgimi çekiyor.

Bir filmden yarısında çıktığınız oldu mu?
Sonuna kadar seyrediyorum genellikle ama en son "Aşık Shakespeare"den çıkmıştım galiba.

Çocukluk kahramanınız kimdi?
Tommiks herhalde.

Yalnızlığı mı kalabalığı mı tercih edersiniz?
Yalnızlığı. Size net olarak yanıt verebildiğim tek soru buydu galiba.

Neden?
Bunu itiraf edebiliyorum artık diyeyim. Biraz da işimiz gereği sürekli birileriyle birlikte çalışıyoruz. Bir ressam ya da yazar gibi tek başına değilsiniz, oysa ben galiba yapı itibarıyla yalnız çalışılan işlerden birini yapmalıymışım. İnsan ilişkileri benim için zor olmuştur her zaman.

Küsüp somurtur musunuz yoksa bağırıp çağırır mısınız?
İçime atıyorum, küsüyorum ama kısa bir süre için. Küslük de hoşuma gitmiyor. Onu da çocukça buluyorum, kendime yakıştıramıyorum ama tepkimi de gösteremiyorum. İkisinin ortası oluyor işte. Merhabam devam ediyor ama içim soğuyor.

Çalışmadığınız akşamlarınız nasıl geçer?
İki üç tane yakın dostum vardır. Onlarla beraber daha çok çay içerek geçiriyorum. Gece hayatım yok.

Sabah ilk iş ne yaparsınız?
Sağ tarafımda kahvaltılıklar solumda da gazete olmak zorunda. Birisinden beklerim demek istemiyorum kendim hazırlarım genelde ama o benim sabah keyfimdir.

Hangi konuda zayıfsınız?
İnsan ilişkileri konusunda zayıfım. Onu daha önce söylemiştim. Oyunculuk konusunda çok eksiklerimiz var, onları say say bitmez ama farkında olmak lazım. İnsan olarak çok kolay ilişki kurabilen birisi değilim. Çabuk soğuyan, çabuk sinirlenen, aşırı duyarlı birisiyim. Benim için, ne zaman iğnesini çıkaracağı belli olmaz, derler. Biraz daha serinkanlı, her şeyden etkilenmeyen, daha sakin, ılımlı bir insan olmayı isterdim.

Hangi konuda güçlüsünüz?
Vallaha bunun yanıtı olmayabilir. Arkadaşlarım, karşımdaki insanları anlamak konusunda iyi olduğumu söylüyorlar.

Mesleğiniz konusunda güçlü hissediyor musunuz?
Hayır, hayır. En azından hep eksikleri üzerinde duran, onlara kafayı takan biriyim. Yapım böyle, hayatın diğer alanlarında da böyleyimdir. Hep ilk günkü heyecanımı taşıyorum anlamında kendime iltifat olsun diye söylenmiş bir şey değil bu. İyi bir oyuncu olarak yetişmek hakikaten kolay değil. Dedim ya Haluk Bilginer'i izledim geçen gün diye, işte öyle oyuncuları izlediğiniz zaman mesela, daha iyi anlıyorsunuz ne kadar az yol kat etmiş olduğunuzu.

Ölümden sonra ne var?
Doğmadan önceki hal; yani hiçlik.

Neden korkarsınız?
Şu ara deprem korkusu var.

Hayal kurar mısınız?
Sıkça. Eski Türk filmlerinde, Boğaz'da bir ev vardır, kazıklar üzerine oturtulmuş, köşegen bir ev. Ediz Hun orada, elinde sarap kadehi pencereden Boğaz'ı seyreder falan. En büyük hayalim işte o evi almak. Orada Ediz Hun'un yaşadığı asklan yaşayabilecek miyim, o ayrı mevzu tabii ama asıl mesele o.

Mutlu aşk var mı?
Kısa süreli var. Kalbinizin çarpmaya devam ettiği birkaç ayla sınırlıdır bence, bilmiyorum, ya da birlikte olana kadar belki. Mutlu aşk olabilir ama sürekli olması imkansız bence.

Hangi kent?
İzmir. İnsanlarla kurduğunuz ilişkilerle ilgili duygular beslıyorsunuz şehirlere diye düşünüyorum. Çok iyi bir arkadaşınız varsa ya da mesela çok iyi bir aşk yaşadıysanız o şehir sizin için özel olur. Benim İzmir'de çok iyi dostluklarım olmuştur. Gittiğimde de niye biz burada tiyatro yapamıyoruz demişimdir hep. İzmirli olmayı istiyorum.

Hayatınız filme çekilecek olsa adı ne olurdu?
"Kötü Çocuk".

Neden?
Çocukken kötüydüm ben bayağı. Her anlamda kötü bir çocuktum. İlişkilerimde kötüydüm. Yetişirken sevgililerime falan kötü davranmışımdır mesela. Biraz vicdanım kanıyor şimdi de onun için böyle diyorum herhalde.

Yeni bir sinema projeniz var mı?
Bir iki tane var ama şu anda hiçbiri gündemde değil. Sadece konuşulmuş şeyler.

Sinemaya devam etmek istiyor musunuz?
Evet ama bu, sinemayı çok sevdim, artık yalnızca sinema yapmak istiyorum, gibi bir duygu değil. Sinemaya yüklediğim duygu tiyatroya yüklediğimden fazla değil.

Peki bir film çekse de oynasam, birlikte çalışsam dediğiniz bir yönetmen var mı?
"Duvara Karşı" benim için şu açıdan önemliydi. Oradaki oyuncuları Fatih Akın, o şekilde oynatabilmiş diye düşündüm izlediğim zaman. Özellikle Sibel Kekili'nin, deneyimli bir oyuncu olmamasına rağmen bu kadar iyi bir oyunculuk çıkarması bana sanki biraz Fatih'in de başarısıymış gibi göründü. Oyuncularına da haksızlık etmeyelim, usta oyuncular da vardı ama yine de o filmdeki oyunculuklarda yönetmenin de büyük emeği var gibi geldi bana. Onunla çalışmayı isterdim doğrusu.

Şu anda doların kaç YTL olduğunu biliyor musunuz?
1.500 civarında yanılmıyorsam.

sinema KOLEKSİYON

AZINLIK RAPORU

(Minority Report) Steven Spielberg ve Tom Cruise, "Dünyalar Savaşı"ndan üç sene önce bir başka bilimkurgu filmi için güçlerini birleştirmişlerdi. Philip K. Dick'in kısa bir hikayesinden uyarlanan ve karamsar bir gelecek tablosu ortaya koyan "Azınlık Raporu", belki de Steven Spielberg'in en karanlık ve en derin filmiydi.

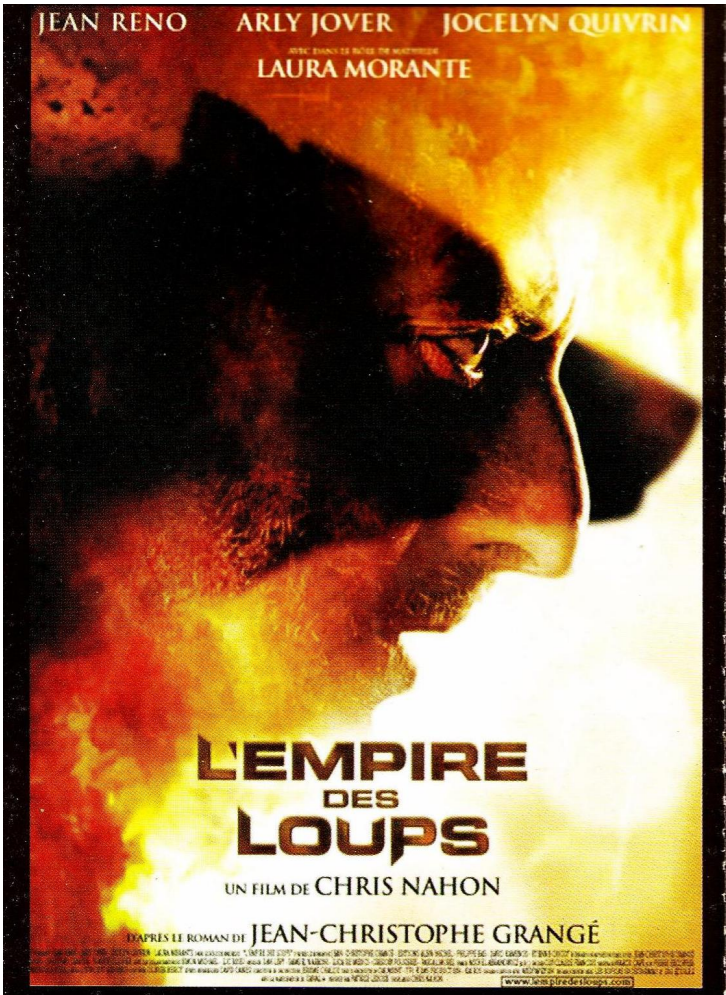
JEAN RENO
ARLY JOVER
JOCELYN QUIVRIN
LAURA MORANTE
L'EMPIRE DES LOUPS
UN FILM DE CHRIS NAHON
D'APRÈS LE ROMAN DE JEAN-CHRISTOPHE GRANGÉ

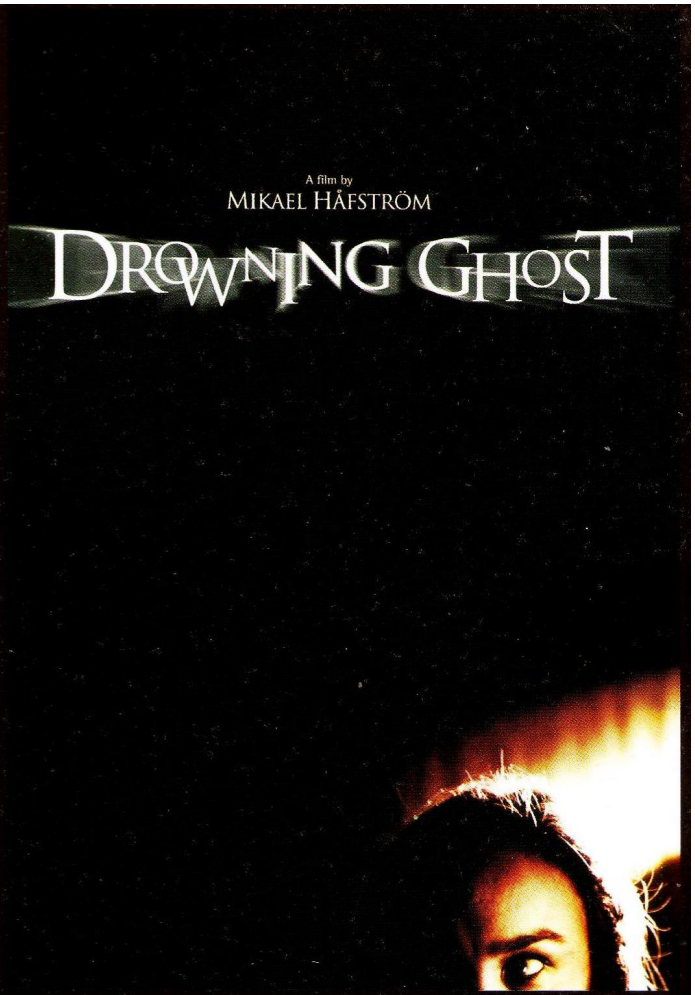
A film by
MIKAEL HÅFSTRÖM
DROWNING GHOST

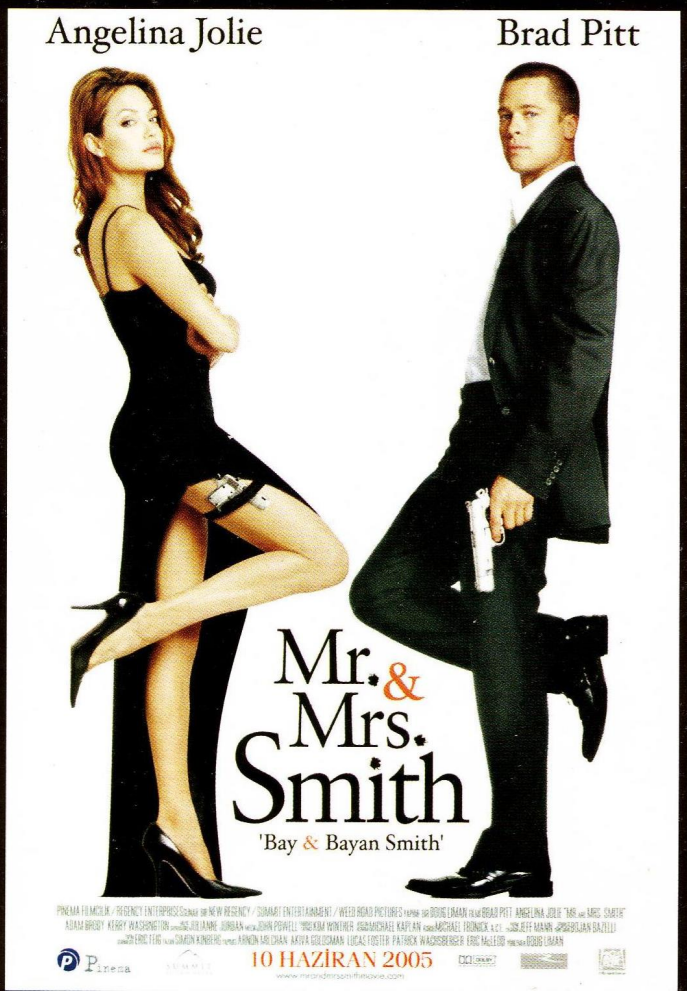
Angelina Jolie
Brad Pitt
Mr. & Mrs. Smith
'Bay & Bayan Smith'
10 HAZİRAN 2005

bir JULIAN SCHNABEL filmi
KARANLIKTAN ÖNCE
BEFORE NIGHT FALLS
JAVIER BARDEM
JOHNNY DEPP
SEAN PENN
OLIVIER MARTINEZ
Kaçırmayın... Newyork Observer
Başyapıt! Interview
Baş Döndürücü. Newyork Times
Golden Globes Ödülleri
Akademi Ödülleri ABD
GLAAD Medya Ödülleri
Amerika Ulusal Eleştirmenler Derneği Ödülleri
Boston Film Eleştirmenleri Derneği Ödülleri
Chicago Film Eleştirmenleri Derneği Ödülleri
Ulusal Yazarlar Derneği Ödülleri
Venedik Film Festivali
ALMA Ödülleri
Phoenix Eleştirmenler Derneği Ödülleri
Amerika Politik Film Derneği Ödülleri
Dünya Film Müzikleri Ödülleri
Independent Spirit Ödülleri
Southeastern Film Eleştirmenleri Derneği Ödülleri
HECTOR BABENCO
ANDREA DI STEFANO

GÖLDEKİ HAYALET
DROWNING GHOST

Yönetmen: Mikael Hafström. **Oyuncular:** Rebecka Hemse, Jesper Salén, Jenny Ulving, Peter Eggers, Daniel Larsson, Rebecca Ferguson, Anders Ekborg, Kjell Bergqvist, Anders Ahlbom, Sasa Bjurling. **Senaryo:** Mikael Hafström, Vasa. **Görüntü Yönetmeni:** Peter Mokrosinski. **Müzik:** Anders Ehlin. **Kurgu:** Darek Hodor. **Yapımcı:** Hans Lönnerheden. **Süre:** 100 dk. **Yapım:** İsveç. **Dağıtımcı:** Sır Film.

Gösterim Tarihi: 17 Haziran.

Konu: Bundan tam 100 sene önce, Özel Hellestad Yatılı Okulu'ndan üç öğrenci, bir çiftçi tarafından katledilmiştir. Çiftçi, cinayetleri işledikten sonra göle girip boğulur ama cesedi hiçbir zaman bulunamaz. Yıllar geçtikçe, okulun öğrencileri bu olayı "Göldeki Hayalet" adını vererek bir efsaneye dönüştürürler. Her sene aynı gün, çiftçinin ruhunun okula döndüğüne inanılır. Sara, Göldeki Hayalet efsanesi üzerine bir ödev hazırlamaktadır. Bu olayda yer alan çocuklardan biri ise Weine soyadını taşımaktadır ve şu anda okulda öğrenim gören Mans Weine'nin akrabasıdır. Mans'ın aile üyeleri yıllardır Hellestad'da eğitim görmüştür. Hâlâ okulun en önemli destekçilerinden olan ailenin onurunu lekelediği gerekçesiyle, müdür Sara'dan araştırmasına son vermesini ister.

Yönetmen: Televizyon filmleri ile mesleğe başlayan Mikael Hafström'üm önceki sinema filmleri "Leva livet - Days Like This" ve "Ondskan - Evil".

Oyuncular: İsveçli aktris Rebecka Hemse'nin şimdiye kadar rol aldığı sinema filmleri "Sökarna", "När alla vet", "Nu är pappa trött igen!", "Beck", ""Beck 2 - spår i mörker", ""Happy End", "Beck - Hämndens pris", "Syndare i sommarsol", "Beck - Sista vittnet", "Musikk for bryllup og begravelser" ve "Detaljer".

sinema

KURTLAR İMPARATORLUĞU
L'EMPIRE DES LOUPS

Yönetmen: Chris Nahon. **Oyuncular:** Jean Reno, Jocelyn Quivrin, Arly Jover, Laura Morante, Philippe Du Janerand, Arnaud Duléry, Vincent Grass, Jean-Michel Tinivelli. **Senaryo:** Jean-Christophe Grangé (Aynı adlı kendi romanından). **Görüntü Yönetmeni:** Michel Abramowicz. **Müzik:** Dan Levy. **Kurgu:** Marco Cavé, Yseult Huret. **Yapım Tasarımcısı:** Guy-Claude François. **Yapımcı:** Patrice Ledoux. **Süre:** 130 dk. **Yapım:** Fransa. **Dağıtımcı:** Medyavizyon.

Gösterim Tarihi: 27 Mayıs.

Konu: Üst düzey bir devlet görevlisinin eşi olan Anna Heymes (Arly Jover), amnezi ve halüsinasyon nöbetleri geçirmektedir. Bu krizlerden dolayı eşinin dürüstlüğünden şüpheye düştüğü, hatta yüzünü hatırlamadığı zamanlar bile olmaktadır. Bu sırada, 10. bölgede çalışan inatçı polis şefi Paul Nerteaux (Jocelyn Quivrin) Paris'te Türk mahallesinde üç tane kaçak Türk işçi kadının sadist bir şekilde uzuvları kesilerek öldürülmesi davasını araştırmaktadır. Tüm Türk mahallesinden bilgi toplamak için Nerteaux'nun, Türk dostu olduğu söylenen eski meslektaşı Jean-Louis Schiffer'den (Jean Reno) yardım istemekten başka çaresi yoktur.

Yönetmen: Chris Nahon daha önce "Kiss of the Dragon"u yönetmişti.

Oyuncular: Jean Reno; "L'Hypothèse du tableau volé", "Clair de femme", "Voulez-vous un bébé Nobel?", "Les Bidasses aux grandes manoeuvres", "La Passante du Sans-Souci", "Le Dernier combat", "Signes extérieurs de richesse", "Notre histoire", "Le Téléphone sonne toujours deux fois", "Subway", "Strictement personnel", "Zone rouge", "I Love You", "Le Grand bleu", "L'Homme au masque d'or","Nikita", "Loulou Graffiti", "L'Opération Corned-Beef", "Les Visiteurs", "Léon", "Les Truffes", "French Kiss", "Al di là delle nuvole", "Mission: Impossible", "Le Jaguar", "Roseanna's Grave", "Un amour de sorcière", "Les Soeurs Soleil", "Les Couloirs du temps: Les visiteurs 2", "Les Rivières pourpres", "Just Visiting", "Wasabi", "Décalage horaire", "Rollerball", "Tais-toi!", "Les Rivières pourpres II - Les anges de l'apocalypse", "Hotel Rwanda" ve "L'Enquête corse"da rol aldı.

sinema

KARANLIKTAN ÖNCE
BEFORE NIGHT FALLS

Yönetmen: Julian Schnabel. **Oyuncular:** Javier Bardem, Olivier Martinez, Andrea Di Stefano, Johnny Depp, Michael Wincott, Olatz Lopez Garmendia, Giovanni Florido, Lolo Navarro, Sebastián Silva, Carmen Beato. **Senaryo:** Cunningham O'Keefe, Lazaro Gomez Carriles, Julian Schnabel. **Görüntü Yönetmeni:** Xavier Pérez Grobet, Guillermo Rosas. **Müzik:** Carter Burwell. **Kurgu:** Michael Berenbaum. **Yapım Tasarımcısı:** Salvador Parra. **Yapımcı:** Jon Kilik. **Süre:** 133 dk. **Yapım:** ABD. **Dağıtımcı:** 35 Milim.

Gösterim Tarihi: 24 Haziran.

Konu: Film, 1990'da New York'ta AIDS'ten ölen Kübalı yazar Reinaldo Arenas'ın hayat hikâyesini anlatıyor. Küba'nın kırsalında doğan Arenas, babası annesini terk edince, çiftçilik yapan büyükannesi ve büyükbabası tarafından baskı altında yetiştirilir. Batista rejimi sırasında zorluklar içinde geçen çocukluk döneminden sonra umutlarını Castro devrimine bağlar ve isyana katılır. Ancak cinsel tercihi yüzünden Castro rejimi tarafından suçlanır. Bütün bu olumsuz koşullara rağmen yazmaya devam eder. Hapishanede hem diğer mahkûmların mektuplarını hem de gizlice kendi romanını yazar ve el altından ülke dışına kaçırtarak bastırır. 1980'de ise sınır dışı edilerek Amerika'ya göç eder.

Yönetmen: Julian Schnabel, daha önce "Basquiat"ı yazıp yönetmişti.

Oyuncular: Ünlü İspanyol aktör Javier Bardem "LasEdades de Lulú", "Tacones lejanos", "Huidos", "Amo tu cama rica", "Jamón, jamón", "El Amante bilingüe", "Huevos de oro", "Días contados", ""El Detective y la muerte", ""La Teta y la luna", "Boca a boca", "Éxtasis", "Frenesí Más que amor", "El Amor perjudica seriamente la salud", "Airbag", ""Carne trémula", "Perdita Durango", "Torrente, el brazo tonto de la ley", "Entre las piernas", "Los Lobos de Washington", "Segunda piel", "The Dancer Upstairs", "Los Lunes al sol","Collateral" ve "Mar adentro"da rol aldı.

sinema

MR. AND MRS. SMITH

Yönetmen: Doug Liman. **Oyuncular:** Brad Pitt, Angelina Jolie, Elijah Alexander, Theresa Barrera, Angela Bassett, Ron Bottitta, Adam Brody, Miguel Caballero, Patrika Darbo, Keith David. **Senaryo:** Simon Kinberg. **Görüntü Yönetmeni:** Bojan Bazelli. **Müzik:** John Powell. **Kurgu:** Michael Tronick. **Yapım Tasarımcısı:** Jeff Mann. **Yapımcı:** Lucas Foster, Akiva Goldsman, Eric McLeod, Arnon Milchan, Patrick Wachsberger. **Süre:** 115 dk. **Yapım:** ABD. **Dağıtımcı:** Pinema Film.

Gösterim Tarihi: 10 Haziran.

Konu: John Smith ve Jane Smith, dışarıdan bakıldığında sakin bir yaşam süren mutlu bir çifttir. Ancak onların gerçek mesleği tetikçiliktir. Üstelik birbirlerinin meslek-lerinden haberleri bile yoktur. Günün birinde birbirlerini öldürmek için kiralanırlar. Artık sırların açığa çıkma vaktidir ve meslektaş karı-koca karşı karşıya gelecektir.

Yönetmen: Doug Liman "Getting In", "Swingers", "Go" ve "The Bourne Identity"yi yönetmişti.

Oyuncular: Brad Pitt ; "Happy Together", "Cutting Class", "Across the Tracks", "Thelma & Louise", "Johnny Suede", "Contact", "Cool World", "A River Runs Through It","Kalifornia", "True Romance", "The Favor", "Interview with the Vampire", "Legends of the Fall", "Se7en", "Twelve Monkeys", "Sleepers", "The Devil's Own", "Seven Years in Tibet", "The Dark Side of the Sun", "Meet Joe Black", "Fight Club", "Snatch.", "The Mexican", "Spy Game", "Ocean's Eleven", "Full Frontal", "Confessions of a Dangerous Mind", "Troy" ve"Ocean's Twelve"de rol aldı.

sinema

BİR
FIDA FİLM
ORGANİZASYONU

Ayışığında sinema keyfi !

Yazın en gözde mekanlarında, yıldızların altında
açık havada sinema keyfi başlıyor...

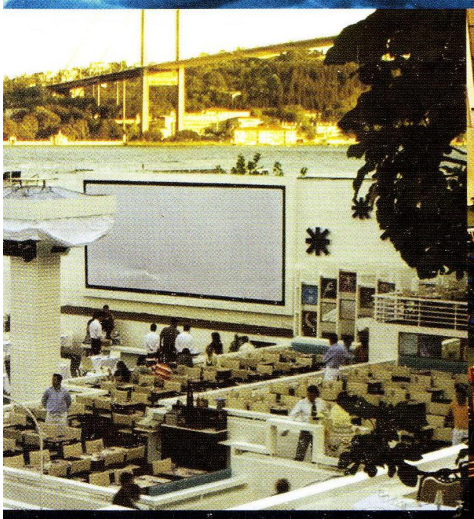

Sortie: (0212) 327 85 85

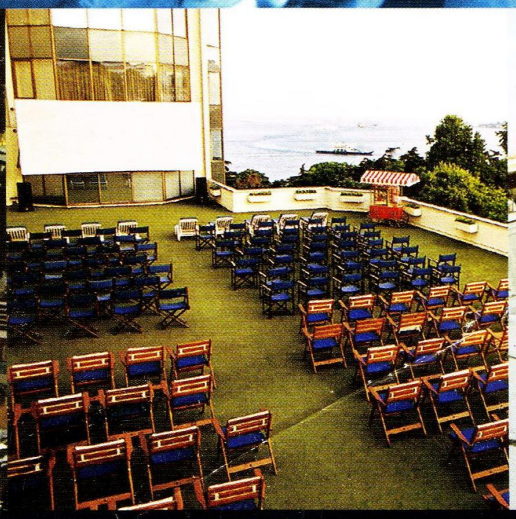

Swissôtel: (0212) 326 11 00-3305

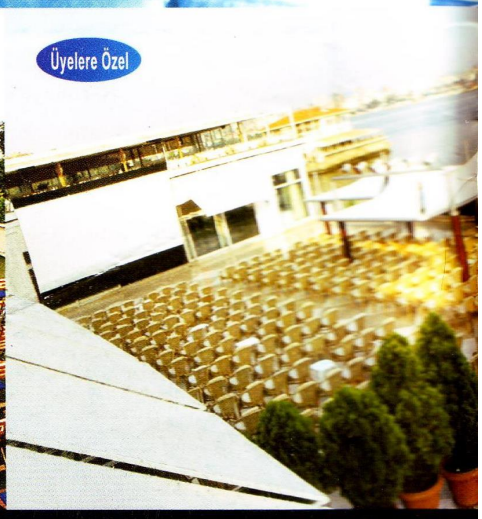

Moda Deniz Kulübü: (0216) 346 90 72

Zekeriyaköy Kulüp-Z: (0212) 202 61 15

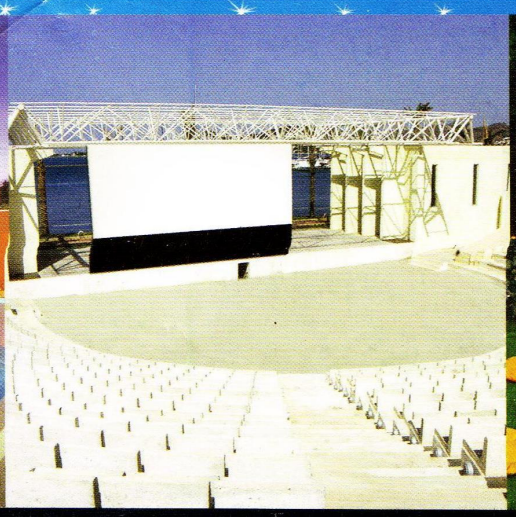

Port Bodrum Marina: (0252) 311 06 00

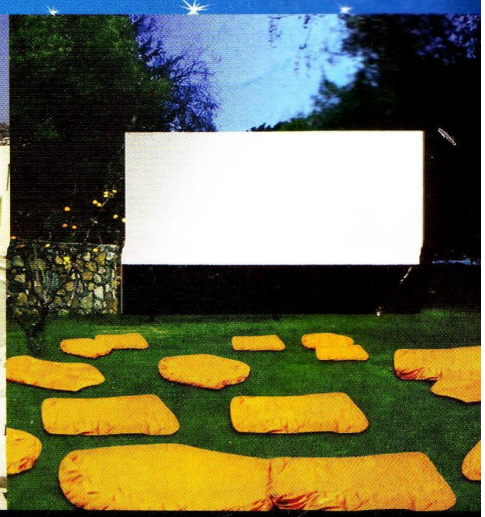

Çeşme Sole Mare: (0232) 712 20 57

MP3 çalar
MP-260
Ses kaydedebilme
Dosya ismi ve ID3'te türkçe karakter desteği
Harici bellek olarak kullanabilme
256 MB
FM radyodan kaydedebilme
A tipi USB bağlantı soketi
MP3
Plays
Windows
Media™
arçelik
444 0 888
www.arcelik.com
Koç